

श्रीआत्मानन्द-ग्रन्थरत्नमाला-एकोनसप्ततितमं रत्नम् (६९)

सिरिसंतिसूरिविरइअं
चेइयवंदणमहाभासं

(छायाया सङ्कलितम् ।)

परमपूज्यश्रीमद्विजयानन्दसरिसंतानीयपण्डितप्रकाण्ड-मुनि-
श्रीमद्वल्लभविजयप्रशिष्यप्रज्ञांसश्रीउमङ्गविजयगणिसमु-
पदिष्ट-तखतगढवास्तव्य-प्रग्वाटन्वयि-श्रेष्ठि-
पूर्णचन्द्रात्मज-जुहारमल्ल-श्रेष्ठित्रिलोकच-
न्द्रतनूज-ऋषभदासयोर्द्रव्यसाहाय्येन

प्रकाशयित्री

भावनगरस्था श्रीजैन-आत्मानन्दसभा ।

इदं पुस्तकं मुम्वय्यां बल्लभदास-त्रिभुवनदास गांधी सेक्रेटरी
श्रीजैन आत्मानन्दसभा भावनगर इत्यनेन निर्णयसागरमुद्रालये
कोलभाटवीथ्यां २३, तमे गृहे रामचंद्र येसू शेडगे-
द्वारा मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

(प्रति २५०)

Printed by Ramchandra Yesu Shedge, at the 'Nirnaya-sagar
Press, 23, Kolbhat Lane, Bombay.

Published by Vallabhdas Tribhuvasandas Gandhi, Secretary, .
Jain Atmananda Sabha, Bhavnagara.

॥ अहम् ॥

किञ्चित्प्रस्ताविकनिवेदनम् ।

इह हि जगज्जन्तुनिष्कारणबन्धूनां परमपवित्रचरितां तीर्थकृतां विधिपूर्वकवन्दनविधानं विदधाति स्वर्गोपवर्गोदिसुखसंपत् हरति चानेकभवसञ्चितदुष्कर्मकदम्बकमिति समवधार्य परमकारुणिकचेतोभिरवगतविशुद्धसिद्धान्तसारैः श्रीमच्छान्तिसूरिभिश्चतुर्विधश्रीसङ्घस्य परोपकृतये जिनागम-आवश्यकनिर्युक्ति-विशेषावश्यक-पञ्चाशकाद्यनेकचिरत्नप्रकरणग्रन्थेभ्यः समुद्धृत्य चैत्यवन्दनविधिवोधवन्धुरं पूजाविधिप्रमुखानेकविचारसारकलितं प्रमाणभूतागमप्रमाणेन निराकृतानेकसन्देहं चैत्यवन्दनसूत्रव्याख्याप्रधानं चैत्यवन्दनमहाभाष्यनामा ग्रन्थः सङ्कलितः ।

यद्यपि ग्रन्थस्यास्य प्रान्तवर्तिना—“इति श्रीशान्त्याचार्यविरचितं चैत्यवन्दनमहाभाष्यं सम्पूर्णम् ।” इत्यनेनोद्देशेन श्रीशान्त्याचार्या ग्रन्थस्यास्य सङ्गृहीतार इति प्रकटमेवावसीयते, तथापीह जिनमतवर्तिध्वनेकेषु गच्छे-पु-उत्तराध्ययनबृहद्वृत्तेः कर्ता स्थिरापद्रगच्छीयवादिवैतालश्रीशान्तिसूरिः १ तिलकमञ्जरीकथाटिप्पनकस्य रचयिता पूर्णतद्गच्छीयश्रीशान्तिसूरिः २ चार्त्तिकवृत्तेर्विधायकचन्द्रकुलीयश्रीवर्द्धमानसूरिशिष्यश्रीशान्तिसूरिः ३ धर्म-रत्नप्रकरणस्वोपज्ञवृत्ति-बृहद्बुधपृथ्वीचन्द्रचरित्राणां विरचयिता चन्द्रकुलन-भञ्जन्श्रीनेमिचन्द्रसूरिशिष्यश्रीशान्तिसूरिः ४ भक्तमरस्तोत्रवृत्तेः प्रणेता खण्डिलगच्छीयश्रीशान्तिसूरिः ५ प्रमाणप्रमेयकलिकावृत्तेर्निर्माता श्रीशान्तिसूरिः ६ जीवविचारप्रकरणस्य विधाता श्रीशान्तिसूरिः ७ घटरपर-राक्षस-धृन्दावनकाव्यादिवृत्तीनां प्रथयिता श्रीशान्तिसूरिः ८ बृहच्छान्तेः रचयिता श्रीशान्तिसूरिः ९ पर्वपञ्चाशिकायाः (अभिपेकविधेः) प्रणेता श्रीशान्तिसूरिः १० पिण्डैपणाशतकस्य रचयिता श्रीशान्तिसूरिः ११

इत्येते ग्रन्थकर्तृत्वेन सुविदिता अभूवन् परमेतेषां मध्यात्कतमा अस्य प्रस्तुतग्रन्थस्य सङ्गृहीतारः श्रीशान्त्याचार्याः संभवेयुः ? कदा कतमं च महीमण्डलं मण्डयामासुः ? इत्येतद्विषया जिज्ञासा तु—“श्रीशान्त्याचार्य-
विरचितं चैत्यवन्दनमहाभाष्यम् ।” इत्येतन्मात्रोद्देशदर्शनेन तथाविधस्व-
गच्छगुरुपरम्पराद्युपलम्भाभावेन च न परिशाम्यति ।

अस्य ग्रन्थस्य प्रेषकोपिपरिशोधन—त्रिशतगाथापर्यन्तच्छायाविधान-
संपूर्णग्रन्थमुक्तावलोकनादिकार्यं मुनिश्रीचतुरविजयादिना कृतम् । अवशि-
ष्टाया दशोत्तरपट्टशतगाथायाश्छायासम्पादनं समग्रग्रन्थस्योपरि उपयोगिदि-
प्पननिवेशनं च वेतनप्रदानेन पण्डितश्रीवेचरदासपार्श्वार्त्कारितम् ।

अस्य ग्रन्थस्य विषयविवेचनं तु गाथोपरि यथास्थानं सम्यक्प्रकारेण
पण्डितश्रीवेचरदासेन निवेशितं तत्र पृथगकारि ।

अस्य संशोधनसमये गवेषणपरेणापि द्वे एव पुस्तके संमुपलब्धे । तत्र
प्रथमं श्रीअणहिल्लपुरपत्तनश्रीसङ्गचित्कोशीयं प्राचीनं नाल्यशुद्धम् । द्वितीयं
पुनः प्रवर्तकश्रीमत्कान्तिविजयकृतसङ्गहपुस्तककोशीयं चिरत्नं शुद्धम् ।
इत्येते द्वे पुस्तके समवलम्ब्य संशोधितेऽप्यत्र निबन्धे यत्र कचनाशुद्धि-
रवशिष्टा भवेत्तत्र संशोध्य वाचनीयं धीधनैरिति प्रार्थयते—

भावनगरस्था श्रीजैन-आत्मानन्द-संसत् ।

॥ अहम् ॥

न्यायाम्भोनिधिध्रीविजयानन्दसूरिपादपद्मेभ्यो नमः ।

सिरिसंतिसूरिविरहं

चेइयवंदणमहाभासं ।

पणमह पणमंतसुरा-ऽसुरिंदमणिमउडघट्टपयपीठं । कपमः

सिष्य-कला-ऽऽगम-सिवमगदेसयं जिणवरं उसहं ॥ १ ॥

प्रणमत प्रणमतसुरा-ऽसुरेन्द्रमणिमुकुटघृष्टपदपीठम् ।

शिल्प-कला-ऽऽगम-शिवमार्गदेशकं जिनवरमृपभम् ॥ १ ॥

संगमयामरगयऽमाणमाणमायंगमदणमयंदं ।

वीरः

पणमह वीरं तित्थस्स नायगं वट्टमाणस्स ॥ २ ॥

संगमकाऽमरगताऽमानमानमातङ्गमर्दनमृगेन्द्रम् ।

प्रणमत वीरं तीर्थस्स नायकं वर्त्तमानस्स ॥ २ ॥

संसारगहिरसायरपडंतजंतूण तारणप्पवणे ।

तीर्थंकराः

तीया ऽणागय-संते, वंदे सवे वि तित्थयरे ॥ ३ ॥

संसारगभीरसागरपतज्जन्तूनां तारणप्रवणान् ।

अतीता-ऽनागत-सतो वन्दे सर्वानपि तीर्थकरान् ॥ ३ ॥

जम्भुहमहद्दहाओ, दुवालसंगी महानई वूढा ।

गणधराः

ते गणहरकुलगिरिणो, सवे वंदाभि भावेण ॥ ४ ॥

यन्मुखमहाद्रहाद्वादशाङ्गी महानदी व्यूढा ।

तान् गणधरकुलगिरीन् सर्वान् वन्दे भावेन ॥ ४ ॥

नमिऊण समणसंघं, संघायारं समासओ बुच्छं ।

अन्यामिषेयं

चेइयवंदणविसयं, सुत्तायरणाऽणुसारेणं ॥ ५ ॥

संघध

नत्वा श्रमणसङ्घं सहाचारं समासतो वक्ष्ये ।

चैत्यवन्दनविषयं सूत्राऽऽचरणानुसारेण ॥ ५ ॥

संधो महाणुभावो, अमरिंद-णरिंदवंदिओ एसो ।
तित्थयरेहि वि नियमा, पणमिज्जइ देसणारंभे ॥६॥

सङ्घो महाणुभावोऽमरेन्द्र-नरेन्द्रवन्दित एषः ।
तीर्थकरैरपि नियमात्प्रणम्यते देशनारम्भे ॥ ६ ॥

वाचकसाक्ष्यम्

ता एयसमायारो, किञ्चिजंतो वि कुणइ कल्लाणं ।
पोसेइ पुन्नमउलं, वायगगंधे जओ भणियं ॥ ७ ॥

तत एतत्समाचारः कीर्त्यमानोऽपि करोति कल्याणम् ।
पोषयति पुण्यंमनुलं वाचकग्रन्थे यतो भणितम् ॥ ७ ॥

जे तित्थयरपणीया, भावा तयणंतरेहि परिकहिआ ।
बहुसो वि तेसि परिकित्तेणेण पुन्नं लहइ पुट्ठि ॥८॥

ये तीर्थकरप्रणीता भावास्तदनन्तरैः परिकथिताः ।
बहुशोऽपि तेषां परिकीर्त्तनेन पुण्यं लभते पुष्टिम् ॥ ८ ॥

ग्रन्थहेतुः

अइगरुयभत्तिवहुमाणचोइओ मंदबुद्धिवोहत्थं ।
सूरिपरंपरपत्तं, किच्चेमि अहं पि तं तत्तो ॥ ९ ॥

अतिगुरुकर्मत्तिवहुमानचोदितो मन्दबुद्धिवोभार्थम् ।
सूरिपरम्पराप्राप्तं कीर्त्तयान्यहमपि तं ततः ॥ ९ ॥

घन्दनाकलम्

अहिगारिणा उ काले, कायवा चंदणा जिणार्इणं ।
दंसणसुद्धिनिमित्तं, कम्मवसयमिच्छमाणेण ॥ १० ॥

अधिकारिणा तु काले कर्त्तव्या घन्दना जिनादीनाम् ।
दर्शनशुद्धिनिमित्तं कर्मक्षयमिच्छता ॥ १० ॥

आधिकारी

संधेगयरो जीवो, अहिगारी चंदणाएँ तत्तेणं ।
कालो य तिन्नि संज्ञा, सामन्नेणेत्थ विन्नेओ ॥ ११ ॥

१. वाचको नाम तत्त्वार्थसूत्रायनेकग्रन्थविधाता श्रीउमास्वातिवाचकः ।

२. वाचकग्रन्थे यद् भवितं तदिदम्—“ये तीर्थकरप्रणीता भावास्तदनन्तरैः परिकथिताः । तेषां बहुशोऽप्यनुदीर्त्तने भवति पुष्टिकरमेव ॥ १२ ॥” प्रशमरती पीठ्य-
न्वाधिकारे ।

सद्वैक्तरौ जीवोऽधिकारी वन्दनायां तत्त्वेन ।

कालश्च तिस्रः सन्ध्याः सामान्येनात्र विज्ञेयः ॥ ११ ॥

भावजिणप्पमुहाणं, सवेसिं चैव वंदणा जइ वि । चैत्यवन्दनार्थः

जिणचेइयाण पुरओ, कीरइ चिइवंदणा तेण ॥ १२ ॥

भावजिनप्रमुखाणां सर्वेषां चैव वन्दना यद्यपि ।

जिनचैत्यानां पुरतः क्रियते चैत्यवन्दना तेन ॥ १२ ॥

जिणविंवाभावे पुण, ठवणा गुरुसक्खिया वि कीरंती ।

चिइवंदण चिय इमा, नायवा निउणयुद्धीहिं ॥ १३ ॥

जिनविम्वाभावे पुनः स्थापना गुरुसाश्रित्यपि क्रियमाणा ।

चैत्यवन्दना स्वत्वमा ज्ञातव्या निपुणबुद्धिभिः ॥ १३ ॥

अहवा जत्थं वि तत्थं वि, पुरओ परिकप्पिऊण जिणविंवं ।

कीरइ बुहेहिं एसा, नेथा चिइवंदणा तम्हा ॥ १४ ॥

अथवा यत्रापि तत्रापि पुरतः परिकल्प्य जिनविम्बम् ।

क्रियते दुधैरेषा ज्ञेया चैत्यवन्दना तस्मात् ॥ १४ ॥

तीसे करणविहाणं, नज्जइ सुत्ताणुसारओ किं पि । सूत्रानुसारता,

संविग्गायरणाओ, किंची उभयं पि तं भणिमो ॥ १५ ॥ संविमाऽऽच-
रणा च

तस्याः करणविधानं ज्ञायते सूत्रानुसारतः किमपि ।

संविग्गायरणातः किञ्चिदुभयमपि तद्गणामः ॥ १५ ॥

पुच्छइ सीसो भयवं!, सुत्तोइयमेव साहिउं जुत्तं । शिष्यपृच्छा

किं वंदणाहिगारे, आयरणा कीरइ सहाया? ॥ १६ ॥

पृच्छति शिष्यो भगवन्! सूत्रोदितमेव कथयितुं युक्तम् ।

किं वन्दनाधिकारे आचरणया क्रियते सहायता? ॥ १६ ॥

आयरिओ—

दीसइ सामनेणं, जुत्तं मुत्तम्मि वंदणाविहाणं ।

नज्जइ आयरणाओ, विसेसकरणकमो तस्स ॥ १७ ॥

आचार्यप्रति-
वचः

आचार्यः—

दृश्यते सामान्येनोक्तं सूत्रे वन्दनविधानम् ।

ज्ञायते आचरणातो विशेषकरणक्रमस्तस्य ॥ १७ ॥

सूत्रशब्दार्थः
परंपराऽऽचर-
णाप्रामाण्यं च

सूयणमेतत् सुतं, आचरणाओ यं गम्मइ तयत्थो ।

सीसायरियकमेण हि, नज्जंते सिप्पसत्थाइं ॥ १८ ॥

सूचनमात्रं सूत्रमाचरणातश्च गम्यते तदर्थः ।

शिष्याचार्यक्रमेण हि ज्ञायन्ते शिल्पशास्त्राणि ॥ १८ ॥

अनं च—

धृतगाम्भीर्यम्

अंगो-चंग-पइन्नयमेया सुअसागरो खलु अपारो ।

को तस्स मुणइ मज्झं, पुरिसो पंडिच्चमाणी वि॥१९॥

अन्यच्च—

अङ्गो-पाङ्ग-प्रकीर्णकमेदात् धृतसागरः खल्वपारः ।

कस्तस्य जानाति मर्ध्यं पुरुषः पण्डितमानी अपि ? ॥ १९ ॥

वन्दनायाः
सूत्रविधेयता

किंतु सुहृद्भाषजणं, जं कम्मखयावहं अणुट्ठाणं ।

अंगसमुदे रुदे, भणियं चिय तं तजो भणियं ॥ २० ॥

किन्तु शुभध्यानजनकं यत्कर्मक्षयावहमनुष्ठानम् ।

अङ्गसमुद्रे रौद्रे भणितं खलु तत्ततो भणितम् ॥ २० ॥

सवप्पवायमूलं, दुवालसंगं जओ समक्खायं ।

रयणायरतुल्लं खलु, ता सव्वं सुंदरं तम्मि ॥ २१ ॥

सर्वप्रवादमूलं द्वादशाङ्गं यतः समाख्यातम् ।

रत्नाकरतुल्यं खलु तस्मात्सर्वं सुन्दरं तस्मिन् ॥ २१ ॥

मूलधृतव्यु-
च्छेदः

वोच्छिन्ने मूलसुए, विंदुपमाणम्मि संपइ धरंते ।

आचरणाओ नजइ, परमत्थो सब्बज्जेसु ॥ २२ ॥

व्युच्छिन्ने मूलधृते विन्दुप्रमाणे सम्प्रति प्रियमाणे ।

आचरणातो ज्ञायते परमार्थः सर्वकार्येषु ॥ २२ ॥

भणियं च—

बहुसुयकमाणुपत्ता, आयरणा धरइ सुचविरहे वि । आचरणाप्रामा
विज्झाए वि पईवे, नजइ दिट्ठं सुदिट्ठीहिं ॥ २३ ॥ ण्यट्ठीकारः

भणितं च—

बहुश्रुतक्रमानुप्राप्ताऽऽचरणा धियते सूत्रविरहेऽपि ।

विध्यातेऽपि प्रदीपे ज्ञायते दृष्टं सुदृष्टिभिः ॥ २३ ॥

जीवियपुवं जीवइ, जीविस्सइ जेण धम्मियजणम्मि । जीत-शब्दार्थः

जीयं ति तेण भजइ, आयरणा समयकुसलेहिं ॥ २४ ॥

जीवितपूर्वं जीवति जीविष्यति येन धार्मिकजने ।

‘जी(वि)तम्’ इति तेन भण्यते आचरणा समयकुशलैः २४

तम्हा अनायमूला, हिंसारहिया सुझाणजणणी य । आचरणायाः

सूरिपरंपरपत्ता, सुत्त व पमाणमायरणा ॥ २५ ॥ सूत्रसादृश्यम्

तस्मादज्ञातमूला हिंसारहिता सुध्यानजननी च ।

सूरिपरम्पराप्राप्ता सूत्रमिव प्रमाणमाचरणा ॥ २५ ॥

जह एगं जिणविंयं, तिन्नि व पंच व तहा चउवीसं । जिनविम्बादि-

सत्तरसयं पि केइ, कारंति विचित्तपणिहाणा ॥ २६ ॥ प्रयोजनम्

यथैकं जिनविम्बं त्रीणि वा पञ्च वा तथा चतुर्विंशतिम् ।

सप्ततिशतमपि केऽपि कारयन्ति विचित्रप्रणिधानात्(नाः) ॥

जिणरिद्धिदंसणत्थं, एगं कारेइ कोइ भत्तिजुओ ।

पायडियपाडिहेरं, देवागमसोहियं चेव ॥ २७ ॥

जिनर्द्धिदर्शनार्थमेकं कारयति कोऽपि भक्तियुतः ।

प्रकटितप्रातिहार्यं देवागमशोभितं चैव ॥ २७ ॥

दंसण-नाण-चरित्ता-ऽऽराहणकज्जे जिणत्तिअं कोइ ।

परमेष्ठिनमोकारं, उज्जमियं कोइ पंच जिणे ॥ २८ ॥

दर्शन-ज्ञान-चारित्र्याऽऽराधनकार्ये जित्तत्रिकं कोऽपि ।

परमेष्ठिनमस्कारमुद्यमितं कोऽपि पञ्च जिनाम् ॥ २८ ॥

कल्याणयतवमहवा, उज्जमियं भरहवासभावि चि ।
 बहुमाणविसेसाओ, केई कारेंति चउवीसं ॥ २९ ॥
 कल्याणकतपोऽथवोद्यमितं भरतवर्षभाविन इति ।
 बहुमानविशेषात्केऽपि कारयन्ति चतुर्विंशतिम् ॥ २९ ॥
 उक्कोस सत्तरिसयं, नरलोए विहरइ चि भत्तीए ।
 सत्तरिसयं पि कोइ, चिंवाणं कारइ धणड्डो ॥ ३० ॥
 उत्कृष्टं सप्ततिशतं नरलोके विहरतीति भक्त्या ।
 सप्ततिशतमपि कोऽपि विम्बानां कारयति घनाढ्यः ॥ ३० ॥

सूरिविहित-
प्रतिष्ठा

इय बहुविहविंवाई, सूरिहिं पइट्टियाई दीसंति ।
 भवियाणंदकराई, पभावगाई पवयणस्स ॥ ३१ ॥
 इति बहुविधविम्बानि सूरिभिः प्रतिष्ठितानि दृश्यन्ते ।
 भविका(ल्या)नन्दकराणि प्रभावकाणि प्रवचनस्य ॥ ३१ ॥

सूत्रविहित-
जिनविम्बम्

सुत्ते पुण अट्टसयं, सासयभवणाण देवछंदेसु ।
 सुवइ जिणपडिमाणं, न निसेहो अन्नहाकरणे ॥ ३२ ॥
 सूत्रे पुनरष्टशतं शान्धतभंवनानां देवच्छन्देषु ।
 श्रूयते जिनप्रतिमानां न निषेधोऽन्यथाकरणे ॥ ३२ ॥
 ता सुत्ताऽपडिसिद्धा, पवयणसोहावहा चिरपवत्ता ।
 सत्ता न दूसिअवा, आयरणा मुत्तिकामेहिं ॥ ३३ ॥
 तस्मात्सूत्राऽप्रतिपिद्धा प्रवचनशोभावहा चिरप्रवृत्ता ।
 सत्या न दूषयितव्याऽऽचरणा मुत्तिकामैः ॥ ३३ ॥

पृच्छा श्रीहरि-
भद्रसूरिप्रामा-
ण्यं च

जइ एवं किं भणिया, तिविहा हरिभद्रसूरिणा सुत्ते ।
 जिणविंवस्स पइहाई, जं भणिओ तत्थ एसत्थो ॥ ३४ ॥
 यथेवं किं भणिता त्रिविधा हरिभद्रसूरिणा सूत्रे ।
 जिनविम्बस्य प्रतिष्ठा ? यद्भणितस्तत्रैपोऽर्थः ॥ ३४ ॥

यत्तिपेइहा एगा, खित्तपइहा महापइहा य ।

एगं-चउवीस-सत्तरसयाण सा होइ अणुक्रमसो ॥३५॥

व्यक्तिप्रतिष्ठका क्षेत्रप्रतिष्ठा महाप्रतिष्ठा च ।

एक-चतुर्विंशति-भूततिशतानां मा भवत्यनुक्रमः ॥३५॥

मन्नइ तिचिहपइहाउवलक्खणमेव तत्थ तं भणियं ।

अवधारणचिरहाओ, ओसरणाइपइहाओ ॥ ३६ ॥ प्रतिषयः

भण्यते त्रिविधप्रतिष्ठोपलक्षणमेव तत्र तद्भूतम् ।

अवधारणचिरदाइवसरणादिप्रतिष्ठाः ॥ ३६ ॥

चोयगो—

सद्यमसंगयमेयं, रुढं जमणेगविंकारवणं ।

दृष्ट्या

आसायणा महंती, जं पयटा दीसए एत्थ ॥ ३७ ॥

चोदकः—

मयममंगतमेतद्रुढं यदनेरुविम्वकारणम् ।

आगातना महती यत्प्रकटा दृश्यतेऽत्र ॥ ३७ ॥

विंशं महंतमेगं, सेमाणि लहूणि कारयंतेण ।

गरुपलहुत्तं तैमिं, पयडिन्नाइ ममगुणाणं पि ॥३८॥

विम्वं महदेकं सेयाणि लहूनि कारयता ।

गुणलहूणं सेयां प्रकृत्यते ममगुणानामपि ॥ ३८ ॥

पूजावंदणमादं, फाऊणेगम्म सेमरुणम्मि ।

नायग सेयगभावो, होइ फओ लोचनादाणं ॥ ३९ ॥

पूजावन्दनादि शृंगारस्य शेषरूपे ।

नायक-सेयकभावो भवति शृंगो लोचनाधानम् ॥ ३९ ॥

एगस्सायरसारा, कीरइ पूजाऽवरेसि थोवयरी ।
 एसावि महाऽवन्ना, लक्खिज्जइ निउणवुद्धीहिं ॥४०॥
 एकस्यादरसारा क्रियते पूजाऽपरेपां स्त्रोक्ततरा ।
 एपाऽपि महाऽवन्ना लक्ष्यते निपुणवुद्धिभिः ॥ ४० ॥
 ण्हाणोदगाइसंगो, लोगविरुद्धो परुप्परं तेसिं ।
 लोगोत्तमभावाओ, बहु मन्निज्जइ न ह्नु बुद्धेहिं ॥४१॥
 खानोदकादिसङ्गो लोकविरुद्धः परस्परं तेषाम् ।
 लोकोत्तमभावाद्वहु मन्यते न खलु बुधैः ॥ ४१ ॥
 अह कोइ सवुद्धीए, ण्वेइ एगं न सेसविंवाणि ।
 पंतिगयवंचणं पिव, मन्ने एयं महापावं ॥ ४२ ॥
 अथ कोऽपि खबुद्ध्या कपयत्येकं न शेषविम्बानि ।
 पङ्क्तिगतवच्चनमिव मन्ये एतन्महापापम् ॥ ४२ ॥
 विणिवारितुं न सका, एवं आसायणा बहुपगारा ।
 ता एगविंवरणं, सेयं मन्नामि गुरुराह ॥ ४३ ॥
 विनिवारयितुं न शक्यैवमाशातना बहुप्रकारा ।
 तस्मादेकविम्बकरणं श्रेयो मन्ये गुरुराह ॥ ४३ ॥
 प्रतिवचः एवं जिणभवनम्मि वि, वीयं विंवं न कारियं जुत्तं ।
 तत्थ वि संभवइ जओ, पुबोइयदोसरिंछोली' ॥४४॥
 एवं जिनभवनेऽपि द्वितीयं विम्बं न कारितं युक्तम् ।
 तत्रापि संभवति यतः पूर्वोदितदोषपङ्क्तिः ॥ ४४ ॥
 परवचनम् भणइ परो सच्चमिणं, सम्मयमेयं पि सुहुमवुद्धीणं ।
 प्रतिवचः मन्नइ गुरुणा सुंदर !, सुत्तविरुद्धं इयं वयणं ॥४५॥
 भणति परः सत्यमिदं सम्मतमेतदपि सूक्ष्मवुद्धीनाम् ।
 भण्यते गुरुणा सुन्दर ! सूत्रविरुद्धमिदं वचनम् ॥ ४५ ॥

१. देशीप्राकृतसन्धोऽयम्, तथा च—“रिछोली पंतीए ।” देशीनाममालायां
 सप्तमे वर्गे सप्तम्यां गाथायाम् । “ओली माळा राई रिछोली आवली पंती” ॥१०६॥
 पाइअलच्छीनाममाला.

अट्टसयं पडिमाणं, सासयभघणेसु वन्नियं सुत्ते ।

अट्टावयम्मि चउवीस मज्झगेहे ततो वाहिं ॥ ४६ ॥

अष्टशतं प्रतिमानां शाश्वतभवनेषु वर्णितं सूत्रे ।

अष्टापदे चतुर्विंशतिर्मध्यगेहे ततो वहिः ॥ ४६ ॥

चउसुह-तिदार-सुहपेच्छ-मंडवा धूम-पाडिम-चिइखखे ।

इंदज्झय-पुक्खरिणी, पत्तेयं चउसु वि दिसासु ॥ ४७ ॥

चतुर्मुख-त्रिद्वार-मुखप्रेक्षा-मण्डपाः स्तूप-प्रतिमा-चैत्यवृक्षाः ।

इन्द्रध्वज-पुष्करिणी प्रत्येकं चतसृष्वपि दिक्षु ॥ ४७ ॥

नंदीसरे वि दीवे, एसो चिय वाहिरो परीवारो ।

वन्निज्झइ सिद्धंते, पडिमट्टसयं च मज्झम्मि ॥ ४८ ॥

नन्दीश्वरेऽपि द्वीपे एष एव बाह्यः परिवारः ।

वर्ण्यते सिद्धान्ते प्रतिमाष्टशतं च मध्ये ॥ ४८ ॥

इय सुत्तपमाणाओ, आघरणाओ य एगभवणम्मि ।

सइ सामत्थे जुत्तं, कारवणमणेगविंवाणं ॥ ४९ ॥

इति सूत्रप्रमाणादाचरणातश्चैकभवने ।

सति सामर्थ्ये युक्तं कारणमनेकविघ्नानाम् ॥ ४९ ॥

नायक-सेवगबुद्धी, न होइ एएसु जाणगज्जणस्स ।

पेच्छंतस्स समाणं, परिवारं पाडिहेराइ ॥ ५० ॥

नायक-सेवकबुद्धिर्न भवत्येतेषु ज्ञायकजनस्य ।

प्रेक्षमाणस्य समानं परिवारं प्रातिहार्यादिम् ॥ ५० ॥

वचहारो पुण पढमं, पइट्ठिओ मूलनायगो एस ।

अवणिज्झइ सेसाणं, नायगभावो न उण तेण ॥ ५१ ॥

व्यवहारः पुनः प्रथमं प्रतिष्ठितो मूलनायक एषः ।

अपनीयते शेषाणां नायकभावो न पुनस्तेन ॥ ५१ ॥

वंदण-पूयण-बलिदोयणेसु एगस्स कीरमाणेसु ।
 आसायणा न दिहा, उचियपविचिस्स पुरिसस्स ॥ ५२
 वन्दन-पूजन-बलिढौकनेप्पेकस्य क्रियमाणेषु ।
 आशातना न दृष्टोचितप्रवृत्तेः पुरुषस्य ॥ ५२ ॥
 कल्लाणगाइक्कजा, एगस्स विसेसपूअकरणे वि ।
 नावन्नापरिणामो, धम्मियलोअस्स सेसेसु ॥ ५३ ॥
 कल्याणकादिकार्यादेकस्य विशेषपूजाकरणेऽपि ।
 नावन्नापरिणामो धार्मिकलोकस्य शेषेषु ॥ ५३ ॥
 जह मिम्मयपडिमाए, पूआ पुप्फाइएहिं खल्ल उचिया ।
 कणयाइनिम्मिआणं, उचियतमा मज्जणाई वि ॥ ५४ ॥
 यथा मृन्मयप्रतिमायाः पूजा पुष्पादिभिः खल्वुचिता ।
 फनकादिनिर्मितानामुचिततमा मज्जनादयोऽपि ॥ ५४ ॥
 उचियपविची सवा, बुहेण आसायणा न वत्तवा ।
 तवभावे पडिसेहो, पडिमाणाऽऽसायणा गरुई ॥ ५५
 उचितप्रवृत्तिः सर्वा बुधेनाशातना न वक्तव्या ।
 तदभावे प्रतिषेधः प्रतिगानामाशातना शुर्वा ॥ ५५ ॥
 जं वायगेण भणियं, अंगुट्टपमाणबिंवकारी वि ।
 सग्गा-ऽपवग्गसंसग्गामुत्थिओ नियमओ होइ ॥ ५६ ॥
 यद् वाचकेन भणितमङ्गुष्ठप्रमाणविन्वकार्यपि ।
 स्वर्गा-ऽपवर्गसंसर्गसुस्थितो नियमतो भवति ॥ ५६ ॥
 कारवणे पुत्तं विव, बिंवाण निवारणे महापावं ।
 लाभच्छेयं सुंदर !, सम्मं भावेति मज्झत्था ॥ ५७ ॥
 कारणे पुण्यमिव विम्बानां निवारणे महापापम् ।
 लाभच्छेदं सुन्दर ! सम्यग्भावयन्ति मध्यस्थाः ॥ ५७ ॥

मिच्छासायणदंसी !, न मुणसि विवंतरायमइपावं ।
विंधसि सरेण बालं, चुकसि तं मंदरगिरिस्स ॥ ५८
मिध्याशातनादर्शिन् ! न जानासि विम्वान्तरायमतिपापम् ।
विध्यसि शरेण व्यालं भ्रश्यसे त्वं मन्दरगिरेः ॥ ५८ ॥

अन्नं च—

आसायणा अवन्ना, अणायरो भोग दुप्पणीहाणं ।
अणुचियचित्ती सवा, वज्जेयवा पयत्तेण ॥ ५९ ॥

आशातना-
मानि

अन्यथ—

आशातनाऽवज्ञाऽनादरो भोगो दुप्पणिधानम् ।
अनुचितवृत्तिः सर्वा वर्जयितव्या प्रयत्नेन ॥ ५९ ॥

पायपसारण पल्लत्थिवंधणं विंयपट्टिदानं च ।
उच्चासनसेवणया, जिणपुरओ भन्नइ अवन्ना ॥ ६० ॥

अवज्ञाशातना-
स्वरूपम्

पादप्रसारणं पर्यस्त्रिगन्धनं विम्वपट्टिदानं च ।
उच्चासनसेवनता जिनपुरतो भण्यतेऽवज्ञा ॥ ६० ॥

जारिसतारिसवेसो, जहा तहा जम्मि तम्मि कालम्मि ।
पूयाइ कुणइ मुन्नो, अणायरासायणा एसा ॥ ६१ ॥

अनादराशात-
नास्वरूपम्

यादक्तादग्वेशो यथा तथा यस्मिंस्तस्मिन् फाले ।
पूजादि करोति शून्योऽनादराऽऽशातनेषा ॥ ६१ ॥

भोगो दसप्पयारो, कीरंतो जिणवरिदभवणम्मि ।
आसायण चि याढं, वज्जेयवो जओ चुत्तं ॥ ६२ ॥

भोगाशातना-
स्वरूपम्

भोगो दशप्रकारः क्रियमाणो जिनवरेन्द्रभवने ।
आशातनेति याढं वर्जयितव्यो यत उत्तम ॥ ६२ ॥

तम्बोल-पाण-भोयण-चाणह-थीभोग-सुयण-निदुयणं ।
मुत्तु-धारं जूयं, वज्जे जिणमंदिरस्संतो ॥ ६३ ॥

दशप्रकारो
भोगः

ताम्बूल-पान-भोजनो-पान-स्त्रीभोग-स्वपन-निष्ठीवनम् ।
गूथो-धारं शूतं वर्जयेच्चिनमन्दिरस्थान्तः ॥ ६३ ॥

दुष्प्रणिधाना-
शातनास्-
रूपम्

अनुचितवृ-
त्त्याशातना-
स्वरूपम्

रागेण व दोसेण व, मोहेण व दूषिया मणोविची ।
दुष्पडिहाणं भन्नइ, जिणविसए तं न कायव्वं ॥ ६४ ॥
रागेण वा दोपेण वा मोहेन वा दुष्प्रा(दूषिता)मनोवृत्तिः ।
दुष्प्रतिधानं भण्यते जिनविषये तत्र कर्त्तव्यम् ॥ ६४ ॥
विकहा घरणयदाणं, कलहविवायाइगेहकिरियाओ ।
अणुचियविची सव्वा, परिहरियव्वा जिणगिहम्मि ॥ ६५ ॥
विकया घरणकदानं कलहविवादादिगेहक्रियाः ।
अनुचितवृत्तिः सर्वा परिहर्त्तव्या जिनगृहे ॥ ६५ ॥
जइ आसायणभीरु, सुंदर! एयाओ परिहरिज्जासु ।
अलियासायणसंकी, मा जिणभवणाइँ दूसेसु ॥ ६६ ॥
यद्याशातनाभीरुः सुन्दर! एताः परिहर ।
अलीकाशातनाशङ्की मा जिनभवनानि दूषय ॥ ६६ ॥
एगम्मि वि जिणविंवे, दिहे हिययस्स होइ आणंदो ।
अहियाहियदंसणओ, अइप्पमाणो पवित्थरइ ॥ ६७ ॥
एकस्मिन्नपि जिनविम्बे दृष्टे हृदयस्य भवत्यानन्दः ।
अधिकाधिकदर्शनतोऽतिप्रमाणः प्रविस्तृणोति ॥ ६७ ॥
अणुहवसिद्धं एयं, पायं भव्वाण सुद्धबुद्धीणं ।
मयलिज्जइ जाण मणो, अन्नाणवियंभियं तेसिं ॥ ६८ ॥
अनुभवसिद्धमेतत्प्रायो भव्यानां शुद्धबुद्धीनाम् ।
मलिन्यते येषां मन अज्ञानविजृम्भितं तेषाम् ॥ ६८ ॥
जो एमचेइअगिहे, जिणविंविहावणे गुणो मणिओ ।
चउवीसवट्टयाइसु, सो चेव बुहेण विन्नेओ ॥ ६९ ॥
य एकचैत्यगृहे जिनविम्बविधापने गुणो भणितः ।
चतुर्विंशतिपट्टकादिषु स एव बुधेन विज्ञेयः ॥ ६९ ॥

जं पुण लोगविरुद्धं, ण्हाणुदयाईण संगमे भणसि । पुनः प्रतिवचः
तत्थ वि मज्झत्थमणो, निसुणसु साहेमि परमत्थं ७०
यत्पुनलोकविरुद्धं खानोदकादीनां संगमे भणसि ।

तत्रापि मध्यस्थमना निःशृणु कथयामि परमार्थम् ॥ ७० ॥

असुइमलपूरियंगा, खलिमलकलुसीकयं सिणाणजलं ।

अहिमाणधणा पुरिसा, अन्नोन्नं नेव विसहंति ॥ ७१ ॥

अशुचिमलपूरिताङ्गाः कल्मलकलुषीकृतं ज्ञानजलम् ।

अभिमानधनाः पुरुषा अन्योन्यं नैव विपहन्ते ॥ ७१ ॥

जुत्तो सो व्यवहारो, समानपुरिसाण असुइदेहाणं ।

सुहपोगलघडिआणं, पडिमाण न जुज्जे वोत्तुं ॥ ७२ ॥

युक्तः स व्यवहारः समानपुरुषाणामशुचिदेहानाम् ।

शुभपुद्गलघटितानां प्रतिमानां न युज्यते वक्तुम् ॥ ७२ ॥

जलमज्जे घोलंतं, नरपडिविं न दसए उदयं ।

पडिमाजलं पि एवं, अन्नोन्नं लग्गमाणं पि ॥ ७३ ॥

जलमध्ये घूर्णमानं नरप्रतिविम्बं न दूषयेदुदकम् ।

प्रतिमाजलमप्येवमन्योन्यं लगदपि ॥ ७३ ॥

पडिमापडिविंवाणं, मेओ विउसाण सम्मओ नेय ।

जं एगत्था सदा, एए अभिहाणकंडेसु ॥ ७४ ॥

प्रतिमा-प्रतिविम्बयोर्भेदो विदुषां सम्मतो नैव ।

यदेकार्थाः शब्दा एतेऽभिधानकाण्डेषु ॥ ७४ ॥

पडिविं पडिरुवं, पडिमाणं पडिकियं पडिच्छंदं ।

पडिकायं च पडितणुं, भणंति पडिजायणं छाये ॥ ७५ ॥

प्रतिमा-प्रति-
विम्बयोः ता-
मानार्थत्वम्
अभिधानका-
ण्डसाक्ष्यम्

१ "भणंति" इत्यपि ॥ २ अभिधानवचनानि चैवम्—पडिमा पडिविं" (६९०)

पाइअलच्छीनाममाला । "प्रतिमानं प्रतिविम्बं प्रतिमा प्रतियातना प्रतिच्छाया ।

प्रतिश्रुतिर्यां पुंलि प्रतिनिधिः ॥"—अमरकोशे २० श्र्वे ३६ श्लोकः । "अर्थो तु

प्रत्येमां यातना निधिः ॥ ९९ ॥ छाया छन्दः कायो ह्यर्थं विम्बं मान-श्रुती अपि ॥"

थीअभिधानचिन्तामर्णा तामान्यभाण्डे ।

प्रतिविम्बं प्रतिरूपं प्रतिमानं प्रतिकृतं प्रतिच्छन्दः ।

प्रतिकायं च प्रतितनु भणन्ति प्रतियातनां छायाम् ॥ ७५ ॥

जइ ता ससरीराण वि, पडिबिंबं नेव दूसए उदयं ।

असरीराण जिणाणं, बिंबे काऽऽसायणासंका ? ॥ ७६ ॥

यदि तावत् सशरीराणामपि प्रतिविम्बं नैव दूषयेदुदकम् ।

अशरीराणां जिनानां बिम्बे काऽऽज्ञातनाशङ्का ? ॥ ७६ ॥

अशरीराणामा-
कारविधान-
हेतुः

जं पुण असरीराणं, अंगोवंगाइसंगया मुत्ती ।

तत्थ वि निमित्तमेयं, उवइहं पुव्वसूरीहिं ॥ ७७ ॥

यत्पुनरशरीराणामङ्गोपाङ्गादिसंगता मूर्त्तिः ।

तत्रापि निमित्तमेतदुपदिष्टं पूर्वसूरिभिः ॥ ७७ ॥

स्मृतिनिमित्तं
विम्बम्

अरहंता भगवंता, असरीरा निम्मला सिवं पत्ता ।

तेसिं संभरणत्थं, पडिमाओ एत्थ कीरंति ॥ ७८ ॥

अर्हन्तो भगवन्तोऽशरीरा निर्मलाः शिवं प्राप्ताः ।

तेषां संस्मरणार्थं प्रतिमा अत्र क्रियन्ते ॥ ७८ ॥

प्रतिमासंस्था-
नम्

उद्धट्टाणठियाओ, अहवा पलियंकसंठिआ ताओ ।

मुत्तिगयाणं तासिं, जं तइयं नत्थि संठाणं ॥ ७९ ॥

ऊर्ध्वस्थानस्थिता अथवा पत्यङ्कसंस्थितास्ताः ।

मुक्तिगतानां तेषां यत्तृतीयं नास्ति संस्थानम् ॥ ७९ ॥

भणियं च—

उसभो अरिहनेमी, वीरो पलियंकसंठिया सिद्धा ।

अवसेसा तित्थयरा, उद्धट्टाणेण उवयेति ॥ ८० ॥

भणितं च—

ऋषभोऽरिष्टनेमिर्वीरः पत्यङ्कसंस्थिताः सिद्धाः ।

अवशेषास्तीर्थकरा ऊर्ध्वस्थानेनोपयान्ति ॥ ८० ॥

जं संठाणं तु इहं, भवं चयंतस्स चरिमसमयम्मि ।

आसी य पएसघणं, तं संठाणं तहिं तस्सं ॥ ८१ ॥

यत्संस्थानं त्विह भवं त्यजतश्चरमसमये ।

आसीय प्रदेशघनं तत्संस्थानं तत्र तस्य ॥ ८१ ॥

मुक्तिपयसंठियाण वि, परिवारो पाडिहेरपामोयखो । प्रातिहार्यप्रयो-
पडिमाण निम्मविज्जइ, अवत्थतियभावणानिमित्तं ८२ जनम्

मुक्तिपदसंस्थितानामपि परिवारः प्रातिहार्यप्रमुखः ।

प्रतिमानां निर्माप्यतेऽवस्थात्रिकभावणानिमित्तम् ॥ ८२ ॥

जं पुण भणंति केई, ओसरणजिणस्स रूपमेयं तु । केपांविन्मतम्

जणववहारो एसो, परमत्थो एरिसो एत्थं ॥ ८३ ॥

यत्पुनर्भणन्ति केऽपि अवसरणजिनस्य रूपमेतत्तु ।

जनव्यवहार एष परमार्थ ईदृशोऽत्र ॥ ८३ ॥

सिंहासणे निसन्नो, पाए ठविऊण पायपीढम्मि ।

करधरियजोगमुदो, जिणनाहो देसणं कुणइ ॥ ८४ ॥

सिंहासने निपण्णः पादौ स्थापयित्वा पादपीठे ।

करधृतयोगमुद्रो जिननाथो देशनां करोति ॥ ८४ ॥

तेणं चिय घरिवरा, कुणंति ववखाणमेयमुदाए ।

जं ते जिणपडिरूवा, घरंति मुहपोत्तियं नवरं ॥ ८५ ॥

तेन गलु सूरिवराः कुर्वन्ति ध्याय्यानमेतन्मुद्रया ।

यत्ते जिनप्रतिरूपा धरन्ति मुग्धवम्बिदां नगरम् ॥ ८५ ॥

पुनरपि प्रति-
वाक्यम्

सिद्धपडिमासु एवं, एगंतसुईसु असुइसंकप्पो ।
 आसायणभीरूण वि, गुरुतरमासायणं कुणइ ॥८६॥
 सिद्धप्रतिमास्वेवमेकान्तशुचिपु अशुचिसंकल्पः ।
 आशातनाभीरूणामपि गुरुतरमाशातनां करोति ॥८६॥
 मलरहियाणं ण्हाणं, कीरइ पूआनिमित्तमेएसिं ।
 न उ मलविगमनिमित्तं, सम्ममिणं भावियव्वं तु ८७
 मलरहितानां स्नानं क्रियते पूजानिमित्तमेतेषाम् ।
 न तु मलविगमनिमित्तं सम्यगिदं भावयितव्यं तु ॥८७॥
 ता एसो परमत्थो, सहावविमलाण जिणवरचिईणं ।
 ण्हाणजलं अन्नोन्नं, लग्गं न हु कुणइ तं दोसं ॥८८॥
 तदेष परमार्थः स्वभावविमलानां जितवरचितीनाम् ।
 स्नानजलमन्योन्यं लग्गं न खलु करोति तं दोषम् ॥८८॥
 निम्मल्लं पि न एवं, भन्नइ निम्मल्ललक्षणाभावा ।
 भोगविणट्ठं दव्वं, निम्मल्लं वित्ति गीयत्था ॥ ८९ ॥
 निर्मात्यमपि नैवं भण्यते निर्मात्यलक्षणाभावान् ।
 भोगविनट्ठं द्रव्यं निर्मात्यं सुवन्ति गीतार्थाः ॥ ८९ ॥
 एत्तो चिय एगाए, कासाईए जिणेंदपडिमाणं ।
 अट्टसयं लईता, विजयाई वन्निआ सम्मए ॥ ९० ॥
 इतः खलु एकया कापाय्या जिनेन्द्रप्रतिमानाम् ।
 अष्टशतं मृजन्तः विजयादयो वर्णिताः समये ॥ ९० ॥
 मत्तिच्चरनिच्चरमाणसेहिं सवायरेण कीरंतं ।
 सुहफलर्यं जिणमज्जणमासायणलक्षणाभावा ॥९१॥
 भक्तिपरनिर्भरमानसैः सर्वादरेण क्रियमाणम् ।
 शुभफलदं जितमज्जनमाशातनालक्षणाभावान् ॥ ९१ ॥

निर्मात्यलक्ष-
णम्

जइ पडिबिंनिमित्ता, हुंता आसायणा तओ कीस । आगमे यक्षा-
जक्खपडिमाइरूवो, परिवारो आगमे सिद्धो? ॥ ९२ ॥ दिविम्वम्
यदि प्रतिविम्वनिमित्ता अभविप्यन्नाशातनाः ततः कस्मान् ।
यक्षप्रतिमादिरूपः परिवार आगमे शिष्टः ? ॥ ९२ ॥

कह वा तित्थयरोवरि, कीरइ मालाधराइपरिवारो? । समतट्टीक-
न य सो निन्हवियवो, सोहानासाइदोसाओ ॥ ९३ ॥ रणम्

कथं वा तीर्थकरोपरि क्रियते मालाधरादिपरिवारः ? ।

न, य स निहोतव्यः शोभानाशादिदोषात् ॥ ९३ ॥

जिणजलसंगनिवारणपरियरनीरं कहं तु रक्खेसि? ।

न्हवणे वा तं न कुणसि, करेसि उज्जालणे नियमा ॥ ९४ ॥

जिनजलसङ्गनिवारणपरिकरनीरं कथं तु रक्षसि ? ।

रूपने वा तन्न करोपि करोपि उज्जवालने नियमात् ॥ ९४ ॥

अह तं न करेसि तुमं, चिइमालिन्नं उवेहमाणस्स ।

महती तओ अयन्ना, तओ वि आसायणा नञ्जा ॥ ९५ ॥

अथ तन्न करोपि त्वं चैलमालिन्यमुपेक्षमाणस्य ।

महती ततोऽवशा ततोऽपि आयातना नान्या ॥ ९५ ॥

अन्नं च—

लोचकरणेण पीडं, उप्पायंतो वि मुद्धपरिणामो ।

जह मुद्धमणो समणो, होइ दढं निज्जरामागी ॥ ९६ ॥

अन्यथ—

लोचकरणेन पीडां उत्पादयन्नपि मुद्धपरिणामः ।

यथा मुद्धमन्ताः श्रमणो भवति दढं निर्जरामागी ॥ ९६ ॥

जह वा कुसलो विओ, लंघण-कडुगोसहाइदाणेणं ।

विहियारोग्गो पावइ, इच्छिपमत्थं च किंचि च ९७ ॥

यथा वा कुशलो वैद्यो लङ्घन-कटुकौपधादिदानेन ।
 विहितारोग्यः प्राप्नोतीच्छित्तमर्थं च कीर्तिं च ॥ ९७ ॥
 एवं सुहभावजुषं, ण्हाणं उज्जालणं च पडिमाणं ।
 भत्तीए कीरंतं, कम्मवसुयकारणं चैव ॥ ९८ ॥
 एवं शुभभावयुतं स्नानमुज्ज्वालनं च प्रतिमानाम् ।
 भत्तया क्रियमाणं कर्मक्षयकारणं चैव ॥ ९८ ॥
 उदाहरणम् आहरणं पुण एत्थं, वीरजिणिंदस्स कन्नसल्लाहं ।
 अवणेत्तु सुहं पत्ता, सिद्धत्थवणी-खरयवेज्जा ॥ ९९ ॥

१. तथैवम्—“ततो भगवान् पण्माण्णीं नाम ग्रामं गतः, तस्य बहिः प्रतिमां स्थितः, तत्र स्वामिसनीपे गोपो गात्रौ छर्दयित्वा ग्रामे प्रविष्टः, दोहनानि कृत्वा निर्गतः, तौ च गावौ भटवीं प्रविष्टौ चरितव्यकस्य कार्ये, तदा स आगतः पृच्छति—देवार्थक! कुत्र तौ बलीवर्दी? भगवान् गौनेन आस्त्रे, तदा स परिकुपितः भगवतः कर्णयोः कटशलाके क्षिपति, एकाऽनेन कर्णेन, एकाऽनेन, यावद् द्वे अपि मिलिते तदा मूले भग्ने, मा कश्चिद् उरग्ननिप्यति इति । केचिद् भगवन्ति—एका एव यावद् इतरेण कर्णेन निर्गता तदा भग्ना । कर्णयोः प्रपु तसं गोपस्य कृतं प्रिष्टेन राज्ञा । कर्णयोर्धर्ममानस्य तेन क्षिप्ता कटशलाका । भगवतः तद्वारा घेदनीयं कर्म उदीर्णम् । ततः स्वामी मन्थमां गतः, तत्र सिद्धार्थो नाम वणिक्, तस्य गृहं भगवान् अति-इतकः-अतिगतः, तस्य च मित्रं खरयो नाम वैद्यः, तौ द्वावपि सिद्धार्थस्य गृहे आसाते, स्वामी निशायै प्रविष्टः, वणिग् वन्दते, स्तौति च । वैद्यः तीर्थकरं दृष्ट्वा भगवति—अहो!!! भगवान् सर्वलक्षणसंपूर्णः किं पुनः सशल्यः? ततः स वणिक् संध्रान्तो भगवति—प्रलोकय कुत्र शल्यम्? तेन प्रलोकयता दृष्टं कर्णयोः, तेन वणिजा भगवते—गमय एतत् महातपस्विनः, पुण्यं भविष्यति इति, तथापि ममाऽपि, भगवति निष्प्रतिकर्मा भगवान् भेच्छति, तदा प्रतिचारितो यावद् दृष्ट उपादे प्रतिमां स्थितः, तौ आपपाणि गृहीत्वा गतौ, तत्र भगवान् तैलद्रोण्यां (तैलपूर्णमशूयायाम्) निमज्जितः, मज्जितथ । पश्चाद् बहुदेर्मनुष्यैर्यन्त्रितः, आक्रान्तथ, पश्चात् संदंशकेन गृहीत्वा कर्षिष्ठे, तत्र घरपिरे चलाके आगृष्टे, तयोध आकृष्यमाणयोर्भयवता आरक्षितम्, तांश्च मनुष्यान् उत्पाद्य उत्थितः, महाभैरवमुपासनं तत्र जानम्, देवकुलं च, पश्चात् संरोदनमौषधे दत्तम्, येन तदेव प्रगुणः । तदा यन्निद्रता, क्षमयित्वा च गतौ” इति ॥ सिद्धार्थवणिह—खरकवैद्योदाहरणं श्रीआचर्यदेवः ५२५ गणपायाम्, तदुक्तौ च (५० २२६—२२७)

आहरणं पुनरत्र वीरजिनेन्द्रस्य कर्णशल्यानि ।
 अपनीय सुखं प्राप्तौ सिद्धार्थवणिक्-खरकवैद्यौ ॥९९॥
 तद्वाहिओ न भयवं, संगमयविमुक्तकालचक्रेण ।
 जह जणियमेरवरवं, नीणिजंतेसु सष्टेसु ॥ १०० ॥
 तथा याधितो न भगवान् संगमकविमुक्तकालचक्रेण ।
 यथा जनितभैरवरवं नीयमानेषु शस्येषु ॥ १०० ॥
 तद्वाहिविशुद्धभावा, जाया कल्लाणभायणं दो वि ।
 तम्हा भावविशुद्धी, कम्मवखयकारणं नेया ॥१०१॥ भावविशुद्धिः
 तथाविधविशुद्धभावाज्जातौ कल्याणभाजनं द्वावपि ।
 तस्माद्भावविशुद्धिः कर्मक्षयकारणं ज्ञेया ॥ १०१ ॥
 जो मंदराग-दोसो, परिणामो सुद्धओ तओ होइ ।
 मोहम्मि य पवलम्मि, न मंदया हंदि! एएसिं ॥१०२॥
 यो मन्दराग-दोपः परिणामः शुद्धकस्तवो भवति ।
 मोहे च प्रयले न मन्दता हन्त! एतेषाम् ॥ १०२ ॥
 जो मोहकलुसियमणो, कुणइ अदोसे वि दोससंकप्पं ।
 सो अप्पाणं वंचइ, पेयावमगो वणिमुंड व ॥ १०३॥
 यो मोहकलुपितमनाः करोत्यदोषेऽपि दोषसंकल्पम् ।
 स आत्मानं बन्धयते पेयावमको वणिक्मुत इव ॥१०३॥
 सुद्धं पि भत्तपाणं, कुणइ अमुद्धं अमुद्धसंकप्पो ।
 संकाकलुसियचित्तो, एसणनिरवेक्खभावो वा ॥१०४॥

१. पेयां वमति इति पेयावमकः ।

२. पेयावमकस्य उदाहरणमिदम्—“यः शङ्कां करोति न विन्दवति, यथा च पेयावमकः, पेयायां माया ये परिशुद्ध्यमानास्ते क्षिप्ताः, धन्यकारके तेषां साक्षात् आगता इति पुर्यां पिबतः, एवमिदं यति—एता मक्षिकाः, दाहया तस्य बन्धुलो वयुनांतः, मृतं । द्वितीयविन्दयति—न मम माता मक्षिका ददाति, जीवितः”
 आपदयंये सम्मत्ताधिकारे (५० ८२४)

शुद्धमपि भक्तपानं करोत्यशुद्धमशुद्धसंकल्पः ।
 शङ्काकलुपितचित्त एषणनिरपेक्षभावो वा ॥ १०४ ॥
 अवसउणकप्पणाए, सुंदरसउणो असुंदरं फलइ ।
 इय सुंदरा वि किरिया, असुहफला मलिणहिययस्स ॥
 अपशकुनकल्पनया सुन्दरशकुनमसुन्दरं फलति ।
 इति सुन्दराऽपि क्रियाऽशुभफला मलिनहृदयस्य ॥ १०५ ॥
 सुत्ताविरुद्धकिरियं, खिसंतो निययधडियजुत्तीहिं ।
 पंडियमाणी पुरिसो, कलुसइ भावं बहुजणस्स ॥ १०६ ॥
 सूत्राविरुद्धक्रियां क्षिपन् निजकघटितयुक्तिभिः ।
 पण्डितमानी पुरुषः कलुषयति भावं बहुजनस्य ॥ १०६ ॥
 धम्मत्थी मुद्धजणो, अउवभणियम्मि लग्गइ सुहेण ।
 फुडमेयं मोहिज्जइ, लोहिल्लो अलियवाईहिं ॥ १०७ ॥
 धर्मार्थी मुग्धजनोऽपूर्वभणिते लगति सुखेन (शुभेन ।)
 स्फुटमेतन्मोह्यते लोभी अलीकवादिभिः ॥ १०७ ॥
 कह नाम भवारत्ते, चिरकालं परियडिस्समेगागी ।
 इय मेलइ जणसत्थं, नियए बोहे असग्गाही ॥ १०८ ॥
 कथं नाम भवारण्ये चिरकालं पर्यटिप्प्यान्वेकाकी ।
 इति मेलयति जनसार्धं निजके बोधेऽसद्वाही ॥ १०८ ॥
 धम्मत्थिणा हु पढमं, आगमतत्तं मणे धरेयधं ।
 तत्थ पुण पयडमेयं, भणियं परमत्थपेच्छीहिं ॥ १०९ ॥
 धर्मार्थिना रत्न प्रथममागमतत्त्वं मनसि धर्तव्यम् ।
 तत्र पुनः प्रकटमेतद्भणितं परमार्थप्रेक्षिभिः ॥ १०९ ॥
 समेइपवित्ती सवा, आणावज्झ चि भवफला चेव ।
 तित्थयरुहेसेण वि, नं तत्तओ सा तदुहेसा ॥ ११० ॥

हानिकरं स्था-
 ष्टव्यम्

१. एषा च गाथा अष्टमे पद्यांशके—“समतिपविती सवा आणावज्झ ति भवफला चेव । तित्थयरुहेसेण वि तत्तओ सा तदुहेसा” ॥ १३ ॥

स्वमतिप्रवृत्तिः सर्वा आज्ञावाह्येति भवफला चैव ।

तीर्थकरोद्देशेनापि न तत्त्वतः सा तदुद्देशा ॥ ११० ॥

कथमेतत् पसंगेण, नोवाएयं न या वि मोक्षवत् ।

समर्पेण्युद्वाणं, परिणामविशुद्धकामेहिं ॥ १११ ॥

कृतमत्र प्रसङ्गेन नोपादेयं न चापि मोक्षव्यम् ।

स्वमत्याऽनुष्ठानं परिणामविशुद्धकामैः ॥ १११ ॥

पुष्टपुरिसप्पवन्ने, मज्जनसलिले जिणेन्दविवाणं ।

अन्नोन्नं लग्गते, कलुसं चित्तं न कायवत् ॥ ११२ ॥

पूर्वपुरुषप्रपन्ने मज्जनसलिले जिनेन्द्रविम्वानाम् ।

अन्योन्यं लगति कलुपं चित्तं न कर्त्तव्यम् ॥ ११२ ॥

धय-खीरमज्जणाइ वि, चायगंगंथेसु पयडमुवइट्ठं । धाचकोपदेशः

पूर्यंतरायभीया, धम्मियपुरिसा न वारंति ॥ ११३ ॥

पृत-क्षीरमज्जनायपि धाचकग्रन्थेषु प्रकटमुपदिष्टम् ।

पूजान्तरायभीता धार्मिकपुरुषा न वारयन्ति ॥ ११३ ॥

आह जह पुष्टपुरिसा, पमायओ कह वि निवडिया कूवे । परंपराप्रामाण्ये
ता किं संपयपुरिसा, नियमा तत्थेव निवडंतु? ॥ ११४ ॥ क्षुण्णाति

आह यदि पूर्वपुरुषाः प्रमादतः कथमपि निपतिताः कूपे ।

तस्मात्किं साम्प्रतपुरुषा नियमात्तत्रैव निपतन्तु? ॥ ११४ ॥

जह आजम्मदरिदा, जघंधा विविहरोगतविघंगा ।

आसि नरा पुरिमिद्धा, ता किं अम्हे वि तह होमो? ११५

यथाजन्मदरिद्रा जालन्धा विविधरोगतमाज्ञाः ।

आसन्नराः पुराणास्तस्मात्किं वयमपि तथा भवामः? ११५

१. धाचकग्रन्थेषु प्रशमरतिप्रकरणादिषु, तथा च—“वेत्त्यायतनप्रस्थापनानि च कृता शक्तिः प्रयतः । पूजय गन्धमात्वाऽधियायधूपप्रदीपायाः” ॥ १०५ ॥ प्रशमरती ।

जइ ताव जार-चौरा, मंसासी जीवघायगा कूरा ।
 अम्ह कुले आसि नरा, अम्ह वि धम्मो न तो जुत्तो ११६
 यदि तावज्जार-चौरा मांसाशिनो जीवघातकाः कूराः ।
 अस्माकं कुले आसन्नरा अस्माकमपि धर्मो न ततो युक्तः ॥

आचारिओ—

दूषणप्रतीकारः भद्द! तुमं वायाडो, वाढं बुग्गाहिओ सि केणाऽवि ।
 जंपसि जं वा तं वा, तेणेवं मोहगहगहिओ ॥ ११७ ॥

आचार्यः—

भद्र! त्वं वाचाटो वाढं व्युद्वाहितोऽसि केनापि ।
 जल्पसि यद्वा तद्वा तेनैवं मोहग्रहगृहीतः ॥ ११७ ॥
 अन्नद्वो दिट्ठंता, न जोइयवा बुहेण अन्नत्थ ।
 नो खलु चरणाहरणं, रेहइ कन्ने वि संठवियं ॥ ११८ ॥
 अन्यार्था दृष्टान्ता न योजयितव्या बुधेनान्यत्र ।
 नो खलु चरणाभरणं राजति कर्णेऽपि संस्थापितम् ॥ ११८ ॥
 धम्माभिमुहो पुरिसो, न मुयइ जो कुलकमागयं मिच्छं ।
 तस्स इमे दिट्ठंता, सिट्ठा दिट्ठंतवेईहिं ॥ ११९ ॥
 धर्माभिमुखः पुरुषो न मुञ्चति यः कुलकमागतं मिथ्यात्वम् ।
 तस्मेमे दृष्टान्ताः शिष्टा दृष्टान्तवेदिभिः ॥ ११९ ॥

तुममणवजं फिरियं, धम्मियजणसंमयं चिराइन्नं ।
 दिट्ठंतेहिं इमेहिं, उज्झसि ता सुट्ठ मूढो सि ॥ १२० ॥
 त्वमनवद्यां क्रियां धार्मिकजनसम्मतं चिराचीर्णाम् ।
 दृष्टान्तेरेभिरुज्झसि तस्मान् सुट्ठ मूढोऽसि ॥ १२० ॥
 अह मणति मुत्तयुत्तं, जुत्तं काउं किमन्नपुरिसेहिं ।
 सच्चमिणं सइ मुत्ते, अम्हाण वि संमयं एयं ॥ १२१ ॥
 अथ मणति सूत्रोक्तं युक्तं कर्तुं किमन्यपुरीषैः ।
 सत्यमिदं सति सूत्रे अस्माकमपि सम्मतमेतन् ॥ १२१ ॥

सूत्रप्रामाण्यम्

नवरं पुच्छामि अहं, तं सुत्तं केण विरइयं भणसि ? ।

जइ गणहरपमुहोहिं, ते आसि न व त्ति कह मुणसि ? ॥ १२२ ॥

नवरं पृच्छामि अहं तत्सूत्रं केन विरचितं भणसि ? ।

यदि गणधरप्रमुखैस्ते आसन्न वेति कथं जानासि ? १२२

जइ गुरुपरंपराए, तेसिं वयणम्मि कह णु पत्तियसि ? ।

अह सच्चवाइणो ते, कह णु असच्चं तयाइन्नं ? ॥ १२३ ॥

यदि गुरुपरम्परया तेषां वचने कथं नु प्रत्येपि ।

अथ सत्यवादिनस्ते कथं नु असत्यं तदाचीर्णम् ? ॥ १२३ ॥

एगंतापामन्ने, तेसिं संविग्गगीयपुरिस्ताणं ।

तित्थे तित्थयरम्मि य, उप्पज्जइ संसओ नियमा ॥ १२४ ॥

एकान्ताप्रामाण्ये तेषां संविग्गगीतपुरुषाणाम् ।

तीर्थे तीर्थकरे च उत्पद्यते संशयो नियमात् ॥ १२४ ॥

जं भणसि सुत्तयुत्तं, पमाणमेयं पि वयणमेत्तं ते । 'जीत' व्यवहा-

जं जीयव्यवहारं, मुचसि तं सुत्तपयडं पि ॥ १२५ ॥ रस्य सूत्रान्त-

यद्भणसि सूत्रोक्तं प्रमाणमेतदपि वचनमात्रं ते ।

यज्जीतव्यवहारं मुचसि तत्सूत्रप्रकटमपि ॥ १२५ ॥

गणहर-पुषधराईरइयं सुत्तं ति सच्चमेवेयं ।

तं मग्गमणुसरंतं, पमाणमो नवरमन्नं पि ॥ १२६ ॥

गणधर-पूर्वधरादिरचितं सूत्रमिति सत्यमेवैतत् ।

तन्मार्गमनुसरन् प्रमाणं तु नवरमन्यदपि ॥ १२६ ॥

तित्थं पमावयंता, संपइ कइणो वि सुंदरा चेव ।

जम्हा जिणेंदसमए, पमावगा ते पढिज्जंति ॥ १२७ ॥

तीर्थं प्रभावयन्तः संप्रति कवयोऽपि सुन्दराश्चैव ।

यस्माज्जिनेन्द्रसमये प्रभावकास्ते पठ्यन्ते ॥ १२७ ॥

प्रभावकाः	<p>पार्वयणी धम्मकही, वाई नेमिच्छिओ तवस्सी य । विज्जा-सिद्धो य क्वी, अट्टेव पभावगा भणिआ १२८ प्रावचनिको धर्मकथी वादी नैमित्तिकस्तपस्वी च । विद्या-सिद्धश्च कविरष्टैव प्रभावका भणिताः ॥ १२८ ॥</p>
स्वयुक्तिघटित- स्वाऽपि शो- भनता	<p>पद्ययणपभावणकरं, सजुत्तिरइयं पि सोहणं नेयं । रोसां णेतो रयणं, खारो पि पसंसिओ लोए ॥१२९॥ प्रवचनप्रभावनाकरं स्व(स)युक्तिरचितमपि शोभनं क्षेयम् । रोपाद् नयन् रजं क्षारोऽपि प्रशंसितो लोके ॥ १२९ ॥</p>
श्रुतग्राहप्र- तिपक्षः	<p>जो जो अ सुअग्गाहो, पडिक्खो तस्स तस्स भणियव्वो । जत्तो वायइ पवणो, परियत्थी(?) दिज्जए तत्तो ॥१३० यो यश्च श्रुतग्राहः प्रतिपक्षः तस्य तस्य भणितव्यः । यतो वासि पवनः द्वारं दीयते ततः ॥ १३० ॥</p>
जमालिः	<p>संघं अवमन्नंतो, जाणगमाणी जणो असग्गाही । कहमवि मिन्नं मन्नइ, जमालिपमुहाणमप्पाणं १३१ संघमवमन्यमानो ह्यायकमानी जनोऽसद्ग्राही । कथमपि मिन्नं मन्यते जमालिप्रमुखेभ्य आत्मानम् १३१</p>
संघापमान- क्षणम्	<p>संसिज्जइ नियकिरिया, दूस्सिज्जइ सयलसंघववहारो । कत्तो एत्तो वि परा, विमाणणा हंदि!संघस्स? ॥१३२॥ क्षस्यते निजक्रिया दूष्यते सकलसंघव्यवहारः । कुत इतोऽपि परा विमानना हन्त! सधस्य ? ॥ १३२ ॥</p>

१. इयं गाथा अग्रेऽपि ९०८ तमी । २. क्षारोऽपि समुद्रो रोपाद् रजं नयन् लोके प्रशस्यते, इति तत्त्वमनुमीयते । ३. अयं शब्दो देस्यप्राकृतगतो द्वारवाची, गवाक्ष-वाची वा अवगम्यते । ४. जमालिः किल श्रीवीरजिनजामाता वीरवाक्यप्र-तिपन्धी च, तत्परितं च श्रीआवश्यकसूत्रे निन्द्वप्रकरणे (पृ० ३१२-३१३) तथा विशेषावश्यकग्रन्थे गाथा २३०६-२३३२ तथा पद्यमात्रे श्रीमगवतीसूत्रे च नवमे शतके प्रयत्तिशोदेशके ।

जो जिणसंघं हीलइ, संघावयवस्स दुक्कयं दट्ठं ।
सवजणहीलणिज्जो, भवे भवे होइ सो जीवो ॥ १३३ ॥

यो जिनसङ्घं हेलति सङ्घावयवस्य दुष्कृतं दृष्ट्वा ।
सर्वजनहेलनीयो भवे भवे भवति स जीवः ॥ १३३ ॥

जइ कम्मवसा केई, असुहं सेवन्ति किमिह संघस्स ? ।
विट्ठालिज्जइ गंगा, क्याइ किं वासचारोहिं ? ॥ १३४ ॥

यदि कर्मवशात्केऽपि अशुभं सेवन्ते किमिह सङ्घस्य ? ।
विटाल्यते गङ्गा कदापि किं वासचारैः ? ॥ १३४ ॥

जो पुण संतासन्ते, दोसे गोवेइ समणसंघस्स ।
विमलजसकित्तिकलिओ, सो पावइ निबुइं तुरियं १३५

यः पुनः सतोऽसतो दोषान् गोपायति श्रमणसङ्घस्य ।
विमलयशःकीर्तिकलितः स प्राप्नोति निर्वृतिं त्वरितम् ॥

जह कणरक्खणहेउं, रक्सिज्जइ जत्तओ पलालं पि ।
सासणमालिन्नभया, तहा कुसीलं पि गोवेज्जा ॥ १३६ ॥

यथा कणरक्षणहेतुं रक्ष्यते यत्रतः पलालमपि ।
शासनमालिन्यभयात्तथा कुशीलमपि गोपायेत् ॥ १३६ ॥

भणियस्स तत्तमेयं, संघस्सासायणा न कायवा ।
सोउं सगरस्सुआणं, दुविसहं दुक्खरिंछोलिं ॥ १३७ ॥

भणितस्य तत्त्वमेतत्सङ्घस्याशातना न कर्तव्या ।
ब्रुत्वा सगरसुतानां दुर्विपदां दुःखपङ्क्तिम् ॥ १३७ ॥

अन्नो भणेज्ज कोई, ओसरणठियस्स वीयरगस्स । कस्सचिद्
इंदाइएहिं न क्या, मज्जण-मछाइणा पूआ ॥ १३८ ॥ मतम्

अन्यो भणेतोऽपि समवसरणस्थितस्य वीतरागस्य ।
इन्द्रादिकैर्न कृता मज्जन-माल्यादिना पूजा ॥ १३८ ॥

जिणपडिछंदो पडिमा, संपइ तासिं पि सा न खलु जुत्ता
रागाइसयपगासणमसंगयं वीयरगस्स ॥ १३९ ॥

जिनप्रतिच्छन्दः प्रतिमा सम्प्रति तासामपि सा न खलु युक्ता ।
रागातिशयप्रकाशनमसंगतं वीतरागस्य ॥ १३९ ॥

प्रतिवचः

भणइ गुरु मुत्ताणं, रागो आरोविओ वि नारुहइ ।
न हि निदइ वीए, होइ पुणो अंकुरप्पत्ती ॥ १४० ॥
भणति गुरुमुक्तानां राग आरोपितोऽपि नाऽऽरोहति ।
न हि निर्दग्धे धीजे भवति पुनरङ्कुरोत्पत्तिः ॥ १४० ॥

पूआइदंसणाओ, रागित्तपकप्पणा न धन्नाणं ।
जायइ भावुल्लासो, कल्लाणपरंपरामूलं ॥ १४१ ॥
पूजादिदर्शनाद्वागित्वप्रकल्पना न धन्यानाम् ।
जायते भावोल्लासः कल्याणपरम्परामूलम् ॥ १४१ ॥

बिम्बपूजाहेतुः

जिणभवनविंदपूआ, कीरंति जिणाण नो कए किंतु ।
सुहभावणानिमित्तं, बुहाण इयराण बोहत्थं ॥ १४२ ॥
जिनभवनबिम्बपूजा क्रियते जिनानां नो कृते किन्तु ।
शुभभावनानिमित्तं बुधानां इतरेषां बोधार्थम् ॥ १४२ ॥

भाषिणं च—

चेईहरेण केई, पसंतरूवेण केई विंवेण ।
पूआइसया अत्ते, बुज्झंति तहोवएसेण ॥ १४३ ॥

भाषितं च—

चैत्यगृहेण केऽपि प्रशान्तरूपेण केऽपि बिम्बेन ।
पूजातिशयादन्ये बुध्यन्ते तथोपदेशेन ॥ १४३ ॥
ता पुष्प-गंध-भूषण-विचित्तवत्येहिं पूयणं निच्चं ।
जह रेहइ तह सम्मं, कायवं सुद्धचित्तेहिं ॥ १४४ ॥

तत्पुष्प-नान्य-भूषण-विचित्रवस्त्रैः पूजनं नित्यम् ।

यथा राजते तथा सम्यक् कर्तव्यं शुद्धचित्तैः ॥ १४४ ॥

अन्ने वेति अजुत्तं, पुर्णरुत्तं वेत्थ-भूषणाईणं ।

अन्यमतम्

आरोपणं जिणाणं, उज्झियनिम्मल्लपायाणं ॥ १४५ ॥

अन्ये श्रुवतेऽयुक्तं पुनरुक्तं वस्त्र-भूषणादीनाम् ।

आरोपणं जिनानामुज्झितनिर्माल्यप्रायाणाम् ॥ १४५ ॥

पड्डिवुत्तं चेव इमं, पुवं निम्मल्ललक्खणाभावा ।

प्रतिवचः

भोगविण्ठं दव्वं, निम्मल्लं वज्जरंतेण ॥ १४६ ॥

प्रत्युक्तं चैवेदं पूर्वं निर्माल्यलक्षणाभावात् ।

भोगविनष्टं द्रव्यं निर्माल्यं कथयता ॥ १४६ ॥

अलमेत्थ वित्थरेणं, आहन्नं एवमाइ बहुभेअं ।

सव्वं न दूसिअव्वं, विसुद्धधम्मं महंतेण ॥ १४७ ॥

अलमत्र विस्तरेण आचीर्णमेवमादि बहुभेदम् ।

सर्वं न दूषयितव्यं विशुद्धधर्मं फाहता ॥ १४७ ॥

आह परो जिणवन्दणविहाणमारंभिउण किं जुत्तं ? ।

वैख्यवन्दनाप्र-

अप्पत्थुयमाढविअं, आहन्नवियारणं एयं ॥ १४८ ॥

करणे आवर-

आह परो जिनवन्दनविधानमारभ्य किं युक्तम् ? ।

णावचीर्या

हेतुः

अप्रस्तुतमारब्धमाचीर्णविचारणमेतत् ॥ १४८ ॥

नापत्थुयमेत्थ जओ, एयं चिय अंतरंगमुवइद्वं ।

भावविसुद्धिसत्त्वं, पढमं ता वंदणविहाणं ॥ १४९ ॥

नाप्रस्तुतमत्र यत् एतत्त्वत्तु अन्तरङ्गमुपदिष्टम् ।

भावविशुद्धिसत्त्वरूपं प्रथमं ततो वन्दनविधानम् ॥ १४९ ॥

कुगाहदूसियमणो, समुज्जमतो वि वज्झकिचेसु ।

विहिंवदणाणुत्त्वं, फलं न पावेइ दुब्बुद्धी ॥ १५० ॥

कुमाहदूपितमनाः समुद्यच्छन्नपि बाह्यकृत्येषु ।

विधिवन्दनानुरूपं फलं न प्राप्नोति द्रुष्टुद्धिः ॥ १५० ॥

कोटरजलंतजलणो, आसिचंतो वि वारिधाराहिं ।

विद्धि तरु न पावइ, किलिष्टचित्तस्स तह धम्मो १५१

कोटरज्वलज्वलन आसिच्यमानोऽपि वारिधाराभिः ।

वृद्धिं तरुर्न प्राप्नोति क्षिष्टचित्तस्य तथा धर्मः ॥ १५१ ॥

तम्हा कुग्गाहविसं, वमितु पसमामयं च पाऊणं ।

मज्झत्थमणो मइमं, करेज्ज चिइवंदणं विहिणा १५२

तस्मात्कुग्गाहवियं वमित्वा प्रक्षमाभृतं च मीत्वा ।

मध्यस्थमना मतिमान् कुर्याच्चैत्यवन्दनां विधिना ॥ १५२ ॥

चैत्यवन्दना-
प्रकारः

चिइवंदणा तिमेया, जहन्न उकोस मज्झिमा चेव ।

एकैका वि तिमेया, जेइ विजेइ कणिट्ठा य ॥ १५३ ॥

चैत्यवन्दना त्रिभेदा जघन्या उत्कृष्टा मध्यमैव ।

एकैकाऽपि त्रिभेदा ज्येष्ठा विज्येष्ठा कनिष्ठा च ॥ १५३ ॥

कनिष्ठजघन्य०
विज्येष्ठजघन्य०

एगनमोकारेणं, होइ कणिट्ठा जहन्निआ एसा ।

जहसत्तिनमोकारा, जहन्निया भन्नइ विजेइ ॥ १५४ ॥

एकनमस्कारेण भवति कनिष्ठा जघन्यका एषा ।

यथाशक्तिनमस्कारा जघन्यका भण्यन्ते विज्येष्ठा ॥ १५४ ॥

ज्येष्ठजघन्य०
कनिष्ठमध्य०

स चिय सक्कययंता, नेया जिइ जहन्नियासन्ना ।

स चिय इरिआवहिआसहिआ सक्कययदंडेहिं १५५ ॥

सा खलु शक्रस्तवान्ता ज्ञेया ज्येष्ठा जघन्यकासंज्ञा ।

सैवेर्यापथिकीसहिता शक्रस्तवदण्डैः ॥ १५५ ॥

मज्झिमकणिट्ठिगेसा, मज्झिम[वि]जेइ उ होइ सा चेव ।

चेइयदंडयथुइएगसंगया सव्वमज्झिमया ॥ १५६ ॥

विज्येष्ठमध्य०

मध्यमकनिष्ठिकैषा मध्यम[वि]ज्येष्ठा तु भवति सा चैव ।

चैत्यदण्डकस्तुत्येकसंगता सर्वमध्यमिका ॥ १५६ ॥

मज्झिमजेद्वा स चिय, तिन्नि थुईओ सिलोयतियजुत्ता । ज्येष्ठमध्यमा०

उकोसकणिद्वा पुण, स चिय सक्कत्थयाइजुया १५७ कनिष्ठोत्कृष्टा०

मध्यमज्येष्ठा सा खलु तिस्रः स्तुतयः श्लोकत्रिकयुक्ता ।

उत्कृष्टकनिष्ठा पुनः सैव शक्रस्तवादियुक्ता ॥ १५७ ॥

थुइजुयलजुयलएणं, दुगुणियचेइयथयाइदंडा जा । विज्येष्ठोत्कृष्टा०

सा उकोसविजेद्वा, निर्दिद्वा पुच्चसूरीहिं ॥ १५८ ॥ स्वरूपम्

स्तुतियुगल्युगलकेन द्विगुणितचैत्यस्तवादिदण्डा या ।

सा उत्कृष्टविज्येष्ठा निर्दिष्टा पूर्वसूरिभिः ॥ १५८ ॥

थोत्तपणिवायदंडगणिहाणतिगेण संजुआ एसा । ज्येष्ठोत्कृष्टास्व-

संपुद्वा विन्नेया, जेद्वा उकोसिआ नाम ॥ १५९ ॥ रूपम्

स्तोत्रप्रणिपातदण्डकप्रणिधानत्रिकेण संयुता एषा ।

संपूर्णा विज्ञेया ज्येष्ठा उत्कृष्टिका नाम ॥ १५९ ॥

एसा नवप्पयारा, आइमा बंदणा जिणमयम्मि । वन्दनायाः

कालोचियकारीणं, अणग्गहाणं सुहा सवा ॥ १६० ॥ कर्तव्यता

एषा नवप्रकारा आचीर्णा वन्दना जिनमते ।

कालोचितकारिणामनामहणां शुभा सर्वा ॥ १६० ॥

उकोसा तिविहा वि हु, कायवा सत्तिओ उभयकालं । विविधोत्कृष्टा-

सद्देहिं छ सविसेसं, जम्हा तेसिं इमं मुत्तं ॥ १६१ ॥ याः थाद्वानां

उत्कृष्टा त्रिविधाऽपि खलु कर्तव्या शक्ति उभयकालम् । सविशेषकर्त-

श्राद्धैस्तु सविशेषं यस्मात्तेपानिदं सूत्रम् ॥ १६१ ॥ व्यत्तम्

बंदइ उभओकालं, पि चेइयाइं थय-थुईपरमो । तत्प्रामाण्यम्

जिणवरपडिमागर-धूव-पुप्फ-गंधच्चणुज्जुत्तो ॥ १६२ ॥

वन्दत उभयकालमपि चैत्यानि स्तव-स्तुतिपरमः ।

जिनवरप्रतिमा अगर-धूप-पुष्प-गन्धार्चनोद्युक्तः ॥ १६२ ॥

शेषाणां साधु-
श्राद्धकर्तव्यता

सेसा पुण छन्मेया, कायवा देसकालमासज्ज ।
समणेहिं सावएहिं, चेइयपरिवाडिमाईसु ॥ १६३ ॥

शेषा पुनः पङ्केदा कर्तव्या देशकालमासाद्य ।
श्रमणैः श्रावकैः चैत्यपरिपात्र्यादिषु ॥ १६३ ॥

भणियं च—

कल्पभाष्यम्

निस्सकडमनिस्सकडे, वा वि चेइए सबहिं थुई तिणि ।
वेलं व चेइयाणि वि, नाउं एकेकिया वा वि ॥ १६४ ॥

भणितं च—

निश्चाकृतेऽनिश्चाकृते वाऽपि चैत्ये सर्वत्र स्तुतयस्तिष्ठः ।
वेलं वा चैत्यानि वा ज्ञात्वा एकैकिका वापि ॥ १६४ ॥

धीदारिभद्रं व-
न्दनपञ्चाशकम्

एएसिं मेयाणं, उवलक्खणमेव वन्निया तिचिहा ।
हरिभद्रसूरिणा वि हु, वंदणपंचासए एवं ॥ १६५ ॥

एतेषां भेदानां उपलक्षणमेव वर्णिता त्रिविधा ।
हरिभद्रसूरिणाऽपि खलु वन्दनपञ्चाशके एवम् ॥

नवकारेण जहन्ना, दंडयथुइजुयल मज्झिमा नेया ।
संपुन्ना उकोसा, विहिणा खलु वंदणा तिचिहा ॥ १६६ ॥

नवस्फारेण जघन्या दण्डकस्तुतियुगला मध्यमा श्रेया ।
संपूर्णा उत्कृष्टा विधिना खलु वन्दना त्रिविधा ॥ १६६ ॥

वन्दनाया ज-
घन्यादिभेदाः

नवकारेण जहन्ना, जहन्नयजहन्निया इमाऽऽज्झाया ।
दंडयएगथुईए, विनेया मज्झमज्झमिया ॥ १६७ ॥

१. इयं गाथा कल्पभाष्यगता इति निम्नात् संवादाद् ज्ञायते—“एतच्च व्याख्या-
ननिर्मा कल्पगापामुपजीव्य कुर्वन्ति, तथया—निस्समनिस्सकडे वा वि चेइए
सम्बहिं थुई तिणि । वेलं व चेइयाणि व नाउं एकेकिया वा वि” ॥—तृतीय-
पञ्चाशकगतद्वितीयगाथाटीकायां धीअभयदेवपादाः । २. इयं गाथा धीदारि-
भद्रीयतृतीयवन्दनपञ्चाशके द्वितीया—पञ्चाशके (पृ० ५३) ।

नमस्कारेण जघन्या जघन्यकजघन्यिका इयमाख्याता ।

दण्डकैकस्तुत्या विज्ञेया मध्यमध्यमिका ॥ १६७ ॥

संपुन्ना उक्कोसा, उक्कोसुक्कोसिया इमा सिद्धा ।

उवलक्खणं खु एयं, दोण्हं दोण्हं सजाईए ॥ १६८ ॥

संपूर्णा उत्कृष्टा उत्कृष्टोत्कृष्टिका इयं शिष्टा ।

उपलक्षणं खत्वेतहूयोर्द्वयोः सजात्योः ॥ १६८ ॥

अन्ने भणंति—

पणिवायदंडगेणं, एगेण जहन्नवदणा नेया ।

अन्यमतम्

तहुगतिगेण मज्झा, उक्कोसा चउहिं पंचहिं वा ॥ १६९ ॥

अन्ये भणन्ति—

प्रणिपातदण्डकेन एकेन जघन्यवन्दना ज्ञेया ।

तद्विक्रियेण मध्या उत्कृष्टा चतुर्भिः पञ्चभिर्वा ॥ १६९ ॥

हत्थसयाओ मज्झे, इरियावहियाअभावओ दुब्बि ।

एवं उक्कोसाए, चउरो पंच व मुणेयवा ॥ १७० ॥

हस्तशतान्मध्ये ईर्यापथिक्खभावतो द्वे ।

एवं उत्कृष्टायां चत्वारः पञ्च वा ज्ञातव्याः ॥ १७० ॥

भणिऊण नमुकारे, सकत्थयदंडयं अ पदिऊणं ।

इरियं पडिक्कमंते, दो चउरो वा वि पणिवाया ॥ १७१ ॥

भणित्वा नमस्कारान् शक्रस्तवदण्डकं च पठित्वा ।

ईर्या प्रतिक्राम्यन् द्वौ चत्वारो वापि प्रणिपाताः ॥ १७१ ॥

एयं पि जुत्तिजुत्तं, आइच्चं जेण दीसए बहुसो ।

नवरं नवमेयाणं, नेयं उवलक्खणं तं पि ॥ १७२ ॥

एनदपि युत्तियुत्तं आचीणं येन दइयते बहुनः ।

नवरं नवभेदानां श्रेयं उपलक्षणं तदपि ॥ १७२ ॥

पाठकिरियाणुसारा, भणिया चिइवंदणा इमा नवहा ।
अहिगारिविसेसा पुण, तिविहा सबा वि जं भणियं १७३

पाठक्रियानुसाराद् भणिता चैत्यवन्दनेयं नवधा ।

अधिकारिविशेषात्पुनः त्रिविधा सर्वाऽपि यद् भणितम् ॥

पद्याशकसा-
क्ष्यम्

अहवा वि भावमेया, ओहेणं अपुणवंधगाईणं ।

सबा वि तिहा नेया, सेसाणमिभी न जं समं १७४

अथवाऽपि भावभेदादोद्येन अपुनर्वन्धकादीनाम् ।

सर्वाऽपि त्रिधा ज्ञेया शेषाणामियं न यत्समये ॥ १७४ ॥

अपुनर्वन्धक-
स्वरूपम्

मिच्छतुकोसठिई, न वंधिही अपुणवंधगो तेण ।

समयकुसलेहिं सो पुण, इमेहिं लिंगेहिं नायवो ॥ १७५

मिथ्यात्वोत्कृष्टस्थितिं न भन्त्यस्यति अपुनर्वन्धकः तेन ।

समयकुशलैः स पुनः एमिलिंनैर्ज्ञातव्यः ॥ १७५ ॥

पद्याशकसा-
क्ष्यम्

पावं न तिवभावा, कुणइ न बहु मन्नए भवं घोरं ।

उचियठिइं च सेवइ, सबत्थ वि अपुणवंधो ति १७६

पापं न तीव्रभावात् करोति न बहु मन्यते भवं घोरम् ।

उचितस्थितिं च सेवते सर्वत्रापि अपुनर्वन्ध इति ॥ १७६ ॥

तत्तत्तथै रोरंतो, सम्मादिट्ठी असग्गहविमुफो ।

देसे-यरविरइजुओ, चारिची तुलियसामत्थो ॥ १७७ ॥

तत्रार्थान् रोचयन् सम्यग्दृष्टिरसद्गद्विमुक्तः ।

देशे-तरविरतियुतआरित्री तुलितमामर्ष्यः ॥ १७७ ॥

अधिचारिणि-
धेयम्

अहिगारीणमिमेसिं, विन्नेया वंदणा तिहा कमसो ।

हीणा मज्जु-फोसा, सेसाणहिगारिणो चेच ॥ १७८ ॥

अधिकारिणामेषां विज्ञेया वन्दना त्रिधा प्रमदाः ।

हीना-मध्यो-रुष्ट्याः शेषा अनधिकारिणश्चैव ॥ १७८ ॥

चिद्वयवन्दनासरूवं, भणियं वोच्छं विहाणमेत्ताहे ।

तं पुण संपुन्नाए, संपुन्नं होइ एवं तु ॥ १७९ ॥

चैलवन्दनास्वरूपं भणितं वक्ष्ये विधानमिदानीम् ।

तत्पुनः संपूर्णायाः संपूर्णं भवत्येवं तु ॥ १७९ ॥

तिन्निं निसीही तिन्नि य, पयाहिणा तिन्नि चेव य पणामा । दश त्रिकाणि
तिविहा पूजा य तहा, अवत्थतियभावणं चेव ॥ १८० ॥

तिन्नो नैपेधिक्यः तिन्नश्च प्रदक्षिणाः त्रय एव च प्रणामाः ।

त्रिविधा पूजा च तथा अवस्थात्रिकभावणं चैव ॥ १८० ॥

तिदिसिनिरक्खणचिरई, पयभूमिपमज्जणं च तिवखुत्तो ।

पन्नाइतियं मुदातियं च तिविहं च पणिहाणं ॥ १८१ ॥

त्रिदिग्निरीक्षणविरतिः पदभूमिप्रमार्जनं च त्रिकृत्वः ।

वर्णादित्रिकं मुद्रात्रिकं च त्रिविधं च प्रणिधानम् ॥ १८१ ॥

एयांसिं गाहाणं, आयरियपरंपरेण पत्ताणं ।

पारम्पर्यम्

भावत्यो साहिज्जइ, सुहाववोहाहिं गाहाहिं ॥ १८२ ॥

एतासां गाथानां आचार्यपरम्परया प्राप्तानाम् ।

भावार्थः कथ्यते सुखावबोधामिर्गायामिः ॥ १८२ ॥

इड्डीपत्तो सट्ठो, मज्जण-भूसणसमुज्जलसरीरो ।

इन्द्रधनुः-

सयलपरियारकलिओ, विहवोचियवाहणारुडो ॥ १८३ ॥

विदिग्मन-
विधिः

अद्विप्राप्तः श्राद्धो मज्जन-भूषणसमुज्जलसरीरः ।

सकलपरियारकलितो विभवोचितवाहणारुढः ॥ १८३ ॥

गंधवगीय-चाइयकल-काहलरोलमुहलियदियंतो ।

तित्युअइं कुणंतो, वचइ जिणमंदिरदुवारं ॥ १८४ ॥

१. एतद् गाथाद्वयं (१८०—१८१ गाथा) तृतीये पद्याक्षरे दशमोगाथा-
दीनायां 'तथेदम्' इत्युद्दिश्य निर्दिष्टवान् श्रीअभयदेवमुरिः—पद्याक्षरे (पृ० ५६)
२. अप्रेतनं गाथाद्वयं (१८०—१८१ गाथा) श्रीहरिभट्टतोऽपि ग्रन्थेनमवर्त्तयते,
“एयांसिं गाहाणं आयरिय-परंपरेण पत्ताणं” इति ग्रन्थमावचनात् ।

पद्यामिगमाः

गन्धर्वगीत-वादित्रकल-काहलकोलाहलमुखरितदिगन्तः ।

तीर्थोन्नतिं कुर्वन् व्रजति जिनमन्दिरद्वारम् ॥ १८४ ॥

जिणदिट्ठिगोयरगओ, ससंभमं वाहणा समोयरइ ।

मुंचइ य वाहणाई, राया उण रायककुहाई ॥ १८५ ॥

जिनट्टिगोचरगतः ससंभ्रमं वाहनात्समवतरति ।

मुच्यति च वाहनादि राजा पुना राजककुधानि ॥ १८५ ॥

तंगोलं कुसुमाई, वोसिरइ करेइ उत्तरासंगं ।

तो अहिगयगाहाए, अत्थो अवयरइ एत्ताहे ॥ १८६ ॥

ताम्वूलं कुसुमानि व्युत्सृजति करोति उत्तरासङ्गम् ।

ततोऽधिगतगाथाया अर्थोऽवतरतीदानीम् ॥ १८६ ॥

वचइ दुवारनियडं, काऊण य पाणिसंपुडं सीसे ।

अद्धावणयपणामं, करेइ रोमंचियसरीरो ॥ १८७ ॥

व्रजति द्वारनिकटं कृत्वा च पाणिसंपुटं क्षीर्वे ।

अर्द्धावनतप्रणामं करोति रोमाञ्चितशरीरः ॥ १८७ ॥

पविसंतो चेव वलाणयम्मि कुज्जा निसीहिया तिन्नि ।

घरवाचारं सर्वं, इन्हि न काहामि भावेतो ॥ १८८ ॥

प्रविशन्नेव वलानके कुर्यान्नैपेधिकीः तिस्रः ।

गृहव्यापारं सर्वं श्दानीं न करिष्यामि भावयन् ॥ १८८ ॥

अद्धावणयपणामं, तत्तो काऊण भुवणनाहस्स ।

पंचंगं वा काउं, भत्तिभरनिभरमणेणं ॥ १८९ ॥

अर्द्धावनतप्रणामं ततः कृत्वा भुवननाथस्य ।

पञ्चाङ्गं वा कृत्वा भक्तिभरनिर्भरमनसा ॥ १८९ ॥

पूयंगपाणिपरिवारपरिगओ गहिरमहुरघोसेण ।

पढमाणो जिणगुणगणनिवद्धमंगल वित्ताई ॥ १९० ॥

पूजाङ्गपाणिपरिवारपरिगतो गभीरमधुरघोपेण ।

पठन् जिनगुणगणनिवद्धमङ्गल्यानि वृत्तानि ॥ १९० ॥

नैवेधिकीत्रिक-
करणम्

करधरियजोगमुदो, पए पए पाणिरक्खणाउत्तो । प्रदक्षिणात्रिक-
करणम्
देज्जा पयाहिणतिगं, एमग्गमणो जिणगुणेषु ॥ १९१ ॥

करधृतयोगमुद्रः पदे पदे प्राणिरक्षणायुक्तः ।

दद्यात् प्रदक्षिणात्रिकं एकाग्रमना जिनगुणेषु ॥ १९१ ॥

गिहिचेइएसु न घटइ, इयरेसु वि जइ वि कारणवसेणं ।

तह वि न मुंचइ मइमं, सया वि तत्करणपरिणामं ॥ १९२ ॥

गृहचैत्येषु न घटते इतरेष्वपि यद्यपि कारणवशेन ।

तथापि न मुञ्चति मतिमान् सदाऽपि तत्करणपरिणामम् ॥ १९२ ॥

तत्तो निसीहियाए, पविसित्ता मंडवम्मि जिणपुरओ । नैपेधिकीपूर्वकः
प्रवेशः, प्रणा-

महिनिहियजाणुपाणी, करेइ विहिणा पणामतिर्यं ॥ १९३ ॥ मन्त्रिकं च

ततो नैपेधिक्या प्रविश्य मण्डपे जिनपुरतः ।

महिनेहितजानुपाणिः करोति विधिना प्रणामत्रिकम् १९३

तयणु हरिसुलसंतो, कयमुहकोसो जिणेंदपडिमाणं । निर्मात्योत्तर-

अवणेइ रयणिवसियं, निम्मल्लं लोमहत्थेणं ॥ १९४ ॥ पम्

तदनु हर्षोद्धसन् कृतमुखकोशो जितेन्द्रप्रतिमानाम् ।

अपनयति रजनी-उपितं निर्मात्यं रोमहस्तेन ॥ १९४ ॥

जिणगिहपमज्जणं तो, करेइ करेइ वा वि अश्रेण । स्वयम्, अन्ये-

जिणविंवाणं पूअं, करेइ तत्तो जहाजोमं ॥ १९५ ॥ न वा जिन-

जिनगृहप्रमार्जनं ततः करोति कारयति वाऽप्यन्येन । गृहप्रमार्जनम्

जिनविम्भानां पूजां करोति ततो यथायोगम् ॥ १९५ ॥

अह पुंघं चिय केणइ, हवेज्ज पूया कया सुविभवेण । सुविभवकृता-

तं पि सचिसेससोहं, जह होइ तहा तहा कुज्जा ॥ १९६ ॥ न्यपूजायाः
विशेषशोभा-

अथ पूर्वमेव केनापि भवेत्पूजा कृता सुविभवेन । कृतिः

तामपि सविशेषशोभां यथा भवति तथा तथा कुर्यात् ॥ १९६ ॥

उचियत्तं पूआए, विसेसकरणं तु मूलविंवेस्स । मूलविम्भपूजा-

जं पटइ तत्थ पढमं, जणस्म दिट्ठी सह मणेण १९७ गिरयम्

उचितत्वं पूजाया विशेषकरणं तु मूलविम्बस्य ।

यत्पतति तत्र प्रथमं जनस्य दृष्टिः सह मनसा ॥ १९७ ॥

पूजाप्रयोजनम्

कयकिचाण जिणाणं, पूआ भवियाण भावजणणत्थं ।

सो पुण होइ विसिद्धे, पलोइए मूलविंभम्मि ॥ १९८ ॥

कृतकृत्यानां जिनानां पूजा भव्यानां भावजननार्थम् ।

स पुनर्भवति विशिष्टे प्रलोकिते मूलविम्बे ॥ १९८ ॥

पूजात्रैविध्यम्

अंगम्मि पढमपूया, आमिसपूआ तओ भवे वीया ।

तइया थुइ-थोत्तगगय, तासि सरुवं इमं होइ ॥ १९९ ॥

अङ्गे प्रथमपूजा आमिषपूजा ततो भवेद्वितीया ।

तृतीया स्तुति-स्तोत्रकगता तासां स्वरूपमिदं भवति १९९

अक्षपूजा

वत्था-ऽऽहरण-विलेपणसुगंधिगंधेहिं धूव-पुप्फेहिं ।

कीरइ जिणंगपूआ, तत्थ विही एस नायवो ॥ २०० ॥

धत्ता-ऽऽभरण-विलेपणसुगन्धिगन्धैर्धूप-पुष्पैः ।

क्रियते जिनाङ्गपूजा तत्र विधिरेषं ज्ञातव्यः ॥ २०० ॥

पूजाविधिः

वत्थेण वंधिऊणं, नासं अहवा जहा समाहीण ।

वजेयवं ति तया, देहम्मि वि कंडुयणमोई ॥ २०१ ॥

बलेण वन्धयित्वा नासामथवा यथा समाधिना ।

वर्जयितव्यमिति तदा देहेऽपि कण्डूयनादि ॥ २०१ ॥

घय दुद्ध-दहिय-गंधोदयाइण्हाणं पभावणाजणगं ।

सइ गीइ-चाइयाईसंजोगे कुणइ पवेसु ॥ २०२ ॥

घृत-दुग्ध-दधि-गन्धोदकादिस्नानं प्रभावनाजनकम् ।

म(दा)ति गीत-वादित्रादिसंयोगे करोति पर्वसु ॥ २०२ ॥

एमाइ अंगपूया, कायवा नियमओ ससत्तीए ।

सामत्थाभावम्मि उ, घरेज्ज तवरणपरिणामं ॥ २०३ ॥

एवमाद्यङ्गपूजा कर्तव्या नियमतः स्वशक्त्या ।

सामर्थ्याभावे तु धारयेत् तत्करणपरिणामम् ॥ २०३ ॥

जो पंचवन्नसत्थिय-बहुविधफल-भक्ष-दीवदानाई । आमिपूजा

उग्रहारो जिणपुरजो, कीरइ सा आमिससवज्जा २०४

यः पञ्चवर्णस्वस्तिक-बहुविधफल-भक्ष-दीपदानादिः ।

उग्रहारो जिनपुरतः क्रियते साऽऽमिपसपर्या ॥ २०४ ॥

गंधबनट्ट वाइय-लवणजला-ऽऽरत्तियाइ जं किच्चं ।

आमिसपूयाए चिय, सबं पि तयं समोयरइ ॥ २०५ ॥

गन्धर्वनाट्य-वादित्र-लवणजला-ऽऽरात्रिकादि यत्कृतम् ।

आमिपपूजायासेव सर्वमपि तत्समवतरति ॥ २०५ ॥

पूयादुगं पि एयं, उचियं न हु साहु-साहुणिजणस्स ।

साययजणस्स नियमा, उचियं सामगिसम्भावे ॥ २०६ ॥

पूजाद्विकमप्येतदुचितं न खलु साधु-साध्वीजनस्य ।

श्रावकजनस्य नियमादुचितं सामग्रीसद्भावे ॥ २०६ ॥

शुद्धपूजा विज्ञेया, वंदनकरणोचियम्मि देसम्मि । स्तुतिपूजा

ठाऊण जिणामिमुहं, पढणं जहसन्ति विचाणं ॥ २०७ ॥

स्तुतिपूजा विज्ञेया वन्दनकरणोचिते देशे ।

स्थित्वा जिनामिमुखं पठनं यथाशक्ति वृत्तानाम् ॥ २०७ ॥

अन्ना वि तिहा पूया, भणिया सत्थंतरेसु सङ्काणं । पूर्वमूरयः

पूयांसोलसाए जं, भणियमिणं पुब्बमूरीहिं २०८

अन्याऽपि त्रिधा पूजा मणिता शास्त्रान्तरेषु श्राद्धानाम् ।

पूजापोडशके यद्गणितमिदं पूर्वमूरिभिः ॥ २०८ ॥

१. वृत्तानां छन्दसाम् । २. श्रीहरिभद्रसूरिप्रणीते पोडशकमन्त्रेण दत्तं पूजा-
पोडशकं नवमम्, यदत्र शास्त्रेनोदलेनि ।

पूजाया द्वि-
प्रकारता

पंचोर्वयारजुता, पूया अष्टोवधारकलिषा य ।
इद्विविसेसेण पुणो, मणिया सवोवयारा वि ॥ २०९ ॥
पथोपचारयुक्ता पूजाष्टोपचारकलिता च ।
अद्विविशेषेण पुनर्मणिता सर्वोपचाराऽपि ॥ २०९ ॥

पथोपचारा-
अष्टोपचारा

तद्वियं पंचुवयारा, कुसुम-ज्वलय-गंध-धूप-दीपेहि ।
फल-जल-नेवजेहि, सहज्जुत्तया भवे सा उ ॥ २१० ॥
तथेवं पथोपचारा कुसुमा-क्षत-गन्ध-धूप-दीपैः ।
फल-जल-नैवेद्यैः सहाऽष्टरूपा भवेत्सा तु ॥ २१० ॥

शान्यमराम्

अन्ने अद्वयारं, भणंति अहंगमेव पणिवार्यं ।
सो पुण सुए न दीसइ, न य आइओ जिणमयम्मि २११
अन्येऽष्टोपचारां भणन्त्यष्टाङ्गमेव पणिपातम् ।
स पुनः धुते न दृश्यते न चार्चो जिनमते ॥ २११ ॥
सवोवयारजुता, ण्हाण-ज्वण-नट्-भीयमाईहि ।
पवाइण्णु कीरइ, निघं वा इद्विमंतेहि ॥ २१२ ॥
सर्वोपचारयुक्ता स्नाना-ऽर्घन-गृत्य-गीतादिभिः ।
पर्यादिषेण क्रियते नित्यं वा अद्विमद्विः ॥ २१२ ॥

तथा—

विग्धोवसामिगेगा, अन्धुदयपसाहणी भवे वीया । पूजाफलम्
नेवाणसाहणी तद्, फलया उ जहत्थनामेहिं॥२१३॥

तथा—

विप्रोपशामिकैकाऽभ्युदयप्रसाधनी भवेद्वितीया ।
निर्वाणमाधनी तथा फलदा तु यथार्थनामभिः ॥ २१३ ॥

पवरं पुष्पाईयं, पडमाए ठोयए उ तत्कारी । आयपूजाद्वयो-
आणेइ अन्नओ वि हु, निओगओ वीयपूजाए ॥२१४॥ पयोगीनि व-
स्तूनि.

प्रवरं पुष्पादिकं प्रथमायां दौकते तु तत्कारी ।
आनयत्यन्यतोऽपि गन्धु नियोगतो द्वितीयपूजायाम् ॥ २१४ ॥

श्रुयणे वि सुंदरं जं, यत्था-ऽऽहरणाइवत्थु संभवइ ।
तं मणसा संपाडइ, जिणम्मि एगगधिगचिस्सो॥२१५॥

श्रुयनेऽपि सुन्दरं यद्वस्त्रा-ऽऽभरणादिवस्तु संभवति ।
तन्मनसा संपादयति जिने एकामभिरचित्तः ॥ २१५ ॥

निचं चिय संपुत्ता, जइ वि हु एसा न तीरण काउं ।
तद् वि अणुचिद्विअप्पा, अस्सइ-ईवाइदाणेण ॥२१६॥

निरमेव संपूर्णा यद्यपि शल्वेषा न तीर्यते (शक्नोते) कर्तुम् ।
तथाऽप्यनुष्ठानतयाऽभान-ईपादिदानेन ॥ २१६ ॥

भावेज्ज अवत्थनियं, पिंडत्थ-ययन्य-स्त्वगद्वियत्तं । जितम् धन-
छउमत्थ-केवलित्तं, मुत्तत्तं धेय तस्मन्वो ॥ २१७ ॥ भावयन्

भावयेताऽवस्थात्रिकं पिण्डस्थ-पदस्थ-रूपरहितत्वम् ।
 छद्मस्थ-केवलित्वं मुक्तत्वं चैव तस्यार्थः ॥ २१७ ॥
 उभयकरधारिकलसा, गयगयसुरवइपुरस्सरा तियसा ।
 गायंता वायंता, उवरि जिणेंदस्स निम्मविया ॥ २१८ ॥
 उभयकरधृतकलशा गजगतसुरपतिपुरस्सरास्त्रिदशाः ।
 गायन्तो वादयन्त उपरि जिनेन्द्रस्य निर्मिताः ॥ २१८ ॥
 ठावेति मणे नूणं, संपइ अम्हारिसस्स लोयस्स ।
 जम्मणसमयपयट्ठं, मज्जणमहिमासमारंभं ॥ २१९ ॥
 स्थापयन्ति मनसि नूनं संप्रत्यस्मादृशस्य लोकस्य ।
 जन्मसमयप्रवृत्तं मज्जनमहिमासमारम्भम् ॥ २१९ ॥
 वत्था-ऽऽहरण-विलेपण-मल्लेहिं विभूसिओ जिणवरिंदो ।
 रायसिरिमणुहवंतो, भाविज्जइ भवियलोएण ॥ २२० ॥
 वत्था-ऽऽभरण-विलेपन-मात्थैर्विभूषितो जिनवरेन्द्रः ।
 राज्यश्रियमनुभवन् भाव्यते भव्यलोकेन ॥ २२० ॥

छद्मभावस्था

अवगयकेसं सीसं, मुहं च दिट्ठं पि भुवणनाहस्स ।
 साहेइ समणभावं, छउमत्थो एस पिण्डत्थो ॥ २२१ ॥
 अपगतकेशं शीर्षं मुखं च दृष्टमपि भुवननाथस्य ।
 कथयति श्रमणभावं छद्मस्थ एष पिण्डस्थः ॥ २२१ ॥
 कंकिंलि कुसुमवुट्ठी दिव्वज्जुणि चमरिधारिणो उभओ ।
 सिंहासण भामंडल दुंदुहि छत्तत्थं चैव ॥ २२२ ॥
 कङ्केलिः कुसुमवृष्टिः दिव्यध्वनिः चामरधारिण उभयतः ।
 सिंहासनं भामण्डलं दुन्दुमिः छत्रत्रयं चैव ॥ २२२ ॥

तीर्थकरावस्था

इय पाडिहेरिद्वी, अणन्नसाहारणा पुरा आसि ।
 केवलियनाणलंभे, तित्थयरपयम्मि पत्तस्स ॥ २२३ ॥

१. अशोरुदृशवाचकोऽयं शब्दो देशप्राकृतः, तथा च “कंकेली अ असोए”-
 देशीनाममालायां द्वितीयवर्गे १२ श्लोकः ।

इति प्रातिहार्यऋद्धिरनन्यसाधारणा पुराऽऽसीत् ।

केवलिकज्ञानलाभे तीर्थकरपदे प्राप्तस्य ॥ २२३ ॥

पलियंकसन्निसन्नो, उद्धट्टाणद्विओ य किर भयवं । सुक्तावस्था

एए दो आयारा, अरुवमावे जिणवराणं ॥ २२४ ॥

पर्यङ्कसन्निपण्ण ऊर्ध्वस्थानस्थितश्च किल भगवान् ।

एतौ द्वावाफारावरूपभावे जिनवराणाम् ॥ २२४ ॥

एवमवत्थाण त्तियं, सम्मं भावेज्ज वंदणासमए ।

जिणविंयविहियनिचलनयणजुओ सुद्धपरिणामो २२५

एवमवस्थानां त्रिकं सम्यग् भावयेत् वन्दनासमये ।

जिनयिम्भविहितनिश्चलनयनयुगः शुद्धपरिणामः ॥ २२५ ॥

एत्तो य वाम-दाहिण-पच्छिमदिसिदंसणं परिहरेज्जा । त्रिदिग्विरीक्षणविरतिः

तिदिसिनिरक्खणविरई, एवं चिय होइ नायवा २२६

एतस्माच्च वाम-दक्षिण-पश्चिमदिग्दर्शनं परिहरेत् ।

त्रिदिग्विरीक्षणविरतिरेवमेव भवति ज्ञातव्या ॥ २२६ ॥

आलोयचलं चक्खुं, भणो ष तं दुक्करं थिरं काउं ।

रूपेहिं तहिं खिप्पइ, सभावओ वा सयं चलइ २२७

आलोकचलं चक्षुर्भन इव तदुक्करं स्थिरं कर्तुम् ।

रूपैस्तैः क्षिप्यते स्वभावतो वा स्वयं चलति ॥ २२७ ॥

तह वि हु नामियगीवो, विसेसओ दिसितियं न पेहेजा ।

तत्थ उवओगभावे, वंदणपरिणामहाणी उ ॥ २२८ ॥

तथाऽपि खलु नामितग्रीवो विशेषतो दिक्त्रिकं न प्रेक्षेत ।

तत्रोपयोगभावे वन्दनपरिणामहानिस्तु ॥ २२८ ॥

ठाउण उचियदेसे, चिइवंदणकरणजोगभूमाए ।

दिट्ठीए पेहेत्ता, विहिणा उभओ पमजिजा ॥ २२९ ॥

स्थित्वोचितदेशे चैत्यवन्दनकरणयोगभूमागे ।

दृष्ट्वा प्रेक्ष्य विधिनोभतः प्रमार्जयेन् ॥ २२९ ॥

त्रिवारं पदभू-
मिप्रमार्जयेन्

सममिउपम्लहचेलंचलेण सङ्घो पमज्जणं कुणइ ।
 तिवसुचो वि-तिवारं,साहू रयहरदसग्गेहिं ॥ २३० ॥
 सममृदुपक्ष्मलचेलञ्चलेन श्राद्धः प्रमार्जनं करोति ।
 त्रिकृत्वो द्वि-त्रिवारं साधू रजोहर(ण)दशमैः ॥ २३० ॥
 भावेज्ज य वंदंतो,वन्नाइतियं मणम्मि एगग्गो ।
 तं पुण भणंति मुणिणो,वन्नत्थालंवणसरुवं ॥ २३१ ॥
 भावयेत्त च वन्दमानो वर्णादित्रिकं मनस्येकाग्रः ।
 तं पुनर्भणन्ति मुनयो वर्णार्थालम्बनस्वरूपम् ॥ २३१ ॥
 थुइदंडाईवन्ना, उच्चरियवा फुडा सुपरिसुद्धा ।
 सर-यंजणाइभिन्ना, सपयच्छेया उच्चिययोसा ॥ २३२ ॥
 स्तुतिदण्डादिवर्णा उच्चरितव्याः स्फुटाः सुपरिशुद्धाः ।
 स्वर-व्यञ्जनादिभिन्नाः सपदच्छेदा उचितघोषाः ॥ २३२ ॥
 चिंतेयवो सम्मं, तेसिं अत्थो जहापरिन्नाणं ।
 सुन्नहिययत्तमिहरा, उत्तमफलसाहगं न भवे ॥ २३३ ॥
 चिन्तयितव्यः सम्यक् तेषामर्थो यथापरिज्ञानम् ।
 शून्यद्वयत्वमितरथोत्तमफलसाधकं न भवेत् ॥ २३३ ॥
 भावारिहंतपमुहं, सरेज्ज आलंवणं पि दंडेसु ।
 अहवा जिणविंवाई, जस्स पुरो वंदणाऽऽरद्धा ॥ २३४ ॥
 भावार्हत्-प्रमुखं स्मरेदालम्बनमपि दण्डेषु ।
 अथवा जिनविम्बादि यस्य पुरो वन्दनाऽऽरद्धा ॥ २३४ ॥
 कयपंचंगणामो, साणंदो वंदणे पयटंतो ।
 धारेज्ज धीरचित्तो, मुद्दाओ तिन्नि जं भणियं ॥ २३५ ॥
 कृतपञ्चाङ्गप्रणामः सानन्दो कन्दने प्रवर्तमानः ।
 धारयेद् धीरचित्तो मुद्रास्तिम्बो यद्गणितम् ॥ २३५ ॥

पंचंगो पणिवाओ, थुइपाढो होइ जोगमुदाए । पचाशकसा-
वन्दनं जिणमुदाए, पणिहाणं मुत्तमुत्तीए ॥ २३६ ॥ स्थम्

पञ्चाङ्गः प्रणिपातः स्तुतिपाठो भवति योगमुद्रायाम् ।
वन्दनं जिनमुद्रायां प्रणिधानं मुक्ताशुक्तयाम् ॥ २३६ ॥

दो जाणू दोन्नि करा, पंचमयं होइ उत्तमंगं तु । पचाशप्रणि-
सम्मं संपणिवाओ, नेओ पंचंगपणिवाओ ॥ २३७ ॥ पातः

द्वौ जानू द्वौ करौ पञ्चमकं भवत्युत्तमाङ्गं तु ।
सम्यक् संप्रणिपातो ज्ञेयः पञ्चाङ्गप्रणिपातः ॥ २३७ ॥

अश्रोत्रंतरियंगुलिकोशागारेहिं दोहिं हत्येहिं । योगमुद्रा
पिट्ठेयंरि कुप्परसंठिएहिं तह जोगमुद्र ति ॥ २३८ ॥

अन्योन्यान्तरिताङ्गुलिकोशाकाराभ्यां द्वाभ्यां हस्ताभ्याम् ।
उदरोपरि कूर्परस्थिताभ्यां तथा योगमुद्रेति ॥ २३८ ॥

चत्तारि अंगुलाइं, पुरओ ऊणाइं जत्थ पच्छिमओ । जिनमुद्रा
पायाणं उस्सग्गो, एसा पुण होइ जिणमुद्रा ॥ २३९ ॥

चत्वारोऽङ्गुल्याः पुरत ऊना यत्र पश्चिमतः ।
पादयोरुत्सर्ग एषा पुनर्भवति जिनमुद्रा ॥ २३९ ॥

मुक्ताशुक्ती मुदा, समा जहिं दो वि गन्धिया हत्था । मुक्ताशुक्तिमुद्रा
ते पुण णिडालदेसे, लग्गा अंघ्रे अलम्मा ति ॥ २४० ॥

मुक्ताशुक्तिमुद्रा समौ यत्र द्वावपि गर्भितौ हर्मा ।
तौ पुनर्ललाटदेशे लग्नावन्येऽलम्माचिति ॥ २४० ॥

चोयगो—

पृच्छा

वन्नाइसु उवओगो, जुगवं कह घडइ एगसमयम्मि ? ।
दो उवओगा समए, केवल्लिणो वि हु न जं इट्ठा ॥२४१॥

चोदकः—

वर्णादिपूपयोगो युगपत्कथं घटत एकसमये ।

द्वायुपयोगौ समये केवल्लिनोऽपि खलु न यदिष्टौ ॥ २४१ ॥

आयरिओ—

उत्तरम्

कमसो वि संभवन्ता, जुगवं नञ्जंति ते वि भिन्ना वि ।

चित्तस्स सिग्घकारित्तणेण एगत्तभावाओ ॥ २४२ ॥

आचार्यः—

क्रमशोऽपि संभवन्तौ युगपज्ज्ञायेते तावपि भिन्नावपि ।

चित्तस्य शीघ्रकारित्वेनैकत्वभावात् ॥ २४२ ॥

भणियं च—

पञ्चाक्षकाथा

सवत्थ वि पणिहाणं, तग्गयकिरिया-मिहाण-वच्चेसु ।

अत्थे विसए य तहा, दिट्ठतो छिन्नजालाए ॥ २४३ ॥

भणितं च—

सर्वत्रापि प्रणिधानं तद्रूपक्रिया-मिधान-वर्णेषु ।

अर्थे विषये च तथा दृष्टान्तः छिन्नज्वालायाः ॥ २४३ ॥

अहवा—

शास्त्रान्तरप्रा-
माण्यम्

केवल्लिणो उवओगो, वच्चइ जुगवं समत्थनेएसु ।

छउमत्थस्स व एवं, अभिन्नविसयासु किरियासु ॥२४४॥

अथवा—

केवल्लिन उपयोगो व्रजति युगपत्समस्तज्ञे(ने)येषु ।

छद्मस्वस्य वा एवमभिन्नविषयासु क्रियासु ॥ २४४ ॥

तथा चागमः—

मिन्नविसयं निसिद्धं, किरियादुग्मेगया न एगम्मि ।
जोगतिगस्त वि भंगिंयसुत्ते किरिया जओ भणिया ॥

सथा चागमः—

मिन्नविषयं निपिद्धं क्रियाद्विकमेकदा नैकस्मिन् ।

योगत्रिकस्यापि भङ्गिकसूत्रे क्रिया यतो भणित्ता ॥२४५॥

एएण थोत्तपढणं, कुणंति नो जे पयाहिणं देंता ।

क्रियान्तरं कु-
र्यतोऽपि स्तो-
त्रपाठः

तेसिं पि कुमइसल्लं, उद्धरियं चेव दट्ठव्वं ॥ २४६ ॥

एतेन स्तोत्रपठनं कुर्वन्ति नो ये प्रदक्षिणां ददतः ।

तेयामपि कुमतिशाल्यमुद्धरितमेव द्रष्टव्यम् ॥ २४६ ॥

तिविहं पणिहाणं पुण, मण-वइ-कायाण जं समाहारं ।

प्रणिधानत्रि-
कम्

राग-दोसाभावो, भावत्यो होइ एयस्स ॥ २४७ ॥

त्रिविधं प्रणिधानं पुनर्मनो-वाक्-कायानां यत्समाधानम् ।

राग-द्वेषाऽभावो भावार्थो भवत्येतस्य ॥ २४७ ॥

अथवा—

चिंतइ न अजकजं, दूरं परिहरइ अट्ट-रोदाई ।

मनःप्रणिधा-
नम्

एगग्गमणो वंदइ, मणपणिहाणं हवइ एयं ॥ २४८ ॥

अथवा—

चिन्तयते नान्यकार्यं दूरं परिहरत्यात्तं-रीद्रे ।

एकाग्रमना वन्दते मनःप्रणिधानं भवत्येतन्-वम ॥२४८॥

विगहा-विवायरहितो, वज्जितो मूय-ढहुरं सदे ।

वचःप्रणिधा-
नम्

वंदइ सपयच्छेयं, वायापणिहाणमेतं तु ॥ २४९ ॥

विरुधा-विवादरहितो वर्जयन्मूक-ढहुरं शब्दम् ।

वन्दते सपदच्छेदं वाक्प्रणिधानमेतत्तु ॥ २४९ ॥

१. “भंगिंयसुत्तं शुचंतो” भङ्गिचतुस्रम्-दक्षिणादाननगराम्, अन्यद् वा-भीजाय-
दयके हरिभद्रात्ता (५०७७५-७७६)

कायप्रणिधानम् .

पेहंत-पमजंतो, करेइ उट्टण-निसीयणाईयं ।
 चाचारंतररहिओ, वंदइ इय कायपणिहारणं ॥ २५० ॥
 प्रेक्षमाण-प्रमार्जयन् करोत्युत्थान-निपदनादिकम् ।
 व्यापारान्तररहितो वन्दत इति कायप्रणिधानम् ॥ २५० ॥
 एयं पुण तिविहं पि हु, वंदंतेणाइओ उ कायवं ।
 जम्हा दह-तियसारा, सुवंदणा होइ एवं तु ॥ २५१ ॥
 एतत्पुनस्त्रिविधमपि खलु वन्दमानेनाऽऽदितस्तु कर्त्तव्यम् ।
 यस्माद्दश-त्रिकसारा सुवन्दना भवत्येवं तु ॥ २५१ ॥

भणियं च—

इय दह-तियपरिसुद्धं, वंदणयं जो जिणाण तिकालं ।
 कुणइ नरो उवउत्तो, सो पावइ सासयं ठाणं ॥ २५२ ॥

भणितं च—

इति दश-त्रिकपरिशुद्धं वन्दनकं यो जिनानां त्रिकालम् ।
 करोति नर उपयुक्तः स प्राप्नोति शाश्वतं स्थानम् ॥ २५२ ॥

अन्यप्रकारेण
 वन्दनत्रिवि-
 धता

अन्नं पि तिप्पयारं, वंदणपेरंतभावि पणिहारणं ।
 जम्मि कए संपुन्ना, उकोसा वंदणा होइ ॥ २५३ ॥
 अन्यदपि त्रिप्रकारं वन्दनपर्यन्तभावि प्रणिधानम् ।
 यस्मिन् कृते संपूर्णोत्कृष्टा वन्दना भवति ॥ २५३ ॥

तत्स्वरूपम्

चेइयगय साहुगयं, नायवं तह य पत्थणारुवं ।
 एयस्स पुण सरुवं, सविसेसं उवरि वोच्छामि ॥ २५४ ॥
 चैत्यगतं साधुगतं ज्ञातव्यं तथा च प्रार्थनारूपम् ।
 एतस्य पुनः स्वरूपं सविशेषमुपरि वक्ष्ये ॥ २५४ ॥
 वंदणविहाणमेयं, संखेवेणं मए समक्खायं ।
 अभणियपुवं सेसं, अवसरपत्तं भणिस्सामि ॥ २५५ ॥
 वन्दनविधानमेतत्संक्षेपेण मया समाख्यातम् ।
 अभणितपूर्वं शेषमवसरप्राप्तं भणिष्यामि ॥ २५५ ॥

अन्नत्थाऽभणियं पि हु, आयरणाओ मए इमं भणियं । अस्य अन्यत्रा-
जडभावदूसियाणं, भव्वाणमणुग्गहट्टाए ॥ २५६ ॥

अन्यत्राऽभणितमपि खल्लाचरणात्तो मयेदं भणितम् ।

जडभावद्रूपितानां भव्यान्तामनुग्रहार्थम् ॥ २५६ ॥

सुरिपरंपरपत्तो, अत्यो सत्ये न गंथिओ जाव ।
ता येत्तं दाउं वा, न तीरण मंदबुद्धीहिं ॥ २५७ ॥

सूरिपरंपराप्राप्तोऽर्थः शास्त्रे न प्रथितो यावत् ।

तावद् ग्रहीतुं दातुं वा न तीर्यते(शक्यते)मन्दबुद्धिभिः ॥

सुहृद्गण-धारणत्वं, तेषां एव समासो रङ्गः । वन्दनासुग्राह-
 फुडवियडपायडत्वं, भणामि सुत्तत्तमेत्ताहे ॥२५८॥ निरूपणम्

मुख्यमहण-धारणार्थं तेषामैतत्समासतो रचितम् ।

सुट्टविकटप्रकटार्थं भणानि सूत्रार्थमिदानीम् ॥ २५८ ॥

सो पुण पुण्यकईहिं, भणिओ चिय ललियवित्थराईसु । तलितवित्थरा-
 किंतु महामइगम्मो, दरयगम्मो पागयजणस्स ॥ २५९ ॥ दयः

स पुनः पूर्वकविभिर्भणितः सल्लु ललितविस्तरादिषु ।

किन्तु महामतिगम्यो दुरवगम्यः प्राकृतजनस्य ॥ २५९ ॥

दुष्पाररोषा चित्ता, बाला भणियं पि नेव चुज्झन्ति । प्रयागप्रसन्न-
तो मज्झिमवृद्धीणं, हियत्थमेसो पयामो मे ॥२६०॥ नम

दुष्कारोया विदुषा धात्रा भणितमपि नैनं बुध्यन्ते ।

सतो मध्यमयुद्धीनां हितार्थमेव प्रयासो मे ॥ २६० ॥

जं सम्भवदणाय, जायइ जीवस्स मुंदरो भावो ।

ततो पुन कम्मसओ, तओ वि सव्वं मुकहाणं ॥२६१॥

यत्प्रमत्तगुणन्दनायां जायते जीवन्मुन्दरो भावः ।

ततः पुनः कर्मभयान्नतोऽपि सर्वं गुरुन्यायम् ॥ २६१ ॥

सम्मजिणवंदणं पुण, विहाण-अत्थाववोहओ होइ ।
 तत्थ विहाणं भणियं, सुत्तपयत्थं अओ वोच्छं ॥ २६२ ॥
 सम्यग्जिनवन्दनं पुनर्विधाना—ऽर्थावबोधतो भवति ।
 तत्र विधानं भणितं सूत्रपदार्थमतो वक्ष्ये ॥ २६२ ॥
 इह साहू सद्धो वा, चेइयगेहाइउचियदेसम्मि ।
 जेहजोगं कयपूओ, पमोयरोमंचियसरीरो ॥ २६३ ॥
 इह साधुः श्राद्धो वा चैत्यगृहाद्युचितदेशे ।
 यथायोगं कृतपूजः प्रमोदरोमाश्वितशरीरः ॥ २६३ ॥
 धन्नोऽहं कयपुन्नो, अणोरपारम्मि भवसमुद्दम्मि ।
 जेण मए संपत्तं, जिणवंदणसुत्तबोहित्थं ॥ २६४ ॥
 धन्योऽहं कृतपुण्योऽनवरपारे भवसमुद्रे ।
 येन मया संप्राप्तं जिनवन्दनसूत्रबोहित्थम् ॥ २६४ ॥
 एयं परमं तत्तं, कायवमिओ वि नाज्वरं भुवणे ।
 विज्जं पिव मंतं पिव, विहिणाऽऽराहेमि ता एयं ॥ २६५ ॥
 एतत्परमं तत्त्वं कर्त्तव्यमित्तोऽपि नापरं भुवने ।
 विद्यामिव मन्त्रमिव विधिनाऽऽराधये तत् एतत् ॥ २६५ ॥
 एवं संवेगरसायणेण सुत्थीभवंतसवंगो ।
 अइयारभीरुयाए, पडिलेह-पमज्जणुजुत्तो ॥ २६६ ॥
 एवं संवेगरसायनेन स्व(सु)स्थीभवत्सर्वाङ्गः ।
 अतिचारभीरुतया प्रतिलेख(न)-प्रमार्जेनोद्युक्तः ॥ २६६ ॥
 उद्दामसरं वेयालिओ व पडिऊण सुकइवद्धाई ।
 सपराणंदकराई, मंगलचित्ताई वित्ताई ॥ २६७ ॥
 उद्दामस्वरं वैतालिक इव पठित्वा सुकविचद्धानि ।
 स्वपरानन्दकराणि मङ्गलचित्राणि वृत्तानि ॥ २६७ ॥
 कयपंचंगपणामो, दाहिणजाणुं महीएँ विणिहट्टु ।
 इयरं मणा अलग्गं, ठविऊण कयंजलीमउलो ॥ २६८ ॥

धन्दकविचा-
 रणा

प्रणिपातस्तय-
 भणनविधिः

कृतपञ्चाङ्गप्रणामो दक्षिणजानुं मह्यं विनिवृत्य ।

इतरं मनागलभं स्थापयित्वा कृताञ्जलिमुकुलः ॥ २६८ ॥

जिणविंशपायपंकयविणिवेसियनयणमाणसो धैणियं ।

अवखलियाइगुणजुयं, पणिवायथयं [तओ] पढइ ॥ २६९ ॥

जिनविम्वपादपङ्कजविनिवेसितनयनमानसोऽत्यर्थम् ।

अस्त्रलितादिगुणयुतं प्रणिपातस्त्वं ततः पठति ॥ २६९ ॥

“नमोऽस्तु णं अरहंताणं भगवंताणं” इत्यादि ॥

‘नमोऽस्तु अर्हद्भ्यो भगवद्भ्यः’ इत्यादि ॥

एयस्स उ वयखाणं, संहियमाई कमेण छव्मेयं ।

व्याख्यानस्य
योशतम्

पुव्वपुरिसेहिं दिट्ठं, उवइट्ठं तह य एयं तु ॥ २७० ॥

एतस्य तु व्याख्यानं संहितादि क्रमेण पङ्केदम् ।

पूर्वपुरुषैर्दृष्टमुपदिष्टं तथा चैवं तु ॥ २७० ॥

संहिया य पयं चेय, पयत्थो पयविग्गहो ।

चालणं पयवत्थाणं, वयखाणं छविहं मयं ॥ २७१ ॥

१. गाढार्थोऽयं देव्यः “धनिअं गाढम्”—देहीनाममाळायां पद्यमे वगै ५८
श्लोके । २. पूर्णगूलम्—नमु(मो)ऽस्तु णं अर(रि)हंता णं, भगवंताणं ॥ १ ॥
आइगराणं, तिथयराणं, सयंसंयुद्धाणं ॥ २ ॥ पुरिसुत्तमाणं, पुरिसमीहाणं,
पुरिसपरपुंडरीआणं, पुरिमपरगंधहर्मीणं ॥ ३ ॥ लोमुत्तमाणं, लोगना-
हाणं, लोगहिआणं, लोगपइयाणं, लोगपओअगराणं ॥ ४ ॥ अमयइयाणं,
यफगुदयाणं, मगगइयाणं, सरणइयाणं, बोहिइयाणं ॥ ५ ॥ धम्मइयाणं,
धम्मइसयाणं, धम्मनायगाणं, धम्ममारहीणं, धम्मपरचाउरंतचद्वय-
ईणं ॥ ६ ॥ अप्पहिहयपरनाणइंसणघराणं विअहउउमाणं ॥ ७ ॥ जि-
णाणं, जाययाणं, तिघ्राणं, तारयाणं, युद्धाणं, बोदयाणं, मुत्ताणं, मोअ-
गाणं ॥ ८ ॥ सय्यधूणं, सय्यइरिमीणं, तिथ-अयल-मदअ-मणंत-मफरय-
मग्गायाह-मपुणरापिच्छि तिदिगइनामपेयं टाणं संपत्ताणं, नमो जि-
णाणं जिअमयाणं ॥ ९ ॥ १. एग्वैवं धैजितोपापदयके १००० गाढाणो—

संहिता च पदं चैव पदार्थः पदविग्रहः ।

चालनं प्रत्यवस्थानं व्याख्यानं पद्धिं मतम् ॥ २७१ ॥

संहिता.

अखलियसुत्तुचारणरूपा इह संहिया मुण्येयवा ।

सा सिद्धिं चिय नेया, विसुद्धसुत्तस्स पढणेण ॥ २७२ ॥

अखलितसूत्रोच्चारणरूपेह संहिता ज्ञातव्या ।

सा सिद्धिः खलु ज्ञेया विशुद्धसूत्रस्य पठनेन ॥ २७२ ॥

पदम्

तह संपयनामाई, महापयाई हवन्ति नव एत्थ ।

अत्थपयणा उ जम्हा, होइ पयं समयभासाए ॥ २७३ ॥

तथा संपन्नानि महापदानि भवन्ति नवान्न ।

अर्थपचनात्तु यस्माद्भवति पदं समयभाषायाम् ॥ २७३ ॥

आलावयरूपाई, तेत्तीसं वन्नियाई सूरीहिं ।

ताई पुण एवं खलु, संपयनवगे विहत्ताई ॥ २७४ ॥

आलापकरूपाणि त्रयस्त्रिंशद्वर्णितानि सूरिभिः ।

तानि पुनरेवं खलु संपन्नवके विभक्तानि ॥ २७४ ॥

दो तिय चउरो पंच य, पंच य पंच य दुगं चउकं च ।

तिन्नेव य आलावा, संपयनवगे अणुक्रमसो ॥ २७५ ॥

द्वौ त्रयस्त्रित्वारः पञ्च च पञ्च च पञ्च च द्वौ (द्विकं) च-

त्वारश्च (चतुष्कं च) ।

त्रय एव चालापा संपन्नवकेऽनुक्रमशः ॥ २७५ ॥

‘नमोऽप्युणं’
इत्यस्य अर्थः

एएसिं अत्थो पुण, नमो चि नमणं इमो मम पणामो ।

अत्थु चि होउ संपज्जउ चि णं वक्कलंकारे ॥ २७६ ॥

एतेषामर्थः पुनः ‘नमः’ इति नमनमयं मम प्रणामः ।

‘अस्तु’ इति भवतु संपद्यतामिति ‘णं’ वाक्यालङ्कारे ॥ २७६ ॥

अहंताभ्याः

होउ पणामो एसो, अरहंताणं ति एस संवंधो ।

अट्टविहपाडिहेरं, अरहंती तेण अरहंता ॥ २७७ ॥

भवतु प्रणाम एषोऽर्हस्य इत्येव संबन्धः ।

अष्टविधप्रातिहार्यमर्हन्ति तेनार्हन्तः ॥ २७७ ॥

भणियं च—

असोगन्धर्वो सुरपुष्पवुद्धी, दिवो ज्युष्णी चामरमासनं च ।

भामण्डलं दुन्दुहि याऽऽयवत्तं, सुपाडिहेराणि जिनाणमेव ॥

भणितं च—

अशोकवृक्षः सुरपुष्पवृष्टिर्दिव्यो ध्वनिश्चामरमासनं च ।

भामण्डलं दुन्दुभिश्चातपत्रं सुप्रातिहार्याणि जिनाणामेव ॥

अरहन्ति वन्दनमंसणाणि अरहन्ति पूयसत्कारं ।

निर्युक्तिर्माद-
बाहवी

सिद्धिगमनं च अरिहा, अरहन्ता तेण वुच्चन्ति ॥ २७९ ॥

अर्हन्ति वन्दन-नमस्यनान्यर्हन्ति पूजासत्कारम् ।

सिद्धिगमनं चार्हाः अर्हन्तस्तेनोच्यन्ते ॥ २७९ ॥

उत्तमगुणसंपन्ना अरिहा, जोग्ग चि तेसि ते अन्ता ।

भुवणे वि जेण नन्नो, तेहिन्तो उत्तमो अत्थि ॥ २८० ॥

उत्तमगुणसंपन्ना अर्हा योग्या इति तेषां तेऽन्ताः ।

भुवनेऽपि येन नान्यस्तेभ्य उत्तमोऽस्ति ॥ २८० ॥

न रहन्ति न चिट्ठन्ती, भवम्मि जं तेण वा वि अरहन्ता ।

अहव रहो पच्छन्नं, अन्तो वा नत्थि नाणस्स ॥ २८१ ॥

न वसन्ति न तिष्ठन्ति भवे यत्तेन वाप्यऽरहन्तः ।

अथवा रहः प्रच्छन्नमन्तो वा नास्ति शानस्य ॥ २८१ ॥

अहवा अरिणो सत्तू, हन्तारो तेसि तेण अरिहन्ता ।

अट्ठविहकम्मपमुहा, ते नेया जेणिमं मुत्तं ॥ २८२ ॥

अथवाऽरयः शत्रवो हन्तारस्तेषां तेनाऽरिहन्ताः ।

अष्टविधकर्मप्रमुखास्ते श्रेया येनेदं सूत्रम् ॥ २८२ ॥

१. एवं विवं संस्तुतः श्लोकः—

“अशोकवृक्षः सुरपुष्पवृष्टिर्दिव्यो ध्वनिश्चामरमासनं च ।

भामण्डलं दुन्दुभिश्चातपत्रं सुप्रातिहार्याणि जिनेश्वरानाम्” ॥

२. एवं गत्वा आचक्ष्यकामूत्रे १२१ तत्रा—आचक्ष्यके (पृ० ४०६) ।

निर्युक्तिः

अट्टविहं पि य कम्मं, अरिभूयं होइ सबजीवाणं ।
तं कम्ममरिं हंता, अरिहंता तेण वुच्चंति ॥ २८३ ॥
अष्टविधमपि च कम्मरिभूतं भवति सर्वजीवानाम् ।
तं कम्मरिं हन्ता अरिहन्ताः तेनोच्यन्ते ॥ २८३ ॥

निर्युक्तिः

राग-दोस कसाए, इंदियाणि वि पंच वि ।
एए अरिणो हंता, अरिहंता तेण वुच्चंति ॥ २८४ ॥
राग-द्वेष-कषायौ इन्द्रियाण्यपि पञ्चापि ।
एतेषां अरीणां हन्तारः अरिहन्तारः तेनोच्यन्ते ॥ २८४ ॥
संसारवद्धरे जं, पुणो न रोहंति स्त्रीणकम्मत्ता ।
अरुहंता णं तेसिं, होउ नमो वा वि जं भणियं ॥ २८५ ॥
संसारवद्धरे यत्पुनर्न रोहन्ति स्त्रीणकर्मत्वात् ।
अरुहन्तः तेषां भवतु नमो वापि यद्भणितम् ॥ २८५ ॥
दड्डम्मि जहा बीए, न होइ पुण अंकुरस्स उप्पत्ती ।
तह कम्मवीयविरहे, भवंकुरस्सावि नो भावो ॥ २८६ ॥
दग्धे यथा बीजे न भवति पुनरङ्कुरस्योत्पत्तिः ।
तथा कर्मबीजविरहे भवाङ्कुरस्यापि नो भावः ॥ २८६ ॥

भगवत्शब्दप्र-
योगनम्

नामाइचउब्भेया, अरहंता जिणमयम्मि सुपसिद्धा ।
भायपडिवत्तिहेउं, भगवंताणं ति तो भणियं ॥ २८७ ॥
नामादिचतुर्भेदा अर्हन्तो जिनमते सुप्रसिद्धाः ।
भावप्रतिपत्तिहेतुं भगवद्भ्य इति ततो भणितम् ॥ २८७ ॥

भगवत्श-
ब्दार्थाः

तत्थ भगो छब्भेओ, ईसरियाईण जं समग्गत्तं ।
ईसरियं ख्व-जसो-सिरि-धम्म-पयत्तमेएसिं ॥ २८८ ॥

१. इयं गाथा आवश्यकसूत्रे १२० तमा—आवश्यके (पृ० ४०६) २. “अत्र प्राकृतशैल्या छान्दसत्वात् ‘सुपां सुपि’ इत्यादिलक्षणतः एतेषामरीणां हन्तारः” इत्याद्यक्षयकटीकायां सूत्र्याकिन्या महत्तरायाः । ३. “ऐश्वर्यस्य समग्रस्य रूपस्य यशसः प्रियः । धर्मस्याय प्रयत्नस्य पण्णां भग इतीप्पना ॥” इति प्रज्ञापनाइत्तो भगवद्-शब्दविवेचने श्रीमलयो भगवान् ।

तत्र भगः पद्मेद ऐश्वर्यादीनां यत्समप्रत्वम् ।

ऐश्वर्यं रूप-यशः-श्री-धर्म-प्रयत्नमेतेषाम् ॥ २८८ ॥

ईसरियं पि पटुत्तं, ससुरासुरमणुयजीवलोगस्स । भग-स्वरूपम्

एएसिं संपुत्तं, रूवं पि जमाऽऽगमे भणियं ॥ २८९ ॥

ऐश्वर्यमपि प्रभुत्वं ससुराऽसुरमनुजजीवलोकस्य ।

एतेषां संपूर्णं रूपमपि यदागमे भणितम् ॥ २८९ ॥

सवसुरा जइ रूवं, अंगुट्टपमाणयं विउव्वेज्जा । निर्युक्तिः

जिणपायंगुट्टं पइ, न सोहए तं जहिंमालो ॥ २९० ॥

सर्वसुरा यदि रूपमङ्गुष्ठप्रमाणकं विकुर्युः ।

जिनपादाङ्गुष्ठं प्रति न शोभते तद् यथाऽङ्गारः ॥ २९० ॥

भरियधुवणंतरालो, गोखीर-तुसार-हार-ससिधवलो ।

तेलोक्ये गिजंतो, जसो वि एएसि पडिपुत्तो ॥ २९१ ॥

भरितभुवनान्तरालं गोक्षीर-तुषार-हार-शशिधवलम् ।

त्रैलोक्ये गीयमानं यशोऽप्येतेषां प्रतिपूर्णम् ॥ २९१ ॥

पायारो-सरणाई, याहिरलच्छी इमेसि संपुत्ता ।

केवलियनाण-दंसणपामोवखा अंतरंगा वि ॥ २९२ ॥

प्राकारा-ऽवसरणादिर्वाहलक्ष्मीरेषां संपूर्णा ।

केवलिकक्षान-दर्शनप्रमुखा अन्तरङ्गा अपि ॥ २९२ ॥

धम्मो वि हु एएसिं, संपुत्तो चेव हेउ-फलरूवो ।

जं तेहिंतो वि वरं, धम्मफलं तिहुयणे नत्थि ॥ २९३ ॥

धर्मोऽपि स्वत्वेतेषां संपूर्ण एव हेतु-फलरूपः ।

यत्तेभ्योऽपि वरं धर्मफलं त्रिभुवने नास्ति ॥ २९३ ॥

धम्मोऽमो पयत्तो, संपुत्तो चेव लोगनादाणं ।

करसंठिए वि मोवसे, करेति धम्मज्जमं जेण ॥ २९४ ॥

धर्मोद्यमः प्रयत्नः संपूर्ण एव लोकनाथानाम् ।
 करसंस्थितेऽपि मोक्षे कुर्वन्ति धर्मोद्यमं येन ॥ २९४ ॥
 तित्थयरो चउनाणी, सुरमहिओ सिज्झियव्वयधुवम्मि ।
 अणिगूहियवलविरिओ, सबत्थामेण उज्जमइ ॥२९५॥
 तीर्थकरश्चतुर्हानी सुरमहितः सेद्धव्यकधुवे ।

अनिगूहित-वलवीर्यः सर्वस्वाग्नोद्यच्छति ॥ २९५ ॥

प्रथमा संपत्

एसो छब्भेयमगो, विज्जइ जं तेसि तेण भगवंता ।
 तेसिं लोगपहूणं, अत्थु नमो संपया पढमा ॥२९६॥
 एष पद्मेदभगो विद्यते यत्तेषां तेन भगवन्तः ।
 तेषां लोकप्रभूणामस्तु नमः संपत्प्रथमा ॥ २९६ ॥

इह पुण छट्ठविभत्ती, चउत्थिअत्थम्मि होइ दट्ठवा ।
 पुव्वमुणीहिं पढिज्जइ, जं पाइयलक्खणे एवं २९७
 इह पुनः पष्ठीविभक्तिः चतुर्थ्यर्थे भवति द्रष्टव्या ।
 पूर्वमुनिभिः पठ्यते यत्प्राकृतलक्षण एवम् ॥ २९७ ॥

प्राकृतलक्षण-
 साक्ष्यम्

बहुवचनेन दुवचणं, छट्ठविभत्तीए भन्नइ चउत्थी ।
 जइ हत्था तइ पाया, नमोऽत्थु देवाहिदेवाणं ॥२९८॥
 बहुवचनेन द्विवचनं पष्ठीविभक्तौ भण्यते चतुर्थी ।
 यया हस्ती तथा पादौ नमोऽस्तु देवाधिदेवेभ्यः ॥२९८॥

आदिकराः

आइगरा ते भणिया, जम्हा उप्पन्नकेवला सधे ।
 आइं कुणंति नियमा, मुयधम्म-चरित्तधम्माणं ॥२९९॥
 आदिकरास्ते भणिता यस्मादुत्पन्नकेवलाः सर्वे ।
 आदिं कुर्वन्ति नियमान् भुतधर्म-चारित्रधर्माणाम् ॥२९९॥

जओ—

त्रिभुक्तिः अत्थं भासइ अरिहा, मुचं गंधंति गणहरा निउणं ।

सासणस्स हियद्वाए, तओ सुत्तं पवत्तइ ॥ ३०० ॥

यतः—

अर्थं भाषतेऽर्हन् सूत्रं प्रश्रन्ति गणधराः निपुणम् ।

शासनस्य हितार्थाय ततः सूत्रं प्रवर्त्तते ॥ ३०० ॥

सामाइयाइया वा, वय-जीवनिकायभावणा पढर्भ ।

एसो धम्मोवाओ, जिणेहिं सवेहिं उवइट्ठो ॥ ३०१ ॥

सामायिकादिका धं व्रत-जीवनिकायभावना प्रथमम् ।

एष धर्मोपायो जिनेः सर्वैरुपदिष्टः ॥ ३०१ ॥

तित्थं जिणेहि भणियं, संसारुत्तारकारणं संघो । तीर्थकराः

चाउवन्नो नियमा, कुणंति तं तेण तित्थयरा ॥ ३०२ ॥

तीर्थं जिनेर्भणितं संसारोत्तारकारणं सङ्घः ।

चातुर्वर्ण्यो नियमान् कुर्वन्ति तत् वेन तीर्थकराः ॥ ३०२ ॥

सयमेव जओ सम्मं, बुद्धा नबेण बोहिया सवे । स्वयंसंबुद्धाः

तेण सयंसंबुद्धा, तेसि नमो संपया वीया ॥ ३०३ ॥ द्वितीया संपत्

स्वयमेव यतः सम्यग्बुद्धा नान्येन बोधिताः सर्वे ।

तेन स्वयंसंबुद्धास्तेषां नमः संपद्द्वितीया ॥ ३०३ ॥

पुरिसा संसारिजिया, नर-नारय-तिरिय-देवगइवासी । पुरुषोत्तमाः

सवेसि तेसि पुज्जा, हवंति पुरिसोत्तमा तम्हा ॥ ३०४ ॥

पुरुषाः संसारिजीवा नर-नारक-तिर्यग्देवगतिवासिनः ।

सर्वेषां तेषां पूजा भवन्ति पुरुषोत्तमास्तस्मात् ॥ ३०४ ॥

वीहंति न चेव जओ, उपसग्ग-परीसहाण घोराणं । पुरुषसिद्धाः

विअरंति असंकमणा, भवंति तओ पुरिससीहा ॥ ३०५ ॥

विभ्यति न चैव यत उपसर्ग-परीषहाणां घोराणाम् ।

विचरन्त्यशङ्कमनसो भण्यन्ते ततः पुरुषसिद्धाः ॥ ३०५ ॥

पुरुषवरपुण्ड-
रीकाः

पुरिसवरपुण्डरीया, होंति जिणा पुण्डरीयसाहम्मा ।
तं पुण वियारियव्वं, एवं सत्थत्थकुसलेहिं ॥ ३०६ ॥
पुरुषवरपुण्डरयिका भवन्ति जिनाः पुण्डरीकसाधर्म्यात् ।
तत्पुनर्विचारितव्यमेवं शास्त्रार्थकुशलैः ॥ ३०६ ॥
पंके जायं सलिलेण वद्धियं उवरि संठियं तेसिं ।
एगेणावि न छुप्पइ, जह पवरं पुण्डरीयं तं ॥ ३०७ ॥
पङ्के जातं सलिलेन वर्द्धितमुपरि संस्थितं तेषाम् ।
एकेनापि न स्पृश्यते यथा प्रवरं पुण्डरीकं तत् ॥ ३०७ ॥
एवं खलु तित्थयरा, जाया संसारपंकमज्झम्मि ।
पंचविहकामभोगोदण्ण संपाविया विद्धिं ॥ ३०८ ॥
एवं खलु तीर्थकरा जाताः संसारपङ्कमध्ये ।
पञ्चविधकामभोगोदयेन संप्रापिता वृद्धिम् ॥ ३०८ ॥
छुप्पंति न एकेण वि, संपत्ता वीयरगपयमउलं ।
सासाइ सुरहिगंधं, वहंति वा पुण्डरीयं व ॥ ३०९ ॥
स्पृश्यन्ते नैकेनापि संप्राप्ता वीतरागपदमलुलम् ।
श्वासादि सुरभिगन्धं वहन्ति वा पुण्डरीकमिव ॥ ३०९ ॥

वहुंति य उवयारे, नर-तिरियाणं निरीहपरिणामा ।
धारिजंति व सिरसा, नरा-ऽमरीसेहिं नमिरेहिं ॥ ३१० ॥
वर्धन्ते चोपकारे नर-तिर्यञ्चोर्निरीहपरिणामाः ।
धार्यन्ते वा शिरसा नरा-ऽमरेशैर्नम्रैः ॥ ३१० ॥
पुरिसा वि जिणा एवं, पत्ता वरपुण्डरीयउवमाणं ।
जह गंधहत्थिउवमा, पत्ता तह संपयं वोच्छं ॥ ३११ ॥
पुरुषा अपि जिना एवं प्राप्ता वरपुण्डरीकोपमानम् ।
यथा गन्धहस्त्युपमा प्राप्तास्तथा सांप्रतं वक्ष्ये ॥ ३११ ॥
जह गंधहत्थिगंधं, असहंता कुंजरा पलायंति ।
हुकंति नेव समरे, एगस्स वि ते अणेगा वि ॥ ३१२ ॥

पुरुषवरगन्ध-
हस्तिनः

यथा गन्धहस्तिगन्धमसहमानाः कुश्वराः पलायन्ते ।
 दौकन्ते नैव समरे एकस्यापि तेऽनेके अपि ॥ ३१२ ॥
 इय जत्थ जिणो विहरइ, देसे जोयणसयाउ तत्तो उ ।
 रोगो-वसग्गकरिणो, सब्बे दूरेण नासंति ॥ ३१३ ॥
 इति यत्र जिनो विहरति देशे योजनशतात् वसन्तु ।
 रोगो-पसर्गकरिणः सर्वे दूरेण नश्यन्ति ॥ ३१३ ॥

तथाहि—

पुब्बुप्पन्ना रोगा, पसमंती इति-चइर-भारीओ ।
 अइवुट्ठि अणावुट्ठी, न होइ दुब्बिक्ख-डमरं वा ॥ ३१४ ॥

तथाहि—

पूर्वोत्पन्ना रोगाः प्रशाम्यन्ति इति-वैर-भार्यः ।
 अतिवृष्टिरनावृष्टिर्न भवति दुर्भिक्ष-डमरं वा ॥ ३१४ ॥
 पुरिसवरगंधहत्थीण ताण सांडीरभावकलियाणं । तृतीया संपदा
 होउ पणामो एसो, चउप्पया संपया एसा ॥ ३१५ ॥
 पुरुषवरगन्धहस्तिभ्यस्तेभ्यः शौण्डीरभावकलितेभ्यः ।
 भवतु प्रणाम एष चतुष्पदा संपदेया ॥ ३१५ ॥
 लोगाईया पंच उ, आलावा संपया चउत्थी उ ।
 तेसि पुण लोगसदो, जहजोगमणेगहा नेओ ॥ ३१६ ॥
 लोकादिकाः पञ्च त्वालापा संपञ्चतुर्यी तु ।
 तेषां पुनर्लोकशब्दो यथायोगमनेकया होयः ॥ ३१६ ॥
 लोगस्स भवलोगस्स उचमाऽऽसन्नसिद्धिगामित्ता । लोकोत्तमाः
 लोगोत्तम नि तेसि, तह चेव य लोगनाहाणं ॥ ३१७ ॥
 लोकस्य भव्यलोकस्योत्तमा आसन्नसिद्धिगामित्वान् ।
 लोकोत्तमा इति तेभ्यः तथैव च लोकनायेभ्यः ॥ ३१७ ॥
 एत्थं पि लोगसदो, वीयाहाणाइउचियभवेसु । लोकनायाः
 ते नाहा तस्स जओ, जोगक्खेमंकरा नाहा ॥ ३१८ ॥

अत्राऽपि लोकशब्दो बीजाधानाद्युचितभव्येषु ।

ते नाथास्तस्य यतो योग-क्षेमद्वरा नाथाः ॥ ३१८ ॥

योग-क्षेम-
रूपम्

जोगो असंतदाणं, संतस्स उ पालणा भवे खेमं ।

बीयाहाणाइगुणे, देंति पालेंति य जिणिंदा ॥३१९॥

योगोऽसदानं सतस्तु पालना भवेत्क्षेमम् ।

बीजाधानादिगुणान् ददति पालयन्ति च जिनेन्द्राः ॥३१९॥

लोकहिताः

पंचत्थिकायमइयं, लोगं वरकेवलेण जाणेत्ता ।

अवितहमेव जणाणं, परूवयंति चि लोगहिया ॥३२०॥

पञ्चास्तिकायमयं लोकं वरकेवलेन ज्ञात्वा ।

अवितथमेव जनानां प्ररूपयन्तीति लोकहिताः ॥ ३२० ॥

लोगो व जीवलोगो, सओ य परओ य अवायरक्खणओ ।

तस्सेगंतेण हिया, लोगहिया जिणवरा तेण ॥ ३२१ ॥

लोको वा जीवलोकः स्वतश्च परतश्चापायरक्षणतः ।

तस्यैकान्तेन हिता लोकहिता जिनवरास्तेन ॥ ३२१ ॥

लोकप्रदीपाः

तह ते लोगपर्ईवा, जम्हा सन्निहियसवसत्ताणं ।

दीवेंति पर्ईवा इव, जीवाइययत्थवत्थुगणं ॥ ३२२ ॥

तथा ते लोकप्रदीपा यस्मात्सन्निहितसर्वसत्त्वानाम् ।

दीपयन्ति प्रदीपा इव जीवादिपदार्थवस्तुगणम् ॥ ३२२ ॥

अहवा संसयतामसमसेसमासन्नसन्निलोगस्स ।

अवणेंति मणगिहाओ, लोगपर्ईवा तओ हुंति ॥३२३॥

अथवा संशयतामसमशेषमासन्नसंज्ञिलोकस्य ।

अपनयन्ति मनोगृहाल्लोकप्रदीपास्ततो भवन्ति ॥ ३२३ ॥

लोगो वि सुद्धवुद्धी, सम्मदिट्ठी विसेसओ तस्स ।

अइसुद्धुमे वि पयत्थे, पज्जोयंतां मुजुचीहिं ॥ ३२४ ॥

लोकोऽपि शुद्धबुद्धिः सम्यग्दृष्टिर्विशेषतस्तस्य ।

अतिसूक्ष्मेऽपि पदार्थे प्रद्योतयन्तः सुयुक्तिमिः ॥ ३२४ ॥

लोय(ए)पञ्जोयगरा, सूरा इव हुंति तेण तित्थयरा । लोकप्रद्योत-
संखेत्तविचित्तत्था, विज्ञेया संपया एसा ॥ ३२५ ॥ कराश्चतुर्था
संपत्

लोके प्रद्योतकराः सूरा इव भवन्ति तेन तीर्थकराः ।

संक्षिप्तविचित्रार्थो विज्ञेया संपदेया ॥ ३२५ ॥

अभयाइपयत्थाणं, दायारो संपया य पंचमिया ।

पंचहिं पएहिं भणिया, अभयाइस्वरूपमेयं तु ॥ ३२६ ॥

अभयादिपदार्थानां दातारः संपद्य पञ्चमिका ।

पञ्चमिः पदैर्भणिताऽभयादिस्वरूपमेतत्तु ॥ ३२६ ॥

तिविहतिविहेण वहकरणविरईओ जेहिं सव्वकालं पि । अभयदयाः

दिन्नमभयं जिणाणं, अभयदयाणं नमो ताणं ॥ ३२७ ॥

त्रिविधत्रिविधेन वचकरणविरतितः यैः सर्वकालमपि ।

दत्तमभयं जिनेभ्योऽभयदयेभ्यो नमस्तेभ्यः ॥ ३२७ ॥

मोहंधो जंतुगणो, निम्मलसुयणाणचक्खुदाणेण । चक्षुर्दयाः

फुडदंसी जेहि कओ, चक्खुदयाणं नमो ताणं ॥ ३२८ ॥

मोहान्धो जन्तुगणो निर्मलश्रुतज्ञानचक्षुर्दानेन ।

स्फुटदर्शी यैः कृतः चक्षुर्दयेभ्यो नमस्तेभ्यः ॥ ३२८ ॥

अणुवकयपराणुग्गहपरेहि निव्वाणवरपुरीमग्गो । मार्गदयाः

भवरत्ने जेहि कओ, ते मग्गदया जओ सुत्तं ॥ ३२९ ॥

अनुपकृतपरानुग्रहपरैर्निर्वाणवरपुरीमार्गः ।

भवारण्ये यैः कृतस्ते मार्गदया यतः सूत्रम् ॥ ३२९ ॥

संम्मदंसणदिट्ठो, नाणेण य तेहि सुट्ठु उवलद्धो । निवृत्तिः

चरण-करणेहि पहओ, नेव्वाणपहो जिणंदेहिं ॥ ३३० ॥

सम्यग्दर्शनदृष्टो ज्ञानेन च तैः सुप्रपलब्धः ।

चरणकरणैः प्रहृतो निर्वाणपथो जिनेन्द्रैः ॥ ३३० ॥

शरणदयाः

भवभीयाण जिघाणं, सरणागयवच्छला जओ ताणं ।

होंति जिणेंदा नियमा, सरणदया तेण वुच्चंति ॥ ३३१ ॥

भवभीतानां जीवानां शरणागतवत्सला यतस्तेषाम् ।

भवन्ति जिनेन्द्रा नियमात् शरणदयास्तेनोच्यन्ते ॥ ३३१ ॥

बोधिदयाः

पद्ममी संपत्

बोही जिणेहि भणिया, भवंतरे सुद्धधम्मसंपत्ती ।

जिणसंधवेण लब्भइ, बोहिदया तेण वुच्चंति ॥ ३३२ ॥

बोधिर्जिनैर्भणिता भवान्तरे शुद्धधर्मसं(प्राप्तिः)पत्तिः ।

जिनसंस्तवेन लभ्यते बोधिदयास्तेनोच्यन्ते ॥ ३३२ ॥

अह छट्ठसंपयाए, धम्माईयाणि पंच उ पयाणि ।

धम्मो चरित्तधम्मो, किरियापरिणामरूपो सो ॥ ३३३ ॥

अथ षष्ठसंपदि धर्मादिकानि पञ्च तु पदानि ।

धर्मश्चारित्रधर्मः क्रियापरिणामरूपः सः ॥ ३३३ ॥

धर्मदयाः

दुविहो वि हु संपज्जइ, जम्हा जिणचलणसेवणरयाणं ।

गिज्जंति जाणएहिं, तम्हा ते तस्स दायारो ॥ ३३४ ॥

द्विविधोऽपि खलु संपद्यते यस्माज्जिनचरणसेवनरतानाम् ।

गीयन्ते ह्यायकैस्तस्मात्ते तस्य दातारः ॥ ३३४ ॥

धर्मदेशकाः

परहियकरणेकरया, जहजोगं उवइसंति जं धम्मं ।

तो धम्मदेसया ते, तेसिं चिय मे नमो होउ ॥ ३३५ ॥

परहितकरणैकरता यथायोगमुपदिशन्ति यं धर्मम् ।

ततो धर्मदेशकास्ते तेभ्य एव मे नमो भवतु ॥ ३३५ ॥

धर्मनायकाः

सो पुण होइ विसिद्धो, तेसिं आणाइ वट्टमाणाणं ।

धम्मस्स नायगाणं, ततो तेसिं मम पणामो ॥ ३३६ ॥

स पुनर्भवति विशिष्टस्तेषामाज्ञायां वर्त्तमानानाम् ।

धर्मस्य नायकेभ्यस्तत्स्तेभ्यो मम प्रणामः ॥ ३३६ ॥

जह सारही सुकुसलौ, तहा तहा खेडए रह-तुरंगै । धर्मसारथयः

जह नो होइ अवाओ, तुरंगमाणं रहस्सावि ॥३३७॥

यथा सारथिः सुकुशलस्तथा तथा खेटयति रथ-तुरङ्गान् ।

यथा नो भवत्यपायस्तुरङ्गमाणां रथस्याऽपि ॥ ३३७ ॥

एवं जिशुत्तमेहिं, वि उस्सग्ग-ज्जवायपमुहजुत्तीहिं ।

एगंतहिओ धम्मो, उवइट्ठो धम्म-धम्मीणं ॥३३८॥

एवं जिनोत्तमैरप्युत्सर्गा-ऽपवादप्रमुखयुक्तिभिः ।

एकान्तहितो धर्म उपदिष्टो धर्म-धर्मिणाम् ॥ ३३८ ॥

इह धम्मो होइ रहो, तुरंगमा तस्स धारणा पुरिसा ।

उभयहियमुवइसंता, जिणनाहा धम्मसारहिणो ॥३३९॥

इह धर्मो भवति रथस्तुरङ्गमास्तस्य धारकाः पुरुषाः ।

उभयहितमुपदिशन्तो जिननाथा धर्मसारथयः ॥ ३३९ ॥

धम्मवरचाउरंताइचक्रवट्टीणमेस खलु अत्थो ।

धर्मवरचातुर-
न्तचक्रवर्तिनः

इह चाउरंतसदो, भारहवासम्मि नायवो ॥ ३४० ॥

धर्मवरचातुरन्तादिचक्रवर्तिनामेव खल्वर्थः ।

इह चातुरन्तशब्दो भारतवर्षे ज्ञातव्यः ॥ ३४० ॥

उत्तरओ हिमवंतो, पुद्दावरदाहिणा तओ अंता ।

लवणसमुद्दं पत्ता, तो भरहं चाउरंतमिणं ॥ ३४१ ॥

उत्तरतो हिमवान् पूर्वापरदक्षिणास्ततोऽन्ताः ।

लवणसमुद्रं प्राप्तास्ततो भरतं चातुरन्तमिदम् ॥ ३४१ ॥

एयस्स य भरहाई, अहिवइणो चक्रवट्टिणो हुंति ।

धम्मवरचाउरंते, तित्थयरा चक्रवट्टिसमा ॥ ३४२ ॥

एतस्य च भरतादेरधिपतयश्चक्रवर्त्तिनो भवन्ति ।
 धर्मवरचातुरन्ते तीर्थकराश्चक्रवर्त्तिसमाः ॥ ३४२ ॥
 अहवा चउदिसिधारं, चउरंतं चक्रमेव निदिष्टं ।
 दाण-तव-सील-भावणचउधारं धम्मचक्रमिणं ॥ ३४३ ॥
 अथवा चतुर्दिग्धारं चतुरन्तं चक्रमेव निर्दिष्टम् ।
 दान-तपः-शील-भावनाचतुर्धारं धर्मचक्रमिदम् ॥ ३४३ ॥
 चउगइअंतकरं ता, धम्मो वि हु चाउरंतचक्रसमो ।
 पट्टंति तेण वरधम्मचक्रवट्ठी जिणा तम्हा ॥ ३४४ ॥
 चतुर्गेत्यन्तकरं ततो धर्मोऽपि खलु चातुरन्तचक्रसमः ।
 वर्त्तन्ते तेन वरधर्मचक्रवर्त्तिनो जिनास्तस्मात् ॥ ३४४ ॥
 अप्पडिहयमवखलियं, वरं पहाणं ति खाइग्गत्तेण ।
 केवलियनाण-दंसणधराण एसो मम पणामो ॥ ३४५ ॥
 अप्रतिहतमस्खलितं वरं प्रधानमिति क्षाविकत्वेन ।
 केवलिकवरज्ञानदर्शनधरेभ्य एष मम प्रणामः ॥ ३४५ ॥
 विणियट्ठं ति पणट्ठं, छउमं चउघाइकम्मरूवं तु ।
 जेसिं तेसि नमो मे, सत्तमिया संपया दुपया ॥ ३४६ ॥
 विनिवृत्तमिति प्रणष्टं छद्म चतुर्घातिकर्मरूपं तु ।
 येभ्यस्तेभ्यो नमो मे सप्तमिका संपट्ठिपदा ॥ ३४६ ॥
 नणु अट्ठ वि कम्माइं, जिणाण नट्ठाइं किं चउक्केण ? ।
 सच्चं ओसरणत्थे, पडुच्च छउमवखओ भणिओ ॥ ३४७ ॥
 नन्वष्टापि कर्माणि जितानां नष्टानि किं चतुक्केण ? ।
 सत्यमवसरणार्थे प्रतीत्य छद्मक्षयो भणितः ॥ ३४७ ॥
 रागदोसजयाओ, होंति जिणा जावया य अन्नेसिं ।
 तिन्ना य भवसमुद्धं, अन्नेसिं तारया य जिणा ॥ ३४८ ॥
 राग-द्वेषजयाद् भवन्ति जिना जापकाश्चान्येषाम् ।
 तीर्णाश्च भवसमुद्रमन्येषां तारकाश्च जिनाः ॥ ३४८ ॥

पट्ठी संपद

अप्रतिहतवर-
ज्ञान-दर्शन-
धराःव्यावृत्तछद्मानः
सप्तमी संपद

शङ्का-समाधी

जिन-आदिप-
दानी

बुद्धा अवगततत्ता, अनेसिं वोहया य भगवंता । बुद्ध-प्रमुखप-
दानि
कम्मद्वबंधणाओ, मुक्का तह मोयगा चेव ॥ ३४९ ॥

बुद्धा अवगततत्त्वा अन्येषां बोधकाश्च भगवन्तः ।
कर्माष्टबन्धनान्मुक्तास्तथा मोचकाश्चैव ॥ ३४९ ॥

एसा चउपयमाणा, अट्टमिया संपया उ धक्खाया । अट्टमी संपत्
नवमी तिपयपमाणा, सा सबन्नूणमिचाइ ॥ ३५० ॥

एषा चतुष्पदमानाऽष्टमिका संपत्तु व्याख्याता ।
नवमी त्रिपदप्रमाणा सा सर्वज्ञेभ्य इत्यादि ॥ ३५० ॥

तत्थ जिणा भगवंतो, सर्वं जाणंति तेण सबन्नू । सर्वज्ञाः सर्व-
दर्शिनः
पासंति तेण सर्वं, तो सबइंसिणो हुंति ॥ ३५१ ॥

तत्र जिना भगवन्तः सर्वं जानन्ति तेन सर्वज्ञाः ।
पश्यन्ति तेन सर्वं ततः सर्वदर्शिनो भवन्ति ॥ ३५१ ॥

एणो एसालावो, वीओ सिवमयलमाइओ एत्थ ।
तइओ नमो जिणाणं, जियब्भयाणं तु नायवो ॥ ३५२ ॥

एक एष आलापो द्वितीयः शिवमचलमादिकोऽत्र ।
तृतीयो नमो जिनेभ्यो जितभयेभ्यस्तु ज्ञातव्यः ॥ ३५२ ॥

सिवमुवसगविउत्तं, सिद्धस्वरूपं पर्यं च सिद्धाणं । शिवम्-अच-
लम्
साहाविय-पाओगियचलणाभावाओ तं अचलं ॥ ३५३ ॥

शिवमुपसर्गवियुत्तं सिद्धस्वरूपं पदं च सिद्धानाम् ।
स्वाभाविक-प्रायोगिकचलनाभावात्तदचलम् ॥ ३५३ ॥

अरुयं रोगामावा, अणंतनाणोवओगओऽणंतं । अरुजम्-अन-
न्तम्-अस्यम्
नासनिमित्ताभावा, नायवं अक्खयं तं तु ॥ ३५४ ॥

अरुजं रोगामावादनन्तज्ञानोपयोगतोऽनन्तम् ।
नाशनिमित्ताऽभावाद्ज्ञातव्यमक्षयं तत्तु ॥ ३५४ ॥

अवावाहं भणियं, चावाहाकारिकम्मविरहाओ । अव्यापाम्
देह-मणोगयवाहाविरहियमाहारहीणत्ता ॥ ३५५ ॥

	अन्यायाधं भणितं व्यायाधाकारिकर्मविरहान् । देह-मनोगतयाधाविरहितमाहारहीनत्वात् ॥ ३५५ ॥
अपुनरावृत्ति	नावत्तद् नागच्छद्, पुनो भवे तेण अपुनरावृत्ति । संसारहेतुकम्माऽभावेण जओ इमं भणियं ॥ ३५६ ॥ नाऽऽवर्तते नागच्छति पुनर्भवे तेनाऽपुनरावृत्ति । संसारहेतुकर्माऽभावेन यत्त इदं भणितम् ॥ ३५६ ॥
सिद्धिगतिनाम- धेयम्	देहम्मि जहा वीए, न होइ पुणरंकुरस्स उप्पत्ती । तह कम्मवीयनासे, पुणम्मवो नत्थि सिद्धाणं ॥ ३५७ ॥ दग्धे यथा बीजे न भवति पुनरङ्कुरस्योत्पत्तिः । तथा कर्मबीजनाशे पुनर्भवो नास्ति सिद्धानाम् ॥ ३५७ ॥
स्थानम्	सिज्झंति तत्थ जीवा, गम्मइ जीवेहिं तेण सिद्धिगई । तं चेव नामधेयं, अभिहाणं तस्स ठाणस्स ॥ ३५८ ॥ सिध्यन्ति तत्र जीवा गम्यते जीवैस्तेन सिद्धिगतिः । तदेव नामधेयमभिधानं तस्य स्थानस्य ॥ ३५८ ॥
संप्राप्ताः	तं सम्मं पत्ताणं, कम्मखणं ति एत्थ भावत्थो । इहरा पि जंति जम्हा, सुहुमा एगिंदिया तत्थ ॥ ३५९ ॥ तत्सम्यक् प्राप्तानां कर्मक्षयेणेत्यत्र भावार्थः । इतरथाऽपि यान्ति यस्मात्सूक्ष्मा एकेन्द्रियास्तत्र ॥ ३५९ ॥
नवमी संपत्	तइयपयं पयडत्थं, नमो जिणाणं जियम्मयाणं ति । निगमणवयणं एयं, पुणरुत्तं नेव मंतवं ॥ ३६० ॥

१. अनेन पथेन सह तोलयन्तु इदं प्रथम्—“ दग्धे बीजे यथाख्यन्तं प्रादुर्भवति नाङ्कुरः । कर्मबीजे तथा दग्धे नारोहति भवाङ्कुरः ” ॥—तत्त्वार्थ— दशमाध्या-
येऽग्नितमसूत्रभाष्यग्रन्तभागेऽष्टमः श्लोकः । इदम् औपपातिकसूत्रगतं गद्यमपि
अनेन प्राकृतश्लोकेन सह साधर्म्यं संश्रयते—“ बीयाणं अग्निदद्धानं पुणरवि अङ्कु-
रुप्पत्ती ॥ भवइ, एवाभेव सिद्धाणं कम्मवीए दहे पुणरवि जम्मुप्पत्ती न भवइ ”—
(पृ० १११) तथा इयं गाथा २८६ तम-गाययाऽपि समाना ।

तृतीयपदं प्रकटार्थं तस्यो जिनेभ्यो जितभयेभ्य इति ।

निगमनवचनमेतत्पुनरुक्तं नैव मन्तव्यम् ॥ ३६० ॥

एतत् पुन बहुवचनं, पुरिसेगंतप्पवायनिम्महणं ।

बहुवचनहेतुः

सवेसिं पि जिणाणं, समगुणयामावणनिमित्तं ॥ ३६१ ॥

अत्र पुनर्बहुवचनं पुरुषैकान्तप्रवादनिर्मयनम् ।

सर्वेषामपि जिनानां समगुणताभावननिमित्तम् ॥ ३६१ ॥

विसयग्रहुत्ते किरिया, भावुल्लासाओ बहुफला होइ ।

पणिवायदंडगोवरि, मन्नइ तम्हा इमा गाहा ॥ ३६२ ॥

विषयबहुत्वे क्रिया भावोल्लासाद्बहुफला भवति ।

प्रणिपातवृण्डकोपरि भण्यते तस्मादियं गाथा ॥ ३६२ ॥

“जे[अ]अईआ सिद्धा” इत्यादि ॥

एयाए भावत्थं, सुगमं सम्मं मणम्मि भावेंतो ।

मण-वचण-कायसारं, करेज पंचंगपणिवायं ॥ ३६३ ॥

“जे [च]अतीताः सिद्धाः” इत्यादि ॥

एतस्या भावार्थं सुगमं सम्यग्मनसि भावयन् ।

मनो-वचन-कायसारं कुर्यात् पञ्चाङ्गप्रणिपातम् ॥ ३६३ ॥

उट्टिहु असंमंतो, तिविहं पायंतरं पमजित्ता ।

ईर्योपयिकीप्र-

जिणमुदाट्टियचलणो, हरियावहियं पडिकमइ ॥ ३६४ ॥

तिरुमणविधिः

उत्थायाऽसंभ्रान्तस्त्रिविधं पादान्तरं प्रमृज्य ।

जिनमुद्रास्थितपरण ईर्योपयिकीं प्रतिक्रामति ॥ ३६४ ॥

सन्निहियं भावगुरुं, आपुच्छित्ता समासमण-पुवं ।

हरियं पडिकमेजा, ठवणाजिणसक्खियं इहरा ॥ ३६५ ॥

१. पूर्णमूलम्—जे अईआ सिद्धा जे अ भविस्संतिऽणागए काले ।
संपर अ पट्टमाणा सव्वे तिविहेण धंदामि ॥

सन्निहितं भावगुरुमापृच्छ्य क्षमाश्रमण-पूर्वम् ।

ईर्यां प्रतिक्रमेत् स्थापनाजिनसाक्षिकमितरथा ॥३६५॥

सूत्रम्—“इच्छामि” इत्यादि ॥

संपत्-पद-
संख्या

इह वीसामा अट्ट उ, पयाइं वत्तीस वेंति गीयत्था ।
तेसिं विरइविभागो, एएण क्रमेण विन्नेओ ॥३६६॥

सूत्रम्—“इच्छामि” इत्यादि ॥

इह विश्रामा अष्टौ तु पदानि द्वात्रिंशद् ब्रुवन्ति गीतार्थाः ।
तेषां विरतिविभाग एतेन क्रमेण विज्ञेयः ॥ ३६६ ॥

दुग दुग चउरो सत्तग, इग पण दसगं इगं च विरइओ ।
इरियावहियासुत्ते, वत्तीसं हुंति आलावा ॥ ३६७ ॥

द्वौ द्वौ चत्वारः सप्तकमेकं पञ्च दशकमेकं च विरतयः ।
ईर्यापथिकीसूत्रे द्वात्रिंशद्ब्रुवन्त्यालापाः ॥ ३६७ ॥

ईर्यापथिकी-
सूत्रार्थः

एएसि पयाणत्थो, इच्छामि अहिलसामि पडिकमिउं ।
पडिकूलं वट्टेउं, नियत्तिउं एस भावत्थो ॥ ३६८ ॥

एतेषां पदानामर्थ इच्छाम्यभिलषामि प्रतिक्रमितुम् ।
प्रतिकूलं वर्त्तितुं निवर्त्तितुमेव भावार्थः ॥ ३६८ ॥

इरियावहियाएँ विराहणाएँ इरिया गइ त्ति तम्मग्गो ।
इरियावहो त्ति मन्नइ, इरियावहिया उ तप्पमवा ३६९

ईर्यापथिक्यां विराधनायामीर्या गतिरिति तन्मार्गः ।

ईर्यापथ इति भण्यते, ईर्यापथिकी तु तत्प्रमवा ॥३६९॥

१. इच्छामि पडिकमिउं इरियावहियाएँ विराहणाएँ गमणागमणे
पाणक्रमणे धीअक्रमणे हरियक्रमणे ओसा-उत्तिग-पणग-दग-मट्टि-
मकडा संताणा संक्रमणे जे मे जीवा विराहिया-एँगिदिया, वेइंदिया,
तेइंदिया, चउरिंदिया, पंँचिंदिया, अमिहआ, वत्तिआ, लेसिआ,
संघाइआ, संघट्टिआ, परिआविआ, किलामिआ, उइविआ ठाणाओ
ठाणं संकामिआ, जीविआओ वधरोविआ तस्स मिच्छा मि दुक्कडं ॥

भन्नइ विराहणा खलु, इच्छामि अहं तओ पडिक्कमिउं ।

गमणं नियठाणाओ, आगमणं अन्नओऽभिमयं ॥३७०॥

भण्यते विराधना खलु इच्छामि अहं ततः प्रतिक्रमितुम् ।

गमनं निजस्थानाद् आगमनमन्यतोऽभिमतम् ॥ ३७० ॥

तम्मि उ पाणाईणं, अक्कमणे विगलइंदिया पाणा ।

धीयाणि सालिमाई, हरियाणि वणफइविसेसा ३७१

तस्मिन्नु प्राणादीनामाक्रमणे विकलेन्द्रियाः प्राणाः ।

धीजानि शाल्यादिः, हरितानि धनस्पतिविशेषाः ॥३७१॥

एसा तइया विरई, ओसाउत्तिगमाइया अवरा ।

तत्थोसा सुपसिद्धा, उत्तिगो कीडियानगरं ॥ ३७२ ॥

एषा तृतीया विरतिः 'ओसाउत्तिगमा—'ऽऽदिका अपरा ।

तत्रोपा सुप्रसिद्धा उत्तिगः कीटिकानगरम् ॥ ३७२ ॥

हरतणुगमाहु अन्ने, पणओ ओली दगं जलं मट्टी । अन्यमतम्

पुढवीकाओ भणिओ, मक्कडगा कोलिया भणिया ॥३७३॥

हरितनुकमाहुरन्ये पनक ओली दकं जलं मृत्तिका ।

पृथिवीकायो भणितः, मक्कोटका कौलिका भणितः ॥३७३॥

संताणो समुदाओ, जालं वा तेसु विहियसंकमणे ।

एसा चउत्त्यविरई, विराहिया जे मए जीवा ॥३७४॥

संतानः समुदायो जालं वा तेषु विहितसंकमणे ।

एषा चतुर्थीविरतिर्विराधिता ये मया जीवाः ॥ ३७४ ॥

१ "निराजल-हिमेयु ओगा"—देहीनाममालायां प्रथमे वर्गे १६४ श्लोकः ।

२ "अपर्याय-उत्तिग-पनक-दय-मृत्तिका-मर्कटप्रतानसंकमणे सति— अपर्यायो जलविशेषः, उत्तिगो गदमाहृतयो जीवाः कीटिकानगरानि वा, पनकः पुमिः, दग्गु-तिहा पियरागम्, अथवा दक्कडगाद् अप्पकायः, मृत्तिकाप्रह्वारः पृथ्वीकायः, मर्कटप्रतानः कीटिकानगरम्"—आयइयके हरिमद्रपृष्ठो (५० ५०३)

एगपया पंचमिया, छट्टा एगिंदिया य पंचपया ।
 विरइदुगं पि सुगमं, सत्तमिया अभिहयाईया ॥ ३७५
 एकपदा पथमिका पट्टी एकेन्द्रियाश्च पथपदा ।
 विरतिद्विकमपि सुगमं सप्तमिका अभिहताऽऽदिका ॥ ३७५
 अभिमुह हया अभिहया, गाढकंता य वत्तिया नेया ।
 अन्नोन्नं लिंगणयं, कारिया आलेसिया हुंति ॥ ३७६ ॥
 अभिमुखं हता अभिहता गाढाक्रान्ताश्च वर्तिता ज्ञेयाः ।
 अन्योन्यं लिङ्गनकं कारिता आश्लेषिता भवन्ति ॥ ३७६ ॥
 संघाइया य पुंजीकय त्ति संघट्टिया व संपुट्टा ।
 परिआविया य ईसिं, कयपीडा बहु किलामियया ॥
 संपातिताश्च पुंजीकृता इति संघट्टिता या संस्पृष्टाः ।
 परितापिताश्च ईपत्कृतपीडा बहु छमितकाः ॥ ३७७ ॥
 उद्विया कयमुच्छा, ठाणा ठाणंतरं च संग(क)मिया ।
 पाणेहि विप्पमुक्का, जीवा ववरोविया भणिया ॥ ३७८ ॥
 उद्विताः कृतमूर्छाः स्थानात् स्थानान्तरं च संग(क)मिताः ।
 प्राणैर्विप्रमुक्ता जीवा व्यपरोपिता भणिताः ॥ ३७८ ॥
 तस्स यं मिच्छा मि दुक्कडं ति आलावएण अट्टमिया ।
 एयाए पुण अत्थो, एसो भणिओ मुणिदेहिं ॥ ३७९ ॥
 तस्य च मिथ्या मे दुष्कृतमिति आलापकेनाष्टमिका ।
 एतस्याः पुनरर्थ एष भणितो मुनीन्द्रैः ॥ ३७९ ॥

मिथ्यादुष्कृत-
 पदाक्षरार्थः

'मि' त्ति मिउमहवत्ते, 'छ'त्ति य दोसाण छायेणे होइ ।
 'मि' त्ति य मेराइ ठिओ, 'दु'त्ति दुगुंछामि अप्पाणं ॥

१ एतद् गाथाद्वयं (३८०—३८१) आवश्यके १५०५—१५०६ गायारूपम्—
 (४० ७८०) तथा तत्रैव २६४ श्लो (६८६—६८७) गायारूपम्, तथा धीप-
 ज्ञाशके द्वादशतमे पद्याशके १२-१३ गायारूपम्—(४० १९७).

‘मि’ इति मृदुमार्दवत्वे, ‘छ’ इति च दोषाणां छादने भवति ।
 ‘मि’ इति च मर्यादायां स्थितः, ‘दु’ इति जुगुप्से आत्मानम् ॥
 ‘क’ ति कडं मे पावं, ‘ड’ ति य डेवेमि तं उवसमेण ।
 एसो मि-च्छा-मि-दु-क-ड-पयक्खरत्थो समासेण ॥३८१॥
 ‘क’ इति कृतं मया पापम्, ‘ड’ इति च डीये (लङ्घयामि) तदुपशमेन ।
 एष मि-च्छा-मि-दु-क-ड-पदाक्षरार्थः समासेन ॥३८१॥

इरियावहियासुत्तं, एत्तियमेत्तं अओ परं सेसं । उन्मार्गकरण-
 उन्मार्गकरणसुत्तं, तस्स य एयारिसो अत्थो ॥३८२॥ सूत्रम्
 ईर्यापथिकीसूत्रमेतावन्मात्रम्, अतः परं शेषम् ।
 उन्मार्गकरणसूत्रं तस्य च एतादृशोऽर्थः ॥ ३८२ ॥
 तेसि गमणागमाईसमत्थपावाण चायणणिमित्तं ।
 उस्सगं ठामि अहं, उत्तरकरणादहेऊहि ॥ ३८३ ॥
 तेषां गमनाऽऽगमादिसमस्तपापानां घातननिमित्तम् ।
 उत्सर्गं तिष्ठामि अहमुत्तरकरणादिहेतुभिः ॥ ३८३ ॥

भणियं च—

खण्डियविराहियाणं मूलगुणाणं सउत्तरगुणाणं ।
 उत्तरकरणं कीरइ, जह सगड-रहंग-गेहानं ॥ ३८४ ॥

भणितं च—

खण्डितविराधितानां मूलगुणानां सउत्तरगुणानाम् ।
 उत्तरकरणं क्रियते यथा शकट-रथाङ्ग-गेहानाम् ॥३८४॥
 पावं छिंदइ जम्हा, पायच्छित्तं तु भन्नइ तम्हा । प्रापयित्त-
 पाएण वा वि चित्तं, सोहयइ तेण पच्छित्तं ॥३८५॥ पदार्थः

१ “तस्स उत्तरीकरणेणं पायच्छित्तकरणेणं विसोद्धिकरणेणं विस-
 ह्णिकरणेणं पावाणं कम्माणं निग्यायणद्वाय ठामि काउस्सगं” इत्येतदु-
 न्मार्गकरणसूत्रमुच्यते । २ एतद् भाषाद्वयं (३८४—३८५) आचक्ष्यके १५०७
 —१५०८ भाषारूपम्—(पृ० ७८२) ३. एषा षोडशे पद्याशके तृतीया—
 पञ्चाशके (पृ० २५१) .

पापं छिद्यते यस्मात् प्रायश्चित्तं तु भण्यते तस्मात् ।
प्रायेण वापि चित्तं शोधयति तेन प्रायश्चित्तम् ॥३८५॥

विशोधयर्थः

दधविसोही वत्थाइयाण खाराइदधसंजोगा ।
भावविसोही जीवस्स निंद-गरहाइकरणाओ ॥३८६॥
द्रव्यविशोधिर्वखादिकानां क्षारादिद्रव्यसंयोगात् ।
भावविशोधिर्जीवस्य निन्दा-गर्हाऽऽदिकरणात् ॥ ३८६ ॥

विशाल्यार्थः

कंटाइसल्लरहिओ, दधविसल्लो इहं सुही होइ ।
अइयारसल्लरहिओ, भावविसल्लो इह परत्थ ॥३८७॥
कण्ट(फ)ादिशल्यरहितो द्रव्यविशल्य इह सुखी भवति ।
अतिचारशल्यरहितो भावविशल्य इह परत्र ॥ ३८७ ॥
इच्चाइसुत्तविहिणा, काउस्सग्गं करेइ थिरचित्तो ।
ऊसासा पणुवीसं, पमाणमेयस्स निदिट्ठं ॥ ३८८ ॥
इत्याविसूत्रविधिना कायोत्सर्गं करोति स्थिरचित्तः ।
उच्छ्वासाः पञ्चविंशतिः प्रमाणमेतस्य निर्दिष्टम् ॥३८८॥
काऊण नमोकारं, अरिहंताणं ततो विहाणेण ।
पारियकाउस्सग्गो, चउवीसजिणत्थयं पढइ ॥ ३८९॥
कृत्वा नमस्कारमर्हतां ततो विधानेन ।
पारितकायोत्सर्गः चतुर्विंशतिजिनस्तवं पठति ॥ ३८९ ॥
तो सकत्थयविहिणा, ठाऊणं मंगलत्थयं पढइ ।
भुज्जो सकत्थयंते, आयरिआई उ वंदेइ ॥ ३९० ॥
ततः शक्रस्तवविधिना स्थित्वा मङ्गलस्तवं पठति ।
भूयः शक्रस्तवान्ते आचार्यादींस्तु वन्दते ॥ ३९० ॥

स्थापनाजिन-
दण्डकः

उट्ठित्तु ठिओ संतो, पमोयरोमंचचिंचइयगतो ।
चेइयगयथिरदिट्ठी, ठवणाजिणदंडयं पढइ ॥ ३९१ ॥

१ चिचइयं मण्डितम्—हेमव्याकरणे “मण्डेधिष-चिञ्चअ-चिञ्चिअ-रीड-टिबिडि-
प्ताः” ॥ ८-४-११५ ॥

उत्थाय स्थितः सन् प्रमोदरोमाञ्चमण्डित(पुलकित)गात्रः ।
चैत्यगतस्थिरदृष्टिः स्थापनाजिनदण्डकं पठति ॥ ३९१ ॥

“अरिहंतचेइयाणं करेमि काउस्सग्गं वंदण-
वत्तियाए” इत्यादि सूत्रम् ॥

एत्थ पुण वक्कळ्ळं, महापयाइं हवंतिं अट्टेव ।
आलावा चोपालीस होंति इमिणा विहाणेणं ॥ ३९२ ॥

“अरिहन्तचैत्यानां करोमि कायोत्सर्गं वन्दनवृत्तिकया”
इत्यादि सूत्रम् ॥

अत्र पुनर्वाक्यपदं महापदानि भवन्ति अष्टैव ।
आलापाश्चतुश्चत्वारिंशद् भवन्त्यनेन विधानेन ॥ ३९२ ॥

अब्भुवगमो निमित्तं, हेऊ एगवयणंत आंगारा ।
बहुवयणंता य तहा, उस्सग्गपमाणवक्काई ॥ ३९३ ॥

अभ्युपगमो निमित्तं हेतुरेकवचनान्ता आकाराः ।
बहुवचनान्ताश्च तथा उत्सर्गप्रमाणवाक्यानि ॥ ३९३ ॥

तिग छग सत्तग नवगं, तिग छग चउरो छगं च आलावा ।
नेआ कमसो अट्टसु, पएसु तेसिं इमो अत्थो ॥ ३९४ ॥

त्रिकं पदं सप्तकं नवकं त्रिकं पदं चत्वारः पदं च आलापाः ।
ज्ञेयाः क्रमशोऽष्टसु पदेषु तेषामवयवार्थः ॥ ३९४ ॥

अरहंता पुब्बुत्ता, तेसिं पुण चेइयाइं पडिमाओ । चैत्यायः
तवंदणाइहेउं, करेमि नियकायउस्सग्गं ॥ ३९५ ॥

१ पूर्णमूलम्—(सन्वल्लोप) अरिहंतचेइयाणं करेमि काउस्सग्गं, वंदणव-
त्तियाए, पूअणवत्तिआए, सक्कारवत्तियाए, सम्माणवत्तियाए, बोहि-
लामवत्तियाए, निरुवसग्गवत्तियाए, सक्काए, मेहाए, घिईए, धार-
णाए, अणुप्पेहाए वट्टमाणीए ठामि काउस्सग्गं ॥ २ “कायः शरीरम्,
तस्य उत्सर्गः—कृताऽऽकारस्य स्थान-मौल-म्यान्क्रियाव्यतिरेकेण क्रियान्तराध्यात्ममधि-
कृत्य परित्याग इत्यर्थः”—आवश्यकस्तौ (५० ७८७)

अर्हन्तः पूर्वोक्ताः तेषां पुनश्चैत्यानि प्रतिमाः ।
 तद्वन्दनादिहेतुं करोमि निजकाय-उत्सर्गम् ॥ ३९५ ॥
 एसो पयसंटंको, करेमि अहयं विहेमि एत्ताहे ।
 काओ भन्नइ देहो, तस्सुस्सग्गं परिच्चायं ॥ ३९६ ॥
 एण पदसंटक्कुः करोमि अहकं विदधामि इदानीम् ।
 कायो भण्यते देहः तस्योत्सर्गं परित्यागम् ॥ ३९६ ॥
 वंदणवत्तियाए, वंदणयनिमित्तमेत्थ परमत्थो ।
 एवं पूयणमाईनिमित्तमेसो विसेसोऽत्थ ॥ ३९७ ॥
 वन्दनवृत्तिकया वन्दनकनिमित्तमत्र परमार्थः ।
 एवं पूजनादिनिमित्तमेव विशेषोऽत्र ॥ ३९७ ॥
 वंदणमभिवायणयं, पसत्थमण-वयण-कायवावारो ।
 मल्लाइअच्चणं पूयणं ति वत्थेहिं सकारो ॥ ३९८ ॥
 वन्दनमभिवादनकम्—प्रशस्तमनो-वचन-कायव्यापारः ।
 मात्त्याद्यर्चनं पूजनमिति वस्तुः सत्कारः ॥ ३९८ ॥
 सम्माणो माणसपीइसंगयया उचियविणयपडिवत्ती ।
 कीरंति किं निमित्तं, एए ? नणु बोहिलाभत्थं ॥ ३९९ ॥
 सम्मानो मानसप्रीतिसंगतता उचितविनयप्रतिपत्तिः ।
 क्रियन्ते किं निमित्तमेते ? ननु बोधिलाभार्थम् ॥ ३९९ ॥
 पेच्च जिणधम्मलाभो, बोहीलाभु त्ति तं पि हु किमत्थं ।
 मग्गेह ? निरुवसग्गो मोक्खो तप्पावणनिमित्तं ॥ ४०० ॥
 प्रेत्य जिनधर्मलाभो बोधिलाभ इति तमपि एतद् किमर्थम् ।
 मार्गयत ? निरुपसर्गो मोक्षः तत्प्रापणनिमित्तम् ॥ ४०० ॥
 पुच्छइ सीसो-जइ ता, पूयाइनिमित्तमेस उस्सग्गो ।
 कीरइ ता तेसिं चिय, करणं जुत्तं मुवुद्धीणं ॥ ४०१ ॥
 पृच्छति जिप्यः— यदि तावन् पूजादिनिमित्तमेव उत्सर्गः ।
 क्रियते तत्तत्प्रेषामेव करणं युक्तं मुवुद्धीणम् ॥ ४०१ ॥

वन्दनपूजना-
 दीनां सिद्धा-
 र्थता

रंजिज्जइ मुद्वज्जणो, कज्जाकारीहिं महुस्वयणेहिं ।

सवधुवीयराने, कज्जपहाणेहि होत्तव्वं ॥ ४०२ ॥

रज्यते मुग्धजनः कार्याङ्कारिर्मिर्मधुरवचनैः ।

सर्वज्ञवीतराने कार्यप्रधानैर्मवितव्यम् ॥ ४०२ ॥

पडिभणइ गुरू-सुंदर !, दुविहा वंदणविहाइणो पुरिसा । प्रतिवचः

निगंथा य गिहत्था, तत्थ गिहत्था जहासत्तिं ॥ ४०३ ॥

प्रतिभणति गुरुः— सुन्दर ! द्विविधा वन्दनविधायिनः पुरुषाः ।

निर्मन्याश्च गृहस्थाः तत्र गृहस्था ययाञ्चकि ॥ ४०३ ॥

नियमा कुणंति पूयं, सकारं वा जिणेंदचंदाणं ।

जं च न तरंति काडं, तस्स कए होति उस्सर्गं ॥ ४०४ ॥

नियमान् कुर्वन्ति पूजां सत्कारं वा जिनेन्द्रचन्द्राणाम् ।

यच्च न शक्नुवन्ति कर्तुं तस्य कृते भवति उत्सर्गः ॥ ४०४ ॥

समणा महानुभावा, समग्गसावज्जजोगपडिविरया ।

सुहपणिहाणनिमित्तं, पढंति आलावगे एए ॥ ४०५ ॥

श्रमणा महानुभावाः समप्रसावद्ययोगप्रतिविरताः ।

शुभ(सुख)प्रणिधाननिमित्तं पठन्ति आलापकान् एतान् ॥

अथवा—

निगंथाण न अत्थो, अत्थामावे न पूय-सकारा ।

तप्फललामनिमित्तं, करंति तो वंदणुस्सग्गं ॥ ४०६ ॥

अथवा—

निर्मन्यानां न अर्थः, अर्थाभावे न पूजा-सत्कारौ ।

तत्फललामनिमित्तं कुर्वन्ति ततो वन्दनोत्सर्गम् ॥ ४०६ ॥

नपु पूजासकारा, नियमा दद्यत्थओ मुणिवणस्स । दन्वसपस्स

तप्पणिहाणमजुत्तं, तहाहि पयडं इमं मुत्तं ॥ ४०७ ॥ शुण्णमुत्तम

ननु पूजा-सत्कारौ नियमाद् द्रव्यस्तवो मुनिजनस्य ।
 तत्प्रणिधानमयुक्तं, तथाहि—प्रकटमिदं सूत्रम् ॥ ४०७ ॥
 छज्जीवकायसंजमो, ददत्थए सो विरुज्झई कसिणो ।
 तो कसिणसंजमविऊ, पुप्फाईयं न इच्छंति ॥ ४०८ ॥
 पइज्जीवकायसंयमो द्रव्यस्तव एष विरुध्यते कृत्स्नः ।
 ततः कृत्स्नसंयमवित् पुष्पादिकं न इच्छन्ति ॥ ४०८ ॥
 संजमविरुद्धकिचे, पणिहाणं नेव जुज्जए काउं ।
 चिंतिज्जियसावज्जो, पणिहाणं कुणइ आरंभे ॥ ४०९ ॥
 संयमविरुद्धकृत्ये प्रणिधानं नैव युज्यते कर्तुम् ।
 चिन्त्यमानसावद्यः प्रणिधानं करोति आरम्भे ॥ ४०९ ॥
 भन्नइ गुरुणा—भइय !, नेगंतेणेस संजमविरुद्धो ।
 दददो ददत्थओ, नयदे उ तिविहतिविहेण ॥ ४१० ॥
 भण्यते गुरुणा भद्रक ! नैकान्तेनैष संयमविरुद्धः ।
 द्रव्यार्थः द्रव्यस्तवो नयार्थे तु त्रिविधत्रिविधेन ॥ ४१० ॥
 पूयाफलपरिकहणं, पमोयणा चोयणा मुणिवरेहिं ।
 अणुमोयणं पि कीरइ, पमोय—उपवृंहणाइहिं ॥ ४११ ॥
 पूजाफलपरिकथनं प्रमोदना चोदना मुनिवरैः ।
 अनुमोदनमपि क्रियते प्रमोद—उपवृंहणादिभिः ॥ ४११ ॥
 नंदीकरणे जिणपायपूयणं जं सुयम्मि उपइदं ।
 जिणत्रिवाण पइद्वा वि सूरिणा सूरिमंतेण ॥ ४१२ ॥
 नन्दिकरणे जिनपादपूजनं यत् श्रुते उपदिष्टम् ।
 जिनविम्बानां प्रतिष्ठाऽपि सूरिणा सूरिमन्त्रेण ॥ ४१२ ॥
 तम्हा नेगंतेणं, सावज्जो एस वज्जणिज्जो वा ।
 एयं पुण विन्नेयं, एयालावगदुगाओ वि ॥ ४१३ ॥

प्रतिवाक्यम्

सूरिमन्त्रः

तस्माद् नैकान्तेन सावद्य एष वर्जनीयो वा ।

एतत् पुनर्विद्वियमेतदालापकद्विकादपि ॥ ४१३ ॥

जं पुण सुत्ते भणियं, दवत्थए सो विरुज्झइ कसिणो ।

तविसयारंभपसंगदोसविणिवारणत्थं तं ॥ ४१४ ॥

यत् पुनः सूत्रे भणितं द्रव्यस्तव एष विरुच्यते कृत्स्नः ।

तद्विषयारम्भप्रसङ्गदोषविनिवारणार्थं तत् ॥ ४१४ ॥

दवत्थयाणुविद्धो, भणिओ भावत्थओ अओ चेव ।

गंथंतरेसु एवं, नेयवं निउणवुद्धीहिं ॥ ४१५ ॥

द्रव्यस्तवानुविद्धो भणितो भावस्तवोऽस्तश्चैव ।

ग्रन्थान्तरेषु एवं नेतव्यं निपुणवुद्धिमिः ॥ ४१५ ॥

छविहनिमित्तमुत्तं, एत्तो भन्नंति हेउणो पंच ।

सद्दाए मेहाए, इच्चाईसत्तहिं एएहिं ॥ ४१६ ॥

पञ्चविधनिमित्तमुक्तमितो भण्यन्ते हेतवः पञ्च ।

श्रद्धया मेघया इत्यादिसप्तभिः पदैः ॥ ४१६ ॥

सद्दा निओऽमिलासो, पराणुरोहाभियोगपरिमुक्तो । श्रद्धादिपदानामर्थः

तीए उ वड्डुमाणीएँ ठामिउस्सग्गमिय जोगो ॥ ४१७ ॥

श्रद्धा निजोऽमिलापः परानुरोधाभियोगपरिमुक्तः ।

तया तु वर्धमानया तिष्ठामि उत्सर्गमिति योगः ॥ ४१७ ॥

एवं चिय मेहाए, मज्जायाए जिणोवइट्टाए ।

अहवा मेहा पन्ना, तीए न उ सुन्नमावेण ॥ ४१८ ॥

एवमेव मेघया मर्यादया जिनोपदिष्टया ।

अथवा मेघा प्रज्ञा तया न तु शून्यभावेन ॥ ४१८ ॥

चित्तसमाही धीई, तयन्नचिंताविउत्तमणवित्ती ।

घरणं तित्थयरगुणाण नियमणे धारणा वुत्ता ॥ ४१९ ॥

चित्तसमाधिर्धृतिस्तदन्यचिन्तावियुक्तमनोवृत्तिः ।

धरणं तीर्थकरगुणानां निजमनसि धारणा उक्ता ॥ ४१९ ॥

अणुपेहा मंगलगस्त चिंतणं गुणगणाण वा भणिया ।

एयाहिं वड्डमाणीहिं ठामि उत्सग्गमिति सुगमं ॥ ४२० ॥

अनुप्रेक्षा मङ्गलकस्य चिन्तनं गुणगणानां वा भणिता ।

एताभिर्वर्धमानाभिक्षिष्टामि उत्सर्गमिति सुगमम् ॥ ४२० ॥

एवं निर्देशे
प्रयोजनम्

एयासिं निदेसो, एवं लाभक्रमेण विन्नेओ ।

सद्धाभावे मेहा, तद्धावे धिति उ इच्चाई ॥ ४२१ ॥

एतासां निर्देश एवं लाभक्रमेण विज्ञेयः ।

श्रद्धाभावे मेधा, तद्धावे धृतिस्तु इत्यादि ॥ ४२१ ॥

कारणरहितं कज्जं, घडाइयं जह न सिज्झइ कयाइ ।

एवं एयाहिं विणा, काउत्सग्गस्त न हु सिद्धी ॥ ४२२ ॥

कारणरहितं कार्यं घटादिकं यथा न सिध्यति कदापि ।

एवमेताभिर्विना कायोत्सर्गस्य न खलु सिद्धिः ॥ ४२२ ॥

पृच्छा

आह-‘करेमि’ भणित्ता, पुणो वि ‘ठामि’ चि एत्थ किं भणियं ?

नहि अत्थ कोइ मेओ, किरियाजुयलस्त एयस्त ॥ ४२३ ॥

आह-‘करेमि’ भणित्वा पुनरपि ‘तिष्ठामि’ इत्यत्र किं भणितम् ?

नह्यत्र कश्चिद् भेदः क्रियायुगलस्यैतस्य ॥ ४२३ ॥

प्रतिवाक्यम्

मन्नइ-किरियाकालो, निट्ठाकालो य हुंति सिय भिन्ना ।

किरियादुगेण इमिणा, निदंसिया एस भावत्थो ४२४

भण्यते-क्रियाकालः निष्ठाकालश्च भवतः स्याद् भिन्नौ ।

क्रियाद्विकेनानेन निदर्शितौ एष भावार्थः ॥ ४२४ ॥

पृच्छा

अकाए काउत्सग्गे, निट्ठाकालो चि किं इमं जुत्तं ?

प्रतिपत्तः

मन्नइ-आसन्नत्वेण कज्जमाणं कडं जम्हा ॥ ४२५ ॥

अकृते कायोत्सर्गे निष्ठाकाल इति किमिदं युक्तम् ? ।

भण्यते—आसन्नत्वेन क्रियमाणं कृतं यस्मात् ॥ ४२५ ॥

कायस्त परिचाओ, सवपयत्तेण कीरमाणो वि ।

अद्दुन्निवारवावारभावओ होइ न हु सुद्धो ॥ ४२६ ॥

कायस्य परित्यागः, सर्वप्रयत्नेन क्रियमाणोऽपि ।

अतिदुर्निवारव्यापारभावतो भवति न खलु शुद्धः ॥ ४२६ ॥

तम्हा तस्सज्जवाथा, आगारा जिणवरेहि पन्नत्ता- ।

अन्नत्थूससिएणं, इच्चाइपएहिं नचहिं तु ॥ ४२७ ॥

अन्यत्रोच्छ्रुति-
तादि

तस्मात् तस्याऽपवादा आकारा जिनवरैः प्रज्ञप्ताः ।

अन्यत्रोच्छ्रुसितेन, इत्यादिपदैर्नवमिस्तु ॥ ४२७ ॥

एत्थ य तइय विमत्ती, दट्ठवा पंचमीएँ अत्थम्मि ।

अन्नत्थ ति परं पुण, पत्तेयं चेव जोएज्जा ॥ ४२८ ॥

पञ्चम्यां तृ-
तीया

अत्र च तृतीया विभक्तिर्द्रष्टव्या पञ्चम्या अर्थे ।

अन्यत्रेति पदं पुनः प्रत्येकमेव योजयेत् ॥ ४२८ ॥

अन्नत्थूससियाओ, नीससियाओ स एस उत्सगो ।

एवं सवपएसु वि, नवरमिमो एत्थ भावत्थो ॥ ४२९ ॥

अन्यत्रोच्छ्रुसितात्, निःश्वसितात् स एष उत्सर्गः ।

एवं सर्वपदेष्वपि नवरमयमत्र भावार्थः ॥ ४२९ ॥

सासस्त उड्डुगमणं, उत्तसियमहोगई उ निस्ससियं ।

एयं दुगं पि मोहुं उत्सगो एस मे होठ ॥ ४३० ॥

उच्छ्रुसितादि-
पदार्थः

आसस्य ऊर्ध्वगमनमुच्छ्रुसितम्, अधोगतिस्तु निःश्वसितम् ।

एतद् द्विकमपि मुक्त्वा उत्सर्ग एव मम भवतु ॥ ४३० ॥

१. इमानि च नव पदानि—अन्नत्थ उत्तसिएणं, नीससिएणं, खासिएणं, छीपणं, जम्माइएणं, उड्डुएणं, घायनिसग्गेणं, भम्मलिय, पित्तमुच्छाप, इत्यादि ।

जओ—

आवश्यकम्

ऊँसासं न निरुंमइ, आमिगहिओ वि किमुय चेद्धा उ ।
सज्ज मरणं निरोहे, सुदुमुस्सासं तु जयणाए ॥४३१॥

यतः—

उच्छ्वासं न निरुणद्धि आमिगहिकोऽपि किमुत चेष्टा तु ।
सद्यो मरणं निरोधे सूक्ष्मोच्छ्वासं तु यतनया ॥ ४३१ ॥

एवं च खासियाओ, छीयाओ जंमियाओ अन्नत्थ ।
नवरं इमेसु जयणा, कायवा होइ एवं तु ॥ ४३२ ॥

एवं च कासितात् क्षुताद् जृम्भिताद् अन्यत्र ।

नवरम्—एषु यतना कर्तव्या भवति एवं तु ॥ ४३२ ॥

आवश्यकम्

खौस-खुय-जिंमिए मा, हु सत्यमनिलोऽनिलस्स तिबुण्हो ।
असमाही य निरोहे, मा मसगाई य तो हत्थो ॥४३३॥
कास-क्षुत-जृम्भिते मा खलु शस्त्रमनिलोऽनिलस्य तीव्रोष्णः ।
असमाधिश्च निरोधे मा मशकादिश्च तवो हस्तः ॥ ४३३ ॥

खासियमाई पयडा, उडुइयं वायनिग्गमुग्गारो ।

वायनिसग्गो पवणस्स निग्गमो जो अवाणेण ॥४३४॥

कासितादयः प्रकटाः 'उडुइयं' (उद्धृतम्) वातनिर्गम उद्गारः ।

वातनिसर्गः पवनस्य निर्गमो योऽपानेन ॥ ४३४ ॥

भमली पित्तुदयाओ, भमंतमहिदंसणं निवडणं च ।

एवं तु पित्तमुच्छा, वि वेयणत्तं भमणरहियं ॥४३५॥

भ्रमरी पित्तोदयाद् भ्रमद्महिदर्शनं निपतनं च ।

एवं तु पित्तमूर्च्छाऽपि वेदनत्वं (विपनत्वं) भ्रमणरहितम् ॥

एसु वि जिणेहिं जयणा, उवइद्वाऽणत्थवारणनिमित्तं ।
कायवेसा विहिणा, इमेण सिद्धंतमणिण ॥ ४३६ ॥

एवपि जिनैर्यतना उपदिष्टाऽनर्थवारणनिमित्तम् ।

कर्तव्येया विधिना अनेन सिद्धान्तमणितेन ॥ ४३६ ॥

वार्यनिसग्गु-डोए, जयणा सदस्स नेव य निरोहो । आवश्यकम्

उडोए वा हत्थो, भमली-मुच्छासु य निवेसो ॥ ४३७ ॥

वातनिसगोद्वारे यतना शब्दस्य नैव च निरोधः ।

उद्वारे वा हस्तो भ्रमरी-मूर्च्छासु च निवेशः ॥ ४३७ ॥

एसा चउत्थविरई, पंचमिण तिन्नि होंति आलावा ।

ते पुण बहुवयणंता, नेया सुहुमेहि इच्चाइ ॥ ४३८ ॥

एसा चतुर्थी विरतिः पञ्चम्यां त्रयो भवन्ति आलापाः ।

ते पुनर्बहुवचनान्ता ज्ञेयाः 'सूक्ष्मैः' इत्यादि ॥ ४३८ ॥

अंगाईसंचाला, लक्खालक्ख चि हुंति तो सुहुमा ।

वीरियसजोगयाए, चाहिं अंतो य ते हुंति ॥ ४३९ ॥

अङ्गादिसंचारा लक्ष्यालक्ष्या इति भवन्ति ततः सूक्ष्माः ।

वीर्यसयोगतया बहिरन्तश्च ते भवन्ति ॥ ४३९ ॥

भणियं च—

वीरियसजोगयाए, संचारा सुहुमत्रायरा देहे ।

आवश्यकम्

चाहिं रोमंचाई, अंतो खेलाऽनिलाईया ॥ ४४० ॥

भणितं च—

वीर्यसयोगतया संचाराः सूक्ष्म-बाह्यरा देहे ।

बही-रोमाश्चादिः, अन्तः श्लेष्मा-ऽनिलादिकाः ॥ ४४० ॥

१. इयं गायः आचक्ष्यके १५१२ तथा । २. उहुतम्, वातनिसर्गश्च ।
३. मूलम्—“सुहुमेहि अंगसंचालेहि, सुहुमेहि खेलसंचालेहि, सुहुमेहि
दिट्ठिसंचालेहि” इति । ४. एतद् गायःत्रयं (४४०-४४१-४४२) आच-
क्ष्यके (१५१३-१५१४-१५१५) गायारूपम्-४० (७८३)

आलोच्यचलं चक्खुं, मणो व तं दुक्कं थिरं काउं ।
 रुवेहिं तयं खिप्पइ, सहावओ वा सयं चलइ ॥४४१॥
 आलोकचलं चक्षुः, मन इव तद् दुष्करं स्थिरं कर्तुम् ।
 रूपैस्तत् क्षिप्यते, स्वभावतो वा स्वयं चलति ॥ ४४१ ॥

तहा—

न कुणइ निमेसजत्तं (जुत्तं), तत्थुवओगेण ज्ञाण ज्ञाएज्जा ।
 एगनिसं (सिं) तु पवन्नो, ज्ञायइ साहू अणिमिसच्छो वि ।
 इत्यादि ॥

तथा—

न करोति निमेषयत्नं (युक्तं) तत्रोपयोगेन ध्यानं ध्यायेत् ।
 एकनिशां तु प्रपन्नो ध्यायति साधुरनिमेषाक्षोऽपि ॥४४२॥
 इत्यादि ॥

एएसिं सवेसिं, अन्नत्थ ममेस होउ उस्सग्गोः ।
 न य नाम एत्तिएहिं, अन्नेहि वि एंवमाईहिं ॥४४३॥
 एतेषां सर्वेषामन्यत्र ममैव भवतु उत्सर्गः ।

न च नाम एतावद्भिरन्यैरपि एवमादिभिः ॥ ४४३ ॥
 आगारेहि अभग्गो, होज्जा अविराहिओ ममुस्सग्गोः ।
 तत्थेए आगारा, आईसदेण संगहिया ॥ ४४४ ॥
 आकारैरभमो भवेदविराधितो ममोत्सर्गः ।
 तत्रैते आकारा आदिशब्देन संगृहीताः ॥ ४४४ ॥

अन्याकारमह-
 णम्

अगणीउं व छिंदेज्ज व, वोहियखोभाइ दीहडको वा ।
 आगारेहिं अभग्गो, उस्सग्गो एवमाईहिं ॥ ४४५ ॥
 अभयो वा छिन्धाद् वा बोधिकखोभादि दीर्घदष्टो वा ।
 आकारैरमग्न उत्सर्ग एवमादिभिः ॥ ४४५ ॥

१. मूलम्—“एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गो अविराहिओ हुज्ज मे काउस्सग्गो” इति । २. इयं शाखा भाष्यके १५१६ तमा—(४० ७८३)

अगणिं चि पलीवणयं, उच्छिदेज्ज व विराल-पुरिसाई । अन्याकारावः

योहिय चोरविसेसा, तेसिं खोमे पलायणया ॥४४६॥

अग्निरिति प्रदीपनकमुच्छिन्द्याद् वा विडाल-पुरुषादि ।

बोधिकाः—चौरविशेषास्तेषां श्लोभे पलायनता ॥ ४४६ ॥

दीहो चि दीहपट्टो, भुयंगमो तेण होज्ज जइ डको ।

तो तस्स पडीयारं, कारेज्ज करेज्ज वा जइ वि ॥४४७॥

दीर्घे इति दीर्घपृष्ठो भुजंगमस्तेन भवेद् यदि दृष्टः ।

ततस्तस्य प्रतीकारं कारयेन् कुर्याद् वा यद्यपि ॥ ४४७ ॥

भग्गो सब्बविणट्टो, विराहिओ देसनासमणुपत्तो ।

दोण्हं पि अभावाओ, उस्सग्गो होज्ज मम सुद्धो ॥४४८॥

भग्नः सर्वविनष्टो विराधितो देशनाशमनुप्राप्तः ।

द्वयोरपि अभावादुत्सर्गो भवेद् यम शुद्धः ॥ ४४८ ॥

सोलसमेयागारा, सब्बे चउहा समासओ होंति ।

संक्षेपत आका-
राणां चतुष्प-
कारताम्

आगंतुका य सहया, नियोगजा तह य यज्झा य ४४९ ॥

पोटशभेदा आकाराः सर्वे चतुर्धा समासतो भवन्ति ।

आगन्तुकाश्च सहजा नियोगजास्तथा च बाह्याश्च ॥४४९॥

आगंतुगा य दुविहा, अप्पनिमित्ता य बहुनिमित्ता य ।

सासिय-नुय-जंभाइय, अप्पनिमित्ता इमे तिन्नि ४५० ॥

आगन्तुकाश्च द्विविधा अल्पनिमित्ताश्च बहुनिमित्ताश्च ।

कासित-धुत-जृम्भादिका अल्पनिमित्ता इमे त्रयः ॥४५०॥

पायनिसग्गुडोया, भमली तह चेव पित्तमुच्छा य ।

एए य बहुनिमित्ता, अजिअपित्ताइवहुयत्ता ॥४५१॥

पातनिसर्गो हता भ्रमरी तथैव पित्तमूर्छा च ।

एते च बहुनिमित्ता अजीर्ण-पित्तादियदुपेत्यान् ॥४५१॥

उत्तसियं नीससियं, दो सहजा तह निओगजा तिनि ।
 खेलं-ग-दिट्टि-संचालनामया सेसया वज्झा ॥ ४५२ ॥
 उच्छसितं निःश्वसितं द्वौ सहजौ तथा नियोगजास्त्रयः ।
 श्लेष्मा-क्ल-दृष्टि-संचालनामयाः (काः) शेषका वाह्याः ४५२

धाकाराणां कि
 प्रयोजनम् ?

आह भुयणेकपहुणो, वंदणकजे पयट्टमाणस्स ।
 सत्तवओ न हु जुत्तं, आयारपगप्पणं एयं ॥ ४५३ ॥
 आह भुवनैकप्रभोर्वन्दनकार्ये प्रवर्तमानस्य ।
 सत्त्ववतो न खलु युक्तमाकारप्रकल्पनमेतत् ॥ ४५३ ॥
 जिणवंदणापयट्टो, पाणद्यायं करेज्ज जइ जीवो ।
 मोक्खो वा सग्गो वा, नियमेण करट्ठिओ तस्स ४५४ ॥
 जिनवन्दनाप्रवृत्तः प्राणत्यागं कुर्याद् यदि जीवः ।
 मोक्षो वा स्वर्गो वा नियमेन करस्थितस्तस्य ॥ ४५४ ॥
 का भत्ती तित्थयरे?, का वा एगग्गया मणे तस्स? ।
 जो वंदणापवत्तो, संभावइ देहसुह-दुक्खे ॥ ४५५ ॥
 का भक्तिस्तीर्थकरे? का वा एकाग्रता मनसि तस्य? ।
 यो वन्दनाप्रवृत्तः संभावयति देहसुख-दुःखानि ॥ ४५५ ॥

आचार्यः—

उत्तरम्

नो देहरक्खणट्ठा, आगारपरुवणा इमा किं तु ।
 सुविसुद्धपालणट्ठा, भंगमया चेव भणियं च ॥ ४५६ ॥

आचार्यः—

नो देहरक्षणार्थमाकारप्ररूपणा इयं किन्तु ।
 सुविशुद्धपालनार्थं भङ्गमयाचैव भणितं वा ॥ ४५६ ॥
 वयंभंगो गुरुदोसो, थेवस्स य पालणा गुणकरी उ ।
 गुरुलाघवं च नेयं, धम्मम्मि अओ य आगारा ४५७ ॥

पञ्चाशकसा-
 ६५म्

व्रतभङ्गो गुरुदोषः स्तोकस्य च पालना गुणकरी तु ।

गुरु-लाघवं च ज्ञेयं धर्मेऽतश्चाकाराः ॥ ४५७ ॥

किञ्च—

अविहिमरणं अकाले, सलहिज्जइ नेय धम्मियजणाणं ।

अप्पाणम्मि परम्मि य, जेण समो तेसि परिणामो ४५८ ॥

किञ्च—

अविधिमरणमकाले श्लाघ्यते नैव धार्मिकजनानाम् ।

आत्मनि परे च येन समस्तेषां परिणामः ॥ ४५८ ॥

जओ भणियं—

भावियजिणवयणाणं, महत्तरहियाण नत्थि उ विसेसो ।

अप्पाणम्मि परम्मि य, तो वज्जे पीडमुभओऽवि ४५९ ॥

यतो भणितम्—

भावितजिनवचनानां महत्तरद्वयानां नास्ति तु विशेषः ।

आत्मनि परे च ततो वर्जयेन् पीडामुभतोऽपि ॥ ४५९ ॥

अह सत्तमविरईए, चउरो आलायगा इमे होंति ।

जाव य अरिहंताणं, भगवंताणं च इचाई ॥ ४६० ॥

अथ सप्तमविरतौ चत्वार आलापका इमे भवन्ति ।

यावद्य अहंतां भगवतां चेत्यादि ॥ ४६० ॥

जाव य सहो अवधारणम्मि कालप्पमाणविसयम्मि ।

अरहंता भगवंता, भणियमरूवा इमेसि च ॥ ४६१ ॥

यावद्य शब्दोऽवधारणे कालप्रमाणविषये ।

अहन्तो भगवन्तो भणितस्वरूपा एषां च ॥ ४६१ ॥

१. मूलम्—“जाव अरिहंताणं भगवंताणं नमुफारेणं न पारेमि ताव कायं ठाणेणं भोणेणं हाणेणं अप्पाणं धोसिरामि” इति ।

होउ नमो अरहंताणं ति एवंरूवो भवे नमुकारो ।
 तेणं ति तदुच्चारणपुवमहं जा न पारेमि ॥ ४६२ ॥
 भवतु नमोऽर्हद्भ्य इत्येवंरूपो भवेद् नमस्कारः ।
 तेनेति तदुच्चारणपूर्वमहं यावद् न पारयामि ॥ ४६२ ॥
 ताव चि तप्पमाणं, कालमहं वोसिरामि अप्पाणं ।
 पयसंबंधो एसो, केहि पुणो करणभूएहिं ? ॥ ४६३ ॥
 तावदिति तत्प्रमाणं कालमहं व्युत्सृजाम्यात्मानम् ।
 पदसंबन्ध एष कैः पुनः करणभूतैः ? ॥ ४६३ ॥
 काओ देहो तस्स उ ठाणं उट्ठाइणा पगारेण ।
 संठावणमेत्थं पुण, उट्ठइणां खलु पहाणं ॥ ४६४ ॥
 कायो देहस्तस्य तु स्थानमूर्ध्वादिना प्रकारेण ।
 संस्थापनमत्र पुनरूर्ध्वस्थानं खलु प्रधानम् ॥ ४६४ ॥
 तेण उ उस्सग्गेणं, उस्सग्गो एस मज्झ दट्ठवो ।
 मोणेण उ वायाए, निरोहरूपेण करणेण ॥ ४६५ ॥
 तेन तु उत्सर्गेणोत्सर्ग एष मम द्रष्टव्यः ।
 मौनेन तु वाचो निरोधरूपेण करणेन ॥ ४६५ ॥
 ज्ञाणेण पंचपरमेष्ठिसंयुईपमुहवत्थुचिंताए ।
 किरियातिगेण सहिओ, अप्पाणं वोसिरामि चि ॥ ४६६ ॥
 ध्यानेन पञ्चपरमेष्ठिसंस्तुतिप्रमुखवस्तुचिन्तया ।
 क्रियात्रिकेण सहित आत्मानं व्युत्सृजामीति ॥ ४६६ ॥
 कायं च वोसिरामी, ठाणाईएहिं करणभूएहिं ।
 अप्पाणं ति य निययं, पयघडणा होइ एवं पि ॥ ४६७ ॥
 कायं च व्युत्सृजानि स्थानादिकैः करणभूतैः ।
 आत्मानमिति च नियतं पदघटना भवति एवमपि ॥ ४६७ ॥

एत्थ उ भणेज्ज कोइ, निरत्थया खासियाइआगारा । पृच्छा
भणिऊण नमुकारं, करेइ खासाइचेद्वाओ ॥ ४६८ ॥

अत्र तु भणेन् कश्चिद् निरर्थकाः कासितायाकाराः ।

भणित्वा नमस्कारं करोति कासादिचेष्टाः ॥ ४६८ ॥

नयकारपाठमेरो, काउस्सग्गो इहं पडिन्नाओ ।

तं पुण साहीणं चिय, किं पुण आगारकरणेण? ॥ ४६९ ॥

नमस्कारपाठमर्यादः कायोत्सर्ग इह प्रतिज्ञातः ।

तन् पुनः स्वाधीनमेव किं पुनराकारकरणेन ? ॥ ४६९ ॥

उत्तसियं नीससियं, मोत्तुं अंगाइसुहुमचलणं च ।

सेसा गिरत्थय चिय, आगारा एत्थ गुरुराह ॥ ४७० ॥

उच्छ्वसितं निःश्वसितं मुक्त्वाऽङ्गादिसूक्ष्मचलनं च ।

शेषा निरर्थका एव आकारा अत्र गुरुराह ॥ ४७० ॥

सद्यमिह वंदणाए, अट्टस्सासंतकाउसग्गोसु ।

प्रतिपद्यः

सहज-निओगजवज्जा, पायं न घटंति आगारा ॥ ४७१ ॥

सत्यमिह वन्दनाया अष्टोच्छ्वासान्तकायोत्सर्गेषु ।

सहज-नियोगजवज्याः प्रायो न घटन्त आकाराः ॥ ४७१ ॥

किंतु जिणसासणे इह, गुरु-गुरुतरगा विहोति उत्तग्गा ।

पक्ख-चउम्मासगाइनु, भासियमेयं जओ मुत्ते ॥ ४७२ ॥

किन्तु जितशसने इह गुरु-गुरुतरगा अपि भवन्ति उत्तर्गाः

पक्ष-चतुर्मासकादिषु भाषितमेतद् यतः सूत्रे ॥ ४७२ ॥

सायसयं गोसि ऽद्धं तिन्नेव सया हवंति पक्खम्मि ।

पंच य चाउम्मासे, अट्टसहस्सं च वरिसम्मि ॥ ४७३ ॥

श्रासशतं गोपेऽर्धं ग्रीष्मेव शतानि भवन्ति पक्षे ।

पथ्य च चतुर्मासे अष्टसहस्रं च वर्षे ॥ ४७३ ॥

कारणनियमविसेसा, एत्तो उणाहिया जवि विजंति ।

सवेसि तेसि करणे, एगो चिय दंदओ एसो ॥ ४७४ ॥

कारणनियमविशेषादित ऊत्ताधिका अपि विद्यन्ते ।
 सर्वेषां तेषां करणे एक एव दण्डक एषः ॥ ४७४ ॥
 नृणां तयत्यमेण, परुविया बहुविहा ऽवि अववाया ।
 नवकारपठनसीमाकरणे पुन एस भावत्यो ॥ ४७५ ॥
 नूनं तदर्थमेते प्ररूपिता बहुविधा अपि अपवादाः ।
 नमस्कारपठनसीमाकरणे पुनरेष भावार्थः ॥ ४७५ ॥
 पुनम्मि वि उत्सग्गे, अभणियनवकारपारणे भंगो ।
 भणिए ऽवि तम्मि भंगो, नियनियमाणे अपुनम्मि ४७६
 पूर्णे ऽप्युत्सर्गे ऽभणितनमस्कारपारणे भङ्गः ।
 भणिते ऽपि तस्मिन् भङ्गः निजनिजमाने ऽपूर्णे ॥ ४७६ ॥
 ता सवं निरवजं, दंडयसुत्तं इमं मुणेयवं ।
 कायवो उत्सग्गो, दोसविमुक्को इमे ते उ ॥ ४७७ ॥
 तस्मात् सर्व निरवचं दण्डकसूत्रमिदं ज्ञातव्यम् ।
 कर्तव्य उत्सर्गो दोषविमुक्त इमे ते तु ॥ ४७७ ॥

घोडंग १ लया २ य खंभे ३,
 कुड्डे ४ माले य ५ सवरि ६ बहु ७ नियले ८ ।
 लंघुत्तर ९ थण १० उद्धी ११,
 संजय १२ खलिणे य १३ वायस १४ कविट्टे १५ ४७८ ॥
 घोटको १ लता च २ स्तम्भः ३,
 कुड्डं ४ मालश्च ५ शवरी ६ वधूः ७ तिगडः ८ ।
 लम्बोत्तरं ९ स्तनः १० ऊर्ध्वी ११,
 संयतः १२ खलिनश्च १३ वायसः १४ कपित्थम् १५ ॥ ४७८ ॥

१. अत ४७८ आरभ्य ४९३ गायपर्यन्ताः सर्वा गानाः श्रीआचक्षुके ७९८ तमे पृष्ठे वर्तन्ते, तत्र आद्यं गानाद्वयं मूले १५४६-१५४७ तमं वर्तते, अन्याध यथा वृत्ता ।

सीसोकंपिय १६ मूई १७, अंगुलि १८

भगुहा य १९ वारुणी २० पेहा २१ ।

नामीकरयलकुप्परउत्सारियपारियम्मि थुई ॥ ४७९ ॥

शीर्पावकम्पितं १६ मूकी १७ अङ्गुली १८

भ्रूश्च १९ वारुणी २० प्रेक्षा २१ ।

नामीकरतलकूर्परोत्सारितपारिते स्तुतिः ॥ ४७९ ॥

आसो व विसमपायं, गायं ठाविनु ठाई उत्सगं । दृष्टानपदार्थः

कंपइ काउत्सगं, लय व खरपवणसंगेण ॥ ४८० ॥

१ अथ इय विपमपादं (प्रायं) गात्रं स्थापयित्वा तिष्ठत्यु-
त्सगम् ।

२ कम्पते कायोत्सगं लतेव खरपवनसंगेन ॥ ४८० ॥

खंमे वा कुट्टे वा, अवधंमिय कुणइ काउत्सगं तु ।

माले व उत्तमंगं, अवधंमिय कुणइ (ठाइ) उत्सगं ॥

३ स्तम्भे वा ४ कुट्टये वा अवष्टभ्य करोति कायोत्सगं तु ।

५ माले वा उत्तमाङ्गमवष्टभ्य करोति (तिष्ठति) उत्सगम् ४८१

सवरी वसनविरहिया, करेहि सागारियं जह ठणइ ।

ठण्डण गुज्झदेसं, करेहि इय कुणइ उत्सगं ॥ ४८२ ॥

६ सवरी वसनविरहिता करैः सागारिकं यथा म्थगयति ।

स्थगयित्वा गुह्यदेशं करैरिति करोत्युत्सगम् ॥ ४८२ ॥

अवणामिउत्तिमंगो, ठाउ(काउ)त्सगं जहा कुलवहु(व)स्सा

निगलियओ विव चलणे, वित्थारिय अइव मेलविउं ॥

७ अवनानितोत्तमाङ्गस्तिष्ठति (काय) उत्सगं यथा कुलवध्वाः

(धूरिव) ।

८ निगडित इव चरणान् विसार्य अथवा मेलयितुम् ॥ ४८३

काउण चोलपट्टं, अविहीण नाहिमंडलस्सुवरिं ।

हिट्टा य जाणुमेत्तं, चिट्ठइ लंघुत्तरुत्सगं ॥ ४८४ ॥

कारणनियमविशेषादित् ऊनाधिका अपि विद्यन्ते ।
 सर्वेषां तेषां करणे एक एव दण्डक एषः ॥ ४७४ ॥
 नृणं तयत्यमेण, परुविद्या बहुविद्या ऽपि अत्रवाया ।
 नवकारपठणसीमाकरणे पुन एस भावत्यो ॥ ४७५ ॥
 नूनं तदर्धमेते प्ररूपिता बहुविद्या अपि अपघादाः ।
 नमस्कारपठनसीमाकरणे पुनरेष भावार्थः ॥ ४७५ ॥
 पुन्नम्मि वि उस्सग्गे, अभणियनवकारपारणे भंगो ।
 भणिए ऽपि तम्मि भंगो, नियनियमाणे अपुन्नम्मि ४७६
 पूर्णे ऽप्युत्सर्गे ऽमणितनमस्कारपारणे भङ्गः ।
 भणिते ऽपि तस्मिन् भङ्गः निजनिजमाने ऽपूर्णे ॥ ४७६ ॥
 ता सबं निरवञ्जं, दंडयसुत्तं इमं मुणेयव्वं ।
 कायवो उस्सग्गो, दोसविमुक्को इमे ते उ ॥ ४७७ ॥
 तस्मान् सर्व निरवञ्जं दण्डकसूत्रमिदं ज्ञातव्यम् ।
 कर्तव्य उत्सर्गो दोषविमुक्त इमे ते तु ॥ ४७७ ॥

घोडंग १ लया २ य खंभे ३,
 छुडे ४ माले य ५ सबरि ६ वहु ७ नियले ८ ।
 लंघुत्तर ९ थण १० उद्धी ११,
 संजय १२ खलिणो य १३ वायस १४ कविट्ठे १५ ४७८ ॥
 घोटको १ लता च २ स्तम्भः ३,
 कुट्थं ४ मालश्च ५ शवरी ६ वधूः ७ तिगडः ८ ।
 लम्बोत्तरं ९ स्तनः १० ऊर्ध्वी ११,
 संयतः १२ खलिनश्च १३ वायसः १४ कपित्थम् १५ ॥ ४७८ ॥

कायोत्सर्ग-
 दण्डानि

१. अत ४७८ आरभ्य ४९३ गायपर्यन्ताः सर्वा गद्याः श्रीआचक्ष्यके ७९८ तमे पृष्ठे वर्तन्ते, तत्र आद्यं गायार्द्धं मूले १५४६-१५४७ तमं वर्तते, अन्याश्च सर्वा वृत्ताः ।

तेसिं भुवणगुरुणं, ससुरासुरमणुयवन्दियकमाणं ।
नामाणुकित्तणेणं, करेमि मुकयत्थमप्पाणं ॥ ५०३ ॥

तेषां भुवनगुरुणां ससुराऽसुरमनुजवन्दितक्रमाणाम् ।
नामानुकीर्तनेन करोमि मुकृतार्थमात्मानम् ॥ ५०३ ॥

अहवा भारहवासे, एए आसन्नकालभावित्ता ।
आसन्ना मे उवयारहेयवो उसहपमुहजिणा ॥ ५०४ ॥

अथवा भारतवर्ये एते आमन्नकालभावित्वान् ।
आसन्ना मम उपकारहेतवः कृपमप्रमुखजिनाः ॥ ५०४ ॥

तम्हा जुअइ विहिणा, सविसेसमिमेसि वंदणं काउं ।
नामुफित्तणपुवं, करेमि ता गरुयभत्तीए ॥ ५०५ ॥

तस्माद् युज्यते विधिना नविशेषमेपां बन्धनं कर्तुम् ।
नामोत्कीर्तनपूर्वं करोमि ततो गुरुकृपयत्ना ॥ ५०५ ॥

एवं परिभावंतो, पाए पाए पवत्तवीसामो ।
चउवीसत्थयसुत्तं, पढइ ठिओ जोगमुद्दाओ ॥ ५०६ ॥

चतुर्विंशतिस्त-
वाम् तदर्थं

एवं परिभावयन् पादे पादे प्रवृत्तविधामः ।
चतुर्विंशतिस्तवाम् पठति स्थितो योगमुद्रातः ॥ ५०६ ॥

“लोगंस्सुज्जोगगरे” इत्यादि ।

एगो एरथ सिलोगो, छहं गाढाण होइ विसेयं ।
तह पायपमाणाओ, अट्ठावीसं च विरईओ ॥ ५०७ ॥

“लोकस्य उद्गोचकान” इत्यादि ॥

एकोऽत्र श्लोकः षट् गाथानां भवति चित्तयेयम् ।
तथा वादप्रमानाद् भट्टाविंशतिभिः पुरितः ॥ ५०७ ॥

१. सुज्जम्—लोगस्तुज्जोगगरे चाम्भतिरूपगरे तिले । अरिहम्भे
विगतम् चउवीसं वि वेगली ॥

संस्कृतभाषा

इय दोसविष्णुको, उस्सग्गे चिंतिऊण मंगलगं ।
 भणिऊण नमोकारं, पारइ विहिणा असंभंतो ॥४९७॥
 इति दोषविप्रमुक्त उत्सर्गे चिन्तयित्वा महलकम् ।
 भणित्वा नमस्कारं पारयति विधिनाऽसंभ्रान्तः ॥४९७॥
 परमेष्ठिनमोकारं, सकइभासाइ भणइ धुइसमए ।
 पुरिसो न चेव इत्थी, पायइभासानिवद्धं पि ॥४९८॥
 परमेष्ठिनमस्कारं संस्कृतभाषया भणति स्तुतिसमये ।
 पुरुषो नैव स्त्री प्राकृतभाषानिवद्धमपि ॥ ४९८ ॥
 जइ एगो देइ थुइ, अहऽणेगे तो थुइ पढइ एगो ।
 अन्ने उस्सग्गद्विया, सुणंति जा सा परिसमत्ता ४९९
 यद्येकः ददाति स्तुतिमयानेके ततः स्तुतिं पठत्येकः ।
 अन्ये उत्सर्गस्थिताः शृण्वन्ति यावत्सा परिसमाप्ता ॥४९९॥
 एत्थ य पुरिसथुइए वंदइ देवे चऊविहो संघो ।
 इत्थीथुइए दुविहो, समणीओ साविवा चेव ॥५००॥
 अत्र च पुरुषस्तुतौ वन्दते देवान् चतुर्विधः सङ्घः ।
 स्त्रीस्तुतौ द्विविधः भ्रमण्यः आविष्काश्चैव ॥ ५०० ॥
 विंशस्स जस्स पुरओ, पारद्धा वंदणा थुइ तस्स ।
 चेइयगेहे सामअवंदणे मूलविंशस्स ॥ ५०१ ॥
 विम्बस्स यस्य पुरसः प्रारब्धा वन्दना स्तुतिस्तस्य ।
 चैत्यगेहे सामान्यवन्दने मूलविम्बस्स ॥ ५०१ ॥

जओ—

जेसिं भावजिणाणं, विहियं सकत्थएण संथवणं ।
 जेसिं च चेइयाणं, कओ मए वंदणुस्सग्गो ॥५०२॥

यतः—

येषां भावजिनानां विहितं शक्रस्त्वनेन संस्तवनम् ।
 येषां च चैत्यानां कृतो मया वन्दनोत्सर्गः ॥ ५०२ ॥

अंगुलि-भमुहाओ वि(चि)य चालितो तह[य]कुणइ उस्सगं
आलावयगणणट्ठा, संठवणत्थं च जोगाणं ॥ ४९१ ॥

१८ अङ्गुली-भ्रुवोऽपि च (एव) चालयन् तथा[च]
करोति उत्सर्गम् ।

१९ आलापकगणनार्थं संस्थापनार्थं च योगानाम् ॥ ४९१ ॥

काउस्सग्गाम्मि ठिओ, सुरा जहा बुडबुडेइ अवत्तं ।
अणुपेहंतो तह वानरो व चालेइ उट्टउडे ॥ ४९२ ॥

२० कायोत्सर्गे स्थितः सुरा यथा बुडबुडयति अव्यक्तम् ।

२१ अनुप्रेक्षमाणस्तथा वानर इव चालयति ओष्ठपुटादि ४९२

एए काउस्सगं, कुणमाणेण वि बुहेण दोसा ओ ।
सम्मं परिहरियवा, जिणपडिकुट्ट चि काऊणं ॥ ४९३ ॥

एते कायोत्सर्गं कुर्वन्ताऽपि बुधेन दोषास्तुः ।

सम्यक् परिहर्तव्या जिनप्रतिक्रुष्टा इति कृत्वा ॥ ४९३ ॥

एए सामन्नेणं, दोसा एगवीस होंति उस्सग्गे ।
अहिगारिविसेसाओ, केइ कस्सइ न हि घडंति ॥

एते सामान्येन दोषा एकविंशतिर्भवन्ति उत्सर्गे ।

अधिकारिविशेषान् केचित् कस्यचिद् न हि घटन्ते ॥ ४९४ ॥

लंयुत्तर-थणछायण, संजइदोसा न हुंति समणीणं ।

वेडुलंयुत्तर-थणछायणं च दोसा न सङ्गीणं ॥ ४९५ ॥

लभ्योत्तर-स्तनच्छादनौ संवर्तीदोषौ न भवतः श्रमणीनाम् ।

वधू-लभ्योत्तर-स्तनच्छादनं च दोषा न श्राद्धीनाम् ॥ ४९५ ॥

एल्लिण-कविट्टदुगं पुण, अगीइसेहाइयाण संभवइ ।

संभवइ गिहत्थाणऽपि, कयाइ एगऽत्तमायम्मि ॥ ४९६ ॥

एल्लिण-कवित्पद्विकं पुनरगीत-दौष्टादिकानां संभवति ।

संभवति गृहस्थानामपि कदाचिदेकत्वभावे ॥ ४९६ ॥

- ९ कृत्वा चोलपट्टमविधिना नाभिमण्डलस्योपरि ।
 अथश्च जानुमात्रं तिष्ठति लम्बोत्तरोत्सर्गम् ॥ ४८४ ॥
- उच्छाड्ऊण य थणे, चोल(ग)पट्टेण ठाड् उस्सर्गं ।
 दंसाड्क्खणट्ठा, अहवा अन्नाणदोसेण ॥ ४८५ ॥
- १० अवच्छाद्य च स्तनान् चोल(क)पट्टेन तिष्ठत्युत्सर्गम् ।
 दंशादिरक्षणार्थमथवा अज्ञानदोषेण ॥ ४८५ ॥
- मेलितु पण्हियाओ, चलणे वित्थारिऊण बाहिरओ ।
 ठाउस्सर्गं एसो, बाहिरउद्धी मुणेयव्वो ॥ ४८६ ॥
- ११ मेलयित्वा पृष्णिकाश्चरणान् विस्तार्य बाह्यतः ।
 तिष्ठत्युत्सर्गमेव बाह्योर्ध्वां ज्ञातव्यः ॥ ४८६ ॥
- अंगुठे मेलविडं, वित्थारिय पण्हियाओ बाहिं तु ।
 ठाउस्सर्गं एसो, भणिओ अग्भितरुद्धि त्ति ॥ ४८७ ॥
- अङ्गुष्ठान् मेलयित्वा विस्तार्य पृष्णिका बहिस्तु ।
 तिष्ठत्युत्सर्गमेव भणितोऽभ्यन्तरोर्ध्वाति ॥ ४८७ ॥
- कप्पं वा पट्टं वा पाउणिउं संजई व उस्सर्गो ।
 ठाड् य खलिणं व जहा, रयहरणं अग्गओ काउं ॥
- १२ कप्पं वा पट्टं वा प्रगुणयित्वा संयतीवोत्सर्गं ।
- १३ तिष्ठति च खलिनमिव यथा रजोहरणमग्रतः कृत्वा ॥ ४८८ ॥
- भामेइ तहा दिट्ठि, चलचित्तो वायसो व उस्सर्गो ।
 छप्पइआण भएण व, कुणेई पट्टं कविट्टं व ॥ ४८९ ॥
- १४ भ्रामयति तथा दृष्टिं च लचित्तो वायस इवोत्सर्गं ।
- १५ पट्टपदिकानां भयेनेव(वा) करोति पट्टं कथित्यमिव ४८९
- सीसं पकंपमाणो, जक्खाइहो व कुणइ उस्सर्गं ।
 मूओ व हुंहुयंतो, तहेव छिअंतमाईसु ॥ ४९० ॥
- १६ शीघ्रं प्रकम्पमानो यक्षाविष्ट इव करोत्युत्सर्गम् ।
- १७ मूक इव(वा) हुंहुक्यन् तथैव छेदान्तादिषु ॥ ४९० ॥

अंगुलि-भयुहाओ वि(चि)य चालितो तह[य]कुणइ उस्सगं
आलावयगणणट्ठा, संठवणत्थं च जोगाणं ॥ ४९१ ॥

१८ अङ्गुली-भ्रुवोऽपि च (एव) चालयन् तथा[च]
करोति उत्सर्गम् ।

१९ आलापकगणनार्थं संस्थापनार्थं च योगानाम् ॥ ४९१ ॥

काउस्सगाम्मि ठिओ, सुरा जहा बुडबुडेइ अवत्तं ।
अणुपेहंतो तह वानरो व चालेइ उड्डउडे ॥ ४९२ ॥

२० कायोत्सर्गे स्थितः सुरा यथा बुडबुडयति अन्यक्तम् ।

२१ अनुप्रेक्षमाणस्तथा वानर इव चालयति ओष्ठपुटानि ॥ ४९२ ॥

एए काउस्सगं, कुणमाणेण वि बुहेण दोसा ओ ।
सम्मं परिहरियवा, जिणपडिकुट्ट चि काऊणं ॥ ४९३ ॥

एते कायोत्सर्गं कुर्वताऽपि बुधेन दोषास्तुः ।

सम्यक् परिहर्तव्या जिनप्रतिक्रुष्टा इति कृत्वा ॥ ४९३ ॥

एए सामन्नेणं, दोसा एगवीस होंति उस्सग्गे ।
अहिगारिविसेसाओ, केइ कस्सइ न हि षडंति ॥

एते सामान्येन दोषा एकविंशतिर्भवन्ति उत्सर्गे ।

अधिकारिविशेषान् केचित् कस्यचिद् न हि षटन्ते ॥ ४९४ ॥

लंबुत्तर-थणलायण, संजइदोसा न हुंति समणीणं ।

बहुलंबुत्तर-थणलायणं च दोसा न सक्कीणं ॥ ४९५ ॥

लम्बोत्तर-स्तनच्छादनौ संवत्तीदोषा न भवतः भ्रमणीनाम् ।

बधू-लम्बोत्तर-स्तनच्छादनं च दोषा न आदीनाम् ॥ ४९५ ॥

उल्लिण-कविट्टदुगं पुण, अगीइसेहाइयाण संभवइ ।

संभवइ गिट्ठयाणअवि, कयाइ एगउत्तमायम्मि ॥ ४९६ ॥

उल्लिण-कवित्थद्विकं पुनरगीत-दीप्तादिद्यानां संभवति ।

संभवति गृहस्थानामपि कदाचिदेकत्वमात्रे ॥ ४९६ ॥

संस्कृतभाषा

इय दोषविप्रमुक्तो, उत्सर्गे चिन्तिऊण मंगलगं ।
 भणिऊण नमोकारं, पारइ विहिणा असंभंतो ॥४९७॥
 इति दोषविप्रमुक्त उत्सर्गे चिन्तयित्वा मङ्गलकम् ।
 भणित्वा नमस्कारं पारयति विधिनाऽसंभ्रान्तः ॥४९७॥
 परमेष्ठिनमोकारं, सकइभासाइ भणइ थुइसमए ।
 पुरिसो न चेव इत्थी, पायइभासानिचद्धं पि ॥४९८॥
 परमेष्ठिनमस्कारं संस्कृतभाषया भणति स्तुतिसमये ।
 पुरुषो नैव स्त्री प्राकृतभाषानिबद्धमपि ॥ ४९८ ॥
 जइ एगो देइ थुइ, अहऽण्णेगे तो थुइ पढइ एगो ।
 अन्ने उत्सर्गाद्विया, सुणंति जा सा परिसमत्ता ४९९
 यद्येकः ददाति स्तुतिमयानेके ततः स्तुतिं पठत्येकः ।
 अन्ये उत्सर्गरयिताः शृण्वन्ति यावत्सा परिसमाप्ता ॥४९९॥
 एत्थ य पुरिसथुइए वंदइ देवे चऊविहो संघो ।
 इत्थीथुइए दुविहो, समणीओ साविया चेव ॥५००॥
 अत्र च पुरुषस्तुतौ वन्दते देवान् चतुर्विधः सङ्घः ।
 स्त्रीस्तुतौ द्विविधः श्रमण्यः श्राविकाश्चैव ॥ ५०० ॥
 त्रिवस्स जस्स पुरओ, पारद्धा वंदणा थुई तस्स ।
 चेइयगेहे सामन्नवंदणे मूलविस्स ॥ ५०१ ॥
 विम्बस्स यस्य पुरतः प्रारब्धा वन्दना स्तुतिस्तस्य ।
 चैत्यगेहे सामान्यवन्दने मूलविम्बस्स ॥ ५०१ ॥

जओ—

जेसिं भावजिणाणं, विहियं सकत्थएण संयवणं ।
 जेसिं च चेइयाणं, कओ मए वंदणुस्सग्गो ॥५०२॥

यतः—

येषां भावजिनानां विहितं शक्रसत्त्वेन संस्तवनम् ।
 येषां च चैत्यानां कृतो मया वन्दनोत्सर्गः ॥ ५०२ ॥

तेसिं भुवणगुरुणं, ससुरासुरमणुयवन्दियकमाणं ।
नामाणुकित्तणेणं, करेमि सुकयत्थमप्याणं ॥ ५०३ ॥

तेषां भुवनगुरुणां ससुराऽसुरमनुजवन्दितक्रमाणाम् ।
नामानुकीर्तनेन करोमि सुकृतार्थमात्मानम् ॥ ५०३ ॥

अहवा भारहवासे, एए आसन्नकालभाविचां ।
आसन्ना मे उवयारहेयवो उसइपमुहजिणा ॥ ५०४ ॥

अथवा भारतवर्षे एते आमन्नकालभावित्वान् ।
आसन्ना मम उपकारहेतवः ऋपभप्रमुखजिनाः ॥ ५०४ ॥

तम्हा जुज्झइ विहिणा, सविसेसमिमेसि वंदणं काउं ।
नामुफित्तणपुढं, करेमि ता गरुयभत्तीए ॥ ५०५ ॥

तस्माद् युज्यते विधिना सविशेषमेषां वन्दनं कर्तुम् ।
नामोत्कीर्तनपूर्वं करोमि ततो गुरुकभक्त्या ॥ ५०५ ॥

एयं परिभावंतो, पाए पाए पवत्तवीसामो ।
चउवीसत्थममुत्तं, पढइ ठिओ जोगमुद्दाओ ॥ ५०६ ॥

चतुर्विंशतिर-
वसून् तदर्पय

एयं परिभाषयन् पादे पादे प्रवृत्तविश्रामः ।
चतुर्विंशतिसावसूयं पठति स्थितो योगमुद्रितः ॥ ५०६ ॥

“लोगंसुज्जोगरे” इत्यादि ।

एगो एत्थ सिलोगो, छहं गाहाण होइ विम्वेयं ।
तह पायपमाणाओ, अहावीसं च विरईओ ॥ ५०७ ॥

“लोकस्य उद्घोतकरणं” इत्यादि ॥

एकोऽय ओहः षट् गाथानां भवन्ति विम्वेयम् ।
तथा पादप्रमानाद् अष्टाविंशतिभिः विरलयः ॥ ५०७ ॥

१. एतद्—लोगंसुज्जोगरे धम्मनित्थयरे त्रिजे । अतिहन्ने
विताणं गउर्याणं पि केवर्त्ता ॥

एत्थं पुण अरिहंते, कम्मपयं किंनइस्समिद् किरिणा ।
 एयारो पुण सिद्धो, धीयविमर्षीण बहुवयनं ॥ ५०८ ॥
 भन्न पुनर् 'अहंते' कम्मपदं 'धीयविमर्षाणि' इति विना ।
 एकारः पुनः गिद्धः द्वितीयाविभक्तौ बहुवचनम् ॥ ५०८ ॥

भणियं च पाइयल्लगणे—

प्राकृतगणपम्

ए होइ अयारंते, एयम्मि धीयाण बहुपु पुंलिगे ।
 तद् तइयाउट्ठीसत्तमीणमेगम्मि महिलत्थे ॥ ५०९ ॥

भणिमं च प्राकृतगणपम्—

'ए' भवति अकारान्तो एकग्विन,
 द्वितीयाया बहुपु पुंलिङ्गे ।
 तथा तृतीया-पञ्ची-सप्तमीनामेकग्विन,
 महिलार्थे (स्त्रीलिङ्गे) ॥ ५०९ ॥

एत्थ उदाहरणं—

ताविंतीण अमित्ते, तुह असिलट्ठीण पत्थिय ! रणम्मि ।
 निषावंतीएँ मणं, विष्फुरियं निययसेणाए ॥ ५१० ॥

अत्रोदाहरणम्—

तापयन्त्या अमित्रान् तव असियट्ठा पार्थिय ! रणे ।
 निर्वापयन्त्या मनाग् विस्फुरितं निजकम्पेनया ॥ ५१० ॥
 अट्टविहपाडिहेरं, जम्हा अरहंति तेण अरिहंता ।
 लोगस्सुओयगरा, एयं तु विसेसणं तेसिं ॥ ५११ ॥
 अट्टविधप्रातीहार्यं यस्मादहंन्ति तेनाहंन्तः ।
 लोकस्योद्द्योतकरा एतत् तु विशेषणं तेषाम् ॥ ५११ ॥
 नामाइमेयभिन्नो, लोगो बहुधा जिणागमे भणिओ ।
 पंचत्थिकायरूवो, घेचवो एत्थ पत्थावे ॥ ५१२ ॥
 नामादिभेदभिन्नो लोको बहुधा जिनागमे भणितः ।
 पञ्चास्तिकायरूपो प्रहीतव्योऽत्र प्रस्तावे ॥ ५१२ ॥

उज्जोओ वि हु दुविहो, नायवो दवभावसंजुत्तो ।
 दवे चंदाइकओ, केवलनाणुच्चमवो भावो ॥ ५१३ ॥
 उद्घोतोऽपि खलु द्विविधो ज्ञातव्यो द्रव्यभावसंयुक्तः ।
 द्रव्ये चन्द्रादिकृतः केवलज्ञानोद्भवो भावः ॥ ५१३ ॥

भणियं च—

दवुज्जोउज्जोओ, पहा पयासेइ परिमियं खेत्तं ।
 भायुज्जोउज्जोओ, लोयालोयं पयासेइ ॥ ५१४ ॥

भावदयकम्

भणितं च—

द्रव्योद्घोतोद्योतः प्रभा प्रकाशयति परिमितं क्षेत्रम् ।
 भावोद्घोतोद्योतो लोकालोकं प्रकाशयति ॥ ५१४ ॥
 लोगस्सुज्जोयगरा, दव्युज्जोए य न हु जिणा होंति ।
 भायुज्जोयकरा पुण, होंति जिणवरा चउवीसं ५१५॥
 लोकस्योद्घोतकरा द्रव्योद्घोते च न खलु जिना भवन्ति ।
 भावोद्घोतकराः पुनर्भवन्ति जिनवराश्चतुर्विंशतिः ५१५॥
 देवे यत्थुसहायो, धम्मो गम्माइणं च व्यवहारो ।
 कुप्पाययणगओ वा, भावे सुय-चरणरूपो ति ॥ ५१६॥
 द्रव्ये वस्तुम्यभावो धर्मो गम्माऽऽदीनां च व्यवहारः ।
 कुप्पायचनगतो वा भावे धृत-चरणरूप इति ॥ ५१६ ॥
 दोग्गइगमणपयत्तं, जीवं धारेइ धरइ सुद्धाणे ।
 तो होइ भावधम्मो, सो नऽओ नाणचरणानं ५१७॥

१. एतद् गाथाद्वयं आयदयकेः १०६२-१६१ गाथारूपम्—(पृ० ४९७) ।

२. एतथैव श्रीआयदयकेः—

“इदं दग्ग-भावधम्मो दग्गे दग्गसस दग्गमेवऽइत्ता ।

सित्ताइत्ताभावो वा गम्मा इत्थो वुत्तिगो वा ॥ १०६३ ॥

इदं होइ भावधम्मो सुभ-चरणे य सुभम्मि गग्गयायो ।

चरणम्मि तमनधम्मो गंगी-माई भवे दग्गहा थ १०६४ ॥

एतथोय विवरणं तत् एवऽइत्तमेवम् । (पृ० ४९८)

दुर्गोत्तिगमनप्रवृत्तं जीवं धारयति धर्मा मूर्ति ।
 ततो भवति भावधर्मः सो नान्यो ज्ञानधर्मनयो ॥ ५१७ ॥
 तित्थं लेप तरिस्तद्, दग्धे नद्-सागराण ओवारे ।
 जेषुत्तरन्ति स्तोया, मुह्येण ममभूमिरूपेण ॥ ५१८ ॥
 तीर्थं येन तीर्थेते दृश्ये नदी-सागराणामवतारः ।
 मेनोत्तरन्ति स्तोयाः सुमेन ममभूमिरूपेण ॥ ५१८ ॥
 तं कह णु दधनित्थं, जग्हा नेगंतओ तहिं तरणं ? ।
 जं तेणाज्जि पइहा, पुइंता पेइ दीसंति ॥ ५१९ ॥
 तत्कथं नु दृश्यसंत्थं यग्माद् नैकान्ततन्त्रा तरणम् ? ।
 यथेनाऽपि प्रविष्टा मुह्यन्तः केचिद् दृश्यन्ते ॥ ५१९ ॥
 अशंतियं पि नो तं, पुणो पुणो तत्थ तरणसंभवओ ।
 तग्हा तवियरीयं, विन्नंयं भावओ तित्थं ॥ ५२० ॥
 आत्तन्तिक्कमपि नो मन् पुनः पुनस्तत्र तरणसंभवतः ।
 तग्माग् तद्विपरीतं विसेयं भावतन्मीयंम् ॥ ५२० ॥
 तरणिजे भवजलही, तित्थं तु चउविहो समणसंधो ।
 जे पेइ मवजीया, तरणत्थी तारुआ ते उ ॥ ५२१ ॥
 मरणीयो भवजलधिः तीर्थं तु चतुर्विधः भ्रमणमहः ।
 ये केऽपि भव्यजीवास्तरणार्थिनः तारकास्ते ॥ ५२१ ॥
 एयम्मि संपविट्ठा, तरन्ति संसारसागरं नियमा ।
 तिन्नो पुण भवजलही, न होइ भुओ वि तरियवो ॥ ५२२ ॥
 एतस्मिन् संप्रविष्टास्तरन्ति संसारसागरं नियमान् ।
 तीर्णः पुनर्भवजलधिर्न भवति भूयोऽपि तरीतव्यः ५२२ ॥

अहवा—

दाहोवसमं तण्हाइच्छेयणं मलपवाहणं चेव ।

तिहिं अत्थेहिं निउत्तं, तग्हा तं दवओ तित्थं ॥ ५२३ ॥

अथवा—

दाहोपशमः कृष्णादिच्छेदनं मलप्रवाहणं चैव ।

त्रिभिरर्थैर्नियुक्तं तस्मात् तत् द्रव्यतस्तीर्थम् ॥ ५२३ ॥

कोहस्मि उ निग्गहिण, दाहस्सुवसमणभावओ तित्थं ।

लोहस्मि उ निग्गहिण, तण्हावोच्छेयणं होइ ॥ ५२४ ॥

क्रोधे तु निगृहीते दाहस्योपशमेन भावतस्तीर्थम् ।

लोभे तु निगृहीते कृष्णाव्युच्छेदनं भवति ॥ ५२४ ॥

अद्विहं कम्मरयं, बहुएहिं भवेहिं संचियं जम्हा ।

तव-संजमेण धोयइ, तम्हा तं भावओ तित्थं ॥ ५२५ ॥

अद्विधं कर्मरजो बहुकैर्भवेः सञ्चितं यस्मान् ।

तपः-संयमेन धावति तस्मान् तद् भावतस्तीर्थम् ॥ ५२५ ॥

इय भावधम्मतित्थस्स करणसीले जिणे त्ति एसत्थो ।

जियरागदोसमोहे, अरहंते कित्तइस्सं ति ॥ ५२६ ॥

इति भावधर्मतीर्थस्य करणशीलान् जिनानित्येपोऽर्थः ।

जितराग-दोष-मोहानर्हतः कीर्तयिष्ये इति ॥ ५२६ ॥

चंडवीसं ति य संसा, भारहवामुच्चमयाण अरहाणं ।

अयि सदाओ वंदे, महाविदेहाइपमवेऽवि ॥ ५२७ ॥

चतुर्विंशतिरिति च मंग्या भारतवर्षोद्भवानामर्हताम् ।

अपि शब्दाद् वन्दे महाविदेहारिप्रभवान् अपि ॥ ५२७ ॥

कैसिणं केवलकप्पं, लोगं जाणंति तह य पासंति ।

केवलचरित्तनाणी, तम्हा ने केवली हुंति ॥ ५२८ ॥

१. एसा आपदपणे एवम्—

चउदीये हि य सेसा उताभाभा उ भग्गमात्ता उ ।

महि-महम्मदणा पुण एरवण-महाभिन्देत्तुं ॥ १००८ (४. ५००)

१. एसा आपदपणे १००९ तमा गदा (४. ५००)

कृत्तं केवलकल्पं लोकं जानन्ति तथा च पश्यन्ति ।
केवलचरित्रज्ञानिनस्तस्मात् ते केवलिनो भवन्ति ॥५२८॥

इह अक्खेव-पसिद्धी उ—

आक्षेप-प्र-
सिद्धी.

जह पटदेसम्मि पटो, गामो वा गामएगदेसम्मि ।
लोगस्स एगदेसे, वट्ठइ तह लोगसद्धोऽवि ॥ ५२९ ॥

इहाक्षेप-प्रसिद्धी तु—

विशेषणानां
साफल्यम्

यथा पटदेशे पटो ग्रामो वा ग्रामैकदेशे ।
लोफस्यैकदेशे धर्तते तथा लोकशब्दोऽपि ॥ ५२९ ॥
लोगस्सुओयगरा, चंदाईयाऽवि तेण भञ्जंति ।
तेसिं वोच्छेयत्थं, भणियमिणं धम्मतित्थगरे ॥५३०॥
लोकस्योद्द्योतकराश्चन्द्रादिका अपि तेन भण्यन्ते ।
तेषां व्युच्छेदार्थं भणितमिदं धर्मतीर्थकरान् ॥ ५३० ॥
नहमाईओयारं, धम्मत्थं जे कुणंतीह सुगमं ।
तेऽवि हु जणे पसिद्धिं, लहंति किर धम्मतित्थयरा ॥
नद्याद्यतारं धर्मार्थं ये कुर्वन्तीह सुगमम् ।
तेऽपि खलु जने प्रसिद्धिं लभन्ते किल धर्मतीर्थकराः ॥५३१॥
तेसिमजिणत्तमावा, विसेसणं इह जिण त्ति निदिट्ठं ।
ते उण छउमत्थजिणाऽवि हुंति तो केवली भणिया ॥
तेषामजिनत्वभावाद् विशेषणमिह जिन इति निर्दिष्टम् ।
ते पुनश्चलद्वास्य जिना अपि भवन्ति ततः केवलिनो

भणिताः ॥ ५३२ ॥

केवलनाणगुणाओ, सामन्नाऽवि हु हवंति केवलिनो ।
तेसि अइसायणत्थं, अरहंते इय पयं भणियं ॥५३३॥
केवलज्ञानगुणात् सामान्या अपि खलु भवन्ति केवलिनः ।
तेषामतिशयनार्थम्-अर्हत इति पदं भणितम् ॥ ५३३ ॥

नामाइमेयभिन्नाऽवि, जिणवरा संभवन्ति अरहन्ता ।

भावारिहंतपडिवत्तिकारयं केवली-वयणं ॥ ५३४ ॥

नामादिभेदभिन्ना अपि जिनवराः संभवन्त्यर्हन्तः ।

भावार्हत्प्रतिपत्तिकारकं केवलि-वचनम् ॥ ५३४ ॥

एवं खलु अन्नोन्नं, कायवा चालणा पइट्ठा उ ।

बुद्धिनिउणेहि इहयं, दिसिमेत्तं दरिसियं एयं ॥ ५३५ ॥

एवं खलु अन्योन्यं कर्तव्या चालना प्रतिष्ठा तु ।

बुद्धिनिपुणैरिह दिह्मात्रं दर्शितमेतत् ॥ ५३५ ॥

एसो संखेवेणं, पढमसिलोगस्स भासिओ अत्थो ।

वित्थरओ घेत्तवो, सिद्धंतमहानिहाणाओ ॥ ५३६ ॥

एष संक्षेपेण प्रथमश्लोकस्य भाषितोऽर्थः ।

विस्तरतो महीतव्यः सिद्धान्तमहानिधानात् ॥ ५३६ ॥

“उत्सभमजियं च” गाहा ॥ १ ॥

“ऋषभमजितं च” गाथा ॥ १ ॥

“सुविहिं च पुप्फदंतं” गाहा ॥ २ ॥

“सुविधिं च पुष्पदन्तं” गाथा ॥ २ ॥

“कुंथुं अरं च” गाहा ॥ ३ ॥ सूत्रम् ॥

“कुन्धुमरं च” गाथा ॥ ३ ॥ सूत्रम् ।

१. आचक्ष्यकादितः

२. पूर्णमूलम्—

उत्सभमजिअं च घंदे संभवममिणंदणं च सुमइं च ।

पउमप्पहं सुपासं जिणं च चंदप्पहं घंदे ॥ २ ॥

३. सुविहिं च पुप्फदंतं सीअल-सिज्जंस-वासुपुज्जं च ।

विमलमणंतं च जिणं धम्मं संतिं च घंदामि ॥ ३ ॥

४. कुंथुं अरं च मल्लिं यंदे मुणिसुव्वयं नमिजिणं च ।

यंदामिऽरिठ्ठनेमि पासं तह धदमाणं च ॥ ४ ॥

अट्ठ उ नामाई, भणियाई एकमेकगाहाए ।
 चउवीसत्थयसुत्ते, चउवीसाए जिणवराणं ॥ ५३७ ॥
 अष्टाष्ट तु नामानि भणितानि एकैकगाथायाम् ।
 चतुर्विंशतिस्तवसूत्रे चतुर्विंशतेर्जिनवराणाम् ॥ ५३७ ॥

पौनरुक्त्यपरि-
 हारः

जं पुण वंदइ किरिया-भणणं सुत्ते पुणो पुणो एत्थ ।
 आयरपगासगत्ता, पुणरुत्तं तं न दोसगरं ॥ ५३८ ॥
 यत् पुनर् 'वन्दते' क्रिया-भणनं सूत्रे पुनः पुनरत्र ।
 आदरप्रकाशकत्वात् पुनरुक्तं तत्र दोषकरम् ॥ ५३८ ॥

कानि तीर्थक-
 राणां नाम्नां
 कारणानि ?
 तदर्थान्ध के ?

एएसिं नामाणं, जे अत्था कारणाई जाई वा ।
 इच्छामि नाउमेयं, पुच्छइ सीसो गुरू आह ॥ ५३९ ॥
 एतेषां नाम्नां येऽर्थोः कारणानि यानि वा ।
 इच्छामि ज्ञातुमेतत् पृच्छति शिष्यो गुरुराह ॥ ५३९ ॥

ऋषभसामा-
 न्यार्थः

उसहो पहाणवसहो, दुव्वहभरवहणपच्चलो होइ ।
 इय दुव्वहघम्मधुरावहणखमो तो जिणो उसहो ॥ ५४० ॥
 ऋषभः प्रधानवृषभो दुर्वहभरवहनप्रत्यलो भवति ।
 इति दुर्वहधर्मधुरावहनक्षमस्ततो जिन ऋषभः ॥ ५४० ॥

जइ वा वसो ति धम्मो, भावइ दढं तेण तो भवे वसभो ।
 जइ एवं सवे वि हु, वसहा किर किं न भन्नंति ? ॥ ५४१ ॥
 यदि वा वृष इति धर्मः, भावयति दढं तेन ततो भवेद् वृषभः ।
 यत्नेन सर्वेऽपि खलु वृषभाः किल किं न मण्यन्ते ? ॥ ५४१ ॥

ऋषभविशे-
 पार्थः

सच्चमिणं किंतु फुडं, अन्नं पि हु एत्थ कारणं अत्थि ।
 एयस्से ऊरुजुयले, तवियसुवज्जुजलं घवलं ॥ ५४२ ॥

१. मानि चात्र तीर्थकरनामप्रदानकारणानि दर्शितानि तानि तदर्थान्धेयधीआ-
 धृष्यके कवित् प्रकारान्तरेण राक्षसानपानि १०८०-१०९१ गाथासु गुह्यप्रि-
 तानि—आधृष्यके (पृ. ५०२-५०६)

सत्यमिदं किंतु स्फुटमन्यदपि खल्वत्र कारणमस्ति ।

एतस्योरुयुगले तप्तसुवर्णोज्ज्वलं धवलम् ॥ ५४२ ॥

अन्नोन्नाभिमुहं किर, वसहजुगं लच्छणं रुहरमासि ।

सुमिणाम्मि पढममुसभो, चोदससुमिणाण मज्झम्मि ५४३

अन्योन्याभिमुखं किल वृषभयुगं लाञ्छनं रुचिरमासीत् ।

स्थले प्रथममृषभश्चतुर्दशस्वप्रानां मध्ये ॥ ५४३ ॥

दिद्वो मरुदेवीए, तेण कयं उसहनाममेयस्स ।

तुट्ठेणाऽमरचङ्गा, अन्नेसिं पुण ठिई एसा ॥ ५४४ ॥

द्वो मरुदेव्या तेन कृतमृषभनामैतस्य ।

तुष्टेनाऽमरपतिना अन्येषां पुनः स्थितिरेषा ॥ ५४४ ॥

गय-वसह-सीह-अभिसेय-दाम-सत्ति-दिणयरं ज्ञयं कुंभं ।

पडमसर-सागर-विमाण-भवन-रघणुचय-सिहिं च ॥ ५४५ ॥

गज-यृषभ-सिंह-अभिपेक-दाम-शशि-दिनकरं ध्वजं कुम्भम् ।

पद्मसरः-सागर-विमान-भवन-रत्नोद्यय-शिखितं च ॥ ५४५ ॥

परिवादीइ इमाए, जणणीओ सुमिणयाईं पेच्छंति ।

गम्भावयारसमए, तित्थंकर-चक्रवट्टीणं ॥ ५४६ ॥

परिपाट्याऽनया जनन्यः स्वप्नान् प्रेक्षन्ते ।

गर्भायतारसमये तीर्थकर-चक्रवर्तिनोः ॥ ५४६ ॥

इंदिय-विसय-कसायाइएहिं घोरंतरंगवेरीहिं ।

न जिओ मणयं पि जओ, भन्नइ अजिओ जिणो तेण ५४७

अजितसामा-
न्यार्यः

इन्द्रिय-विषय-कषायादिकैर्घोरान्तरङ्गवैरिभिः ।

न जितो मनागपि यतो भण्यतेऽजितो जिनस्तेन ॥ ५४७ ॥

अन्ने वि तेदि न जिआ, अजिआ तो ते वि किं न उचंति? ।

मन्नइ विसेसकारणमन्नं पि हु मगवओ अत्थि ॥ ५४८ ॥

अजितविशे-
पार्थः

अन्येऽपि तैर्न जिता अजितास्तवस्तेऽपि किं नोच्यन्ते ।
भण्यते विशेषकारणमन्यदपि खलु भगवतोऽस्ति ॥५४८॥
जियसत्तुनिवेण समं, कीलंती अक्खजूयकीलाए ।
न कयाइ जयं पत्ता, विजया देवी पुरा काले ॥५४९॥
जितशत्रुनृपेण समं क्रीडन्ती अक्खदूतक्रीडायाम् ।
न कदाचिद् जयं प्राप्ता विजया देवी पुरा काले ॥५४९॥

गम्भगए भगवंते, न जिया ईसिं पि सा नरेंदेण ।
जायस्स तेण पिउणा, अजिओ त्ति पइट्टियं नाम ॥५५०॥

गर्भगते भगवति न जिता ईपदपि सा नरेन्द्रेण ।
जातस्य तेन पित्रा 'अजितः' इति प्रतिष्ठितं नाम ॥५५०॥

शंभवसामा-
न्यार्थः

सं सोक्खं ति पवुच्चइ, दिट्ठे तं होइ सब्बजीवाणं ।
तो संभवो जिणेसो, सब्बे वि हु संभवा एवम् ॥५५१॥
शं सौख्यमिति प्रोच्यते दृष्टे तद् भवति सर्वजीवानाम् ।
ततः शंभवो जिनेशः सर्वेऽपि खलु शंभवा एवम् ॥५५१॥

शंभवविशे-
पार्थः

भन्नंति भुवणगुरुणो, नवरं अन्नं पि कारणं अत्थि ।
सावत्थीनयरीए, कयाइ कालस्स दोसेण ॥५५२॥

भण्यन्ते भुवनगुरुवः, नवरमन्यदपि कारणमस्ति ।
श्रावस्तीनगर्या कदाचित् कालस्य दोषेण ॥५५२॥

जाए दुब्बिक्खमरे, दुत्थीभूए जणे समत्थे वि ।
अवयरिओ एस जिणो, सेणादेवीए उयरम्मि ॥५५३॥

जाते दुर्भिक्षमरे दुःस्वीभूते जने समस्तेऽपि ।
अवतीर्ण एष जिनः सेनादेव्या चदरे ॥५५३॥

सयमेवागम्म सुराहिवेण संपूइया तओ जणणी ।
चद्धाविया य भुवणेकमाणुतणयस्स लामेणं ॥५५४॥

स्वमेवाऽऽगम्य सुराधिपेन संपूजिता ततो जननी ।

वर्धिता (वर्धोपिता) च भुवनैकभानुतनयस्य लाभेना॥५५४॥

तदियहं चिय सहसा, समत्थसत्थेहि धन्नपुत्रेहिं ।

सबत्तो इतेहिं, सुहं सुभिक्षं तहिं जायं ॥ ५५५ ॥

तद्विषसादेव सहसा समर्थसार्थैर्धान्यपूर्णाः ।

सर्वत आयद्भिः सुखं सुमिक्षं तत्र जातम् ॥ ५५५ ॥

संभवियाहं जम्हा, समत्तसत्साहं संभवे तस्स ।

तो संभवो त्ति नामं, पइट्ठियं जणणि जणएहिं ॥५५६॥

संभूतानि यस्मात् समस्तसत्यानि संभवे तस्य ।

ततः संभव इति नाम प्रतिष्ठितं जननी-जनकाभ्याम् ॥५५६॥

अभिणंदइ आणंदइ, रूवाइगुणेहि तिहुयणं सयलं । अभिनन्दनसा-
मान्यार्थः

अभिणंदणो जिणो तो, अन्नं पि इ कारणं वीयं ॥५५७॥

अभिनन्दति आनन्दति रूपादिगुणैस्त्रिभुवनं सकलम् ।

अभिनन्दनो जितस्ततोऽन्यदपि खलु कारणं द्वितीयम् ॥

गम्भगए तम्मि जओ, जणणीमच्चंतभत्तिसंजुत्तो । अभिनन्दनवि-
शेषार्थः

अभिनंदइ अभिक्खं, सको अभिणंदणो तेण ॥५५८॥

गर्भगते तस्मिन् यतो जननीमत्यन्तभक्तिसंयुक्तः ।

अभिनन्दत्यभीक्ष्णं शत्रोऽभिनन्दनस्तेन ॥ ५५८ ॥

पापाचारनिमित्ता, मोक्खामिगुहा गुहा मई जस्स । गुमतितामा-
न्यार्थः

सो गुमई तित्थयरो, जइ एवं गुमइणो सव्वे ॥५५९॥

पापाचारनिमित्ता मोक्षामिगुरा गुमा मतिर्यस्य ।

स गुमतिस्तीर्थकरो योग्यं गुमतयः सर्वे ॥ ५५९ ॥

एत्थ विसेसकारणं—

अचिरागयवणिमरणे, दोण्ह सबत्तीण दारओ एणो । गुमतिविशे-
षार्थः

यालगहग्गदोण्ह वि, ववहारो मेहनिवपुरओ ॥५६०॥

अत्र विशेषकारणम्—

अचिरागतवणिग्मरणे द्वयोः सपत्न्योर्दारक एकः ।
 बालप्रहामहो द्वयोरपि व्यवहारो मेघनृपपुरतः ॥ ५६० ॥
 रन्नो चिंताइसओ सगे-यरा कहमिमीण विन्नेया ।
 चिंताकारणपुच्छा, देवीए राइणो कहियं ॥ ५६१ ॥
 राइश्चिन्तातिशयः स्वके-तरा कथमनयोविज्ञेया ।
 चिन्ताकारणपृच्छा देव्या राहः कथितम् ॥ ५६१ ॥
 तीएँ भणियाओ ताओ, पुत्तं वित्तं च कुणह दोभाए ।
 पडिचन्नममायाए, मायाए जंपियं देवि ! ॥ ५६२ ॥
 तथा भणिते ते पुत्रं वित्तं च कुरुत द्विभागे ।
 प्रतिपन्नममात्रा मात्रा कथितं देवि ! ॥ ५६२ ॥
 मा माऽऽणवेसु एवं, दधं सबं पि देहि एयाए ।
 अप्पेहि मज्झ पुत्तं, जीवन्तं जेण पेच्छामि ॥ ५६३ ॥
 मा माऽऽज्ञापय एवं द्रव्यं सर्वमपि देहि एतस्मै ।
 अर्पय मम पुत्रं जीवन्तं येन प्रेक्षे ॥ ५६३ ॥
 एसा सग चि नाउं, पुत्तो वित्तं च तीइ दिन्नाई ।
 निद्धाडिया य इयरी, रन्ना अलिय चि कुविएण ॥ ५६४ ॥
 एषा स्वकेति ज्ञात्वा पुत्रो वित्तं च तस्मै दत्तानि ।
 निर्घाटिता चेतसा राज्ञाऽलीकेति कुपितेन ॥ ५६४ ॥
 गर्भगए जं जाया, मंगलदेवीएँ एरिसा सुमई ।
 तुट्ठेण ततो रन्ना, जिणस्स सुमई कयं नामं ॥ ५६५ ॥
 गर्भगते यद् जाता मज्जलदेव्या एतादृशी सुमतिः ।
 तुट्ठेन ततो राज्ञा जिनस्य सुमतिः कृतं नाम ॥ ५६५ ॥

पद्यप्रभस्तामा-
न्यार्थः

पउमं बहुप्पयारं, तहवि हु रत्तुप्पलं इहं पगयं ।
 तस्सरिसी जस्स पहा, सो खलु पउमप्पहो अरहा ॥ ५६६ ॥

यद्यं बहुप्रकारं तथाऽपि खलु रक्तोत्पलमिह प्रगतम् ।

तत्सदृशी यस्य प्रभा स खलु पद्मप्रभोऽर्हन् ॥ ५६६ ॥

जडं वि इह वासुपुञ्जो, एरिसवनो तदाऽवि ह्रु विसेसो । पद्मप्रभविशे-
पउमसयणम्मि जणणीएँ डोहलो तेण पउमामो ५६७ पार्थः

यपपि इह वासुपूज्य एतादृशवर्णस्तथाऽपि खलु विशेषः ।

पद्मशयने जनन्या दोहदस्तेन पद्माभः ॥ ५६७ ॥

पासा देहविभागा, सुसोहणा जस्त सो खलु सुपासो । सुपार्थसामा-
सधे वि एरिस धिय, एत्थ वि हेऊ इमो अब्बो ॥ ५६८ न्यार्थः

पार्थानि देहविभागाः सुशोभना यस्य स खलु सुपार्थः ।

सर्वेऽन्येतादृशा एवात्राऽपि हेतुरयमन्यः ॥ ५६८ ॥

गन्मगए जं जणणी, जायसुपासा तओ सुपासजिणो । सुपार्थविशे-
चंदसमा देहपहा, जस्त उ चंदप्पहो सो उ ॥ ५६९ ॥ पार्थः

गर्भगते यद् जननी जातमुपार्था ततः सुपार्थजिनः । चन्द्रप्रभसामा-
न्यार्थः

चन्द्रसमा देहप्रभा यस्य तु चन्द्रप्रभः स तु ॥ ५६९ ॥

सुविहिजिणो वि ह्रु एयंविहो त्ति भन्नइ विसेसहेऊ चो । चन्द्रप्रभविशे-
चंदपियणम्मि जणणीएँ डोहलो तेण चंदामो ॥ ५७० ॥ पार्थः

सुविधिजिनोऽपि सत्त्वेवंविध इति मण्यते विशेषहेतुस्ततः ।

चन्द्रपाने जनन्या दोहदस्तेन चन्द्राभः ॥ ५७० ॥

सुविहिं च पुष्पदंतं, सुविही नामं विसेसणं धीयं । सुविधिसामा-
तत्तयऽपि विही विहाणं, किरिया सा सोहणा जस्त ५७१ न्यार्थः

सुविधिं च पुष्पदन्तं सुविधिर्नाम विशेषणं द्वितीयम् ।

तथाऽपि विधिर्विधानं क्रिया सा शोभना यस्य ॥ ५७१ ॥

सो सुविही नामसत्त्वो, कारणमेयस्त जेण से जणणी । सुविधिविशे-
सधविहीमु वि कुमला, गन्मगए तेण सुविहिजिणो ५७२ पार्थः

स सुविधिर्नामसार्थः (सत्त्वः) कारणमेतस्य येन तस्य जननी ।

सर्वविधिष्वपि कुशला गर्भगते तेन सुविधिजिनः ॥ ५७२ ॥

अम्बमगम्

कुन्दकुमुमानुरूपा, दंता जं तस्य पुण्डदन्तो तो ।
अग्ने ण्यं नामं, मुविधिं च विसेगणं देति ॥ ५७३ ॥

कुन्दकुनुमानुरूपा दन्ता यत्तस्य पुण्डदन्तस्ततः ।
अन्ये एतन्नाम मुविधिं च विसेगणं ददति ॥ ५७३ ॥

शीतलजगामा-
न्यार्थः

सीयलजयणो लेसाणं, सीयलो तेण सीयलो भयवं ।
सणे वि एरिस गिय, विसेगदेऊ इमस्सेसो ॥ ५७४ ॥
शीतलजयण(इ)नो लेदयवा शीतलसेन शीतलो भगवान् ।
सर्वेऽपि एतादृशा एव विशेषदेतुरस्यैवः ॥ ५७४ ॥

शीतलपिरो-
न्यार्थः

गन्मद्विए जिणेंदे, जणणीहत्थेण फुसियदेहस्स ।
पिउणो दाहोयसमो, संजातो सीयलो तेण ॥ ५७५ ॥
गर्भस्थिते जितेन्द्रे जननीहस्तेन स्पृष्टदेहस्य ।
पितुर्दाहोपशमः संजातः शीतलसेन ॥ ५७५ ॥

धेयांसतामा-
न्यार्थः

सेया पसंसणिज्जा, अंसा देहस्स अयमया जस्स ।
सो सेजंसो भन्नइ, एसो अन्नो वि पम्माओ ॥ ५७६ ॥
धेयांसः(भेताः) प्रशंसनीया अंशा देहस्य अवयवा यस्य ।
स धेयांसो भण्यते एष अन्योऽपि पर्यायः ॥ ५७६ ॥

धेयांसपिरो-
न्यार्थः

महरिहसेजारुहणम्मि डोहलो आसि जेण जणणीए ।
गन्मगए भगवन्ते, सा किर सेज्जा अपरिभोगा ॥ ५७७ ॥
महार्हशय्यारोहणे दोहद् आसीद् येन जनन्याः ।
गर्भगते भगवति सा किल शय्या अपरिभोगा ॥ ५७७ ॥

कुलदेवयाणुभावा, न सहइ सयणंतरस्स अन्नस्स ।
तत्थ य सुत्ता देवी, सहसा कुलदेवया नट्ठा ॥ ५७८ ॥
कुलदेवतानुभावाद् न सहते स्वजनान्तरस्यान्यस्य ।

तत्र च सुमा देवी सहसा कुलदेवता नष्टा ॥ ५७८ ॥
तुट्ठेण तओ पिउणा, सेजं(जं)सो एस जिणवरो भणिओ ।
तह होइ वासुपुजो, वसुपुजनिवस्स जमवच्चं ॥ ५७९ ॥

वासुपुज्यः

तुष्टेन ततः पित्रा श्रेयांस एष जिनवरो मणितः ।

तथा भवति वासुपूज्यो वसुपूज्यनृपस्य यदपत्यम् ॥ ५७९॥

या—

पूण्ड्र वासवो जं जणणिं गब्भट्ठियम्मि जिणनाहे ।

आणंदनिम्भरमणो, वत्थाहरणेहिं अणवरयं ॥ ५८०॥

यथा—

पूजयति वासवो यद् जननीं गर्भस्थिते जिननाथे ।

आनन्दनिर्भरमना वत्थाभरणैरनवरतम् ॥ ५८० ॥

तम्हा तिलोयपहुणो, पिऊणा तुष्टेण सयणपच्चक्खं ।

नामं पि वासुपुज्जो, पइट्ठियं भुवणमुपसिद्धं ॥ ५८१ ॥

तस्मात् त्रिलोकप्रभोः पित्रा तुष्टेन स्वजनप्रत्यक्षम् ।

नामाऽपि वासुपूज्यः प्रतिष्ठितं भुवनमुपसिद्धम् ॥ ५८१ ॥

अंगमलं कम्ममलं, विगयं दुविहं मलं जिणिंदस्स । विमलसामा-

विमलो त्ति तेण पुच्चइ, सवे वि इ किं न तो विमला? ५८२ व्यापः

अङ्गमलः कर्ममलो विगतो द्विविधो मलो जिनेन्द्रस्य ।

विमल इति तेनोच्यते सर्वेऽपि रत्नं किं न ततो विमलाः? ॥

अत्थि विसैसनिमित्तं, जह भणियं सुमइनाममायाए । विमलविशे-

पुत्तविवाए महिलादुगस्स नवरं अह विसेसो ॥ ५८३ ॥ वार्धः

अस्मि विशेषनिमित्तं यथा भणितं सुमतिनाममातुः ।

पुत्रविवादे महिलाद्विकस्य नवरमय विशेषः ॥ ५८३ ॥

रायंगणम्मि चिट्ठइ, एसो अहिणवसमुग्गओ भूओ ।

पुत्तो य मज्झ उदरे, अत्थि महापुद्धिसंपन्नो ॥ ५८४ ॥

राजाक्षणे तिष्ठति एष अभिनवसमुद्रको(तो) भूतः ।

पुत्रश्च ममोदरेऽस्ति महापुद्धिमंपन्नः ॥ ५८४ ॥

एसो जोवणपत्तो, इमस्म वरपायवस्म छायाए ।

एयं तुम्ह विचार्यं, जिंदिस्सइ नेत्थ संदेहो ॥ ५८५ ॥

१ मुत्तारंतात्ता वप्यताह, वेत्तात्ता, वेत्तात्ता इति।

एष यौवनप्राप्तोऽस्य वरपादपस्य छायायाम् ।
 एतं तव विचारं छेत्स्यति नाऽत्र संदेहः ॥ ५८५ ॥
 तच्चियमेतं कालं, ता चिद्वह ताव निबुध्या तुभ्ये ।
 पडिवन्नममायाए, माया न खमइ मुहुत्तं पि ॥ ५८६ ॥
 तावन्मात्रं कालं ततः तिष्ठत तावत् निभूता यूयम् ।
 प्रतिपन्नममातृकया माता न क्षमते मुहूर्तमपि ॥ ५८६ ॥
 भणइ य फिट्ठइ गेहं, एवं दुण्ह वि विभिन्नचित्तार्ण ।
 जं वा तं वादाओ अप्पिअइ देवि ! मम पुत्तो ॥ ५८७ ॥
 भणति च स्फेद्यति गेहमेवं द्वयोरपि विभिन्नचित्तयोः ।
 यद् वा तद् वादादर्प्यते देवि ! मम पुत्रः ॥ ५८७ ॥
 नियमइ कोसल्लेणं, सामां नाऊण तासि परमत्थं ।
 छिंदइ तं ववहारं, पुबुत्तकमेण नीसेसं ॥ ५८८ ॥
 नियमयति कौशलेन श्यामा ज्ञात्वा तयोः परमार्थम् ।
 छिनत्ति तं व्यवहारं पूर्वोक्तक्रमेण निःशेषम् ॥ ५८८ ॥
 एवं विमलं बुद्धिं, कयवम्मनराहिवेण नाऊण ।
 एसो गम्भपभावो, सुयस्स विमलो कयं नाम ॥ ५८९ ॥
 एवं विमलं बुद्धिं कृतवर्मनराधिपेन ज्ञात्वा ।
 एष गर्भप्रभावः सुतस्य विमलः कृतं नाम ॥ ५८९ ॥

अनन्तसामा-
 न्यार्थः

नाणं जेण अणंतं, बलं च विरियं च सासयसुहं च ।
 तेण जिणेंदोऽणंतो(नऽन्नो), अन्नं पि हु कारणं अत्थि ५९०
 ज्ञानं येन अनन्तं बलं च वीर्यं च शाश्वतसुखं च ।
 तेन जिनेन्द्रोऽनन्तो(नान्यो)ऽन्यदपि खलु कारणमस्ति ५९०

अनन्तविशे-
 षार्थः

जम्हाज्वयारसमए, जएकनाहस्स दिट्ठमंवाए ।
 रयणाविचित्तमणंतं, दामं सुमिणे तओऽणंतो ॥ ५९१ ॥
 यस्मादवतारसमये जगदेकनाथस्य दृष्टमन्वया ।
 स्तविचित्रमनन्तं दाम स्वप्ने ततोऽनन्तः ॥ ५९१ ॥

धम्मफलभूयरूपादिगुणगणो धम्मदेसओ सो सो । धर्मसामा-
न्यार्थः

पच्चवलो धम्मो इव, भन्नइ धम्मो जिणो तेण ॥५९२॥

धर्मफलभूतरूपादिगुणगणो धर्मदेशकः स सः ।

प्रत्यक्षो धर्म इव भण्यते धर्मो जिनस्तेन ॥ ५९२ ॥

अथा—

अहिओ धम्मच्छाहो, जाओ जणणीए तम्मि उअरत्थे । धर्मविशेषार्थः

तुट्ठेण तेण पिउणा, जिणस्स धम्मो कयं नाम ॥५९३॥

अथा—

अधिको धर्मोत्साहो जातो जनन्याः तस्मिन्नुदरस्थे ।

तुष्टेन तेन पित्रा जिनस्य धर्मः कृतं नाम ॥ ५९३ ॥

संती पसमो भन्नइ, अवहरितो य तीए तो सन्ती । शान्तिसामा-
न्यार्थः

रागदोसविउत्तो, भावत्थो होइ एयस्स ॥ ५९४ ॥

शान्तिः प्रदामो भण्यतेऽव्यतिरिक्तश्च तथा ततः शान्तिः ।

रागद्वेषवियुक्तो भावार्थो भवत्येतस्य ॥ ५९४ ॥

अन्नं पि एत्थ कारणमिमस्स नामस्स गयउरे नयरे । शान्तिविशे-
षार्थः

जायं महंतमसिवं, खुदसुरकोवदोसेण ॥ ५९५ ॥

अन्यदप्यत्र कारणमस्य तान्नो गजपुरे नगरे ।

जातं महदशिवं क्षुद्रसुरकोपदोषेण ॥ ५९५ ॥

अइरादेवीउयरे, अवयरिए सोलसम्मि तित्थयरे ।

असिवं ज्झत्ति पणट्ठं, तिमिरं व समुग्गए खरे ॥५९६॥

अचिरादेव्युदरेऽवतीर्णे पोडसे तीर्थकरे ।

अशिवं क्षटिति ग्रण्ठं तिमिरमिव समुद्रते सूर्ये ॥५९६॥

जाया पुरम्मि संती, तत्तो तुट्ठेण वीससेणेणं ।

संति चि कयं नामं, तिलोयचूडामणिजिणस्स ॥५९७॥

जाता पुरे शान्तिः सतस्तुष्टेन विश्वसेनेन ।

शान्तिरिति कृतं नाम त्रिलोकचूडामणिजिनस्य ॥५९७॥

कुन्धुः रयणमयमहाधूमं, ददूण घरंगणाभयं सुमिणे ।
 जं पडिबुद्धा देवी सुयस्स कुंधू कयं नाम ॥ ५९८ ॥
 रत्नमयमहास्तूपं दृष्ट्वा गृहाङ्गणागतं स्वप्ने ।
 यत् प्रतिबुद्धा देवी सुतस्य कुन्धुः कृतं नाम ॥ ५९८ ॥
 अरसामान्यार्थः नो राइ नो पयच्छइ, सावं वाऽणुग्गहं च जीवाणं ।
 राग-दोसविउत्तो, होइ जिणेंदो अरो तेण ॥ ५९९ ॥
 नो रात्ति नो प्रयच्छति शापं वाऽनुमहं च जीवानाम् ।
 राग-द्वेषवियुक्तो भवति जिनेन्द्रोऽरस्तेन ॥ ५९९ ॥

अहवा—

अरविशेषार्थः उत्तमरहंगजोगो, लद्धो सुमहारिओ अरो सुविणे ।
 जणणीए तेण कयं, अरो त्ति नामं जिणेंदस्स ॥ ६०० ॥

अथवा—

उत्तमरथाङ्गयोगो लब्धः सुमहारिओऽरः स्वप्ने ।
 जनन्या तेन कृतमर इति नाम जिनेन्द्रस्य ॥ ६०० ॥
 मल्लिसामान्यार्थः मोहाइमल्लमहणो, बिज्जइ मल्लो परिग्गहे जम्हा ।
 सुक्कज्झाणऽभिहाणो, मन्नइ तम्हा जिणो मल्ली ॥ ६०१ ॥
 मोहादिमल्लमथनो विद्यते मल्लः परिग्रहे यस्मात् ।
 शुक्लध्यानाभिधानो मन्यते तस्माद् जिनो मल्लिः ॥ ६०१ ॥

अन्नं च—

मल्लिविशेषार्थः कुच्छिगए जिणनाहे, देवीए पभावईए उप्पओ ।
 वरसुरहिमल्लसयणम्मि डोहलो तेण मल्लिजिणो ॥ ६०२ ॥

अन्यच्च—

कुक्षिगते जिननाथे देव्याः प्रभावत्या उत्पन्नः ।
 वरसुरमिमाल्यशयने दोहदस्तेन मल्लिजिनः ॥ ६०२ ॥
 मुनिमुव्रतसामान्यार्थः मुणइ तिकालावत्थं, जयस्स जं सो मवे मुणी तेण ।
 सोहणवएहिं जुत्तो, त्ति सुवओ पयदुगं नामं ॥ ६०३ ॥

जानाति त्रिकालावस्थां जगतो यत् स भवेद् मुनिस्तेन ।

शोभनश्रुतैर्युक्त इति सुव्रतः पदद्विकं नाम ॥ ६०३ ॥

जइ वि हु सवे एवंविह त्ति तह वि हु इमम्मि गव्वभगए । मुनिसुव्रतवि-

जाया जणणी जं सुव्वय त्ति मुनिसुव्वओ तम्हा ॥ ६०४ ॥

शेषार्थः

यद्यपि खलु सर्वे एवंविधा इति तथाऽपि खल्वस्मिन् गर्भगते ।

जाता जननी यत् सुव्रता इति मुनिसुव्रतस्तस्मात् ॥ ६०४ ॥

उत्तमगुणगणगुरुयत्तणेण नमिया सुरासुरा जम्हा । नमिसामा-

न्यार्थः

चलणेसु भुवणगुरुणो, तेण नमी भन्नए भयवं ॥ ६०५ ॥

उत्तमगुणगणगुरुकत्वेन नताः सुराऽसुरा यस्मात् ।

घरणयोर्भुवनगुरोस्तेन नमिर्भण्यते भगवान् ॥ ६०५ ॥

तह वि विसेसनिमित्तं, विजयनरेदस्स मंदिरे सोउं । नमिविशेषार्थः

विबुहनिवहेहि विहियं, सुयजम्ममहामहं रम्मं ॥ ६०६ ॥

तथाऽपि विशेषनिमित्तं विजयनरेन्द्रस्य मन्दिरे श्रुत्वा ।

विबुधनिवहैर्विहितं सुतजन्ममहामहं रम्यम् ॥ ६०६ ॥

ईसा-मच्छरगरुयत्तणेण आगामिपरिभवभयाओ ।

रुद्धा पच्चतियपत्थवेहि तुरियं पुरीमहिला ॥ ६०७ ॥

ईर्ष्या-मत्सरगुरुकत्वेन आगामिपरिभवभयात् ।

रुद्धा प्रत्यन्तिकपार्थिवैस्त्वरितं पुरीमिधिला ॥ ६०७ ॥

बद्धियचित्ते लोए, विजयनरिंदम्मि वाठलीभूए ।

मूढम्मि मंतिवग्गे, अइघोरे कोट्टरोहम्मि ॥ ६०८ ॥

वृद्धचिन्ते लोके विजयनरेन्द्रे व्याकुलीभूते ।

मूढे मन्त्रिवर्गे अतिघोरे कोट्टरोहे (धे) ॥ ६०८ ॥

चित्तइ वप्पाएवी, सुरवइमहियस्स मज्झ तणयस्स ।

मज्झण्हदिणयरस्स व, तेयं विसहंति कह रिउणो? ॥ ६०९ ॥

चिन्तयति वप्रादेवी सुरपतिमदितस्य मम तनयस्य ।

मध्याह्नदिनकरस्वेव तेजो विपहन्ते कथं रिपवः? ॥ ६०९ ॥

तम्हा दंसेमि इमं, गोसे सवेसि दुट्टराईणं ।
 पणमंति पलायंति व, सयराहं जेण सवे वि ॥६१०॥
 तस्माद् दर्शयामीमं गोपे सर्वेषां दुट्टराजानाम् ।
 प्रणमन्ति पलायन्ते वा शीघ्रं येन सर्वेऽपि ॥ ६१० ॥
 मग्गाणुसारिपरिणामियाएँ बुद्धीए भाविऊणैवं ।
 उच्छङ्गधरियवाला, सूरुदए सालमारूढा ॥ ६११ ॥
 मार्गानुसारिपारिणामिक्या बुद्ध्या भावयित्वैवम् ।
 उत्सङ्गधृतवाला सूर्योदये शालमारूढा ॥ ६११ ॥
 दट्टूण जिणवरेंदं, रायाणो माण-मच्छरविउत्ता ।
 पणमंति पणयसारं, सेवगभावं पवन्नंति ॥ ६१२ ॥
 दट्ट्वा जिनवरेंद्रं राजानो मान-मत्सरवियुक्ताः ।
 प्रणमन्ति प्रणत(य)सारं सेवकभावं प्रपन्नयन्ति ॥६१२॥
 जं नमिया सयलनिवा, जिणस्स अच्चंतवलसमुन्नद्धा ।
 तेण विजएण रत्ना, नमि ति नामं विणिम्मवियं ६१३
 यद् नताः सकलनृपा जिनस्यात्यन्तबलसमुन्नद्धाः ।
 तेन विजयेन राज्ञा 'नमिः' इति नाम विनिर्मापितम् ॥
 भन्नइ अरिट्टमसुहं, नेमी चक्काउहंस्स खलु धारा ।
 असुहस्स नेमिभूओ, अरिट्टनेमी जिणो तेण ॥६१४॥
 भण्यतेऽरिट्टमसुखं नेमिश्चक्रायुधस्य खलु धारा ।
 अशुभस्य नेमिभूतोऽरिट्टनेमिर्जिनस्तेन ॥ ६१४ ॥
 अहवा सिवादेवीए, दिट्ठं सुमिणम्मि तुट्टिसंजणयं ।
 रिट्टरयणं च नेमिं, उप्पयमाणं तओ नेमी ॥ ६१५ ॥
 अथवा शिवादेव्या दृष्टं स्वप्ने तुष्टिसंजनकम् ।
 रिट्टरत्नं च नेमिमुत्पत्तन् ततो नेमिः ॥ ६१५ ॥

अरिष्टनेमिसा-
 मान्यार्थः

अरिष्टनेमिवि-
 शेषार्थः

पासइ लोया-ऽलोयं, तीया-ऽणागए य पजाए । पार्श्वसामान्यार्थः
 तम्हा भन्नइ पासो, दुइयं पि हु कारणं एयं ॥६१६॥
 पश्यति लोका-ऽलोकम् असीता-ऽनागतांश्च पर्यायान् ।
 तस्माद् भण्यते पार्श्वः, द्वितीयमपि खलु कारणमेतत् ६१६
 सप्यं सयणे जणणी, जं पासइ तमसि तेण पासजिणो । पार्श्वविशेषार्थः
 पासम्मि समीवम्मि[य] नाणेण जणस्स तो पासो ६१७
 सर्पं शयने जननी यद् पश्यति तमसि तेन पार्श्वजिनः ।
 पार्श्वे समीपे च ज्ञानेन जनस्य ततः पार्श्वः ॥ ६१७ ॥
 जम्हा जम्मप्पभिई रूवेण बलेण नाण-चरणेहिं । वर्धमानसामान्यार्थः
 जाओ पवड्डमाणो, तेण जिणो वद्धमाणु त्ति ॥६१८॥
 यस्माद् जन्मप्रभृति रूपेण बलेन ज्ञान-चरणैः ।
 जातः प्रवर्धमानः तेन जिनो वर्धमान इति ॥ ६१८ ॥

जइ वा—

गय-तुरय-कोस-कोठागार-गाम-नगरेहि मिच्च-रयणेहिं । वर्धमानविशेषार्थः
 जायं पवड्डमाणं, नायकुलं जेण अणुदियहं ॥६१९॥

यदि वा—

गज-तुरग-कोश-कोठागार-ग्राम-नगरैर्भृत्य-रत्नैः ।
 जातं प्रवर्धमानं ज्ञातकुलं येनाऽनुदिवसम् ॥ ६१९ ॥
 तिसलादेवीगढे, संक्रांते चरिमजिनवरे जेण ।
 तुष्टेण ततो पिउणाऽबि वद्धमाणो कयं नामं ॥६२०॥
 त्रिशलादेवीगर्भे संक्रान्ते चरमजिनवरे येन ।
 तुष्टेन ततः पित्राऽपि वर्धमानः कृतं नाम ॥ ६२० ॥

“एवं मए” गाहासूत्रम् ॥

एवं ति मणियविहिणा, मए त्ति अप्पाणमाह वंदारु । “एवं मए” इत्यस्या गाय-
 अभिमुहभावेण धुया, अभित्युया नो पमत्तेण ॥६२१॥ या अर्थः

एवं मया-गाथासूत्रम् ।

एवमिति भणितविधिना मयेत्यात्मानमाह वन्दारुः ।

अभिमुखभावेन स्तुता अभिष्टुता नो प्रमत्तेत ॥ ६२१ ॥

कम्मं रयं चि बुच्चइ, वज्झंतं वद्धयं मलं होइ ।

विहुयमवणीयमुभयं पि जेहि ते विहुयरयमलया ६२२

कर्म रज इति उच्यते बाह्यान्तर्बद्धको मलो भवति ।

विधूतमपनीतम्, उभयमपि यैस्ते विधूतरजो-मलकाः ॥

जेसि पहीणं नट्टं, जरमरणं ते पहीणजर-मरणा ।

चउवीसं ति य गणणा, अवि-सदाओ तद्वेजवि ६२३

येषां प्रहीणं नट्टं जरा-मरणं ते प्रहीणजरा-मरणाः ।

चतुर्विंशतिरिति च गणना अपि-शब्दात् तदन्येऽपि ॥ ६२३

रागाइजएण जिणा, ओही-मणनाणिणोऽवि किर हुंति।

तेसि वरा केवलिणो, ते सामन्नाजवि हु भवंति ॥ ६२४

रागादिजयेन जिना अवधि-मनोश्चानिनोऽपि किर भवन्ति

तेषु वराः केवलिनस्ते सामान्या अपि खलु भवन्ति ६२४

तो भन्नइ तित्थयरा, तेसिं अत्थो वियाहिओ चेव ।

मे भज्झ पसीयंतु चि तोसवंतो सया होंतु ॥ ६२५ ॥

ततो भज्यते तीर्थकराः, तेषामर्थो ध्यास्यात एव ।

मे मम प्रसीदन्तु इति तोषयन्तः सदा भवन्तु ॥ ६२५ ॥

चो०—

वीतरागाः कथं
प्रसीदन्तु ?

तूसंति संयुया जे, नियमा रूसंति निंदिया ते उ ।

कह वीयरगसदं, वहंति ? ते कह च थोयवा ? ॥ ६२६ ॥

चोदकः—

तुष्यन्ति संस्तुता ये नियमाद् रुष्यन्ति निन्दितास्ते ॥

कथं वीतरागशब्दं वहन्ति ? ते कथं वा स्तोत्रव्याः ? ॥ ६२६ ॥

अह ते न पसीयन्ति हु, कज्जं भणिण्ण ता किमेण्ण ? ।

सच्चं ते भगवन्तो, विरागदोसा न त्सन्ति ॥ ६२७ ॥

अथ ते न प्रसीदन्ति खलु कार्यं भणितेन ततः किमेतेन ? ।

सत्तं ते भगवन्तो विरागदोसा न तुप्पन्ति ॥ ६२७ ॥

भत्तिभणिण्ण इमिणा, कम्मक्खउवसमभावओ तह वि ।

भविण्ण सुकल्लणं, कसायफलभूयमल्लियइ ॥ ६२८ ॥

भक्तिभणितेनाऽनेन कर्मक्षयो-पशमभाववस्तथाऽपि ।

भव्यानां सुकल्याणं कपायफलभूतमालीयते ॥ ६२८ ॥

“कित्तिर्य-वन्दिय-महिया” गाहा, सूत्रम् ॥

“कीर्तित-वन्दित-महिताः” गाथा, सूत्रम् ।

नामेहि समुच्चरिया, कित्तिया वन्दिया सिरोनमणा ।

पुप्फाइएहि महिया, मय त्ति वा वायणा सुगमा ६२९

नामभिः समुच्चरिताः कीर्तिता वन्दिताः शिरोनमनात् ।

पुष्पादिकैर्महिता मयेति वा वाचना सुगमा ॥ ६२९ ॥

जे पच्चक्खा एए, लोगस्स सुरा-सुराइरूपस्स ।

उच्छन्नतमत्ता उत्तम त्ति सिद्धा सिवं पत्ता ॥ ६३० ॥

ये प्रत्यक्षा एते लोकस्य सुरा-सुरादिरूपस्य ।

उच्छन्नतमत्त्वाद् उत्तमा इति सिद्धाः शिवं प्राप्ताः ॥ ६३० ॥

रोगाभावं आरोग्यमाहु तत्साहु(ह)गो उ जो पेच्चा ।

बोहीलाभो जिणधम्मसंपया तं महं दिंतु ॥ ६३१ ॥

रोगाऽभावं आरोग्यमाहुः तत्साधु(ध)कस्तु यः प्रेत्य ।

बोधिलाभो जिनधर्मसंपदा तं महं ददतु ॥ ६३१ ॥

१११ पृष्ठगतं पूर्णमूलम्

एवं मय अमिधुआ विहुयस्यमला पहीणज्वरमरणा ।

चउयीसं पि जिणवरा तित्थयरा मे पसीअंतु ॥ ५ ॥

१. पूर्णमूलम्—

कित्तिय-वन्दिय-महिया जे ए लोगस्स उत्तमा सिद्धा ।

आरोग्य-बोहिलाभं समादिवरमुत्तमं दिंतु ॥ ६ ॥

मणनिव्वुई समाही, तेण वरं देंतु वोहिलाभं मे ।
 तस्स वि सबपहाणत्तसाहगं उत्तमं भणियं ॥ ६३२ ॥
 मनोनिर्वृतिः समाधिः तेन वरं ददतु वोधिलाभं मम ।
 तस्माऽपि सर्वप्रधानत्वसाधकमुत्तमं भणितम् ॥ ६३२ ॥

चोयगो—

निदानम्

आरोग्यवोहिलाभं, समाहिवरमुत्तमं च मे दितु ।
 किं न हु नियाणमेयं? ति विभासा एत्थ कायवा ६३३

चोदकः—

आरोग्य-वोधिलाभं समाधिवरमुत्तमं च मम ददतु ।
 किं न खलु निदानमेतद् ? इति विभाषाऽत्र कर्तव्या ६३३

आयरिओ—

भासा असच्चमोसा, नवरं भचीएँ भासिया एसा ।
 न हु खीणपेज्जदोसा, दिति समाहिं च वोहिं च ६३४

आचार्यः—

भाषा असत्यमृषा नवरं भक्त्या भाषितैषा ।
 न खलु क्षीण-भ्रमदोषा ददति समाधिं च बोधिं च ॥ ६३४ ॥

किं तु—

भचीएँ जिणवराणं, परमाए खीणपेज्ज-दोसाणं ।
 आरोग्य-वोहिलाभं, समाधिमरणं च यावेंति ॥ ६३५ ॥

किन्तु—

भक्त्या जिनवराणां परमया क्षीणभ्रम-दोषाणाम् ।
 आरोग्य-वोधिलाभं समाधिमरणं च प्राप्नुवन्ति ॥ ६३५ ॥

“चंद्रेस्तु निम्मलतरा” सूत्रम् ॥

“चन्द्रेषु निर्मलतराः” सूत्रम् ।

“चंद्रेस्तु निम्म-
लतरा” इति
गायार्थः

सत्तमियात्रद्रुवयणं, नेयं इह पञ्चमीर्षे अत्यम्भि ।
चंद्रेर्हितो वि तओ, नायद्या निम्मलतरा ते ॥६३६॥

सप्तमिकायद्रुवचनं श्रेयमिह पञ्चम्या अर्थे ।

चन्द्रेभ्योऽपि ततो ज्ञातव्या निर्मलतरास्ते ॥ ६३६ ॥

आइया दिवसयरा, तेर्हितो वि अहियं पयासयरा ।

लोआलोउओयगकेवलनाणप्पगासेण ॥ ६३७ ॥

आदित्या दिवसकराः तेभ्योऽप्यधिकं प्रकाशकराः ।

लोकालोकोद्गोतककेवलज्ञानप्रकाशेन ॥ ६३७ ॥

सागरयरो समुद्रो, सयंभूरमणो तओ वि गंमीरा ।

सिद्धं ति निट्टियट्ठा, सिद्धिं मुत्तिं मम दिशंतु ॥६३८॥

सागरयरः समुद्रः स्वयंभूरमणस्ततोऽपि गम्भीराः ।

सिद्धा इति निष्ठितार्थाः सिद्धिं मुक्तिं मम दिशन्तु ॥

जह एग चेइयगिहे, एगयसेतुन्मवे जिणयरिंदे ।

सर्वपैल्य-
न्दना

आसज्ज कया एसाअमिवंदणा भत्तिनुत्तेहिं ॥ ६३९ ॥

यथैकपैल्यगृहान् एकश्रेष्ठोद्भवान् जितररेन्द्रान् ।

आमरा कृतीषाअमिवन्दना भक्तियुगैः ॥ ६३९ ॥

इय सव्वचेइयाज वि, कायद्या वंदणा मुट्ठयीहिं ।

सणे(वि)जिणेंदा एरिम ति पणिहाणनुत्तेहिं ॥६४०॥

इति सर्वपैल्यानामपि कर्तव्या वन्दना गुग्गा(गुग्मा)धिभिः ।

सर्वे(ऽपि)जितेन्द्रा एवाहं इति प्रतिष्ठानयुगैः ॥६४०॥

वंदामि चेइसाइं, काउस्सन्गेज तो असेसाइं ।

इय उल्लसंतमासो, शुणो वि एयं मनुषइ ॥ ६४१ ॥

१. सर्वपैल्य—

चंद्रेस्तु निम्मलतरा सारथेस्तु अदिजं पयामपरा ।

सागरयरागंभीरा सिद्धा सिद्धिं मम दिशंतु ॥ ७ ॥

वन्दे चैत्यानि कायोत्सर्गेण ततोऽशेषाणि ।

इत्युल्लसद्भावः पुनरप्येतत् समुच्चरति ॥ ६४१ ॥

“संव्वलोए अरिहंतचेइयाणं” इत्यादि ॥

“सर्वलोके अहंचैत्यानाम्” इत्यादि ।

सधो चि निरवसेसो, उट्ठाऽहो-तिरियमेयपडिभिन्नो ।

लोगो चि खेत्तलोगो, सिद्धंते सुप्पसिद्धं जं ॥ ६४२ ॥

सर्व इति निरवशेष ऊर्ध्वा-ऽधस्तिर्यग्भेदप्रतिभिन्नः ।

लोक इति क्षेत्रलोकः सिद्धान्ते सुप्रसिद्धं यत् ॥ ६४२ ॥

आगासस्स पएसा, उट्ठं च अहे य तिरियलोगे य ।

जाणाहि खेत्तलोगं, अणंतजिणदेसियं सम्मं ॥ ६४३ ॥

आकाशस्य प्रदेशा ऊर्ध्वं च अधश्च तिर्यग्लोके च ।

जानीहि क्षेत्रलोकमनन्तजिनदेशितं सम्यक् ॥ ६४३ ॥

त्रिलोकचैत्य-
संख्या.

तत्थ किर उट्ठलोए, चउरासी चेइयाण लक्खाइं ।

सत्ताणउइसइस्सा, तह तेवीसं विमाणा उ ॥ ६४४ ॥

तत्र किलोर्ध्वलोके चतुरशीतिश्चैत्यानां लक्षाणि ।

सप्तनवतिसहस्राणि तथा त्रयोविंशतिर्विमानानि तु ॥ ६४४ ॥

सत्तेव य कोडीओ, हवंति वावत्तरी सयसहस्सा ।

अहलोए सासयचेइयाण नेया इमा संखा ॥ ६४५ ॥

सप्तैव च कोटयो भवन्ति द्वासप्ततिः सहस्राः ।

अधोलोके शाश्वतचैत्यानां ज्ञेया इयं संख्या ॥ ६४५ ॥

जिणभवणाइं तिरियं, संखाइयाइं भोमनगरेसु ।

जोइसियविमाणेसु य, तत्तो विहु संखगुणियाइं ६४६

जिनभवनानि तिर्यक् संप्रत्यातीतानि भौमनगरेषु ।

ज्योतिषिकविमानेषु च ततोऽपि खलु संख्यगुणितानि ॥

वासहर-मेरु-चवखार-दहवई-माणुसुत्तरनगेसु ।
 नंदीसर-कुंडल-रुयग-चट्टवेयड्डुमाईसु ॥ ६४७ ॥
 वर्पधर-मेरु-वक्षस्कार-द्रहपति-मानुषोत्तरनगेसु ।
 नन्दीश्वर-कुण्डल-रुचक-वृत्तवैताढ्यादिषु ॥ ६४७ ॥
 पंचदसकम्मभूमिसु, सासय-कित्तिमयमेयमिन्नाई ।
 अरहंतचेइयाई, तिरियंलोगम्मि तेसिमहं ॥ ६४८ ॥
 पञ्चदशकर्मभूमिषु शाश्वत-कृत्रिमकभेदमिन्नानि ।
 जहँचैत्यानि तिर्यंग्लोके तेषामहम् ॥ ६४८ ॥
 अरहंतचेइयाणं, करेइ इच्चाइदंडगं पढिउं ।
 पुविं व काउसगं, करेज्ज झाएज्ज मंगलगं ॥ ६४९ ॥
 जहँचैत्यानां करोति इत्यादिदण्डकं पठित्वा ।
 पूर्वमिव कायोत्सर्गं कुर्याद् ध्यायेद् मङ्गलकम् ॥ ६४९ ॥
 पुवं व पारिऊणं, परमेट्टीणं थुई अ काऊणं ।
 देज्जा ज्जेगजिणाणं, थुई समुदामसदेण ॥ ६५० ॥
 पूर्वमिव पारयित्वा परमेष्ठिनां स्तुतीञ्च कृत्वा ।
 दद्यादनेकजिनानां स्तुतीः समुदामशब्देन ॥ ६५० ॥
 दंसणसुद्धिनिमित्तं, तित्थंकरवंदणा कया एसा ।
 नाणविमुद्धिनिमित्तं, एत्तो वंदामि सुयणाणं ॥ ६५१ ॥
 दर्शनशुद्धिनिमित्तं तीर्थंकरवन्दना कृतैषा ।
 ज्ञानविशुद्धिनिमित्तमितो वन्दे श्रुतज्ञानम् ॥ ६५१ ॥
 तं मिच्छसम्ममेया, दुविहं मिच्छसुयवज्जणट्टाए ।
 जेहिं पणीयं सम्मं, नाणं ते वंदए एवं ॥ ६५२ ॥
 तद् मिथ्या-सम्यग्भेदाद् द्विविधं मिथ्याश्रुतवर्जनार्थाय ।
 यैः प्रणीतं सम्यग् ज्ञानं तान् वन्दते एवम् ॥ ६५२ ॥

“पुक्खरवरदीचङ्गे” इत्यादि ।

“पुष्करवरद्वीपार्धे” इत्यादि ।

तत्थ—

श्रुतस्त्वाऽर्थः

उद्धारसागराणं, अड्ढाइज्जाण जचिया समया ।

एत्थ किर तिरियलोए, दीवसमुदा उ एवइया ६५३

तत्र—

उद्धारसागराणामर्धतृतीयानां यावन्तः समयाः ।

अत्र किल तिर्यग्लोके द्वीप-समुद्रास्तु एतावन्तः॥६५३॥

अग्निमतरओ दीवो-दहीण पडिपुन्नचंदसंठाणो ।

जंबुदीवो लक्खं, विक्खंभायामओ होइ ॥ ६५४ ॥

अभ्यन्तरको द्वीपो-दधीनां प्रतिपूर्णचन्द्रसंस्थानः ।

जम्बूद्वीपो लक्षं विष्कम्भाऽऽयामतो भवति ॥ ६५४ ॥

तं पुण लवणसमुदो, परिखिर्वई दुगुणलक्खविक्खंभो ।

तं पुण धायइसंडो, तं दुगुणं तं च कालोओ॥६५५॥

तं पुनर्लवणसमुद्रः परिक्षिपति द्विगुणलक्षविष्कम्भः ।

तं पुनर्धातकीपण्डः (खण्डः) तं द्विगुणं तं च कालोदः ॥

सो पुण पुक्खरदीवेण वेढिओ पुवदुगुणमाणेणं ।

इय दुगुणदुगुणमाणा, सबे दीवा समुदा य ॥६५६॥

स पुनः पुष्करद्वीपेन वेष्टितः पूर्वद्विगुणमानेन ।

इति द्विगुणद्विगुणमानाः सर्वे द्वीपाः समुद्राश्च ॥६५६॥

तेसु किर तइयदीवो, सोलसलक्खप्पमाणविक्खंभो ।

पुक्खरवरो त्ति भन्नइ, तस्सद्धं पुक्खरवरद्धं ॥६५७॥

तेषु किल तृतीयद्वीपः षोडशलक्षप्रमाणविष्कम्भः ।

पुष्करवर इति भण्यते तस्यार्धं पुष्करवरार्धम् ॥ ६५७ ॥

१. पूर्णमूलम्—

पुक्खरवरदीवङ्गे धायइसंडे य जंबुदीवे य ।

भरद्दे-रवय-विदेहे धम्माइगरे नमंतामि ॥ १ ॥

पायारसंठिणं, परिस्त्रिचं माणुसनगेणं ।
 एयं मणुस्सखेत्तं, वाहिं तिरिचा य देवा य ॥६५८॥
 प्राकारसंस्थितेन परिस्त्रिचं माणुपनगेन ।
 एतद् मनुष्यक्षेत्रं वहिस्त्रिर्यञ्चश्च देवाश्च ॥ ६५८ ॥
 पुक्खरवरदीवङ्गे, धायइसंडे दुइयदीवम्मि ।
 जंबुदीवम्मि य आइमम्मि सवेसि दीवाणं ॥ ६५९ ॥
 पुक्खरवरद्वीपार्धे धातकीखण्डे द्वितीयद्वीपे ।
 जम्बूद्वीपे चादिमे सर्वेषां द्वीपानाम् ॥ ६५९ ॥
 पच्छाणुपुब्बियाए, निदेसो एस खित्तगुर्यत्ता ।
 भरहे-रवय-विदेहे, एस समाहारदंदो उ ॥ ६६० ॥
 पञ्चानुपूर्वीतया निर्देश एष क्षेत्रगुरुकत्वात् ।
 भरतै-रावत-विदेहे एष समाहारद्वन्द्वस्तु ॥ ६६० ॥
 एकैकं पञ्चगुणं, जम्हा भरहाइयाण एयाण ।
 पनरससु कम्मभूमिसु, भावत्थो होइ एयस्स ॥६६१॥
 एकैकं पञ्चगुणं यस्माद् भरतादिकानामेतेषाम् ।
 पञ्चदशसु कर्मभूमिषु भावार्थो भवति एतस्य ॥६६१॥
 धम्मो इह सुयधम्मो, आइगरा होंति तस्स तिथयरा ।
 ते उ नमंसामि अहं, वंदामि विसुद्धचित्तेणं ॥६६२॥
 धर्म इह श्रुतधर्म आदिकरा भवन्ति तस्य तीर्थकराः ।
 तांस्तु नमस्याम्यहं वन्दे विशुद्धचित्तेन ॥ ६६२ ॥
 धम्माइगरे एवं, थोऊण सुयस्स संखवं कुणह ।
 तमतिमिरपडलविद्धंसणस्स एगाएँ गाहाए ॥ ६६३ ॥
 धर्मादिकरानेवं स्तुत्वा श्रुतस्य संखवं करोति ।
 तमस्तिमिरपटलविद्धंसनस्य एकया गायया ॥ ६६३ ॥

१. सा च इयं गाथा—

तमतिमिरपडलविद्धंसणस्स सुरगण-नारिं दमहिअस्स ।
 सीमाधरस्स वंदे पप्फोडिअमोहजाणस्स ॥ २ ॥

“तमतिमिर”
इति गायार्थः ।

तत्थ तमो अन्नाणं, रुविज्जइ तम्मि तिमिरपडलं व ।
विद्धंसणो विणासी, तस्स उ जिणभणियसिद्धंतो ६६४
तत्र तमोऽज्ञानं रूप्यते तस्मिन् तिमिरपटलमिव ।

विद्धंसणो विनाशी तस्य तु जिनभणितसिद्धान्तः ६६४
तस्स चि सुरा पयडा, गणो य संघो फुड चिय नरिंदो ।
तेहि महियस्स परिपूइयस्स गुरुभचिराएण ॥६६५॥
तस्येति सुराः प्रकटा गणश्च सङ्घः स्फुट एव नरेन्द्रः ।

तैर्महितस्य परिपूजितस्य गुरुभक्तिरागेण ॥ ६६५ ॥

सीमा मेरा तं जो, धरई धम्मस्स तह अहम्मस्स ।
तं वंदे भत्तीए, छट्ठविभत्ती उ वीयत्थे ॥ ६६६ ॥

सीमा मर्यादा तां यो धरति धर्मस्य तथाऽधर्मस्य ।
तं वन्दे भक्त्या षष्ठीविभक्तिस्तु द्वितीयार्थे ॥ ६६६ ॥

पप्फोडियमइसयचुन्नियं ति जेणेह मोहमहाजालं ।
वंदे तं सिद्धंतं, अहवा तस्सेव माहण्यं ॥ ६६७ ॥

प्रस्फोटितमतिशयचूर्णितमिति येनेह मोहमहाजालम् ।
वन्दे तं सिद्धान्तमथवा तस्यैव माहात्म्यम् ॥ ६६७ ॥

तहा—“जाई-जरा-भरण” इत्यादि सूत्रम् ॥

तथा—“जाति-जरा-मरण—” इत्यादि सूत्रम् ।

“जाइ” श-
ब्दार्थः

जाइ चि मासनवगं, गब्भे वसिज्जण गरुयदुक्खेणं ।
नेरइयस्स व घडियालयाओ जीवस्स णिग्गमणं ६६८
जातिरिति मासनवकं गर्भे उपित्वा गुरुकटुःखेन ।

नैरयिकस्येव घटिकाऽऽलयाद् जीवस्य निर्गमनम् ॥

१. पूर्णमूलम्—

जाई-जरा-मरण-सोगपणासणस्स कल्लाणपुक्खलविसालसुहावहस्स ।
को देव-दाणव-नरिंदगणश्चिज्जस्स धम्मस्स सारमुवलम्भ करे पमायं ३

होइ जरा युद्धत्तं, ववसाथपहुत्तरुववलमहणी ।
जा परिभवदवदहं, जीवन्तमयं जणं कुणइ ॥ ६६९ ॥
भवति जरा वृद्धत्वं व्यवसाय-प्रभुत्व-रूप-वलमयनी ।
या परिभवदवदग्धं जीवन्मृतं जनं करोति ॥ ६६९ ॥
मरणं पुण पंचत्तं, भयंकरं सयलजीवलोयस्स ।
निययमनायागमणं, दुहावहं वैरिचक्रं च ॥ ६७० ॥
मरणं पुनः पञ्चत्वं भयंकरं सकलजीवलोकस्य ।
नियतमहातागमनं दुःखावहं वैरिचक्रमिव ॥ ६७० ॥
सोओ मण-देहाणं, संतापयरो जणस्स परिणामो ।
धनहरण-चंधुमरणाइसंभवो भवममनिमित्तं ॥ ६७१ ॥
शोको मनो-देहयोः संतापकरो जनस्य परिणामः ।
धनहरण-वन्धुमरणादिसंभवो भवभ्रमनिमित्तम् ॥ ६७१ ॥
एएसिमणिट्ठाणं, पणासणो जो जिणेंदमुयधम्मो ।
तस्सोवलब्ध सारं, एमाइपयाण संबंधो ॥ ६७२ ॥
पतेपामनिष्ठानां प्रणाशनो यो जिनेन्द्रधुतधर्मः ।
तस्योपलभ्य सारमेवमादिपदानां संबन्धः ॥ ६७२ ॥
अगुइनिवारणसत्ती, पाएणेण तस्स निदिट्ठा ।
गुहसंपयाण सत्ती, भग्गइ तीएण पाएण ॥ ६७३ ॥
अगुभ(अगुत्त)निवारणशक्तिः पादेनैतेन (प्रायेणैतेन)
तस्य निर्दिष्टा ।

गुग् (गुभ) संपदां शक्तिर्भण्यते तृतीयेन पादेन ॥ ६७३ ॥
कल्लं सायं जम्हा, अपेइ वाहरइ तेण कल्लणं ।
पुनरलमिति संपुत्तं, सवपदाणं पुण विसालं ॥ ६७४ ॥
कन्वं सानं यग्नाइ अगति व्यादरति तेन कम्मानम् ।
पुनरलमिति संपूर्णं सर्वप्रधानं पुनर्विज्ञातम् ॥ ६७४ ॥
निविद्विसेत्तपत्तुणं, गुहमावदइ करेइ जीयाणं ।
जो तस्य भगियमिभिना, गुग्ग्मा गुग्गदानगानत्थं ॥

त्रिविधविशेषणयुक्तं सुखमावहति करोति जीवानाम् ।
 यस्तस्य भणितमनेन श्रुतस्य श्रुतदानसामर्थ्यम् ॥ ६७५ ॥
 को चि सयन्नो पुरिसो, देवाईया य पायडा चेव ।
 तेसिं गणेहि दढमच्चियस्स परिपूहयस्स ति ॥ ६७६ ॥
 क इति सकर्णः पुरुषो देवादिकाश्च प्रकटाश्चैव ।
 तेषां गणैर्दढमार्चितस्य परिपूजितस्येति ॥ ६७६ ॥
 धम्मो सुयधम्मो चिय, एए उ सारो य तस्स माहप्पं ।
 उवलम्भ जाणिऊणं, करेइ लुत्तो इकारो त्थ ॥ ६७७ ॥
 धर्मः श्रुतधर्म एव एते तु सारश्च तस्य माहात्म्यम् ।
 उपलभ्य ज्ञात्वा करोति लुप्त इकारोऽत्र ॥ ६७७ ॥
 सिदिलिचमिह पमाओ, मेओ अत्थाओ तम्मि विसयम्मि ।
 जाणियजिणवयणाणं, न एस जुत्तो चि भावत्थो ६७८
 शिथिलत्वमिह प्रमादो भेदोऽर्थात् तस्मिन् विषये ।
 ज्ञातजिनवचनानां नैष युक्त इति भावार्थः ॥ ६७८ ॥
 तदा—“सिद्धे भो ! पयंओ” वृत्तं सूत्रम् ॥
 तथा—“सिद्धान् भो ! प्रयतः” वृत्तं सूत्रम् ।
 “सिद्धे” इति
 वृत्तार्थः सिद्धे लद्धपइट्ठे, अक्खलिए कुमयसत्थनिवहेण ।
 अहवा सिद्धे णिच्चे, तिकालभाविप्पहावेण ॥ ६७९ ॥
 सिद्धान् लब्धप्रतिष्ठान् अक्खलितान् कुमतशास्त्रनिवहेन ।
 अथवा सिद्धान् नित्यान् त्रिकालभाविप्रमावेण ॥ ६७९ ॥
 “सिद्धे” पद-
 स्थापनार्थः सिद्धे वा विक्खाए, सदेव-मणुयाऽसुरम्मि लोयम्मि ।
 भो आमंतणसदो, अइसयनाणीण सद्धानं ॥ ६८० ॥

१. पूर्णमूलम्—

सिद्धे भो ! पयओ णमो जिणमप नंदी सया संजमे,
 देवं-नाग-सुवण्ण-किण्णरगणस्सम्भूजमावच्चिए ।
 लोगो जत्थ पइट्ठिओ जगमिणं तेलुकमचासुरं,
 धम्मो वइउ सासओ विजयऊ धम्मुत्तरं वइउ ॥ ४ ॥

सिद्धा वा विख्याताः सदेव-मनुजा-ऽसुरे लोके ।

भोः आमन्त्रणशब्दोऽतिशयज्ञानिनां सर्वेषाम् ॥ ६८० ॥

भो ! पेच्छह अइसइणो, पमायचाएण एस पयओ हं ।

वयणेण तं पयासइ, होउ नमो मे जिणमयस्स ६८१

भोः ! प्रेक्षध्वमतिशयिनः प्रमादत्यागेन एष प्रयतोऽहम् ।

वचनेन तत् प्रकाशते भवतु नमो मम जिनमतस्य ६८१

छट्ठीसत्तमियाणं, नत्थि विभत्तीणमत्यमेओ त्ति ।

तेण चउत्थी-अत्थे, निदिट्ठा सत्तमी सुत्ते ॥ ६८२ ॥

षष्ठी-सप्तमीकानां नास्ति विभक्तीनामर्थभेद इति ।

तेन चतुर्थ्यर्थे निर्दिष्टा सप्तमी सूत्रे ॥ ६८२ ॥

अहवा वि नमो अवयमवगयतइयाविभत्तियं नेयं ।

पयओ नमणेणा ऽहं, जिणमयविसए त्ति वक्तव्यो ६८३

अथवाऽपि 'नमस्' अव्ययमपगततृतीयाविभक्तिकं ज्ञेयम् ।

प्रयतो नमनेनाऽहं जिनमतविषये इति वाक्यार्थः ६८३

अहवा वि न-मा-सदा, पडिसेहत्था परोप्परं दो वि । 'न-मो' पदस्य
नव्योऽर्थः

पगयं गमेति अत्थं, पयओ ऽहं जिणमए सिद्धे ६८४

अथवाऽपि 'न-मा'-शब्दौ प्रतिषेधार्थौ परस्परं द्वावपि ।

प्रकृतं गमयतोऽर्थं प्रयतोऽहं जिनमते सिद्धे ॥ ६८४ ॥

जिणमयमिह सुयधम्मो, थोउं सो चेव पत्थुओ जम्हा ।

होइ जियाणं नंदी, जेण सया संजमे तत्तो ॥ ६८५ ॥

जिनमतमिह श्रुतधर्मः स्तोतुं स एव प्रस्तुतो यस्मान् ।

भवति जीवानां नन्दिरेव सदा संयमस्ततः ॥ ६८५ ॥

नंदी परमसमिद्धी, सया वि णिचं पि संजमे चरणे ।

तस्स विसेसणमेयं, देव-न्नागाइ विन्नेयं ॥ ६८६ ॥

नन्दिः परमसमृद्धिः सदाऽपि नित्यमपि संयमे चरणे ।

तस्य विशेषणभेदद् देव-नागादि विज्ञेयम् ॥ ६८६ ॥

देवा विमाणवासी, ओइसियाई उ उवरिमा सवे ।
 नाग-सुवन्ना भुवणाहिवासि उवलक्खणं भणियं ६८७
 देवा विमानवासिनो ज्योतिपिकादयस्तु उपरिमाः सर्वे ।
 नाग-सुवर्णा भुवनाधिवासिन उपलक्षणं भणितम् ॥
 किन्नरगणगहणाओ, संगहिया सयलवंतरा देवा ।
 चउविहसुरेहि सम्भूयभावओ परमभत्तीए ॥ ६८८ ॥
 किन्नरगणप्रहणात् संगृहीताः सकलव्यन्तरा देवाः ।
 चतुर्विधसुरैः सद्भूतभावतः परमभक्त्या ॥ ६८८ ॥
 द्दढमच्चियम्मि परिपूइयम्मि नंदी जओ हवइ चरणे ।
 सवायरेण संपइ, पयओ ज्हं तम्मि सुयधम्मै ॥ ६८९ ॥
 द्दढमर्चिते परिपूजिते नन्दिर्यतो भवति चरणे ।
 सर्वादरेण संप्रति प्रयतोऽहं तस्मिन् श्रुतधर्मे ॥ ६८९ ॥
 सम्भूय-नागसद्वक्खराण पढमाणमेत्थ दुब्भावा ।
 छंदोभंगभयाओ, पाययलक्खणबलाओ वि ॥ ६९० ॥
 सद्भूत-नाग-शब्दाक्षराणां प्रयमानामत्र द्विर्भावः ।
 छन्दोभङ्गभवात् प्राकृतलक्षणबलादपि ॥ ६९० ॥

प्राकृतलक्षणम्

भणियं च तत्थ—

नीया लोयमभूया, य आणिया दोन्नि विंदु-दुब्भावा ।
 अत्थं गमंति तं चिय, जो तेसिं पुवमेवासि ॥ ६९१ ॥

भणितं च तत्र—

नीतौ लोपमभूतौ च आनीतौ द्वौ विन्दु-द्विर्भावौ ।
 अर्थं गमयतः तमेव यस्तेषां मूर्धमेवाऽऽसीत् ॥ ६९१ ॥
 लोइज्जइ दिस्सइ जं, जहट्ठिओ केवलेण णाणेण ।
 पंचत्थिकायमइओ, तो लोगो एत्थ घेत्तवो ॥ ६९२ ॥
 लोक्यते दृश्यते यद् यथास्थितः केवलेन ज्ञानेन ।
 पञ्चास्तिकायमयोऽतो लोकोऽत्र प्रहीतव्यः ॥ ६९२ ॥

१ “क्वचित् छन्दःपूरणेऽपि (अनुस्वारः)—देवं-नाग-सुवर्णा १” —८-१-२६
 इति अनुस्वारविधायके सूत्रे श्रीहेमचन्द्राचार्याः ।

जत्थ त्ति जम्मि सुयधम्मदप्पणे अवितहोवलंभाओ ।

चिट्ठइ पइट्ठिओ इव, पच्चक्खं जयमिणं सो उ ६९३

यत्तेति यस्मिन् श्रुतधर्मदर्पणेऽवितथोपलम्भात् ।

तिष्ठति प्रतिष्ठित इव प्रत्यक्षं जगदिदं स तु ॥ ६९३ ॥

नरलोयमेत्तमेयं ति संसयावगमकारणे भणियं ।

तेलोको उट्ठा-ऽहो-तिरियविमेयं तिहुयणं पि ॥ ६९४ ॥

नरलोकमात्रमेतदिति संशयापगमकारणे भणितम् ।

त्रैलोक्यं-ऊर्ध्वा-ऽध-स्तिर्यग्विभेदं त्रिभुवनमपि ॥ ६९४ ॥

तस्स विसेससरूवं, नेयं मच्चासुरं ति इह मच्चा ।

भणिया मणुया असुरा वि दाणवा तेसि एगत्तं ६९५

तस्य विशेषस्वरूपं ज्ञेयं मर्त्याऽसुरमिति इह मर्त्याः ।

भणिता मनुजा असुरा अपि दानवास्तयोरैक्यम् ॥ ६९५ ॥

एवं फिर दंडो इव, मज्झग्गहणेण एत्थ संगहिओ ।

सुर-नारयाइरुवो, लोगो सवो वि दट्ठवो ॥ ६९६ ॥

एवं किल दण्ड इव मध्यग्रहणेनाऽत्र संगृहीतः ।

सुर-नारकादिरूपो लोकः सर्वोऽपि द्रष्टव्यः ॥ ६९६ ॥

एवं संखेयेण, काउं सुयधम्मसंथवो भवो ।

अइमत्तिमरियचित्तो, आसीवायं इमं पट्ठइ ॥ ६९७ ॥

एवं संक्षेपेण कृत्वा श्रुतधर्मसंस्तवं भव्यः ।

अतिमक्तिमृतचित्त आशीर्वादमिमं पठति ॥ ६९७ ॥

धम्मो त्ति सुत्तधम्मो, वट्ठउ पावेइ उन्नइ परमं ।

सासयमणवरयं चिय, विजयाओ दुम्मयचमूणं ६९८

धर्म इति सूत्रधर्मो वर्धतां प्राप्नोति उन्नतिं परमाम् ।

शाश्वतमनवरतमेव विजयाद् दुर्मदचमूनाम् ॥ ६९८ ॥

धम्मो चरित्तधम्मो, तेण जहा उत्तरं अइपहाणं ।

होइ तह चिय वट्ठउ, सुयधम्मो एस भगवं ति ६९९

धर्मधारित्रधर्मः तेन यथा-उत्तरमतिप्रधानम् ।

भवति तथैव वर्धतां धृतधर्म एष भगवानिति ॥ ६९९ ॥

आयरय्यणहेउं, यद्वुउ मणियं पुणो इममदुट्ठं ।

उवविस उवविस भुंजसु, दीसइ लोए वि ववहारो ७००

आदरसूचनहेतुं 'वर्धताम्' भणितं पुनरिदमदुष्टम् ।

उपविश उपविश भुङ्क्ष्व दृश्यते लोकेऽपि व्यवहारः ७००

सिद्धिसमूहसुयहियओ, न ह्यु एत्तियवन्दणेण परितुट्ठो ।

तत्तवन्दणाहेउं, कुणइ पुणो एवमुवसगं ॥ ७०१ ॥

सिद्धिसमूहसुखदयो न खलु एतावद्वन्दनेन परितुष्टः ।

तद्वन्दनादिहेतुं करोति पुनरेवमुपस(मुत्स)र्गम् ॥ ७०१ ॥

“सुयस्स भगवओ करेमि काउस्स-
ग्गमिचाइ जाव घोसिरामि” ।

“श्रुतस्य भगवतः करोमि कायोत्सर्गमित्यादि
यावद् ध्युत्सृजामि” ॥

पुवं य कायचायं, काउं परिचिंतिऊण मंगलयं ।

विहिपारियउस्सगो, सुयणाणधुइं तओ देखा ७०२

पूर्वमिव कायत्यागं कृत्वा परिचिन्त्य मङ्गलकम् ।

विधिपारितोत्सर्गः श्रुतज्ञानस्तुतिं ततो दद्यात् ॥ ७०२ ॥

पढमत्थएँ भावजिणा, धीए ठवणाजिणा जिणहरत्था ।

तइए पुण नामजिणा, तिलोयठवणाजिणा य धुया ७०३

प्रथमस्तवे भावजिना द्वितीये स्वापनाजिना जिनगृहस्थाः ।

तृतीये पुनर्मामजिनास्त्रिलोकस्वापनाजिनाश्च स्तुताः ॥ ७०३ ॥

इइ पुक्खरवरदंढे, दधरिहंताण वंदणा विहिया ।

तित्ययरनामवंधणनिबंधणं जेण सुयणाणं ॥ ७०४ ॥

इह पुष्कवरदण्डे द्रव्यार्हतां वन्दना विहिता ।

तीर्थकरनामवन्धननिवन्धनं येन श्रुतज्ञानम् ॥ ७०४ ॥

भणियं च—

भूयस्त भाविणो वा, भावस्तिह कारणं तु जं लोए ।

तं दद्वं सवन्नू, सचेयणाऽचेयणं वेति ॥ ७०५ ॥

भणितं च—

भूतस्य भाविनो वा भावस्येह कारणं तु यल्लोके ।

तद् द्रव्यं सर्वज्ञाः सचेतनाऽचेतनं श्रुवन्ति ॥ ७०५ ॥

तथाहि—

अप्पुव्वनाणगहणे, सुयभत्ती पवयणे पभावणया ।

एएहिं कारणोहिं, तित्थयरत्तं लहइ जीवो ॥ ७०६ ॥

तथाहि—

अपूर्वज्ञानग्रहणे श्रुतभक्तिः प्रवचने प्रभावनता ।

एतैः कारणैः तीर्थकरत्वं लभते जीवः ॥ ७०६ ॥

एवं चउप्पवारा, अरहंता ताव वंदिया एए ।

सिद्धस्तवप्रक्रमः

संपइ कमपत्ताणं, सिद्धाणं करेमि संथवणं ॥ ७०७ ॥

एवं चतुप्पकारा अहंन्तस्तावद् वन्दिता एते ।

संप्रति क्रमप्राप्तानां सिद्धानां करोमि संस्तवनम् ॥ ७०७ ॥

अहव चिइवंदणाओ, सिद्धत्वं जेहि पावियं पुबिं ।

तप्पयलाभनिमित्तं, सिद्धे वंदामि ते इण्हि ॥ ७०८ ॥

अथवा चैत्यवन्दनात् सिद्धत्वं यैः प्राप्तं पूर्वम् ॥

तत्पदलाभनिमित्तं सिद्धान् धन्दे तानिदानीम् ॥ ७०८ ॥

१. एतत्समानं संस्कृतम्—“भूतस्य भाविनो वा भावस्य हि कारणं तु यल्लोके । तद्द्रव्यं तत्त्वज्ञैः सचेतनाऽचेतनं गदितम्”—विशेषावश्यके ५८४ गायत्रीकायाम्—(पृ० ३११) .

जह गारुडिओ गरुडं, विजो घनंतरिं सया सरइ ।
 विजासिद्धं विजाहरो वि इट्ठसिद्धत्थं ॥ ७०९ ॥
 यथा गारुडिको गरुडं, वैद्यो धन्वन्तरिं सदा स्मरति ।
 विद्यासिद्धं विद्याधरोऽपि इष्टत्वसिद्ध्यर्थम् ॥ ७०९ ॥
 एवं सिद्धपयत्थी, करेमि सिद्धाण संथवमियाणि ।
 इय भावंतो सम्मं, सिद्धाण थुइं पढइ (पयओ) ॥ ७१० ॥
 एवं सिद्धपदाऽर्थी करोमि सिद्धानां संस्तवमिदानीम् ।
 इति भावयन् सम्यक् सिद्धानां स्तुतिं पठति (प्रयतः) ७१०

“सिद्धाणं बुद्धाणं” इत्यादि सूत्रम् ॥

“सिद्धेभ्यो बुद्धेभ्यः”—इत्यादि सूत्रम् ॥

सिद्धस्तवार्थः

सिद्धा निष्फन्ना खलु, सकारंतरपवित्तिनिरवेक्खा ।
 सधुत्तमपयपत्ता, जेसिं परिकम्मणां नत्थि ॥ ७११ ॥
 सिद्धा निष्पन्नाः खलु सत्कारान्तरप्रवृत्तिनिरपेक्षाः ।
 सर्वोत्तमपदप्राप्ता तेषां परिकर्मणा नास्ति ॥ ७११ ॥
 विज्जा-जोगं-जण-धाउवायसिद्धाइया वि लोगम्मि ।
 सिद्धा चेव पसिद्धा, विसेसणं तेण बुद्धाणं ॥ ७१२ ॥
 विद्या-योगा-ऽञ्जन-धातुवादसिद्धादिका अपि लोके ।
 सिद्धा एव प्रसिद्धा विशेषणं तेन बुद्धेभ्यः ॥ ७१२ ॥
 बुद्धंति जे समग्गं, बट्ठंमणागयं अइयं पि ।
 भवभाविवत्थुतत्तं, तेसिं बुद्धाण सिद्धाणं ॥ ७१३ ॥
 बोधन्ति ये समग्गं वर्तमानमनागतमतीतमपि ।
 भवभाविवस्तुतत्त्वं तेभ्यो बुद्धेभ्यः सिद्धेभ्यः ॥ ७१३ ॥
 भुत्तिं पत्ता वि सुरा, परिभूयं जाणिऊण नियतित्थं ।
 संसारे अवयारं, कुणंति केसिंचि मयमेयं ॥ ७१४ ॥

केपांविद्ध
मतम्

१ पूर्णमूलम्—

सिद्धाणं बुद्धाणं पारगयाणं परंपरगयाणं ।
 लोयम्ममुधगयाणं नमो सया सब्वसिद्धाणं ॥ १ ॥

मुक्तिं प्राप्ता अपि सुराः परिभूतं ज्ञात्वा निजतीर्थम् ।
 संसारे अवतारं कुर्वन्ति केषाञ्चिद् मतमेतत् ॥ ७१४ ॥
 तेसि पड्विग्रहणत्थं, पारगयाणं विसेसणं भणियं ।
 न ह्रु ह्रुति तारिसा जं, पारगया भवसमुद्रस्स ७१५
 तेषां प्रतिबोधनार्थं 'पारगतेभ्यो' विशेषणं भणितम् ।
 न खलु भवन्ति तादृशा यत् पारगता भवसमुद्रस्य ७१५
 पारं पञ्जतं खलु, गयाण पत्ताण भवमहोयहिणो ।
 अञ्चत्तियगमणेणं, भुजो वि तदप्पवेसाओ ॥ ७१६ ॥
 पारं पर्यन्तं खलु गतेभ्यः प्राप्तेभ्यो भवमहोदधेः ।
 आत्यन्तिकगमनेन भूयोऽपि तदप्रवेशान् ॥ ७१६ ॥
 ते वि ह्रु अणाइसिद्धा, कैहि वि इट्ठ ति तन्निरासत्थं ।
 भन्नइ विसेसणंतर-मन्नं पि परंपरगयाणं ॥ ७१७ ॥
 तेऽपि खलु अनादिसिद्धाः कैरपि इट्ठा इति तन्निरासार्थम् ।
 भण्यते विशेषणान्तरमन्यदपि 'परंपरागतेभ्यः' ॥ ७१७ ॥
 एगुवएसादन्नो, तओ वि अन्नो तओ वि अन्नयरो ।
 एवं परंपराए, गयाण पत्ताण मुत्तिपयं ॥ ७१८ ॥
 एकोपदेशादन्यः, ततोऽपि अन्यः, ततोऽपि अन्यतरः ।
 एवं परंपरया गतेभ्यः प्राप्तेभ्यो मुक्तिपदम् ॥ ७१८ ॥
 न य वत्तव्वं पढमो, कस्सुवएसेण सिवपयं पत्तो ? ।
 कालस्स व पढमत्तं, नत्थि चिय जेण कस्सा वि ७१९
 न च वक्तव्यं प्रथमः कस्योपदेशेन शिवपदं प्राप्तः ? ।
 कालस्य वा प्रथमत्वं नास्त्येव येन कस्यापि ॥ ७१९ ॥

किं च—

विणया नाणं नाणा, उ दंसणं दंसणाओ चरणं तु ।
 चरणाहिंतो मोचसो, परंपरा इमा एवं ॥ ७२० ॥

किं च—

विनयाद् ज्ञानं, ज्ञानात्तु दर्शनं दर्शनाचरणं तु ।
 चरणेभ्यो मोक्षः परंपरा इयमेवम् ॥ ७२० ॥
 नियवीरिण अहवा, कालसहावाङ्मो वसे काठं ।
 भवियव्यनामाए, विसालसोवाणमालाए ॥ ७२१ ॥
 निजवीर्येण अथवा काल-स्वभावादीन् वशे कृत्वा ।
 भवितव्यतानाश्रया विशालसोपानमालया ॥ ७२१ ॥
 मिच्छत्तमहाकूवा, निर्गंतूण ऽज्जिऊण य कमेण ।
 संमत्तदेसविरई-चरणाइपरंपरं परमं ॥ ७२२ ॥
 मिध्यात्वमहाकूपाद् निर्गत्य अर्जित्वा च क्रमेण ।
 सम्यक्त्व-देशविरति-चरणादिपरंपरां परमाम् ॥ ७२२ ॥
 एवं परंपराए, गयाण मोक्खं सया नमो होउ ।
 जस्स जहिं मलविगमो, तस्स तहिं चेव मुत्तिपयं ७२३
 एवं परंपरया गतेभ्यो मोक्षं सदा नमो भवतु ।
 यस्य यत्र मलविगमः तस्य तत्रैव मुक्तिपदम् ॥ ७२३ ॥
 एवंविहदुन्नयनिर-सणत्थमच्चंतसुद्धबुद्धीहिं ।
 लोयग्गमुवगंयाणं, पयमेवं पयडमुवइहं ॥ ७२४ ॥
 एवंविधदुर्नयनिरसनार्थमत्यन्तशुद्धबुद्धिभिः ।
 लोकाग्रमुपगतेभ्यः पदमेवं प्रकटमुपदिष्टम् ॥ ७२४ ॥
 लोगो चउदसरञ्जू, इसिपन्माराभिहाणवरपुढवी ।
 लोयग्गधूमिया सा, सीया य जिणागमपसिद्धा ७२५
 लोकश्चतुर्दशरज्जुरीपत्त्राग्भाराभिधानवरपृथिवी ।
 लोकाग्रस्तूमिता सा सिता च जिनागमप्रसिद्धा ॥ ७२५ ॥
 तैसिं उवारिं गंतू-ण जोयणं तस्स उवरिमे कोसे ।
 उवरिमल्लन्मायम्मी, लोयग्गं सिवपयं मुत्ती ॥ ७२६ ॥
 तेषामुपरि गत्वा योजनं तस्योपरिमे कोशे ।
 उपरिमपह्भागे लोकाग्रं शिवपदं मुक्तिः ॥ ७२६ ॥

इष्टप्राग्भारा

तं ठाणमुचगयाणं, असेसकम्मक्खएण पत्ताणं ।

सव्वेसु वि संबज्झइ, नमो सया सव्वसिद्धाणं ॥७२७॥

तत् स्थानमुपगतेभ्योऽशेषकर्मक्षयेण प्राप्तेभ्यः ।

सर्वेष्वपि संबध्यते 'नमः सदा सर्वसिद्धेभ्यः' ॥ ७२७ ॥

सव्वं सिद्धं जेत्तिं, सज्झं थेवं पि किं पि नहि अत्थि । अन्योऽर्थः

ते हुंति सव्वसिद्धा, जइ वा अन्नो इमो अत्थो ॥७२८॥

सर्वं सिद्धं येषां, साध्यं श्लोकमपि किमपि नहि अस्ति ।

ते भवन्ति सर्वसिद्धा यदि वा अन्योऽयमर्थः ॥ ७२८ ॥

तित्थातित्थाहि(इ)उवा-हिमेयओ ऽणेगहा जिणमयम्मि ।

सिद्धा हुंति पसिद्धा, सव्वग्गहणेण ते गहिया ॥ ७२९ ॥

तीर्थातीर्थाद्युपाधिभेदतोऽनेकधा जिनमते ।

सिद्धा भवन्ति प्रसिद्धाः सर्वग्रहणेन ते गृहीताः ॥७२९॥

भणियं च—

सिद्धा अणेयमेया, तित्थंतित्थयस्तदियरा चैव । सिद्धभेदाः

सय-पत्तेयवियुद्धा, बुहवोहिय स-ऽन्न-गिहिलिंणे ७३०

भणितं च—

“सिद्धा अनेकभेदाः तीर्थतीर्थकर-तदितराश्चैव ।

स्वयं-प्रत्येकवियुद्धा बुधवोधिताः स्वा-ऽन्य-गृहिलिंणे ७३०

इत्थी-पुरिम-नपुंसक-एगा-ऽणेग तह समयभिन्ना य ।

तग्गहणत्थं भणियं, नमो सया सव्वसिद्धाणं ॥ ७३१ ॥

स्त्री-पुरुष-नपुंसक-एका-ऽनेकाः तथा स्वमतभिन्नाश्च” ।

तद्गृहणार्थं भणितं नमः सदा सर्वसिद्धेभ्यः ॥ ७३१ ॥

सामन्नेण जिणाई, वंदित्ता वंदई विसेसेण ।

आसल्लुवयारित्ता, वीरं वटंतित्थयरा(रं) ॥ ७३२ ॥

सामान्येन जिनादीन् वन्दित्वा वन्दते विशेषेण ।

आसन्नोपकारित्वा वीरं सर्वमानतीर्थकरम् ॥ ७३२ ॥

“जो देवाण वि” गाहा, सूत्रम् ॥

“यो देवानामपि” गाथा, सूत्रम् ।

जो देवाण भा-
वार्थः ।

एयस्स अक्खरत्थो, सुगमो साहेमि नवर भावत्थं ।
जो देवाण वि देवो, निचं सुरसेवियत्ताओ ॥७३३॥
एतस्याक्षरार्थः सुगमः कथयामि नवरं भावार्थम् ।
यो देवानामपि देवो नित्यं सुरसेवितत्वात् ॥ ७३३ ॥

तहाहि—

देवसेवा

इंतेहिं जंतेहिं य, बोहिनिमित्तं ति संपयत्थीहिं ।
अविरहियं देवेहिं, जिणपयमूलं सयाकालं ॥७३४॥

तथाहि—

आयद्धिर्याद्धिअ बोधिनिमित्तमिति संपदार्थिभिः ।
अविरहितं देवैर्जिनपदमूलं सदाकालम् ॥ ७३४ ॥

बाहिरिगा वि हु सेवा, संभवइ अओ विसेसओ भणियं ।
जं देवा पंजलिणो, भत्तिवसाओ नमंसंति ॥ ७३५ ॥

बाह्याऽपि खलु सेवा संभवत्यतो विशेषतो भणितम् ।
यं देवाः प्राञ्जलयो भक्तिवशाद् नमस्यन्ति ॥ ७३५ ॥
सेवा-नमंसणाइं, सुरेहिं कीरंति सुरचईणं पि ।
तं देवदेवमहियं, सुरचइमहियं ति संलत्तं ॥ ७३६ ॥
सेवा-नमस्यनानि सुरैः क्रियन्ते सुरपतीनामपि ।
तद् देवदेवमहितं सुरपतिमहितमिति संलपितम् ॥ ७३६ ॥

सेवामाहात्म्यम्

काऊण नमोकारं, संसइ तस्सेवण्णप्पमाहप्पं ।
फलसवणाओ जम्हा, बुद्धिपहाणा पवत्तंति ॥ ७३७ ॥
कृत्वा नमस्कारं शंसति तस्यैवानन्तमाहात्म्यम् ।
फलश्रवणाद् यस्माद् बुद्धिप्रधानाः प्रवर्तन्ते ॥ ७३७ ॥

१ पूर्णमूलम्—

जो देवाण वि देवो, जं देवा पंजली नमंसंति ।
तं देवदेवमहिअं, सिरस्ता घंदे महापीरं ॥ २ ॥

२ ‘सीतइ’ इत्यपि पाठः ।

“एको वि नमोकारो” गाथा ॥

“एकोऽपि नमस्कारः” गाथा ।

एको सवपहाणो, अब्बीओ वावि एत्थ नायवो ।
वीरस्स नमोकारो, किं पुण बहुगत्ति अविअत्थो ७३८
एकः सर्वप्रधानोऽद्वितीयो वाऽप्यत्र ज्ञातव्यः ।

एको वि गा-
थार्यः

वीरस्य नमस्कारः किं पुनर्वहुक इति अपि-अर्थः ७३८
ओहि-भणपज्जवनाणिणो वि सामन्नओ जिणा होंति ।
जियवहुगुरुकम्मत्ता, तेसि वरा हुंति केवल्लिणो ७३९
अवधि-मनःपर्यवक्षानिनोऽपि सामान्यतो जिना भवन्ति ।
जितवहुगुरुकर्मत्वात् तेषां वरा भवन्ति केवलिनः ७३९
तेहिंतो वि पहाणो, जिणवरवसभो त्ति वद्धमाणजिणो ।
तस्स नमोकारो जो, माहप्पं भन्नए तस्स ॥ ७४० ॥
तेभ्योऽपि प्रधानो जिनवरवृषभ इति वर्धमानजिनः ।
तस्य नमस्कारो यो माहात्म्यं भण्यते तस्य ॥ ७४० ॥

संसारसागराओ, तारेइ धुवं नरं व नारिं वा ।
नरगहणा नरजाई, लद्धा किं नारिगहणेण ? ॥ ७४१ ॥
संसारसागरात् तारयति ध्रुवं नरं वा नारीं वा ।
नरप्रहणाद् नरजातिलब्धा किं नारीप्रहणेन ? ॥ ७४१ ॥

नमस्कारमादा-
त्म्यम्

अन्नाणवसा केई, सिद्धिं नेच्छंति चेव नारीणं ।
तेसि पडियोहणत्थं, नारीगहणं इमं एत्थ ॥ ७४२ ॥
अज्ञानवशात् फेचित् सिद्धिं नेच्छन्ति चेव नारीणाम् ।
तेषां प्रतिबोधनार्थं नारीप्रहणमिदमत्र ॥ ७४२ ॥

नारीप्रहण-
कारणम्

संसारस्समुदाओ, संतरणं सिद्धिपययमानत्तं ।
तं नारीणं पि धुवं, जायइ जिणवरनमोकारा ॥ ७४३ ॥

१ एको वि नमोकारो, जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स ।
संसारसागराओ, तारेइ नरं व नारिं वा ॥ ३ ॥

किमयं विधि-
वादः

संसारसमुद्रात् संतरणं सिद्धिपदकमाद्यतम् ।

तन्मारीणामपि ध्रुवं जायते जिनवरनमस्कारात् ॥७४३॥

आह फुडं नहि मुणिमो, विहिवाओ एस किं व
थुइवाओ ? ।

अह विहिवयणं एयं, निरत्थयं सेसणुट्ठाणं ॥ ७४४ ॥

आह स्फुटं नहि जानीमो विविवाद् एपः किं
वा स्तुतिवादः ? ।

अथ विधिवचनमेतद् निरर्थकं शेषानुष्ठानम् ॥ ७४४ ॥

एसो चिय कायवो, निचं पुरिसेण सिद्धिकामेण ।

सो वि न जुत्तो वीओ, एकादवि कज्जसिद्धीओ ७४५

एप एव कर्तव्यो नित्यं पुरुषेण सिद्धिकामेन ।

सोऽपि न युक्तो द्वितीय एकस्मादपि कार्यसिद्धितः ७४५

स्तुतिवादस्य
अप्रामाण्यम्

अह थुइवाओ एसो, थुइ वेयालिएहिं जह रत्तो ।

कुंतस्स सत्तपाया-लभेयणे नूण सामत्थं ॥ ७४६ ॥

अथ स्तुतिवाद एव स्तूयते वैतालिकैर्यथा राक्षः ।

कुन्तस्य सप्तपातालभेदने नूनं सामर्थ्यम् ॥ ७४६ ॥

अलियवयणं खु एयं, भन्नइ सबल्लुणो पुरो कह णु ? ।

लोए वि पसिद्धमिणं, देवा सत्ता वि गेज्ज ति ७४७

अलीकवचनं स्वत्वेतद् भण्यते सर्वज्ञस्य पुरः कथं नु ? ।

लोकेऽपि प्रसिद्धमिदं देवाः सत्त्वादपि ग्राह्या इति ७४७

अलियवयणं पि पाव-स्स कारणं वन्नियं जिणेदेहिं ।

संतगुणकिचणा वि य, जिणाण जं वंदणा इट्ठा ७४८

अलीकवचनमपि पापस्य कारणं वर्णितं जिनेन्द्रैः ।

सद्गुणकीर्तनाऽपि च जिनानां यद् वन्दना इष्टा ॥७४८॥

एयं दुहा वि एवं, चिंतिजंतं न संगयं भाइ ।

गाहासुत्तं भंते !, ता सीसउ एत्थ परमत्थो ॥७४९॥

एतद् द्विधाऽपि एवं चिन्त्यमानं न संगतं भाति ।
 गाथासूत्रं भगवन् ! ततः शिष्यतामत्र परमार्थः ॥ ७४९ ॥
 भणइ गुरु भो ! तुमए, वियप्पकल्लोललोलहियएण । प्रतिववः
 मोहं कओ पयासो, भावत्थमवुज्झमाणेण ॥ ७५० ॥
 भणति गुरुभोः ! त्वया विकल्पकल्लोललोलहृदयेन ।
 मोषं कृतः प्रयासो भावार्थमवुध्यमानेन ॥ ७५० ॥
 नणु सिद्धमेव भगवओ, एसो सर्वोत्तमो नमोकारो ।
 आणाणुपालणत्थं, भावनमोकाररूपं चि ॥ ७५१ ॥
 ननु सिद्धमेव भगवत एव सर्वोत्तमो नमस्कारः ।
 आक्षान्तुपालनार्थं भावनमस्काररूप इति ॥ ७५१ ॥
 आणाणुपालणाओ, तत्तो सबुत्तमा भवतरणं (?) ।
 होइ धुवं भवियाणं, गाहामुत्तं कहमजुत्तं ? ॥ ७५२ ॥
 आक्षान्तुपालनान् ततः सर्वोत्तमाद् भवतरणम् ।
 भवति ध्रुवं भव्यानां गाथासूत्रं कथमयुक्तम् ? ॥ ७५२ ॥
 ता विहिवाओ एसो, थुइवाओ वा न दोसमावहइ ।
 सन्भूयभासणाओ, संतगुणुक्कित्तणा चेव ॥ ७५३ ॥
 ततो विधिवाद् एषः स्तुतिवाद्वा वा न दोषमावहति ।
 सद्भूतभाषणान् सदुणोत्कीर्तना एव ॥ ७५३ ॥
 नणु तणुसत्ता नारी, तीसे कह घटइ एरिसं विरियं ? । श्रीनिर्वाण-
 उत्तमवीरियसज्ज्ञा, होइ जओ मुत्तिसंपत्ती ॥ ७५४ ॥ श्रीमांसा
 ननु तनुमत्त्वा नारी तस्यां कथं घटते एतादृशं वीर्यम् ? ।
 उत्तमवीर्यसाध्या भवति यतो मुत्तिसंपत्तिः ॥ ७५४ ॥
 वीरियविरहाओ चिय, सत्तमपुढवीगई वि नो तीसे ।
 ता कह नेवाणगमो, मुणिवर ! घटइ ? चि गुरुराह ॥
 वीर्यविरहादेव मममपृथिवीगतिरपि नो तस्याः ।
 ततः कथं निर्वाणगमो मुनिवर ! घटते ? इति गुरुराह ॥

विरिण होइ हीणो, इत्थीहिंतो नपुंसओ लोए ।
 सो वचइ नेषाणं, महातमं चाविगाणेणं ॥ ७५६ ॥
 वीर्येण भवति हीनः स्त्रीभ्यो नपुंसको लोके ।

स व्रजति निर्वाणं महातमां चाऽविगानेन ॥ ७५६ ॥
 ता कीस न इच्छिज्जइ, सिद्धी नारीण निउणवुद्धीहिं ? ।
 अह सत्तमपुढवीए, गमणाभावो इहं नार्यं ॥ ७५७ ॥
 ततः कस्माद् नेष्यते सिद्धिर्नारीणां निपुणवुद्धिभिः ? ।

अथ सप्तमपृथिव्यां गमनाऽभाव इह ज्ञातम् ॥ ७५७ ॥
 नणु भावविसेसाओ, सिद्धिं नरयं च पाणिणो जंति ।
 नारीणमसुहभावो, न हु तिषो होइ पयईए ॥ ७५८ ॥
 ननु भावविशेषात् सिद्धिं नरकं च प्राणिनो यान्ति ।

नारीणामशुभभावो न खलु तीव्रो भवति प्रकृत्या ॥ ७५८ ॥
 तम्हा सत्तमपुढवीं, न जंति ताओ निसग्गओ चेव ।
 वचंति मुत्तिमुत्तम !, सुहपरिणामोवलंभाओ ॥ ७५९ ॥
 तस्मात् सप्तमपृथिवीं न यान्ति ता निसर्गदेव ।

व्रजन्ति मुक्तिमुत्तम ! शुभपरिणामोपलम्भात् ॥ ७५९ ॥
 सत्तममहिगामित्ता(त्तं), जइ हेऊ होज्ज उड्डगमणस्स ।
 ता कीस सहस्सारा, उवारिं मच्छा न गच्छंति ? ७६०
 सप्तममहीगामित्वं यदि हेतुर्भवेदूर्ध्वगमनस्य ।

ततः कस्मात् सहस्रारादुपरि मत्स्या न गच्छन्ति ? ॥ ७६० ॥
 जइ जाइपचयाओ, मच्छाईणं न अत्थि सिद्धिगमो ।
 तह सत्तमपुढविमई, नारीण निसग्गओ नत्थि ७६१
 यथा जातिप्रत्ययाद् मत्स्यादीनां नास्ति सिद्धिगमः ।

तथा सप्तमपृथ्वीगतिर्नारीणां निसर्गतो नास्ति ॥ ७६१ ॥
 तह वि हु जुत्ता मुत्ती, जम्हा दीसइ अणुत्तरं विरियं ।
 भम्मविसयम्मि तासिं, तहातहाउ ज्जु(ज्ज)मंतीणं ॥ ७६२ ॥

तथाऽपि खलु युक्ता मुक्तिर्यस्माद् दृश्यतेऽनुत्तरं वीर्यम् ।

धर्मविषये तासां तथातथोद्यच्छन्तीनाम् ॥ ७६२ ॥

किं बहुणा ? सिद्धमिणं, लोए लोउत्तरे वि नारीणं ।

नियनियधम्माधरणं, पुरिसेहिंतो विसेसेणं ॥ ७६३ ॥

किं बहुना ? सिद्धमिदं लोके लोकोत्तरेऽपि नारीणाम् ।

निजनिजधर्माचरणं पुरुषेभ्यो विशेषेण ॥ ७६३ ॥

सुहभावसालिणीओ, दाण-दया-सील-संजमधरीओ ।

सुत्तस्स पमाणत्ता, लहंति मुत्तिं सुनारीओ ॥ ७६४ ॥

शुभभावशालिन्यो दान-दया-शील-संयमधर्यः ।

सूत्रस्य प्रमाणत्वाद् उभन्ते मुक्तिं सुनार्यः ॥ ७६४ ॥

इय पट्टमाणतित्था-हिनायगं वंदिऊण भावेण ।

नेमिजितस्तवः

कल्लाणत्तयकित्तण-पुव्वं नेमीजिणं थुणइ ॥ ७६५ ॥

इति वर्तमानतीर्थाधिनायकं वन्दित्वा भावेन ।

कल्याणकत्रयकीर्तनपूर्वं नेमिजिनं स्तौति ॥ ७६५ ॥

“उज्जितसेलंसिहरे” गाहा, सूत्रम् ॥

“उज्जयन्तशैलशिखरे” गाथा, सूत्रम् ।

सुत्तथो सुगमो चिय, किं पुण कारणमिमस्स संखवणं ? । किमर्थं संस्तवः

कीरइ भुवणचन्धुय-विसेसचरियाणुसरणत्थं ॥ ७६६ ॥

सूत्रार्थः सुगम एव किं पुनः कारणमस्य संस्तवनम् ? ।

क्रियते भुवनात्यद्भुतविशेषचरितानुस्मरणार्थम् ॥ ७६६ ॥

अहवा—

भत्ती नेमिजिणेन्दे, होइ पसिद्धी तहा मुतित्थस्स ।

कल्लाणयतियपूया-संपायणमेय गाहाए ॥ ७६७ ॥

१. पूगमूलम्—

उज्जितसेलसिहरे, दिक्खा नाणं निसीहिआ जहस्स ।

तं धम्मचण्डघट्टि, अरिद्वेनेमिं नमंस्सामि ॥ ४ ॥

अथवा—

भक्तिर्नेमिजिनेन्द्रे भवति प्रसिद्धिः तथा सुतीर्थस्य ।

कल्याणकत्रिकपूजासंपादनमेतद् गायया ॥ ७६७ ॥

सुकयमणुमोदअवं, पुणो पुणो साणुबंधफलहेऊ ।

इय वंदिय देवाणं, भुजो अणुकित्तणं कुणइ ॥७६८॥

सुकृतमनुमोदितव्यं पुनः पुनः सानुबन्धफलहेतु ।

इति वन्दित्वा देवेभ्यो भूयोऽनुकीर्तनं करोति ॥७६८॥

“चत्तारि अट्ट दस दो य वंदिया” गाहा, सूत्रम् ॥

“चत्वारः अष्ट दश द्वौ च वन्दिताः” गाथा, सूत्रम् ।

चत्तारिगाथार्यः चउरो उसभजिणाओ, अट्ट य सुमईजिणाओ आरम्भ ।

विमलजिणाओ दस दो, अ वंदिया पास-वीरजिणा ७६९

चत्वार ऋषभजिनाद् अष्टौ च सुमतिजिनादारभ्य ।

विमलजिनादष्ट द्वौ च वन्दितौ पार्श्व-वीरजिनौ ॥७६९॥

सधे वि जिणवरा ते, चउवीसं भरहखेत्तसंभूया ।

परमट्टनिट्ठियट्टा, कयकिच्चा नोवयारेणं ॥ ७७० ॥

सर्वेऽपि जिनवरास्ते चतुर्विंशतिर्भरतक्षेत्रसंभूताः ।

परमार्थनिष्ठितार्थाः कृतकृत्या नोपचारेण ॥ ७७० ॥

एवं बहुप्पयारा, सिद्धा सधे वि दिंतु मे सिद्धि ।

आइन्नयपामन्ना, वक्खायं गाहदुग्मेयं ॥ ७७१ ॥

एवं बहुप्रकाराः सिद्धाः सर्वेऽपि ददतु मम सिद्धिम् ।

आचीर्णकप्रामाण्याद् व्याख्यातं गाथाद्विकमेतत् ॥७७१॥

किमेतत्

सूत्रोक्तम्?

सुत्ताऽभणियं ति न सं-गयं ति एयं न जुज्जए वोत्तुं ।

सन्मावबुद्धिजणं, सव्वं सुत्ते भणियमेव ॥ ७७२ ॥

१. पूर्णमूलम्—

चत्तारि अट्ट दस दो य, वंदिआ जिणवरा चउव्वीसं ॥

परमट्टनिट्ठिअट्टा, सिद्धा सिद्धि मम दिसंतु ॥ ५ ॥

सूत्राऽभणितमिति न संगतमित्येतद् न युज्यते वक्तुम् ।

सद्भावबुद्धिजनकं सर्वं सूत्रे भणितमेव ॥ ७७२ ॥

वद्वद् विमुद्धभावो, भविष्याणमिमेण गाहजुयलेण ।

अणुहवसिद्धं एयं, भावपहाणाण भवार्णं ॥ ७७३ ॥

वर्धते विशुद्धभावो भव्यानामनेन गाथायुगलेन ।

अनुभवसिद्धमेतद् भावप्रधानानां भव्यानाम् ॥ ७७३ ॥

युद्ध-थोत्त-चित्तपमुहं, गुणकरमन्नं पि संमयं जह वा ।

एयं पि तद्वा नेयं, मज्झत्थमणोहिं विउसेहिं ॥ ७७४ ॥

स्तुति-स्तोत्र-चित्रप्रमुखं गुणकरमन्यदपि संमतं यथा वा ।

एतदपि तथा ज्ञेयं मध्यस्थमनोभिर्विद्वद्भिः ॥ ७७४ ॥

जिणवन्दणावसाणे, जिणगिहवासीण देव-देवीणं ।

देवानां संवोध-
नार्थं का-
योत्सर्गः

संवोदणत्थमहुणा, काउस्सग्गं कुणइ एवं ॥ ७७५ ॥

जिनवन्दनावसाने जिनगृहवासिनां देव-देवीनाम् ।

संवोधनार्थमधुना कायोत्सर्गं करोत्येवम् ॥ ७७५ ॥

“वेयावच्चगराणं संतिगराणं सम्मदिट्ठि-समाहि-
गराणं फरेमि काउस्सग्गं अन्नत्थूससिण्णं”

इत्यादि सूत्रम् ॥

“वैयावृत्त्यकराणां शान्तिकराणां सम्यग्दृष्टि-समा-
धिकराणां करोमि कायोत्सर्गमन्यत्रोच्छ्वसितेन”

इत्यादि सूत्रम् ॥

वेयावच्चं जिणगिह-रक्खण-परिट्ठवणाइजिणकिच्चं ।

संती पढणीयकओ-वसग्गविनिवारणं भवणे ॥ ७७६ ॥

वैयावृत्त्यं जिनगृहरक्षणपरिष्ठा(प्रतिष्ठा)पनादि जिनकृत्यम् ।

शान्तिः प्रलानीकृत्योपभोगविनिवारणं भवने ॥ ७७६ ॥

सम्मदिट्ठी संघो, तस्स समाही मणोदुहाभावो ।
 एएसि करणसीला, सुरवरसाहम्मिया जे उ ॥७७७॥
 सम्यग्दृष्टिः संघः, तस्य समाधिर्मनोदुःखाभावः ।
 एतेषां करणशीलाः सुरवरसाधर्मिका ये तु ॥ ७७७ ॥
 तेसिं संमाणत्थं, काउस्सगं करेमि एत्ताहे ।
 अन्नत्थूससियाई-पुव्वुत्तागारकरणेणं ॥ ७७८ ॥
 तेषां सम्मानार्थं कायोत्सर्गं करोमीदानीम् ।
 अन्यत्रोच्छ्वसितादिपूर्वोक्ताऽऽकारकरणेन ॥ ७७८ ॥

कस्यचिन्मतम्

एत्थ उ भणेज्ज कोई, अविरइगंधाण ताणमुत्सग्गो ।
 न हु संगच्छइ अम्हं, सावय-समणेहि कीरंतो ७७९
 अत्र तु भणेत् कश्चिद् अविरतिकान्धानां तेषामुत्सर्गः ।
 न खलु संगच्छतेऽस्माभिः भावक-भ्रमणैः क्रियमाणः ॥७७९॥

प्रतिपत्तनम्

गुणहीणवंदणं खलु, न हु जुत्तं सबदेस-विरयाणं ।
 भणइ गुरु सच्चमिणं, एत्तो चिय एत्थ नहि भणियं ७८०
 गुणहीनवन्दनं खलु न खलु युक्तं सर्व-देशविरतानाम् ।
 भणति गुरुः सत्यमिदमित एवात्र नहि भणितम् ७८०
 वंदण-पूयण-सक्का-रणाइहेउं करेमि उत्सगं ।
 वच्छल्लं पुण जुत्तं, जिणमयजुत्ते तणुगुणे वि ॥७८१॥
 वन्दन-पूजन-सत्कारणादिहेतुं करोम्युत्सर्गम् ।
 वात्सल्यं पुनर्युक्तं जिनमतयुक्ते तनुगुणेऽपि ॥ ७८१ ॥
 ते हु पमत्ता पायं, काउस्सग्गेण वोहिया धणियं ।
 पडिउज्जमंति फुडपा-डिहेरकरणे ददुच्छाहा ॥७८२॥
 ते खलु प्रमत्ताः प्रायः कायोत्सर्गेण बोधिता भृशम् ।
 प्रत्युद्यच्छन्ति स्फुटप्रातीहार्यकरणे दत्तोत्साहाः ॥७८२॥

देवसान्निध्यो-
दाहरणानि

सुवइ सिरिकंताए, मणोरमाए तहा सुभदाए ।
 अभयाईणं पि कयं, सन्नेज्जं सासणसुरेहिं ॥ ७८३ ॥

श्रूयते श्रीकान्ताया मनोरमायास्तथा सुभद्रायाः ।

अभयादीनामपि कृतं सान्निध्यं शासनमुरैः ॥ ७८३ ॥

संघुस्सग्गा पायं, वड्डइ सामत्यमिह सुराणं पि ।

जह सीमंधरमूले, गमणे माहिलविवायम्मि ॥ ७८४ ॥

संघोत्सर्गान् प्रायो वर्धते सामर्थ्यमिह सुराणामपि ।

यथा सीमंधरमूले गमने माहिलविवादे ॥ ७८४ ॥

जक्खाए वा सुवड्ड, सीमंधरसामिपायमूलम्मि ।

नयणं देवीए कयं, काउस्सग्गेण सेसाणं ॥ ७८५ ॥

यक्षाया वा श्रूयते सीमंधरसामिपादमूले ।

नयनं देव्या कृतं फायोत्सर्गेण शेषाणाम् ॥ ७८५ ॥

एमाइकारणेहिं, साहम्मियमुरवराणं वच्छल्लं ।

पुवपुरिसेहिं कीरइ, न वंदणाहेउमुस्सग्गो ॥ ७८६ ॥

एवमादिकारणैः साधर्मिकमुरवराणां वात्सल्यम् ।

पूर्वपुरुषैः क्रियते न वन्दनाहेतुमुत्सर्गः ॥ ७८६ ॥

पुवपुरिसाणं मग्गो, वसंतो नैय चुवड्ड मुमग्गा ।

पूर्वपुरुषाना-
मम्

पाउणइ भावमुद्धिं, मुग्गइ मिच्छाविगप्पेहिं ॥ ७८७ ॥

पूर्वपुरुषाणां मार्गे व्रजन् नैव भ्रश्यति गुमार्गान् ।

प्राप्नोति भावमुद्धिं मुच्यते मिथ्याविकल्पैः ॥ ७८७ ॥

पारियकाउस्सग्गो, परमेट्ठीणं च कयनमोसारो ।

चेपावगगराणं, देज्ज भुइं जस्सपमुहाणं ॥ ७८८ ॥

पारितकायोत्सर्गः परमेष्ठिनां च कृतनमस्कारः ।

पैसावृत्त्यपराणां दद्यात् शुनिं यद्वाप्रमुत्तमानाम् ॥ ७८८ ॥

कयमिद्धनमोसारो, पुणो वि पणिसायदंडगाईयं ।

वीयभुइनुयलण्णं, पुविं पिय वंदणं कुणइ ॥ ७८९ ॥

श्वमिद्धनमस्कारः पुनरपि अनिस्तनदण्डकारिणम् ।

विनीदशुनिमुगलत्वेन पूरेति वन्दनां करोति ॥ ७८९ ॥

अपीनरु-
क्त्वम्

पुणरुक्तं पि न दुष्टं, दद्वमिणं जिनागमन्नुहि ।
जिणगुणयुइस्वत्ता, कम्मक्खयकारणत्तेण ॥ ७९० ॥
पुनरुक्तमपि न दुष्टं द्रष्टव्यमिदं जिनागमज्ञैः ।
जिनगुणस्तुतिरूपत्वात् कर्मक्षयकारणत्वेन ॥ ७९० ॥
सइ चित्तसमाहाणे, अहियं पि जिणेंदवंदणं सेयं ।
कम्मक्खयहेउत्ता, पंचनमोकारगुणणं व ॥ ७९१ ॥
सदा चित्तसमाधानेऽधिकमपि जिनेन्द्रवन्दनं श्रेयः ।
कर्मक्षयहेतुत्वात् पञ्चनमस्कारगुणनमिव ॥ ७९१ ॥
भणियं च पव्वदिवसे, पत्तेयं चेइयाई सद्वाइ ।
समणेहिं सावणहिं य, सत्तीए वंदणिज्जाइ ॥ ७९२ ॥
भणितं च पर्वदिवसे प्रत्येकं चैत्यानि सर्वाणि ।
श्रमणैः श्रावकैश्च शक्त्या वन्दनीयानि ॥ ७९२ ॥
जह विसविधायणत्थं, पुणो पुणो मंतमंतणं सुहयं ।
तह मिच्छत्तविसहरं, विन्नेयं वंदणाई वि ॥ ७९३ ॥
यथा विपविघातनार्थं पुनः पुनः मन्त्रमन्त्रं शुभकम् ।
तथा मिथ्यात्वविपहरं विज्ञेयं वन्दनाद्यपि ॥ ७९३ ॥

भणियं च—

मिच्छादंसणमहणं, सम्मइंसणविसुद्धिहेउं च ।
चिइवंदणाइ विहिणा, पन्नत्तं वीयरगेहिं ॥ ७९४ ॥

भणितं च—

मिथ्यादर्शनमथनं सम्यग्दर्शनविशुद्धिहेतु च ।
चैत्यवन्दनादि विधिना प्रज्ञप्तं वीतरागैः ॥ ७९४ ॥
जइ वि बहुहा न तीरइ, दो वाराओ अवस्स कायवं ।
संविग्गमुणीहिं जओ, आइन्नं वन्नियं चेव ॥ ७९५ ॥
यद्यपि बहुधा न शक्यते द्वौ धारौ अवश्यकर्तव्यम् ।
संविग्रमुनिमिर्यत आचीर्णं वर्णितमेव ॥ ७९५ ॥

सुहभाववृद्धिहेतुं, निचं जिणवंदणा सिवत्थीहिं ।

संपुत्ता कायद्वा, विसेसओ गेहवासीहिं ॥ ७९६ ॥

शुभभाववृद्धिहेतुं नित्यं जिनवन्दना शिवार्थिभिः ।

संपूर्णा कर्तव्या विशेषतो गेहवासिभिः ॥ ७९६ ॥

आह किमेसा तुब्भे, विसेसओ सावयाणमुवइद्वा ? । पृच्छा

किं साहूण न नियमो ? , भणइ गुरु सुणसु परमत्थं ॥ प्रतिबन्धः

आह किमेसा युष्माभिर्विशेषतः श्रावकाणामुपदिष्टा ? ।

किं साधूनां न नियमः ? भणति गुरुः शृणु परमार्थम् ७९७

समणाण सावयाण य, उस्सग्गो एस चेव दट्ठवो ।

गिहिणा विसेसमणणे, विंतीमं कारणं गुरुणो ७९८

श्रमणानां श्रावकाणां चोत्सर्ग एष एव द्रष्टव्यः ।

गृहिणा विशेषमणने भुवन्तीदं कारणं गुरुवः ॥ ७९८ ॥

चरणद्वियाण किरिया, सवा वि जिणेंदवंदणा चेव ।

आणाणुपालणं चिय, जम्हा तं विंति तत्तविज्ज ७९९

चरणस्थितानां क्रिया सर्वापि जिनेन्द्रवन्दना एव ।

आज्ञानुपालनमेव यस्मान् तद् भुवते तत्त्वविदः ॥ ७९९ ॥

चरणकरणाविरोहा, साहू वंदंति हीणमहियं वा ।

किरियंतरे वि तेसिं, परिणामो तग्गओ चेव ८००

चरणकरणाऽविरोधान् साधवो वन्दते हीनमधिकं वा ।

क्रियान्तरेऽपि तेषां परिणामस्तद्वत् एव ॥ ८०० ॥

गिहिणो पुण सो भावो, ताव चिय जाव वंदणं कूणइ ।

आरंभपरिगहवा-चटस्स न उ सेसकालम्मि ॥ ८०१ ॥

गृहिणः पुनः स भावमावदिति य यावद्वन्दनां करोति ।

आरम्भपरिमदव्यावृत्तस्य न तु शेषकाले ॥ ८०१ ॥

तम्हा संपुत्त चिय, जुत्ता जिणवंदणा गिहत्थाणं ।

सुहभाववृद्धिओ जं, जायइ कम्मरएओ विउलो ८०२

तस्मात् संपूर्णा एव युक्ता जिनवन्दना गृहस्थानाम् ।

शुभभाववृद्धेर्यद् जायते कर्मक्षयो विपुलः ॥ ८०२ ॥

संपुन्नपक्षवाद्, विचिविरोहाङ्कारणा कह वि ।

उहरतरं पि कुणंतो, संपुन्नाए फलं होइ(लहइ) ॥ ८०३ ॥

संपूर्णापक्षपाती वृत्तिविरोधादिकारणात् कथमपि ।

लघुतरामपि कुर्वन् संपूर्णायाः फलं भवति (लभते) ॥ ८०३ ॥

जो पुण पमायसीलो, कुग्गहगरलेण वावि हयसन्नो ।

संपुन्नाकरणमणो-रहं पि हियए न धारेइ ॥ ८०४ ॥

यः पुनः प्रमादशीलः कुग्रहगरलेन वाऽपि हतसंज्ञः ।

संपूर्णाकरणमनोरथमपि हृदये न धारयति ॥ ८०४ ॥

सो मोहतिमिरछाइय-दिट्ठी बहुदुक्खसावयाइन्ने ।

संमग्गमपावंतो, परिभमइ चिरं भवारन्ने ॥ ८०५ ॥

स मोहतिमिरच्छादितदृष्टिर्बहुदुःखश्चापवाकीर्णः ।

सन्मार्गमप्राप्नुवन् परिभ्रमति चिरं भवारण्ये ॥ ८०५ ॥

तो तिकालं गिहिणो, पंचहि सक्कथएहिं सा जुत्ता ।

जइ ताव वित्तिवाहा, असमाधिकरी न संभवइ ८०६

तत्तत्त्विकालं गृहिणः पञ्चमिः शक्रस्तवैः सा युक्ता ।

यदि तावद् वृत्तिवाधा असमाधिकरी न संभवति ८०६

तन्भावे उ अवस्सं, नवमेयाए इमीएँ अन्नयरी ।

पडिसुद्धा कायवा, दंसणसुद्धिं महत्तेण ॥ ८०७ ॥

तद्भावे तु अवश्यं नवमेदाया अस्या अन्यतरा ।

प्रतिशुद्धा कर्तव्या दर्शनशुद्धिं काङ्क्षता ॥ ८०७ ॥

नवमेया पुण एसा, भणिया पुरिसेहि तत्तवेईहिं ।

संपुन्नमचायंतो, मा कोइ चएज्ज सबं पि ॥ ८०८ ॥

वृत्तिवाधाचि-
न्तनम्

नवभेदा पुनरेषा भणिता पुरुषैस्तत्त्ववेदिभिः ।

संपूर्णमशक्नुवन् मा कोऽपि त्यजेत् सर्वमपि ॥ ८०८ ॥

आह किमेवमयं धिय, उयाहु अहिया वि संगया एसा ? । आधिक्यं क्रियायाः
पडिभणइ गुरु सुंदर !, अइभरियं नत्थि धम्मम्मि ॥ ८०९ ॥

आह किमेतावत्येव उताहो अधिकाऽपि संगता एसा ।

प्रतिभणति गुरुः सुन्दर ! अतिभृतं नास्ति धर्मे ॥ ८०९ ॥

एत्तो अहिगतराऽवि हु, कीरंती गरुयभत्तिराएण ।

कल्लाणयपद्दाइसु, गुणावहां चेव मत्ताणं ॥ ८१० ॥

इत्तोऽधिकतराऽपि खलु क्रियमाणा गुरुकभक्तिरागेण ।

कल्याणकपर्वादिषु गुणावहा एव भक्तानाम् ॥ ८१० ॥

बहुइ धम्मज्झाणं, फुरंति हियए गुणा जिणिंदाणं ।

उच्छलइ तेषु भत्ती, कम्मिघणहुयवहसमाणा ॥ ८११ ॥

वर्धते धर्मध्यानं स्फुरन्ति हृदये गुणा जिनेन्द्राणाम् ।

उच्छलति तेषु भक्तिः कर्मेन्धनहुतबहसमाना ॥ ८११ ॥

अन्नेसिं मवाणं, उवइट्ठो होइ उत्तमो मग्गो ।

इय विविहा हुंति गुणा, पुणो पुणो वंदणाकरणे ॥ ८१२ ॥

अन्येषां भव्यानामुपदिष्टो भवति उत्तमो मार्गः ।

इति विविधा भवन्ति गुणाः पुनः पुनर्वन्दनाकरणे ॥ ८१२ ॥

अत्र च—

मावुल्लासेण विणा, अहिगपवित्ती न होइ धम्मम्मि ।

सो खलु सुप्पणिहाणं, भवइ विन्नायसमएहिं ॥ ८१३ ॥

अन्यथा—

भावोल्लासेन विना अधिकप्रवृत्तिर्न भवति धर्मे ।

स खलु सुप्रणिधानं भण्यते विज्ञातसमयैः ॥ ८१३ ॥

दुर्गतनारी.

सुवह दुग्गयनारी, जयगुरुणो सिंदुवारकुसुमेहिं ।
 पूयापणिहाणेणं, उवउत्ता(वण्णा) तियसलोयम्मि ८१४
 श्रूयते दुर्गतनारी जगद्गुरोः सिन्दुवारकुसुमैः ।
 पूजाप्रणिधानेन उपयुक्ता(पन्ना) त्रिदशलोके ॥ ८१४ ॥

दुर्गुरः

चंदणपणिहाणाओ, सुविसुद्धाओ पवहुमाणाओ ।
 सुवह जिणेदसमए, देवत्तं दुदुरो पत्तो ॥ ८१५ ॥
 वन्दनप्रणिधानात् सुविशुद्धात् प्रवर्धमानात् ।
 श्रूयते जिनेन्द्रसमये देवत्वं दुर्गुरः प्राप्तः ॥ ८१५ ॥
 एत्तो चिय सुहमइणो, बहुसो वंदंति पवदियहेसु ।
 तित्थाणि मणे धरिउं, अट्ठावय-रेवयाईणि ॥ ८१६ ॥
 इत एव शुभमतयो बहुशो वन्दन्ते पर्वदिवसेषु ।
 तीर्थानि मनसि धृत्वा अष्टापद-रैवतादीनि ॥ ८१६ ॥
 सुत्तम्मि वि भणियमिणं, अट्ठमि-चाउइसीसु सङ्गेण ।
 सवाइं चेइयाइं, विसेसओ वंदियवाइं ॥ ८१७ ॥
 सूत्रेऽपि भणितमिदमष्टमी-चतुर्वशीषु सङ्गेन ।
 सर्वाणि चैत्यानि विशेषतो वन्दितव्यानि ॥ ८१७ ॥

पूर्वपुरुषशास्त्रम्

तह सावगो वि एवं, वञ्जिज्जइ पुव्वपुरिससत्थेसु ।
 पूयाविसेसकारी, पवेसु इमं जओ सुत्तं ॥ ८१८ ॥
 तथा श्रावकोऽपि एवं वर्ण्यते पूर्वपुरुषशास्त्रेषु ।
 पूजाविशेषकारी पर्वसु इदं यतः सूत्रम् ॥ ८१८ ॥
 संवेच्छर-चाउम्मासिएसु अट्ठाहियासु वि तिहीसु ।
 सवायरेण लग्गइ, जिणवरपूजा-त्तवगुणेसु ॥ ८१९ ॥

१. एषा चतुर्थे पञ्चाशके ४९ तमा, तत्र वृत्तौ कथाऽपि दर्शिता—

श्रीपञ्चाशके (पृ० ८६)

२. एषा नवमे पञ्चाशके ४२ गाथाया वृत्तौ “अभिधीयते चाऽऽगमे” इत्युल्लिख्य
 दर्शिता श्रीटीकाकृता—श्रीपञ्चाशके (पृ० १६०).

संवत्सर-चातुर्मासिकेषु अष्टाहिकास्वपि तिथिषु ।

सर्वादरेण लगति जितवरपूजातपोगुणेषु ॥ ८१९ ॥

इय पूय चिय एगा, भणिया न य वंदण ति मा बुज्झ । नैकैव पूजा.

नहि संपुन्ना पूया, वंदणविगला जओ होइ ॥ ८२० ॥

एया पूजा एवैका भणिता न च वन्दनेति मा सुप्पस्य ।

नहि संपूर्णा पूजा वन्दनविकला यतो भवति ॥ ८२० ॥

निचं चिय किचमिणं, न य सबो तरइ निचसो काउं ।

इय सबपरिचाया, उवइहा पव्वदियहेसु ॥ ८२१ ॥

नित्यमेव कृत्यमिदं न च सर्वः शक्नोति नित्यदाः कर्तुम् ।

इति सर्वपरित्यागाद् उपविष्टा पर्वदिवसेषु ॥ ८२१ ॥

सुचे एगविह चिय, भणिया तो मेयसाहणमजुत्तं । सूत्रे एकविध-

इय धूलमइ कोई, जंपइ सुत्तं इमं सरिउं ॥ ८२२ ॥ सम-

सूत्रे एकविधा एव भणिता ततो भेदकथनमयुक्तम् ।

इति स्थूलमतिः कञ्चिन् कथयति सूत्रमिदं स्मृत्वा ॥ ८२२ ॥

तिन्निं या कइई जाव, धुईओ तिसिलोइया । सूत्रम्.

ताव तत्थ अणुभायं, कारणेण परेण वि ॥ ८२३ ॥

तिस्रो या कर्पति यावन् स्तुतीस्त्रिश्लोकाः ।

तावन् तत्र अनुज्ञातं कारणेन परेणापि ॥ ८२३ ॥

मणइ गुरू तं मुत्तं, चिइयंदणविहिपरूवगं न भवे । गुरुः

निष्कारणजिणमंदिरपरिभोगनिवारमत्तेण ॥ ८२४ ॥

भणति गुरुस्तान् सूत्रं चैत्यवन्दनविधिप्ररूपकं न भवेत् ।

निष्कारणजिनमन्दिरपरिभोगनिवारकत्वेन ॥ ८२४ ॥

१. एया च " यतो व्ययहारभाष्यवचनेषं स्थितम् " इत्युक्तत्वं टीकाहता प्रथमे पञ्चाशदधेः ४४ भाषावर्गां दर्शिता- (१०-१२) तथा मृद्वीये पञ्चाशदधेः एतच्च " इत्येतां कश्चपभाष्यवचनान् " इति द्वितीयदशमवर्गात् निष्कृतं निर्दिष्ट- (१०-५१) तथा मृद्वीये पञ्चाशदधेः पुनरपि " इत्यादि व्ययहारभाष्यवचन- भवन्त्येव " इति ५० भाषावर्गां संक्षिप्तं इवमेव तथा स्मरिता- (१०-५१).

जं वा—सदो पयडो, पक्खंतरसूयगो तहिं अत्थि ।
 संपुन्नं वा वंदइ, कड्डइ वा तिन्नि उ थुईओ ॥८२५॥
 यद् 'वा'शब्दः प्रकटः पक्षान्तरसूचकस्तत्राऽस्ति ।
 संपूर्णा वा वन्दते, कर्पति वा तिस्रस्तु स्तुतीः ॥८२५॥
 एसो वि हु भावत्थो, संभाविजइ इमस्स सुत्तस्स ।
 ता अन्नत्थं सुत्तं, अन्नत्थं न जोइउं जुत्तं ॥ ८२६ ॥
 एपोऽपि खलु भावार्थः संभाव्यतेऽस्य सूत्रस्य ।
 ततोऽन्यार्थं सूत्रमन्यत्र न योजयितुं युक्तम् ॥ ८२६ ॥
 जइ एत्तियमेत्तं चिय, जिणवंदणमणुमयं सुए हुत्तं ।
 थुइ-थोत्ताइपविच्ची, निरत्थिया होज्ज सद्वाऽवि ८२७
 यदि एतावन्मात्रमेव जिनवन्दनमनुमतं ध्रुते भवत् ।
 स्तुति-स्तोत्रादिप्रवृत्तिर्निरर्थका भवेत् सर्वाऽपि ॥ ८२७ ॥
 संविग्गा विहिरसिया, गीयत्थतमा य सूरिणो पुरिसा ।
 कह ते सुत्तविरुद्धं, सामायारीं परूवेंति ? ॥ ८२८ ॥
 संविग्गा विधिरसिका गीतार्थतमाश्च सूरयः पुरुषाः ।
 कथं ते सूत्रविरुद्धां सामाचारीं प्ररूपयन्ति ॥ ८२८ ॥

अहवा—

चैत्यवन्दनद्वै-
विषयम्.

चीवंदणा उ दुविहा, निच्चा इयरा उ होइ नायद्वा ।
 तद्विसयमिमं सुत्तं, मुणंति गीया उ परमत्थं ॥८२९॥

अथवा—

चैत्यवन्दना तु द्विविधा नित्या इतरा तु भवति ज्ञातव्या ।
 तद्विषयमिदं सूत्रं जानन्ति गीतास्तु परमार्थम् ॥ ८२९ ॥
 सम्ममवियारिऊणं, सओ य परओ य समयसुत्ताइं ।
 जो पवयणं वीकोवइ, सो नेओ दीहसंसारि ॥८३०॥
 सम्यगविचार्य स्वतश्च परतश्च समयसूत्राणि ।
 यः प्रवचनं विगोपायति स ज्ञेयो दीर्घसंसारि ॥८३०॥

दूसमदोसा जीवो, जं वा तं वा मिसंतरं पप्प । दुष्पमकाळ-
चयइ वहुं करणिजं, थेवं पडिवजइ सुहेण ॥ ८३१ ॥ दोपः
दुष्पमदोपाद् जीवो यद् वा तद् वा मिपान्तरं प्राप्य ।
त्यजति बहु करणीयं स्तोकं प्रतिपद्यते सुखेन ॥ ८३१ ॥
एकं न कुणइ मूढो, सुयमुद्दिसिऊण नियकुवोहम्मि ।
जणमन्ने पि पवत्तइ, एवं वीयं महापावं ॥ ८३२ ॥
एकं न करोति मूढः श्रुतमुद्दिश्य निजकुवोधे ।
जनमन्यमपि प्रवर्तयति एवं द्वितीयं महापापम् ॥ ८३२ ॥
उप्पन्नसंशया जे, सम्मं पुच्छंति नेव गीयत्थे । गीतार्थः
चुक्कंति सुद्धमग्गा, ते पल्लवगाहिपंडिच्चा ॥ ८३३ ॥
उत्पन्नसंशया ये सम्यक् पृच्छन्ति नैव गीतार्थान् ।
भ्रम्यन्ति शुद्धमार्गात् ते पल्लवगाहिपाण्डित्याः ॥ ८३३ ॥
अलमेत्थ पित्थरेणं, वंदिय सन्निहियचेइयाणेवं ।
अवसेसचेइयाणं, वंदणपणिहाणकरणत्थं ॥ ८३४ ॥
अलमत्र विस्तरेण वन्दित्वा सन्निहितचैत्यान्येवम् ।
अवशेषचैत्यानां वन्दनप्रणिधानकरणार्थम् ॥ ८३४ ॥
पुव्वविहाणेण पुणो, भणित्तु सक्कत्थयं तओ कुणइ । जिनचैत्यप्रणि-
जिणचेइयपणिहाणं, संविग्गो मुत्तसुत्तीए ॥ ८३५ ॥ धानम्-
पूर्वविधानेन पुनर्भणित्वा शक्रस्तवं ततः करोति ।
जिनचैत्यप्रणिधानं संविग्गो मुक्काशुषया ॥ ८३५ ॥

मूलम्—

जावंति चेइयाइं, उव्वे य अहे य तिरियलोए य ।
सवाइं साइं यंदे, इह संतो तत्थ संताइं ॥ ८३६ ॥
यायन्ति चैत्यानि ऊर्ध्वं पाथञ्च तिर्यग्लोके च ।
सर्वाणि तानि यन्दे इह सन् तत्र सन्ति ॥ ८३६ ॥
सक्कत्थएण इमिणा, एयाइं चेइयाइं वंदामि ।
सक्कथयस्त य भणणे, एयं गु पओयणं भणियं ॥ ८३७ ॥

साधुगतप्रणि-
धानम्.

शक्रस्तवेनाऽनेन एतानि चैतानि वन्दे ।

शक्रस्तवस्य च भणने एतत्खलु प्रयोजनं भणितम् ॥ ८३७ ॥

ततो य भावसारं, भणिरूपं छोमवन्दनं विहिता ।

साधुगतं प्रणिहारं, करेह एयाएँ गाहाए ॥ ८३८ ॥

ततश्च भावसारं भणित्वा स्तोमवन्दनं विधिना ।

साधुगतं प्रणिधानं करोति एतया गायया ॥ ८३८ ॥

मूलम्—

जावंत केइ साहू, भरहे-रवय(ए)महाविदेहे य ।

सधेसि तेसि पणओ, तिविहेण तिदंडविरयाणं ८३९

यावन्तः केऽपि साधवो भरतै-रवते महाविदेहे च ।

सर्वेषां तेषां प्रणतः त्रिविधेन त्रिदण्डविरतानाम् ॥ ८३९ ॥

ततो अतिचचित्तो, जिणेंदगुणवन्नणेण भुज्जो वि ।

सुकइनिबद्धं सुद्धं, थयं च थोत्तं च वज्जरइ ॥ ८४० ॥

ततोऽष्टप्रचित्तो जिनेन्द्रगुणवर्णनेन भूयोऽपि ।

सुकविनिबद्धं शुद्धं स्तवं च स्तोत्रं च कथयति ॥ ८४० ॥

स्त्वः, स्तोत्रम्.

सकयभासाबद्धो, गंभीरत्थो थओ त्ति विक्खाओ ।

पाययभासाबद्धं, थोत्तं विविहेहिं छंदेहिं ॥ ८४१ ॥

संस्कृतभाषाबद्धो गम्भीरार्थः स्त्व इति विख्यातः ।

प्राकृतभाषाबद्धं स्तोत्रं विविधैश्छन्दोभिः ॥ ८४१ ॥

गंभीरमधुरघोसं, तह तह थोत्ताइयं भणेज्जाह ।

जह जायइ संवेगं, सुणमाणणं परेसिं पि ॥ ८४२ ॥

गम्भीरमधुरघोषं तथा तथा स्तोत्रादिकं भजेत् ।

यथा जायते संवेगः शृण्वतां परेषामपि ॥ ८४२ ॥

विविहमहाकइरइओ, वन्नज्जंतो विचित्तउत्तीहिं ।

कस्स न हरेइ हिययं, तित्यंकरगुणगणो गुरुओ ? ॥ ८४३ ॥

१. “ कयेइ वज्जर-पज्जर- ” इत्यादि ॥ ८-४-२ ॥ हैमप्राकृतन्याकरणसूत्रात्
‘ वज्जरइ ’—कथयति ।

विविधमहाफविरचितो वर्ण्यमानो विचित्रोक्तिभिः ।

कस्य न हरति हृदयं तीर्थकरगुणगणो गुरुकः ॥ ८४३ ॥

भक्तिभरनिष्मरमणो, वंदित्ता सत्त्वजगद्विवाहं ।

मूलपडिमाह पुरजो, पुण्यो वि सकल्ययं पढह ॥ ८४४ ॥

भक्तिभरनिर्भरमना वन्दित्वा सर्वजगतीविम्बानि ।

मूलप्रतिमायाः पुरतः पुनरपि शक्रस्तव पठति ॥ ८४४ ॥

धीवंदणकयकिचो, पमोयरोमंचचधियसरीरो ।

फलप्रार्थनम्.

सकथएणं वंदिय, अहिमयफलपत्थणं कुणह ॥ ८४५ ॥

चैत्यवन्दनकृतकृत्यः प्रमोदरोमाश्चर्चितशरीरः ।

शक्रस्त्वेन वन्दित्वा अमिमतफलप्रार्थनां करोति ॥ ८४५ ॥

दुःखखल्वय कम्मखल्वय समाहिमरणं च बोहि-
लामो य ।

संपज्जड मह एयं, तुह नाह ! पणामकरणेणं ॥ ८४६ ॥

दुःखक्षयः कर्मक्षयः समाधिमरणं च बोधिलामश्च ।

संपद्यतां ममैतत्तव नाथ ! प्रणामकरणेन ॥ ८४६ ॥

अह्वा—

जयं धीयराय ! जगगुरु ! होउ ममं तुह पभायओ
भयवं ! ।

भयनिव्वेओ मग्गाणुसारिया इष्टफलसिद्धी ८४७

अथवा—

नय धीतराग ! जगद्गुरो ! भवतु मम तव प्रभावतो भगवन् ! ।

भयनिर्वंदो मार्गानुसारिता इष्टफलसिद्धिः ॥ ८४७ ॥

लोगविरुद्धाओ, गुरुजनपूया परत्थकरणं च ।

सुहगुरुजोगो तज्जयणसेवणा आभवमखंडा ८४८

लोकविरुद्धतागो गुरुजनपूजा परार्थकरणं च ।

सुभगुरुयोगसद्बचनसेवना आभवमखण्डा ॥ ८४८ ॥

वारिज्जइ जइ वि नियाणबंधणं वीअराय! तुह समए
तहवि मम हुज्ज सेवा, भवे भवे तुम्ह चलणाणं ८४९
वार्यते यद्यपि निदानबन्धनं वीतराग! तव समये ।

तथापि मम भवेत्सेवा भवे भवे युष्माकं चरणानाम् ॥ ८४९ ॥

एएसिं एगयरं, पणिहाणं नियमओ थ कायव्वं ।

पणिहाणंता जम्हा, संपुन्ना वंदणा भणिया ॥ ८५० ॥

एतेपामेकत्तरत् प्रणिधानं नियमतश्च कर्तव्यम् ।

प्रणिधानान्ता यस्मात् संपूर्णा वन्दना भणिता ॥ ८५० ॥

उल्लासविसेसाओ, एत्तो अहियं पि चित्तउत्तीहिं ।

पयडियभावाइसरं, कीरंतं गुणकरं चेव ॥ ८५१ ॥

उल्लासविशेषाद् इतोऽधिकमपि चित्रोक्तिभिः ।

प्रकटितभावातिशयं क्रियमाणं गुणकरमेव ॥ ८५१ ॥

अहिए भावुल्लासे, अहियाहियकरणपरिणई होइ ।

तह भावचंदणाए, लक्खणमेयं जओ भणियं ॥ ८५२ ॥

अधिके भावोल्लासे अधिकाधिककरणपरिणतिर्भवति ।

तथा भाववन्दनाया लक्षणमेतद् यतो भणितम् ॥ ८५२ ॥

वेलांए विहाणेण य, तग्गयचित्ताइणा य विन्नेओ ।

तवुद्धिभावभावेहिं, तह य दवे-यरविसेसो ॥ ८५३ ॥

वेलायां विधानेन च तद्रतचित्तादिना च विज्ञेयः ।

तद्वृद्धिभावभावैस्तथा च द्रव्ये-तरविशेषः ॥ ८५३ ॥

इह कस्सइ होज्ज मई, नियाणकरणं इमं तु पच्चखं ।

जं पत्थणपणिहाणं, कीरइ परिथूलयुद्धीहिं ॥ ८५४ ॥

इह कस्यचिद् भवेद् मतिर्निदानकरणमिदं तु प्रत्यक्षम् ।

यत् प्रार्थनाप्रणिधानं क्रियते परित्यूलयुद्धिभिः ॥ ८५४ ॥

सुवइ य दस्साईसुं, तित्थयरम्मि वि नियाणपडिसेहो ।

तम्हा न जुचमेयं, पणिहाणं अह गुरू भणइ ॥ ८५५ ॥

किं न निदा-
नम् ?

दशाशुतस्क-
न्यादयः

श्रूयते च दशादिषु तीर्थकरेऽपि निदानप्रतिषेधः ।

तस्माद् न युक्तमेतत् प्रणिधानमथ गुरुर्मणति ॥ ८५५ ॥

जं संसारनिमित्तं, पणिहाणं तं खु भन्नइ नियाणं । उत्तरम्
तं तिविहं इयलोए, परलोए कामभोगेषु ॥ ८५६ ॥ निदानत्रैविध्यं

यत् संसारनिमित्तं प्रणिधानं तत् खलु भण्यते निदानम् ।

तत् त्रिविधम्—इहलोके परलोके कामभोगेषु ॥ ८५६ ॥

सोहग्ग-रज्ज-चल-रुवसंपया माणुसम्मि लोगम्मि । इहलोकनिदानं

जं पत्थिज्जइ धम्मा, इहलोयनियाणमेयं तु ॥ ८५७ ॥

सौभाग्य-राज्य-चल-रूपसंपदा मानुषे लोके ।

यत् प्रार्थ्यते धर्माद् इहलोकनिदानमेतत् तु ॥ ८५७ ॥

वेमाणियाइसिद्धी, इंदच्चाईण पत्थणा जा उ । परलोकनिदानं

परलोयनियाणमिणं, परिहरियवं पयत्तेण ॥ ८५८ ॥

वैमानिकादिसिद्धिरिन्द्रत्वादीनां प्रार्थना या तु ।

परलोकनिदानमिदं परिहर्तव्यं प्रयत्नेन ॥ ८५८ ॥

जो पुण सुकयसुधम्मो, पच्छा मग्गइ भवे भवे भोत्तुं । भोगनिदानम्

सदाइकामभोगे, भोगनियाणं इमं भणियं ॥ ८५९ ॥

यः पुनः सुकृतसुधर्मः पश्चाद् मार्गयति भवे भवे भोक्तुम् ।

शब्दादिकामभोगान् भोगनिदानमिदं भणितम् ॥ ८५९ ॥

तह जं कोधाइसया, वह-वंधण-मारणाइपणिहाणं । द्वैपायनः

दीवायणपमुहाणं, तं पि नियाणं महापापं ॥ ८६० ॥

तथा यन् कोपातिशयाद् वध-बन्धन-मारणादिप्रणिधानम् ।

द्वैपायनप्रमुखाणां तदपि निदानं महापापम् ॥ ८६० ॥

एएसि नियाणाणं, लक्खणमेगं पि नत्थि पणिहाणं । निदानलक्षणं

ता कह भणसि नियाणं?, तहाहिभावेहि तस्सत्थं ॥ ८६१ ॥ भाषः

एतेषां निदानानां लक्षणमेकमपि नास्ति प्रणिधाने ।

ततः कथं भणसि निदानं तथाऽधिगायय सन्वार्थम्

(तथाहि भाषय वरजास्त्रम्) ॥ ८६१ ॥

दुःख इति
गाथार्थः

सारीर-भाणसाणं, दुःखाण खओ ति होइ दुःखखओ ।
नाणावरणाईणं, कम्माण खओ उ कम्मखओ ॥ ८६२ ॥

शारीर-मानसानां दुःखानां क्षय इति भवति दुःखक्षयः ।

ज्ञानावरणादीनां कर्मणां क्षयस्तु कर्मक्षयः ॥ ८६२ ॥

भन्नइ समाहिमरणं, रागदोसेहिं विप्पमुक्काणं ।

देहस्स परिच्चाओ, भवंतकारी चरितीणं ॥ ८६३ ॥

भण्यते समाधिमरणं राग-द्वेषैर्विप्रमुक्तानाम् ।

देहस्य परित्यागो भवान्तकारी चरित्रिणाम् ॥ ८६३ ॥

सम्मचरणाइ बोही, तीसे लाभो भवे भवे पत्ती ।

कम्मवखयहेउत्ता, सिद्धफलो नियमओ एसो ॥ ८६४ ॥

सम्यक्चरणादि बोधिः तस्या लाभो भवे भवे प्राप्तिः ।

कर्मक्षयहेतुत्वात् सिद्धफलो नियमत एषः ॥ ८६४ ॥

संपज्जउ मह एयं, तुह नाह पणामकरणओ सुगमं ।

मोक्खंगमेव सकलं, पत्थियमेयम्मिं पणिहाणे ॥ ८६५ ॥

संपद्यतां ममैतत् तव नाथ ! प्रणामकरणतः सुगमम् ।

मोक्षाङ्गमेव सकलं प्रार्थितमेतस्मिन् प्रणिधाने ॥ ८६५ ॥

दुइयम्मि वि पणिहाणे, भवनिवेयाइ सिवफलं चैव ।

तो नत्थि अत्थमेओ, वंजणरयणा परं भिन्ना ॥ ८६६ ॥

द्वितीयस्मिन्नपि प्रणिधाने भवनिर्बेदादि शिवफलमेव ।

ततो नास्ति अर्थभेदो व्यञ्जनरचना परं भिन्ना ॥ ८६६ ॥

एत्तो चिय एगयरं, पणिहाणं नियमओ य कायवं ।

इय पुविं उवइद्धं, दुहाऽवि न नियाणमेयं ति ॥ ८६७ ॥

इत एव एकतरत् प्रणिधानं नियमतश्च कर्तव्यम् ।

इति पूर्वमुपदिष्टं द्विधाऽपि न निदानमेतदिति ॥ ८६७ ॥

कम्मवखयत्यमीडा, तत्तो नियमेण होइ किर मोक्खो ।

जइ सो वि न पत्थिज्जइ, धम्मे आलंबणं कयरं ॥ ८६८ ॥

कर्मक्षयार्थमीडा ततो नियमेन भवति किल मोक्षः ।
यदि सोऽपि न प्रार्थ्यते धर्मे आलम्बनं कतरत् ॥८६८॥
आलम्बणनिरवेक्खा, किरिया नियमेण दवकिरियं ति ।
संमुच्छिमपायाणां, पायं तुच्छफला होइ ॥ ८६९ ॥
आलम्बननिरपेक्षा क्रिया नियमेन द्रव्यक्रियेति ।
संमूर्च्छिमपायाणां प्रायः तुच्छफला भवति ॥ ८६९ ॥

अथवा—

सुत्तम्मि चेव भणियं, पत्थणमारोग-योहिलाभस्स ।
तम्हा कायवमिणं, पणिहाणं नो खलु नियाणं ॥८७०॥

अथवा—

सूत्रे एव भणितं प्रार्थनमारोग्य-योधिलाभस्य ।
तस्मात् कर्तव्यमिदं प्रणिधानं नो खलु निदानम् ॥८७०॥
जो वि भणिओ दसाइसु, तित्थगरम्मि वि नियाण-शास्त्रार्थसंधा-
पडिसेहो । नम्

तित्थगररिद्धिअभिसंगभावओ सो वि जुत्तो चि ८७१
योऽपि भणितो दृशादिषु तीर्थकरेऽपि निदानप्रतिषेधः ।
तीर्थकरद्वयमिपङ्गभावतः सोऽपि युक्त इति ॥ ८७१ ॥

न य पत्थिया वि लब्भइ, साभिस्संगेहिं वारिसा पयवी ।
निस्संगभावसज्झा, जम्हा सा मुत्तिहेउत्ता ॥ ८७२ ॥

न च प्रार्थिताऽपि लभ्यते सामिष्वङ्गैस्तादृशी पदवी ।
निस्सङ्गभावसाध्या यस्मात् सा मुक्तिहेतुत्वात् ॥ ८७२ ॥

भणियं च—

एवं च दसाईसुं तित्थयरम्मि वि नियाणपडिसेहो । पञ्चाशकम्
जुत्तो भवपडिवद्धं, साहिस्संगं तयं जेण ॥ ८७३ ॥

भणितं च—

एवं च दशादिषु तीर्थकरेऽपि निदानप्रतिषेधः ।
 युक्तो भवप्रतिवद्धं सामिपङ्गं तकद् येन ॥ ८७३ ॥
 कयमेत्थ पसंगेणं, एवं पणिहाणसंगया एसा ।
 संपुन्ना उकोसा, निदिट्ठा वंदणा लद्धा ॥ ८७४ ॥
 कृतमत्र प्रसङ्गेन एवं प्रणिधानसङ्गतैषा ।
 संपूर्णा उत्कृष्टा निर्दिष्टा वन्दना लब्धा ॥ ८७४ ॥
 उत्सर्गेणं स चिय, कायवा सुद्धमग्गामीहिं ।
 सेसा उ देसकालादवेक्खणा होइ अट्ठविहा ॥ ८७५ ॥
 उत्सर्गेण सैव कर्तव्या शुद्धमार्गगामिभिः ।
 शेपा तु देशकालाद्यपेक्षणाद् भवति अष्टविधा ॥ ८७५ ॥
 वित्तिकिरियाऽविरोहो, अववायनिब्रंघणं गिहत्थाणं ।
 किरियंतरकालाइकमाइभावो सुसाहूणं ॥ ८७६ ॥
 वृत्तिक्रियाऽविरोधोऽपवादनिबन्धनं गृहस्थान्ताम् ।
 क्रियान्तरकालातिक्रमादिभावः सुसाधूनाम् ॥ ८७६ ॥

जओ—

दवाइएहि जुत्तस्सुस्सग्गो तदुचियं अणुट्ठाणं ।
 रहियस्स तमववाओ, जहोचियं जुत्तप्पुभयं पि ॥ ८७७ ॥

यतः—

द्रव्यादिकैर्युक्तस्योत्सर्गस्तदुचितमनुष्ठानम् ।
 रहितस्य तदपवादो यथोचितं युक्तमुभयमपि ॥ ८७७ ॥
 चेइयपरिवाडीए, कालं तह चेइयाइं आसज्ज ।
 सवा वि जहाजोगं, कायवा सुद्धवोहेहिं ॥ ८७८ ॥
 चैत्यपरिपाट्यां कालं तथा चैत्यानि आसाद्य ।
 सर्वाऽपि यथायोगं कर्तव्या शुद्धवोधैः ॥ ८७८ ॥
 सन्भावसुंदरं जं, येवं व वहुं व धम्मणुट्ठाणं ।
 होइमुविसुद्धफलयं, तद्विवरीयं न उ वहुं पि ॥ ८७९ ॥

वन्दनाया अ-
ष्टविधता

सद्भावसुन्दरं यत् स्तोकं वा बहु वा धर्मानुष्ठानम् ।

भवति सुविशुद्धफलदं तद्विपरीतं न तु बहु अपि ॥ ८७९ ॥

किंच—

इह छेय-कूट-रूपगनायं विज्ञायसमयसम्भावा ।

वन्दनायां रूपकज्ञातम्

घनैति पुत्रमुणिणो, तं पुन एयं मुणेष्वं ॥ ८८० ॥

किंच—

इह छेक-कूट-रूपकज्ञातं विज्ञातसमयसद्भावाः ।

वर्णयन्ति पूर्वमुनयस्तत् पुनरेतद् ज्ञातव्यम् ॥ ८८० ॥

दधेण य टंकेण य, जुत्तो छेओ हु रूपगो होइ ।

टंकविहूणो दधे वि न खलु एगंतछेउ चि ॥ ८८१ ॥

द्रव्येण च टङ्केन च युक्तश्छेकः खलु रूपको भवति ।

टङ्कविहीनो द्रव्येऽपि न खलु एकान्तछेक इति ॥ ८८१ ॥

अदधे टंकेण य, कूडो तेण उ विणा उ मुद चि ।

बालाद्विषयारणमेतत्तफला नियमओ होइ ॥ ८८२ ॥

अद्रव्ये टङ्केन च कूटस्तेन तु विना तु मुद्रेति ।

बालाद्विप्रतारणमात्रफला नियमतो भवति ॥ ८८२ ॥

एत्थ पुण वंदणाए, रूपसमो होइ चित्तबहुमाणो ।

टंकसमा विज्ञेया, संपुन्ना बाहिरा किरिया ॥ ८८३ ॥

अत्र पुनर्वन्दनायां रूपसमो भवति चित्तबहुमानः ।

टङ्कसमा विज्ञेया संपूर्णा बाह्या क्रिया ॥ ८८३ ॥

दोण्हं पि समायोगो, सुवंदणा छेयरूपगसरिच्छा ।

वीयगरूपगतुल्ला, पमाइणो भत्तिजुत्तस ॥ ८८४ ॥

द्वयोरपि समायोगः सुवन्दना छेकरूपकसदृशा ।

द्वितीयकरूपकतुल्या प्रमादिनो भक्तियुक्तस्य ॥ ८८४ ॥

तामाइनिमित्ताओ, अरंडकिरियं पि कुवओ तइया ।

उभयविहूणा नेया, अवंदणा चेव तत्तेणं ॥ ८८५ ॥

लाभानिनिमित्ताद् अखण्डक्रियामपि कुर्वतस्तृतीया ।
 उभयविहीना ज्ञेया अवन्दना एव तत्त्वेन ॥ ८८५ ॥
 एसो इह भावत्यो, कायद्या देसकालमासञ्ज ।
 अप्पा वा बहुगा वा, विहिणा बहुमाणजुत्तेण ॥ ८८६ ॥
 एप इह भावार्थः कर्तव्या देशकालमासद्य ।
 अत्पा वा बहुका वा विधिना बहुमानयुक्तेन ॥ ८८६ ॥
 अनुष्ठानस्य चतुर्विधता ।
 अन्नं च जिणमयम्मी, चैउविहं वन्नियं अणुट्ठाणं ।
 पीइजुयं भत्तिजुयं, वयणपहाणं असंगं च ॥ ८८७ ॥
 अन्यच्च जिनमते चतुर्विधं वर्णितमनुष्ठानम् ।
 प्रीतियुतम्, भक्तियुतम्, वचनप्रधानम्, असङ्गं च ॥ ८८७ ॥
 प्रीत्यनुष्ठानम्
 जं कुणओ पीइरसो, बहुइ जीवस्स उजुसहावस्स ।
 बालाईण व रयणे, पीइअणुट्ठाणमेयं तु ॥ ८८८ ॥
 यत् कुर्वतः प्रीतिरसो वर्धते जीवस्य ऋजुस्वभावस्य ।
 बालादीनामिव रत्ने प्रीत्यनुष्ठानमेतत् तु ॥ ८८८ ॥

१. एतच्चैवं संस्कृतम्—

तत्प्रीति-भक्ति वचना-ऽसंगोपपदं चतुर्विधं गीतम् ।
 तत्त्वामिहैः परमपदसाधनं सर्वमेवैतत् ॥ २ ॥
 यथाऽऽदरोऽस्ति परमः प्रीतिश्च हितोदया भवति कर्तुः ।
 शेषस्यागेन करोति यच्च तत्प्रीत्यनुष्ठानम् ॥ ३ ॥
 गौरवविशेषयोगाद् बुद्धिमतो यद् विशुद्धतरयोगम् ।
 क्रियते-तरतुल्यमपि ज्ञेयं तद् भक्त्यनुष्ठानम् ॥ ४ ॥
 अत्यन्तवल्लभा खलु पत्नी तद्वद्विता च जननीति ।
 तुल्यमपि कृत्यमनयोर्ज्ञातं स्यात् प्रीति-भक्तिगतम् ॥ ५ ॥
 वचनात्मिका प्रवृत्तिः सर्वत्रौचित्ययोगतो या तु ।
 वचनानुष्ठानमिदं चारित्रवतो नियोगेन ॥ ६ ॥
 यत्त्वभ्यासातिशयात् सात्मीभूतमिव चेष्टयते सौम्यः ।
 तदसंगानुष्ठानं भवति त्वेतत् तदावेधात् ॥ ७ ॥
 चक्रग्रमणं दण्डात् तदभावे चैव यत् परं भवति ।
 वचना-ऽसंगानुष्ठानयोस्तु तद् घापकं ज्ञेयम् ॥ ८ ॥

—षोडशकप्रकरणे दशमे षोडशे (पृ० ५३-५४)

बहुमाणविसेसाओ, मंदविवेगस्स भवजीवस्स ।

भक्त्यनुष्ठानम्

पुबिल्लसमं करणं, भत्तिअणुट्ठाणमाहंसु ॥ ८८९ ॥

बहुमानविशेषाद् मन्दविवेकस्य भव्यजीवस्य ।

पौर्वात्यसमं करणं भक्त्यनुष्ठानमाहुः ॥ ८८९ ॥

तुल्लं पि पालणाई, जाया-जणणीण पीइ-भत्तिगयं ।

पीइ-भत्तिसु(जु)याणं, भेओ नेओ तहेहं पि ॥ ८९० ॥

तुल्यमपि पालनादि जाया-जनन्योः प्रीति-भक्तिगतम् ।

प्रीति-भक्तियुतयोः भेदो ज्ञेयस्तथेहाऽपि ॥ ८९० ॥

जो पुण जिणगुणचेईसुत्तविहाणेण वंदणं कुणइ ।

वचनानुष्ठानम्

वयणाणुट्ठाणमिणं, चरित्तिणो होइ नियमेण ॥ ८९१ ॥

यः पुनर्जितगुणचैत्यपूक्त(चैत्यसूत्र)विधानेन चन्दनां करोति ।

वचनानुष्ठानमिदं चारित्रिणो भवति नियमेन ॥ ८९१ ॥

जं पुण अन्मासरसा, सुयं विणा कुणइ फलनिरासंसो ।

वचनानुष्ठानम्

तमसंगाणुट्ठाणं, विजेयं निउणदंसीहिं ॥ ८९२ ॥

यत् पुनरभ्यासरसात् धृतं विना करोति फलनिराशंसः ।

तदसङ्गानुष्ठानं विज्ञेयं निपुणदर्शिभिः ॥ ८९२ ॥

कुंमारचक्रममणं, पढमं दंडा तओ वि तयभावे ।

वयणा-ऽसंगाणुट्ठाणमेयकहणे इमं नायं ॥ ८९३ ॥

कुम्भकारचक्रभ्रमणं प्रथमं दण्डान् ततोऽपि तदभावे ।

वचना-ऽसङ्गानुष्ठानभेदकथने इदं ज्ञातम् ॥ ८९३ ॥

पढमं भायलवाओ, पायं वालाइयाण संभवइ ।

तओ वि उत्तरुत्तरसंपत्ती नियमओ होइ ॥ ८९४ ॥

प्रथमं भायलवान् प्रायः वालादिकानां संभवति ।

ततोऽपि उत्तरोत्तरमंशानिर्नियमनो भवति ॥ ८९४ ॥

तम्हा चउविहं पि इ, नेयमिणं पढमरुवगममाजं ।

जम्हा मुर्जाहिं सव्वं, परमपयनियंघणं भणियं ॥ ८९५ ॥

तस्मात् चतुर्विधमपि खलु नेय(क्षेय)मिदं प्रथमरूपक-

समानम् ।

यस्माद् मुनिभिः सर्वं परमपदनिबन्धनं भणितम् ॥८९५॥

वीयगरूपसमं पि हु, सम्माणुद्वाणकारणत्तेण ।

एगंतेण न दुट्ठं, पुद्वायरिया जओ वेंति ॥ ८९६ ॥

द्वितीयकरूपसममपि खलु सम्यगनुष्ठानकारणत्वेन ।

एकान्तेन न दुट्ठं पूर्वाचार्या यतो भुवते ॥ ८९६ ॥

असदस्स अपरिसुद्धा, किरिया सुद्धाएँ कारणं होइ ।

अ(ज)त्तो विमलं रयणं, सुहेण वज्झं मलं चयइ ॥८९७॥

अशठस्य अपरिसुद्धा क्रिया शुद्धायाः कारणं भवति ।

यतो विमलं रत्नं सुखेन बाह्यं मलं त्यजति ॥ ८९७ ॥

तइयगरूपगतुल्ला, मायामोसाएँ दोससंसत्ता ।

कारिमरूपवयवहारिणो व कुज्जा महानत्थं ॥८९८॥

तृतीयकरूपकतुल्या मायामृषया दोषसंसत्ता ।

कृत्रिमरूपकव्यवहारिण इव कुर्याद् महानर्थम् ॥ ८९८ ॥

होइ य पाएणेसा, अब्बाणाओ असइहाणाओ ।

कम्मस्स गुरुत्ताओ, भवाभिनंदीण जीवाणं ॥८९९॥

भवति च प्रायेणैषा अज्ञानाद् अश्रद्धानात् ।

कर्मणो गुरुत्वाद् भवाभिनन्दिनां जीवानाम् ॥ ८९९ ॥

उभयविहृणा उ पुणो, नियमाराहणविराहणारहिया ।

विसयन्मासगुणाओ, कयाइ होजा मुहनिमित्तं ॥९००॥

उभयविहीना तु पुनर्नियमाराधनविराधनारहिता ।

विषयाभ्यासगुणान् कदाचिद् भवेत् शुभनिमित्तम् ॥९००॥

धावरपुत्रः

जइ सावगस्स पुत्तो, बहुसो जिणविचदंसणगुणेणं ।

अकलमुकओ चि मरिउं, मच्छमवे पापिओ सम्मं ॥९०१॥

यथा श्रावकस्य पुत्रो पटुनो जिनविश्वदर्शनगुणेन ।

अकृतनुकृतोऽपि मृत्वा मत्स्यभवे प्राप्तः सम्यक्त्वम् ॥९०१॥

संपुत्रवन्दणविही, भणिओ एसो गुरुवएसेण । गुरुपारतन्त्र्यम्
 संपुत्रो कायवो, संपुत्रफलत्थिणा निधं ॥ ९०२ ॥
 संपूर्णवन्दनविधिर्भणित एष गुरुपदेशेन ।
 संपूर्णः कर्तव्यः संपूर्णफलार्थिना नित्यम् ॥ ९०२ ॥
 पवयणववहाराओ, वज्झं जं किंचि इह मए रइयं । क्षमाप्रार्थना.
 तं सोहिंतु समत्थं, मज्झत्था जे सुगीयत्था ॥ ९०३ ॥
 प्रवचनव्यवहाराद् धाहं यत् किंचिद् इह मया रचितम् ।
 तत् शोधयन्तु समस्तं मध्यस्था ये सुगीतार्थाः ॥ ९०३ ॥
 संधसमायारमिमं, कहिऊण मए जमजियं पुत्रं ।
 संधम्मि सुद्धमत्ती, सिद्धफला मे तओ होज्जा ॥ ९०४ ॥
 सङ्घसमाचारमिमं कथयित्वा मया यदर्जितं पुण्यम् ।
 सङ्घे शुद्धभक्तिः सिद्धफला मम ततो भूयात् ॥ ९०४ ॥
 संधो महानुभावो, तित्थंकरवंदिओ तदायारो । सङ्घमाहारम्यम्
 छइजंतो सम्मं, रिसिगुणसंपायगो होइ ॥ ९०५ ॥
 सङ्घो महानुभावस्तीर्थङ्करवन्दितस्तदाचारः ।
 सूच्यमानः सम्यग् ऋषिगुणसंपादको भवति ॥ ९०५ ॥
 जो अधमन्नइ संधं, अन्नाणतमोहमोहिओ जीयो । सगरघुताः
 सो पावइ दुखलाई, सगरसुयाणं व सँदाहो ॥ ९०६ ॥
 योऽवमन्यते सङ्घमज्ञानतमओधमोहितो जीवः ।
 स प्राप्नोति दुःखानि सगरसुतानामिव सँदाहः ॥ ९०६ ॥
 जो उ महग्घे संधे, पभावणं कुणइ निययसत्तीए । वज्रस्वामी.
 सो होइ वंदणिजो, देवाण वि चहरसामि व ॥ ९०७ ॥
 यस्तु महाघे सङ्घे प्रभावनां करोति निजकशक्त्या ।
 स भवति वन्दनीयो देवानामपि वज्रस्वामीव ॥ ९०७ ॥
 पावयणी धम्मकही, वाई नेमिचिओ तवस्सी य ।
 विज्जा सिद्धो य कवी, अट्टेव यभावगा मणिया ९०८

प्रवचनी धर्मकथी वादी नैमित्तिकस्तपस्वी च ।

विद्या सिद्धश्च कविरष्टावेव प्रभावका भणिताः ॥ ९०८ ॥

दुष्पसहसूरिः.

एएहिँ परिगृहीओ, जिणवीरपवत्तिओ महाभागो ।

मिच्छत्तमभिभवन्तो, दुष्पसहन्तो जयइ संघो ॥ ९०९ ॥

एतैः परिगृहीतो जिनवीरप्रवर्तितो महाभागः ।

मिथ्यात्वमभिभवन् दुष्पसहान्तो जयति सङ्घः ॥ ९०९ ॥

वीरः

श्रुवणभवणप्पईयो, तियसँद-नरिंदविंदकयसेवो ।

सिरिवद्धमाणवीरो, होउ सया मंगलं तुम्ह ॥ ९१० ॥

भुवनभवनप्रदीपस्त्रिदशेन्द्र-नरेन्द्रवृन्दकृतसेवः ।

श्रीवर्धमानवीरो भवतु सदा मङ्गलं युष्माकम् ॥ ९१० ॥

॥ इति श्रीशान्त्याचार्यविरचितं चैत्यवंदनमहाभाष्यं
संपूर्णम् ॥

॥ ग्रंथाग्रम् ॥ ११८० ॥

चैत्यवन्दनमहाभाष्यगाथावर्णानुक्रमणिका ।

गाथासम्भः	पृष्ठम्	गाथासम्भः	पृष्ठम्
अइगुह्यभतिबहुमा- ...	२	अत्तत्तूससियामो ...	७७
अइरादेवीउयरे ...	१०७	अमं पि एत्थ कारण- ...	१०७
अकए काउस्सग्गे ...	७६	अमं पि तिप्पयारं ...	४६
अल्ललियसुत्तुत्तारण- ...	५०	अप्पाणवसा केई ...	१३३
अगणि ति पलीवणयं ...	८१	अप्पा वि तिहा पूया ...	३७
अगणीउ य छिदेज्ज व ...	८०	अप्पे अहुवयारं ...	३८
अंगमलं कम्ममलं ...	१०५	अप्पे वेत्ति अजुत्तं ...	२७
अंगम्मि पढमपूया ...	३६	अप्पे वि तेहि न जिया ...	९९
अंगाईसंचाला ...	७९	अप्पेहिं भव्वाणं ...	१४५
अंगुठं मेलविटं ...	८८	अप्पेत्तं तरियंगुलि- ...	४३
अंगुलिममुहाओ वि य ...	८९	अप्पेत्तामिमुहं किर ...	९९
अंगोवंगपइध्व- ...	४	अप्पे भग्गेज्ज कोई ...	२५
अचिरागयवभिमरणे ...	१०१	अप्पाडिहयमक्खलियं ...	६२
अचंतिअं पि नो तं ...	९४	अप्पुव्वनाणगहणे ...	१२७
अट्ठ उ नामाई ...	९८	अप्पिभत्तरओ दीवो- ...	११८
अट्ठविहपाडिहेरं ...	९२	अप्पुव्वमो निमित्तं ...	७१
अट्ठविहं कम्मरयं ...	९५	अप्पयाइपयत्थाणं ...	५९
अट्ठविहं पि य कम्मं ...	५२	अप्पिणंदइ आणंदइ ...	१०१
अट्ठसयं पडिमाणं ...	९	अप्पिमुहं हवा अभिहया ...	६८
अणुपेहा मंगलग- ...	७६	अरहंतचेदयार्णं ...	११७
अणुवकयपरानुगह- ...	५९	अरहंता पुत्तुत्ता ...	७१
अणुव्वसिद्धं एयं ...	१२	अरहंता भगवंता ...	१४
अरयं भासद अरिहा ...	५४	अरिहंति वंदनमं- ...	५१
अत्थि विरोसनिमित्तं ...	१०५	अरयं रोगाभावा ...	६३
अरुह्ये टंकेण य ...	१५७	अट्ठमेत्थ वित्तयेणं ...	२७
अदावणयपमाणं ...	३४	” ” ...	१४९
अमं च जिणमयम्मी ...	१५८	अत्थियवणं खु एयं ...	१३४
अमट्टा दिट्ठंता ...	२२	अत्थियवणं पि पाव- ...	१३४
अमत्ताइमणियं पि हु ...	४७	अवगयकेसं सीमं ...	४०

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
अवणामिवसिमंगो ८७		आगारेहि अमंगो ८०	
अवसज्जनकप्पणाए २०		आगासस्स पएसा ११६	
अविहिमरणं अकाले ८३		आणानुपालणाओ १३५	
अब्बाबाहं भणियं ६३		आयरसूयणहेलं १२६	
असढस्स अपरिसुद्धा १६०		आरोगगबोहिलामं ११४	
असुइमलपूरियंगा १३		आलंक्कणनिरवेक्खा १५५	
असुहनिवारणसत्ती १२१		आलाययसुवाइं ५०	
असोगहक्खो सुरपु- ५१		आलोयचलं चक्खुं ४१	
अह कोइ सवुद्धोए ८		” ” ८०	
अह छट्ठसंपयाए... .. ६०		आसायणा अवप्ता ११	
अह तं न करेसि तुमं १७		आसो ष्व विसमपायं ८७	
अह ते न पसीयंति हु ११३		आह करेमि भणिता ७६	
अह धुइवाओ एसो १३४		आह किमेवइय चिय १४५	
अह पुव्वं चिय केणह ३५		आह किमेसा तुम्मे १४३	
अह भणति सुत्तवुत्तं २२		आह जह पुव्वपुरिसा २१	
अहव थिइवंदणाओ १२७		आह परो जिणवंदण- २७	
अहव सिवादेवीए ११०		आह फुडं नहि मुणिमो १३४	
अहवा अरिणो सत्तू ५१		आह भुवणेक्कपहुणो ८२	
अहवा श्वउदिसिधारे ६२		आहरणं पुण एत्थं १८	
अहवा जत्थ वि तत्थ वि ३		इच्चाइसुत्तविहिणा ७०	
अहवा भारहवासे ९१		इट्ठीपत्तो सट्ठो ३३	
अहवा वि न-मा-सहा १२३		इत्थोपुरित्तनपुंसक- १३१	
अहवा वि नमो अव्वय- १२३		इत्तेहि जंतेहि य १३२	
अहवा वि भावभेया ३२		इंदियविसयकसाया- ९९	
अहवा संसयतामस- ५८		इय जत्थ जिणो बिहरइ... .. ५७	
अह सत्तमविरइए ८३		इय दहतियपरिमुद्धं ४६	
अहिए भावुलासे... .. १५२		इय दोसविण्णमुक्को ९०	
अहिओ घम्मुच्छाडो १०७		इय पाडिहेररिदो ४०	
अहिगारिणाउ काले २		इय पूय चिय एणा १४७	
अहिगारीणमिमोसि ३२		इय यट्ठविहंरिवाइं ६	
आइगरा ते भणिया ५४		इय भावधम्मतिथ- ९५	
आइया दिवसयरा ११५		इय वट्ठमाणनिरया- १३७	
आगंजुगा य दुविहा ८१		इय सट्ठचेइयाण नि ११५	

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
इय मुत्तपमाणाओ ...	९	उसहो पहाणवसहो ...	९८
इरियावहियाए विरा- ...	६६	उत्सगणेणं स चिय ...	१५६
इरियावहियामुत्तं ...	६९	ऊससियं नीससियं ...	८२
इह कस्सइ होज्ज मइ ...	१५२	ऊससं न निरुंमइ ...	८५
इह छेयकूडरुवग- ...	१५७	एए काउत्तसग्गं ...	८९
इह धम्मो होइ रहो ...	६१	एएण थोत्तपठणं ...	४५
इह पुण्णवररदंढे ...	१२६	एए सामनेणं ...	८९
इह पुण छट्ठविमत्ती ...	५४	एएत्ति नियाणाणं ...	१५३
इह धीसामा अट्ठ उ ...	६६	एएसि पयाण अत्थो ...	६६
इह साह सट्ठो वा ...	४८	एएसिमणिट्ठणं ...	१२१
ईससियं पि पट्ठुत्तं ...	५३	एएसिं सच्चैसि ...	८०
ईसा मच्छत्तागदय- ...	१०९	एएसिं अत्थो पुण ...	५०
उकोस सत्तरिसयं ...	६	एएसिं एगयरं ...	१५२
उकोसा तिविहा वि हु ...	२९	एएसि नाम्माणं ...	९८
उच्चियत्तं पूआए ...	३५	एएसि भेयाणं ...	३०
उच्चियपवित्ती सव्वा ...	१०	एएहि परिगहिओ ...	१६२
उच्छाईकण य थणे ...	८८	एअं न कूणइ मूढो ...	१४९
उच्चोओ वि हु दुविहो ...	९३	एकेकं पंचगुणं ...	११९
उट्ठित्तु असंभंतो ...	६५	एको सव्वपहाणो ...	१३३
उट्ठित्तु ठिओ संतो ...	७०	एगनमोक्कारेणं ...	२८
उत्तमगुणगणगदय- ...	१०९	एगांतापामाग्गे ...	२३
उत्तमगुणसंपन्ना ...	५१	एगपया पंचमिया ...	६८
उत्तमरहंगजोगो ...	१०८	एगम्मि वि जिणविंवे ...	१२
उत्तरओ विम्वंतो ...	६१	एगस्सायरसारा ...	८
उदविया कयमुच्छा ...	६८	एगुवएसादजो ...	१२९
उदामसरं वेया- ...	४८	एगो एत्थ सिल्लेपो ...	९१
उदहाणठियाओ ...	१४	एगो एसालावो ...	६३
उद्वारसागराणं ...	११८	एत्तो अहिमतरा वि हु ...	१४५
उप्यन्नसंपया जे ...	१४५	एत्तो चिय एगयरं ...	१५४
उभयकरघरियकलसा ...	४०	एत्तो चिय एगाए ...	१६
उभयविह्वणा ङ पुण ...	१६०	एत्तो चिय सुहमदणो ...	१४६
उल्लासविसेसाओ ...	१५२	एत्तो य वामदाहिण- ...	४१
उसुभो अतिट्ठनेमी ...	१४		

गायारम्भः	पृष्ठम्	गायारम्भः	पृष्ठम्
एतय उ भणेज कोइ ८५		एवं च खासियाओ ७८	
” ” ” १४०		एवं च दसाईसुं १५५	
एतय पुण बद्धछकं ७१		एवं विय मेहाए ७५	
एतय पुण चंदणाए १५७		एवं जिणभवणम्मि वि ८	
एतयं पि लोगसरो ५७		एवं जिणुत्तमेहिं ६१	
एतयं पुण अरिहंते ९२		एवं ति अनियविहिणा १११	
एतयं पुण बहुवयणं ६५		एवं परंपराए १२०	
एतय य तइय विमत्ती ७७		एवं परिभायंतो ९१	
एतय य पुरुसपुइए ९०		एवं बहुप्पयारा १३८	
एमाइ अंगपूया ३६		एसा बउत्तय मिरई ७९	
एमाइ कारणेहिं १४१		एसा बउपयमाणा ६३	
एयं दुहा वि एवं १३४		एसा तइया विरई ६७	
एयं परमं तत्तं ४८		एसा नवप्पयारा २९	
एयं पि पुत्तिजुत्तं ३१		एसा सग ति नाडं १०२	
एयं पुण तिविई पि हु ४६		एसु वि जिणेहि जयणा ७९	
एयम्मि संपिद्धा ९४		एसो इह भावत्थो १५८	
एयस्य अक्खरत्थो १३२		एसो विव कायव्वो १३४	
एयस्य उ वयखाणं ४९		एसो उम्भेयमयो ५४	
एयस्य य भरहाई ६१		एसो जोम्भणपत्तो १०५	
एयाए भावत्थं ६५		एसो पयसंढेओ ७२	
एयापि गाहाणं ३३		एसो पि हु भावत्थो १४८	
एयापि निरेणो ७६		एसो संखेयेनं ९७	
एवं गिमत्तं सुद्धिं १०६		ए शेइ भयारते ९२	
एवंगिरिदुमदगिरि— १३०		ओद्धिमणपखवनानि— १३३	
एवं संखेयेनं १३५		कंकिन्नि पुमुमपुत्तो ४०	
एवं संखेयरत्ता— ४८		कंटाइगगरादिभो ७०	
एवं गिद्धपदत्ती १३८		क ति कं मे पावं ६९	
एवं गुरुमावत्तुयं १८		कप्पं वा पं वा ८८	
एवमवापत्तय पियं ४१		कम्मो वि गेमवंना ४४	
एवं पिर दंशे इव १३५		कम्मं रप नि मुवइ ११२	
एवं खउ अम्भेभं ९७		कम्मवत्तवत्तपयोदा १५४	
एवं खउ पिप्पसा ५६		कवविवाप विन्नायं ३६	
एवं बउप्पयारा १३७			

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
कयपंचंगपणामो	४२	केवल्लिणो उवओगो	४४
॥ ॥	४८	कोटरजळंतजलणो	२८
कयमेत्थ पसंगेणं	२१	को ति सयओ पुरिसो	१२२
॥ ॥	१५६	कोहम्मि उ निग्गहिण्	९५
कयसिद्धनमोकारो	१४१	खंडियविराहियाणं	६९
करधरियजोगसुरो...	३५	खंमे वा कूट्टे वा ...	८७
कळं सायं जम्हा ...	१२१	खल्लिणकविठ्ठुगं ...	८९
कल्लणगाइकज्जा ...	१०	खासखयजिमिए मा	७८
कल्लणयत्तवमहवां	६	खासियमाई पयडा	७८
कसिणं केवलकप्पं	९५	गणहरपुव्वधराई-	२३
कह नाम भवारधे	२०	गंधन्वगीयवाइय-	३३
कह वा तित्थयरोवरि	१७	गंधन्वनट्वाइय-...	३७
काउत्तसगम्मि ठिओ	८९	गळमगए जं जणणी	१०३
काळण चोलपट्टं ...	८७	गळमगए जं जाया	१०२
काळण नमोकारं...	७०	गळमगए तम्मि जओ	१०१
॥ ॥	१३२	गळमगए भगवंते...	१००
काओ देहो तस्स उ	८४	गळमगए जिणेंदे...	१०४
का भत्ती तित्थयरे	८२	गंभीरमहुरघोसें...	१५०
कायं च बोसिरामी	८४	गयतुरयकोसकोट्टा-	१११
कायस्स परिचाओ	७७	गयवसइसीहअमिसे-	९९
कारणनियमविसेसा	८५	गिहिचेइएमु न घटइ	३५
कारणरहियं कळं...	७६	गिहिणो पुण सो भावो	१४३
कारवणे पुत्रं विव	१०	गुणहीणवंदणं खलु	१४०
किंतु जिणसासणे इह	८५	घयखीरमज्जणाइ वि	२१
किंतु सुहक्षाणजणं	४	घयदुद्धदहियगंधो-	३६
किप्ररणगहणाओ	१२४	घोदण उया य खंमे	८६
किं घहुणा सिद्धमिणं	१३७	चउगइअंतकरं ता	६२
कुंगाइद्वसियमणो	२७	चउमुहविदारमुहये-	९
कुच्छिगए जिणनाहे	१०८	चउवीसें ति य संखा	९५
कुंदकुमुमाणूखा...	१०४	चउरो उसमजिणाओ	१३८
कुंभारचक्रभमणं ...	१५९	चत्तारि अगुलाइं ...	४३
कुलदेवयाणुभावा	१०४	चरणकरणाविरोहा	१४३
केवलनाणगुणाओ	९६	चरणदियाण किरिया	१४३

गाथारम्भः	शृष्ठम्	गाथारम्भः	शृष्ठम्
चिद्वन्दणा तिभेया २८		जं संसारनिमित्तं १५३	
चिद्वन्दणासरुवं... .. ३३		जक्खाए वा सुव्वइ १५१	
चित्तसमाही धीई... .. ७५		जं कुणओ पीइरसो १५८	
चित्तइ न अन्नकज्जं ४५		जत्थ त्ति जम्मि सुयध- १२५	
चित्तइ वप्पाएवी १०९		जं नमिया सयलनिवा ११०	
चित्तेयव्वो सम्मं ४२		जं पुण अन्मासरसा १५९	
चीवन्दणकयकिञ्चो १५१		जं पुण मसरीराणं... .. १४	
चीवन्दणा उ बुविहा १४८		जं पुण मणंति केई १५	
चेइयगय साहुगयं... .. ४६		जं पुण लोगविरुद्धं १३	
चेइयपरिवारीए १५६		जं पुण वंदइ किरिया ९८	
चेइयहरेण केई २६		जं पुण सुचे भणिअं ७५	
छब्बीवकायसंजमी ७४		जं भणत्ति सुत्तपुत्तं २३	
छद्दीसत्तमियाणं १२३		जम्महमहहहाओ... .. १	
छब्बिहनिमित्तमुत्तं ७५		जम्हा जम्मप्पमिई १११	
छुप्पंति न एकेण पि ५६		जम्हाज्वयारसमए १०६	
जह आजम्मदरिहा २१		जय वीयराय जगगुह १५१	
जह आसायणमीरु १२		जत्तमज्जे पोळंतं... .. १३	
जह एगो देइ सुई ९०		जह एगचेइयगिह्हे ११५	
जह एतियमेत्तं विय १४८		जह एगं जिणविअं ५	
जह एयं किं भनिया ६		जह कणरकरगहेउं २५	
जह कम्मवत्ता केई २५		जह गंधहतिथयंथं ५६	
जह पुएपरंपराए २३		जह माइरिओ गइई १३८	
जह ताव आरयोरा २३		जह जाइपवयाओ १३६	
जह ता सत्तरीराणं पि १४		जह पढ्देसम्मि पढो ९९	
जह पदिबिबनिमिस्ता १७		जह मिम्मदपडिनाए १०	
जह वा ययो ति धम्मो... .. ९८		जह वा कुत्ताओ पिञ्चो १७	
जह पि इह वागुपुञ्चो १०३		जह तित्तिपिपामनार्थ १४२	
जह पि गहुका ग तीरइ १४२		जह तारही कुत्ताओ ६१	
जह पि तु ताये एवं- १०९		जह तावपत्त पुणो १६०	
जं वादगेण भनियं १०		जाइ ति मात्तववयं १२०	
जं वा-नरो पदओ १४८		जाए दुग्धिभवम्यरे १००	
जं गंठाणं तु इदं... .. १५		जादा पुरम्मि गेणी १०७	
जं शम्भवंदनाए ४०		जाइसत्ताहिपयेणो ११	

गाथावर्णः	पृष्ठम्	गाथावर्णः	पृष्ठम्
जावंत केइ साहू...	१५०	जो मंदरागदोसो...	१९
जावंति चेइयाई...	१४९	जो मोहकलुतियमणो...	१९
जाव य सहो अवधा-	८३	जो वि भणिओ दसाइसु...	१५५
जिणनिहपमज्जणं तो...	३५	झाणेण पंचपरमे-	८४
जिणजलसंगनिवारण-	१७	ठाकण उचियदेसे...	४१
जिणदिट्ठिगोयरगओ...	३४	ठावंति मणे नूणं...	४०
जिणपडिछंदो पडिमा...	२६	ण्हाणोदगाइसंगो...	८
जिणविंयपायपंकय-	४९	सइयगह्वगतुल्ला...	१६०
जिणविंयाभावे पुण...	३	तइयपयं पयइत्यं...	६४
जिणभवणविंबपूआ...	२६	तं सम्मं पत्ताणं...	६४
जिणभवणाइं तिरियं...	११६	तं कहं पुं दध्वतित्यं...	९४
जिणमयमिहं सुयधम्मो...	१२३	तं ठाणमुवगयाणं...	१३१
जिणरिद्धिदंसणत्थं...	५	तत्तियमेतं कालं...	१०६
जिणवंदणापयट्ठो...	८२	तत्तो अतित्तचित्तो...	१५०
जिणवंदणावसाने...	१३९	तत्तो निसीहीयाए...	३५
जियसत्तुनिबेणं समं...	१००	तत्तो य भावसारं...	१५०
जीवियपुण्वं जीवइ...	५	तत्थ किर उड्डलोए...	११६
जुत्तो सो ववहारो...	१३	तत्थ जिणा भगवंतो...	६३
जे तित्थयरपणीया...	२	तत्थ तमो अघ्राणं...	१२०
जे पच्चयता एए...	११३	तत्थत्ये रोयंतो...	३२
जेत्ति पहीणं नट्ट...	११२	तत्थ भगो छम्मेओ...	५२
जेसिं भावजिणाणं...	९०	तदियहं चिय सहसा...	१०१
जो अवमन्नइ संघं...	१६१	तत्तावे उ अवस्से...	१४४
जो उ महग्गे संघे...	१६१	तं पुणं छवणसमुदो...	११८
जो एगचेइअग्निहे...	१२	तम्बोलं कुमुमाईं...	३४
जोयो असंतदाणं...	५८	तम्बोलपाणभोयण-	११
जो जिणसंघं हीलइ...	२५	तम्मि उ पाणाईणं...	६७
जो जो अं सुअग्गाहो...	२४	तं मिच्छसम्ममेया...	११७
जो पंचवन्नसत्तिय-	३७	तम्हा अनायमूला...	५
जो पुणं जिणपुणचेइ-	१५९	तम्हा कुग्गाहनिसे...	२८
जो पुणं पमायसीलो...	१४४	तम्हा चरत्विहं पि हु...	१५९
जो पुणं संतासंते...	२५	तम्हा जुवइ विदिणा...	९१
जो पुणं मुकयमुधम्मो...	१५३	तम्हा तत्सङ्गवाया...	७७

गाथासम्भः	पृष्ठम्	गाथासम्भः	पृष्ठम्
तम्हा तिलोयपहुणो	१०५	तिथ्ययरो चउनाणी	५४
तम्हा दंसेमि इमं	११०	तित्यातित्याइठवा-	१३१
तम्हा नेगंतेणं	७४	तिदिसिनिरक्खणविरई	३३
तम्हा सत्तमपुडवी	१३६	तिनि निसीही तिनि य	३३
तम्हा संपुन्न चिय	१४३	तिनि वा कहुई जाव	१४७
तयणु हरिसुत्तसंतो	३५	तिविहतिविहेण वहकर-	५९
तरणिजे भवजलही	६४	तिविहं पणिहाणं पुण	४५
तस्स ति सुरा पयडा	१२०	तिविहविसेसणजुत्तं	१२१
तस्स य मिच्छामि दुक्क-	६८	तिसलादेवीगम्भे	१११
तस्स विसेससरुवं	१२५	तीए भणियाओ ताओ	१०२
तह जं कोवाइसया	१५३	तीसे करणविहाणं	३
तह ते लोपपईवा	५८	सुदेण तओ पिउणा	१०४
तह बाहिओ न भयवं	१९	सुममणबल्लं किरियं	२२
तह वि विसेसनिमित्तं	१०९	सुलं पि पालणाई	१५९
तहविहविमुद्धभावा	१९	सुसंति संयुया जे	११२
तह वि हु जुत्ता मुत्ती	१३६	तेण उ उस्सगोणं	८४
तह वि हु नामियगीवो	४१	तेणं चिय सूरिवरा	१५
तह संपयनामाई	५०	ते वि हु अणाइसिद्धा	१२९
तह सावगो वि एवं	१४६	तेसि उवरिं गंतु-	१३०
तहियं पंचुवयारा	३८	तेसि संमाणत्थं	१४०
ता एयसमायारो	२	तेसि गमणापमाई-	६९
ता एसो परमत्थो	१६	तेसि पडिवोहणत्थं	१२९
ता कीस न इच्छिज्जइ	१३६	तेसिमजिणत्तभावा	९६
ता पुष्पगंधभूषण-	२६	तेसि भुवनगुरुणं	९१
ताव ति तप्पमाणं	८४	तेसु किर तइयदीवो	११८
तावंतीए अभित्ते	९२	तेहिंतो वि पहाणो	१३३
ता विहिवाओ एसो	१३५	ते हु पमत्ता पायं	१४०
ता सत्थं निरयत्थं	८६	तो तिकाळं विहिणो	१४४
ता मुत्ताऽपडिसिद्धा	६	तो मयइ तिथ्ययरा	११२
तिगळमसत्तमनवगं	७१	तो सवत्थयविहिणा	७०
तित्थं जिणेहि भणियं	५५	सुइजुयलजुयलएणं	२९
तित्थं जेण तरिज्जइ	९४	सुइयोत्तचित्तपमुहं	१३९
तित्थं पमाययता	२३	सुइदंटाईवत्ता	४२

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
शुद्धपूजा विधेया...	३७	धम्मवरत्नाकरंता-	६१
शोतं पणिवायदंढग-	२९	धम्माङ्गरे एवं ...	११९
दंसणनाणचरित्ता-	२	धम्माभिमुहो पुरिसो	२२
दंसणमुद्धिनिमित्तं...	११७	धम्मो इह सुयधम्मो	११९
दहूण जिणवरेंदं ...	११०	धम्मो चरित्तधम्मो	१२५
दहूम्मि जहा बीए	५२	धम्मोज्जमो पयतो	५३
" "	६४	धम्मो सि सुत्तधम्मो	१२५
ददमच्चियम्मि परिपू-	१२४	धम्मो वि हु एणसि	५३
दब्बत्तपयाणविद्धो	७५	धम्मो सुयधम्मो चिय	१२२
दब्बविस्सोही वत्था-	७०	नइसाई ओयारं ...	९६
दब्बाइएहि जुत्तसु-	१५६	न कुणइ निमेसजुत्तां	८०
दब्बुज्जोडज्जोओ ...	९३	नणु अट्ट वि कम्माई	६२
दब्बेण टंकेण य ...	१५७	नणु तणुसत्ता नारी	१३५
दब्बे वत्थुसहावो	९३	नणु पूआसक्कारं ...	७३
दाहोवसमं तण्हा...	९४	नणु भावविसेसाओ	१३६
दिट्ठो मरुदेवीए ...	९९	नणु सिद्धमेवभगवओ	१३५
दीसइ सामभेणं ...	३	नंदीकरणे जिणपा-	७४
दीहो ति दीहपट्ठो	८१	नंदी परमसमिद्धी	१२३
दुइयम्मि वि पणिहाणे	१५४	नंदीसरे वि दीवे...	९
हुकररोया विडसा	४७	नमिडण समणसंघं	१
हुक्खक्खय कम्मक्खय	१५१	न य पत्थिया त्ति लम्मइ...	१५५
हुग हुग चउरो सत्तग	६६	न य वत्तव्वं पढमो	१२९
हुविहो वि हु संपमाइ	६०	नरलोयमेत्तमेयं ...	१२५
हुत्तमादोसा जीवो	१४९	न रहंति न च्चिहंती	५१
देवा विमाणवासी	१२४	नवकारपाळमेरा ...	८५
दोग्गदग्गमणपवत्तं	९३	नवकारेण जहन्ना...	३०
दो जाणू दोप्पि फरा	४३	" "	३०
दोण्हं पि समाओणे	१५७	नवमेया पुण एसा	१४४
दो ति य चउरो पंच य	५०	नवरं पुच्छामि अहं	२३
धओ हं कयपुओ...	४८	नाणं जेण अणंतं ...	१०६
धम्मरथिणा हु पढमं	२०	नापत्तुयमेत्थ जओ	२७
धम्मत्थी मुद्धजणो	२०	नामाइचउत्थेया ...	५३
धम्मफलभूयस्सुवा-	१०७	नामाइभेयमिन्ना-	९७

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
नामाद्भेयमित्रो ...	९२	परहियकरणेकरया ...	६०
नामेहि समुच्चरिया ...	११३	परिवादीद् इमाए... ..	९९
नायगसेवगबुद्धी ...	९	पठियंकसन्निसन्नो. ...	४१
नावत्तद् नागच्छद् ...	६४	पवयणपमावणकरं ...	२४
निगंथाण न अत्थो ...	७३	पवयणववहाराओ ...	१६१
निबं चिय किम्बमिणं ...	१४७	पवरं पुप्फाईयं... ..	३९
निबं चिय संपुत्ता ...	३९	पविसंतो चेव बला— ...	३४
निम्मलं पि न एवं ...	१६	पाठकिरियाणुसारा ...	३२
नियमद् कोसलेणं... ..	१०६	पायपसारण पल्ल— ...	११
नियमा कुणंति पूयं ...	७३	पायारसंठिएणं ...	११९
नियवीरिएण अहवा ...	१३०	पायारोसरणाई ...	५३
निस्सकडमनिस्सकडे ...	३०	पारं पञ्चंतं खलु ...	१२३
नीया लोयमभूया... ..	१२४	पारियकाउस्सग्गो ...	१४१
भूणं तयत्यमेए, ...	८६	पावं छिद्दद् जम्हा ...	६९
नो देहरक्खण्ठा... ..	८२	पावं न तिव्वभावा ...	३२
नो राइ नो पयच्छद् ...	१०८	पावयणी धम्मकही ...	२४
पउमं बहुप्पयारं ...	१०२	” ” ...	१६१
पट्टे जायं सल्लि— ...	५६	पावायारनिमित्ता ...	१०१
पच्छाणुपुग्गियाए ...	११९	पासद् लोयालोयं... ..	१११
पंचंगो पणिवाओ... ..	४३	पासा देहविभाया ...	१०३
पंचत्थिकायमइयं ...	५८	पुक्खरवरदीवट्टे... ..	११९
पंचदत्तकम्मभूमिसु ...	११७	पुच्छद् सीसो जइ ता ...	७२
पंचोवयारजुत्ता ...	३८	पुच्छद् सीसो भयवं ...	३
पडिविबं पडिरुवं , ...	१२	पुणरुत्तं पि न दुट्ठं ...	१४२
पडिभणइ गुरु सुंदर ...	७३	पुत्तम्मि वि उस्सग्गो ...	८६
पडिमापडिविबाणं ...	१३	पुरिसवरगंधहत्थी— ...	५७
पडिघुत्तं चेव इमं... ..	२७	पुरिसवरपुंडरीया ...	५६
पडमत्यए भावजिणा ...	१२६	पुरिसा वि जिणा एवं ...	५६
पडमं भावलवाओ ...	१५९	पुरिसा संसारिजिया ...	५५
पणमह पणमंतसुरा— ...	१	पुव्वं व कायचायं ...	१२६
पणिवायदंढगेणं ...	३१	पुव्वं व पारिऊणं ...	११७
पल्कोट्टियमइरायनु— ...	१२०	पुव्वपुरिसपवत्थे ...	२१
परमेट्ठिनमोकारं... ..	९०	पुव्वपुरिसाण मग्गे ...	१४१

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
पुण्य विहाणेण पुणो	१४९	भत्तीए जिणवराणं	११४
पुण्युप्पन्ना रोगा	५७	भत्ती नेमिजिणेंदे...	१३७
पूआइदंसणाओ	२६	भइ तुमं वायाओ...	२२
पूआबंदणमाइ	७	भन्नइ अरिद्धमसुहं	११०
पूएइ वासवो जं	१०५	भन्नइ किरियाकालो	७६
पूर्यंगवाणिपरिवा-	३४	भन्नइ गुरुणा भइय	७४
पूयाहुमं पि एयं	३७	भन्नइ तिविहपइहा	७
पूयाफलपरिकहणं	७४	भन्नइ विराहणा खल्लु	६७
पेख जिणधम्मलामो	७२	भन्नइ समाहिमरणं	१५४
पेहंतपमज्जेतो	४६	भन्नंति भुवणगुरुणो	१००
बहुमाणविसेसाओ	१५९	भमली पित्तुदयाओ	७८
बहुवयणेण दिवयणं	५४	भरियभुवणंतरालो	५३
बहुसुयकमाणपत्ता	५	भवभोयाण जियाणं	६०
बाहिरिगा पि हु सेवा	१३२	भामेइ तहा दिहिं	८८
विषं महंतमेगं	७	भावजिणप्पमुहाणं	३
विबस्स जस्स पुरओ	९०	भावारिहंतपमुहं	४२
भीयगरुवसमं पि हु	१६०	भावियजिणवयणाणं	८३
भीहंति न चेव ओओ	५५	भावुल्लसेण विणा	१४५
सुज्जंति जे समगं	१२८	भावेज्ज अवत्थवियं	३९
सुद्धा अवगयतत्ता	६३	भावेज्ज य वंदंतो	४२
सोहो जिणेहि भणिया	६०	भासा असच्चमोसा	११४
भग्गो सब्बविणिट्ठो	८१	मिगविस्सयं नित्तिदं	४५
भणइ गुरु तं सुत्तं	१४७	भुवणभवणप्पइवो	१६२
भणइ गुरु भो तुमए	१३५	भुवणे वि सुंदरं जं	३९
भणइ गुरु मुत्तारं	२६	भूयस्स भाविणो वा	१२७
भणइ परो सच्चमिणं	८	भोगो दस णयारो	११
भणइ य किट्ठ नेहं	१०६	भो पेच्छइ अइसइणो	१२३
भणिकुण नमुक्कारे	३१	भग्गानुसारिपत्तिणा-	११०
भणियं च पब्बदिवसे	१४२	मज्झिमकण्णिट्ठिगेसा	२८
भणियस्स तत्तमेयं	२५	मज्झिमवेद्धा स चिय	२९
भत्तिभणिण इमिणा	११३	मणनिब्बुइ समाही	११४
भत्तिभरनिम्भरमणो	१५१	मरणं पुण पेचत्तं...	१२१
भत्तिभरनिम्भरमाण-	१६	मलरहियाणं ण्हाणं	१६

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
महरिहसेज्जारुहण-	१०४	लोगो वि सुदुयुद्धी	५८
मा माऽऽणवेसु एवं	१०२	लोककरणेण पीडं	१७
मिच्छतमहाकूवा...	१३०	लोक(ए) पञ्चोद्यगरा	५९
मिच्छुत्तुकोसठिई	३२	वचइ दुवारनियडं	३४
मिच्छादंसणमहणं	१४२	वहुइ धम्मज्जाणं	१४५
मिच्छासायणदंसो	११	वहुइ विसुद्धभावो	१३९
मि ति मिउमह्वसे	६८	वहुति य उवयारे	५६
मुणइ विक्कालावत्थं	१०८	वहुयचित्ते लोक	१०९
मुत्तामुत्ती मुहा ...	४३	वत्तिपइट्ठा एगा ...	७
मुत्तिपयसंठियाण वि	१५	वत्थाहरणविलेखण-	३६
मुत्ति पत्ता वि मुहा	१२८	" "	४०
मेळित्तु पण्हियाओ	८८	वत्थेण वंधिरुणं ...	३६
मोहंधो जंतुगणो	५९	वंदइ उभओकात्तं	२९
मोहाइमहमहणो ...	१०८	वंदणपणिहाणाओ	१४६
रंजिजइ सुदजणो	७३	वंदणपूयणवलिडो-	१०
रघो विताइसओ	१०२	वंदणपूयणसक्का-	१४०
रयणमयमहाधूमं	१०८	वंदणमन्निवायणयं	७२
रागरोसकसाए ...	५२	वंदणवत्तियाए ...	७२
रागरोसजयाओ ...	६२	वंदणविहाणमेयं ...	४६
रागाइजण जिया	११२	वंदामि चेइयाइं ...	११५
रागेण थ दोसेण थ	१२	वन्नाइसु उवओगो	४४
रायंगणम्मि चिट्ठइ	१०५	ययभंगो गुरुदोसो	८२
रोगामावं आरो०	११३	ववहारो पुण पढमं	९
सम्भुत्तरधणछायण	८९	पायनिसग्गुणोए ...	७९
सामाइनिमित्ताओ	१५७	पायनिसग्गुणोया	८१
लोइवइ दिस्सइ जं	१२४	वारिजइ जइ वि निया-	१५२
लोगविह्वयाओ ...	१५१	वासदरमेवववरा-	११७
लोगस्स भव्वलोगस्स	५७	विह्वया धरणयदाणं	१२
लोगस्सुब्बोयगरा	६३	विह्वयाविवायरहितो	४५
" "	९९	विह्वोवसाभिगेगा	३९
लोमाईया पंच च	५७	विह्वोवसां जणधा-	१२८
लोगो चउदसरब्ब...	१३०	दिग्गया नाणं नाणा	१२९
लोगो थ जीवलोगो	५८	मिनियइं ति पणइं	६२

गाथावर्णः	पृष्ठम्	गाथावर्णः	पृष्ठम्
विनिवारितं न सका ...	८	स चिय सकत्थयंता ...	२८
वित्तिकिरियाविरोहो ...	१५६	संजमविरुद्धकिचे ...	७४
विरिण्ण होइ हीणो ...	१३६	सत्तममहिगामित्तं ...	१३६
विविहमहाकइइओ ...	१५०	सत्तमिया बहुवयणं ...	११५
विसयबहुते किरिया ...	६५	सत्तेव य कोडीओ ...	११६
वीरियविरहाओ चिय ...	१३५	सद्धा निओऽभिहासो ...	७५
वीरियसजोगयाए ...	७९	सन्ताणो समुदाओ ...	६७
वेमाणियाइसिद्धो ...	१५३	संती पसमो मगइ ...	१०७
वेयावच्चं जिणजिह्— ...	१३९	सन्निहितं भावगुरुं ...	६५
वेलाए विहाणेण य ...	१५२	सर्पं सयणे जणणी ...	१११
वोच्छिन्ने मूलसुए ...	४	सवरी वसणविरहिया ...	८७
सइ चित्तसमाहाणे ...	१४२	सम्भावसुंदरं जं ...	१५६
संवच्छरचाउम्मा— ...	१४६	सम्भूयजागुसइ— ...	१२४
संविग्गा बिहिरसिया ...	१४८	समइपवित्ती सच्चा ...	२०
संसारगहिरसायर— ...	१	समणाण सावयाण य ...	१४३
संसारवहारे जं ...	५२	समणा महाशुभावा ...	७३
संसारसमुदाओ ...	१३३	सममित्तपम्हलचेलं— ...	४२
संसारसागराओ ...	१३३	संपज्जत मह एयं ...	१५४
संसिद्धइ नियकिरिया ...	२४	संपुत्तपक्खवाइ ...	१२४
सं सोक्खं ति पवुवइ ...	१००	संपुत्तवंदणविही ...	१६१
संहिया य पयं चेव ...	४९	संपुत्ता उक्कोसा ...	३१
सकत्थएण इमिणा ...	१४९	संमवियाइं जम्हा ...	१०१
सकयभासाबद्धो ...	१५०	सम्मचरणाइ बोही ...	१५४
संगमयामरगयमा ...	१	सम्मज्जिणवंदणं पुण ...	४८
संघसमायारमिमं ...	१६१	सम्मइंसणदिहो ...	५९
संघं अयमप्रंतो ...	२४	सम्मदिहो संघो ...	१४०
संघादिया य पुंजी— ...	६८	सम्ममवियारिऊणं ...	१४८
संपुत्तसग्गा पायं ...	१४१	सम्माणो माणसपी— ...	७२
संपेगयरो जीवो ...	२	सयमेव जजो सम्मं ...	५५
संघो महाणुभावो ...	२	सयमेवागम्म घुरा— ...	१००
” ” ...	१६१	सव्वं सिदं जेसि ...	१३१
सच्चमिणं किन्तु कुटं ...	९८	सव्वत्थ वि पणिहानं ...	४४
सच्चमिह वंदणाए ...	८५	सव्वण्णायमूलं ...	४

गाथारम्भः	पृष्ठम्	गाथारम्भः	पृष्ठम्
सन्ध्वमसंगयमेयं ...	७	सुते एगविह विय ...	१४५
सन्ध्वसुरा जइ रुवं ...	५३	सुते पुण अट्टसयं
सन्ध्वे वि जिणवरा ते ...	१३८	सुदं पि भत्तपाणं ...	१५
सन्ध्वो त्ति निरवसेसो ...	११६	सुविहिजिणो वि हु एवं-...	१०३
सन्ध्वोवयारजुता ...	३८	सुविहिं च पुप्फदंतं ...	१०३
सागरवरो समुदो ...	११५	सुव्वइ दुग्गइनारी ...	१४६
सामनेन जिणाइ ...	१३१	सुव्वइ य दसाइंहुं ...	१५३
सामाइयाइया वा ...	५५	सुव्वइ तिरिकंताए ...	१४०
सायसयं गोसिद्धं ...	८५	सुहगहणधारणत्थं ...	४७
सादीरमाणसाणं ...	१५४	सुहभावसुद्धिहेउं ...	१४३
सासस्व उद्धमणं ...	७७	सुहभावसालिणीओ ...	१३७
सिंहासणे निसमो ...	१५	सूयणमेतं सुत्तं ...	४
सिज्झंति तत्थ जीवा ...	६४	सूरिपरंपरपत्तो ...	४७
सिद्धिलत्तमिह प्रमाओ ...	१२२	सेया पसंसणिज्जा ...	१०४
सिद्धपडिमासु एवं ...	१६	सेवानमंसणाइं ...	१३३
सिद्धा अण्येयभेया ...	१३१	सेसा पुण छप्पेमा ...	३०
सिद्धा निष्फमा खलु ...	१२८	सोओ मणदेहाणं ...	१३१
सिद्धिसमूहयदियओ ...	१२६	सो पुण पुक्खरदीवे- ...	११८
सिद्धे लद्धपयहे ...	१२२	सो पुण पुव्वकईहिं ...	४७
सिद्धे वा विक्खसाए ...	१२३	सो पुण होइ विस्सिद्धो ...	६०
सिद्धमुवत्तगविउत्तं ...	६३	सो मोद्धतिमिरछाइय- ...	१४४
सीमा मेरा तं जो ...	१२०	सोलसभेयागारा ...	८१
सीयलवयणो लेसा- ...	१०४	सो सुविद्धो नामत्थो ...	१०३
सीसं पक्कंपमाणो ...	८८	सोद्दग्गमज्जवल्ल- ...	१५३
सीसोकंपिय भूइ ...	८७	हत्थसयाओ मज्जे ...	३१
मुकयमणुमोइअम्वं ...	१३८	हरतत्तुगमाहु अणे ...	६७
मुत्तत्थो सुग्गो विय ...	१३७	होइ जरा सुद्धं ...	१२१
मुत्तम्मि चैव भणियं ...	१५५	होइ य पाएणेसा ...	१६०
मुत्तम्मि पि भणियणिणं ...	१४६	होउ नमो अरहंता- ...	८४
मुत्ताअभणियं त्ति न सं- ...	१३८	होउ पणामो एगो ...	५०
मुत्तापिद्धकिरियं ...	२०		